

حیات دینی کتب خانہ

رابطہ نمبر
اللہ کی گرا

مؤلف

مولانا محمد محبت (قاسمی)

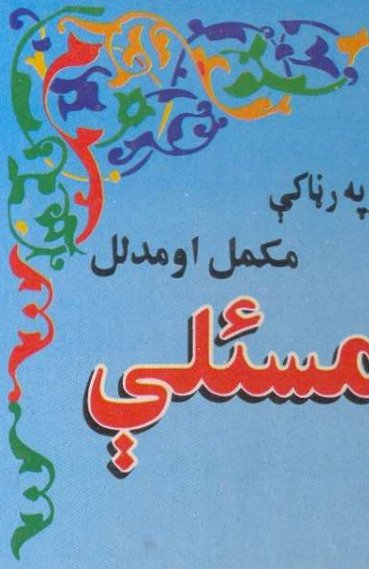
پبلیشر

ملا فضل الرحمن

خیروونکی

مکتبہ اشرفیہ

سرگئی رڈ کوئٹہ

پہ رنک

مکمل اومدل

مسئلہ

دقرآن اواحاديثوپه رڼاکې
مکمل اومدل

داوداسه مسئلې

مؤلف

مولنا محمد رفعت (قاسمي)

پښتورڼا پوه

ملا فضل الرحمن

خپروونکي

مکتبه رشيديه سرکي روډ

کوټه

- ۱۲..... داوداسه فضيلتونہ.....
- ۱۵..... داوداسه گتہی او حکمتونہ.....
- ۱۷..... داوداسه پەوسيلہ کوم گناہوتہ معافیبری؟.....
- ۱۸..... پاکي دمکروبووژونکی ده.....
- ۲۰..... داوداسه پيژندنہ.....
- ۲۰..... پەخرنگه او بوسره اودس او غسل کيبری.....
- ۲۹..... دل مریه گرموشو او بو اودس کول.....
- ۲۹..... دزمزم پە او بو اودس او غسل کول؟.....
- ۳۰..... دباران او روانو او بوسره اودس او غسل کول؟.....
- ۳۲..... له کوم حوض خخه چی اودس روادی دهغه اندازه.....
- ۳۳..... دنایاکي پەوخت کی داوداسه کولوخه گتہ ده؟.....
- ۳۴..... ایا کامل اودس ضروری دی کله چی درکعت دتیریدوویره وی؟.....
- ۳۴..... دمجبوری له امله خوله نه مینخل؟.....
- ۳۵..... پریوه اوداسه سربیره بل اودس کول؟.....
- ۳۵..... دمسجد پرفرش باندی اودس کول.....
- ۳۶..... داودس دحای نالی دمسجد غولی ته راستل؟.....
- ۳۷..... پرقبر بر سیره اودس کول.....
- ۳۷..... له کور خخه پە اوداسه راتلل بنه کاردی.....
- ۳۹..... له غسله وروسته اودس کول.....
- ۳۹..... دغسل پە دوران کی که اودس مات شی نو؟.....
- ۴۰..... پە گرمو او بو اودس کول.....
- ۴۱..... دعذر له کبله پە ولاړی اودس کول؟.....

د کتاب پيژندنه :-

د کتاب نوم	داوداسه مسنلي
مؤلف	مولانا محمد رفعت (قاسمی)
پښتور پارہ	ملا فضل الرحمن
همکار:	مفتی محمد ابراهيم (خليل)
د کمپوز او دترجمې چاري	دنور القرآن ادارې د ژباړې او کمپوز خانګه
کمپوزر	حسن الله (ذهان)
تصحیح	دنور القرآن ادارې خادم ابو خالد مولوی عبدالاحد (مجروح)
ډیزائن اوسمون	ابو خالد
خپروونکی	رشیدیه کتابخانه سرکی رود کوټه
چاپوونکی	محمد ساجد
چاپ شمیر	۱۱۰۰ ټوک
چاپ کال	۲۰۰۸ میلادی د جولایي میاشت
چاپ ځای	لاهور

- په اوداسه کښې دمصنوعی ویښتانو حکم..... ۴۱
- داودس کولو پروخت دقبلي لورته توکل؟..... ۴۲
- په اوداسه کښې دغذرله امله داندامو وچول..... ۴۲
- په اوداسه کښې اندامونه له درو وارو څخه زیات مینځل..... ۴۴
- دهراندام دری څلو مینځلو حکمت..... ۴۴
- په اوداسه کښې دمسواک فضیلت..... ۴۵
- په مسواک وهلو کښې دنبی علیه السلام معمول (عادت)..... ۴۸
- مسواک څه دی او څنگه به وی؟..... ۴۹
- په مسواک وهلوسره وینه راووزی..... ۵۰
- له اوداسه وروسته خاص دلمانځه مخکي مسواک وهل څنگه دی؟..... ۵۳
- ایا په برش وهلود مسواک سنت ادا کیږی؟..... ۵۵
- داوداسه دواجبیدلو شرطونه..... ۵۶
- داوداسه دصحت شرطونه..... ۵۷
- داوداسه فرضونه..... ۵۸
- داوداسه وجبات (په اوداسه کی څو واجب دی)..... ۶۰
- داوداسه سنتونه..... ۶۱
- داوداسه مستحبات..... ۶۶
- داوداسه مکروهات..... ۶۸
- داوداسه مسنونه او مستحبیه طریقه..... ۶۸
- داوداسه وروسته دتوبی ددعا ویلوراز..... ۷۳
- داستحباب په ډول له اوداسه څخه دپاته شوو او بودڅښلوراز..... ۷۳
- په اوداسه کښې باید مخ ترکوم ځایه پوری ومنځل شی؟..... ۷۴
- په اوداسه کښې دبریری او بریتو متعلق مسئلې..... ۷۶

- په اوداسه کښې دور یڅو دویښتانو متعلق مسئلې..... ۷۷
- په اوداسه کښې لاس تر بریر یو پوری د مینځلوراز..... ۷۸
- په اوداسه کښې دبریر یو په اړه مسئلې..... ۷۸
- په اوداسه کښې پښی ولی تر بجلکو پوری مینځل کیږی؟..... ۸۰
- په اوداسه کښې دپښو او بجلکو په اړوند مسئلې..... ۸۱
- په اوداسه کښې دسر مسح په اړوند مسئلې..... ۸۲
- په اوداسه کښې دپوزی دپاکولو حکمت..... ۸۵
- دناستی د خوب په کوم صورت کښې اودس ماتیري..... ۸۶
- په قهقهه (په زوره خدا) سره د جنازی لمونځ د ختمیدو او اودس نه ماتیدو وجه..... ۸۸
- په قهقهه اوقی سره داودس ماتیدوراز..... ۸۹
- دخندا په اړوند مسئلې..... ۸۹
- په نس کي گرپ هاری راتلل یا هوا بندول..... ۹۲
- په هوا وتلو ولی اودس ماتیري؟..... ۹۳
- ایا په رگ کښې پیچکاری لگول اودس ماتوی..... ۹۴
- ایا دمنخصوصی برخی سره لاس نښلول اودس ماتوی؟..... ۹۵
- نارینه یا بنشینه که په خپل خاص اندام کی پښه او نور کښیږدی..... ۹۸
- په فرجو کښې دگوتو داخولو سره داوداسه حکم..... ۱۰۰
- دفرج پر ښکاره برخه گوتی لگولو سره داوداسه حکم..... ۱۰۰
- درنگ شوو نو کانسره اوداسه حکم..... ۱۰۱
- دسوزک د ناروغی په دوران کښې داوداسه دساتنی تدبیر..... ۱۰۲
- دمواسیروچی کوم لندوالی دباندي نه شی راددی حکم..... ۱۰۳
- دلیونی داوداسه حکم..... ۱۰۴
- په اوداسه کښې دگر مکو (دگر می دانی) څخه داوبو تلو حکم..... ۱۰۶

- له اوداسه کولو وروسته غوښه راووزی ۱۰۷
- په اوداسه کښی ددانو په اړوند مسئلې ۱۰۸
- په اوداسه کښی دتپ په اړوند مسئلې ۱۱۰
- په اوداسه کښی له سترگی څخه داوبور او تلو په اړوند مسئلې ۱۱۲
- په اوداسه کښی دغوږو او غاښ په اړوند مسئلې ۱۱۳
- په اوداسه کښی دویښتانو نوکانو او نورو په اړوند مسئلې ۱۱۵
- په اوداسه کښی دناړو بلغم او زکام په اړوند مسئلې ۱۱۶
- داوداسه نه درلودلو په اړوند مسئلې ۱۲۱
- داوداسه بیلابیلې مسئلې ۱۲۴
- بیله اوداسه وقرآن شریف ته لاس وروړل ۱۲۶
- دکتا بو دتجار لپاره بیله اوداسه وقرآن ته لاس وروړل ۱۲۸
- دست کلی په لاس کول بیله اوداسه وقرآن ته لاس وروړل ۱۲۹
- دمعذوړ پیژندنه اود هغه حکم ۱۳۰
- د فکرو خبره ۱۳۳
- معذوړ دی څنگه اودس وکړی؟ ۱۳۳
- دمذی دناروغ لپاره داوداسه حکم ۱۳۵
- دکوم چاچی لاسونه او پښی پری شوی وی یایی مصنوعی وی اودس دی څنگه کوی؟ ۱۳۶
- په ناسته او سجده سره اودس ماتیرې؟ ۱۳۷
- دبولو دناروغه لپاره داودس حکم ۱۳۸
- دمعذوړ دجامو حکم ۱۳۹
- ایام معذوړ د اشراق په اودسه سره دماپښین لمونځ کولای شی ۱۴۰
- ایام معذوړ سړی تروخت مخکښی اودس کولای شی؟ ۱۴۱

- دمعذوړ داوداسه په اړوند مسئلې ۱۴۳
- داوداسه په اندامو کښی یواندام خوږیامات شی ۱۴۴
- اودس په دوه ډوله شیانو سره ماتیرې ۱۴۶
- په اوداسه کښی دیواندام په نه مینځلو کی شک پیدا شی نو؟ ۱۴۸
- له اوداسه څخه وروسته پرچادر اوبه شیندل ۱۴۹
- داوداسه اوبه په دسمال یا بل شی سره وچول ۱۵۰
- له اوداسه کولو وروسته تحیه الوضوء کول ۱۵۰
- تیمم څه دی؟ ۱۵۱
- دتیمم په هکله یو څو روایات ۱۵۴
- دتیمم معنی ۱۵۷
- تیمم په امت محمدیه پوری خاص کړل شوی دی ۱۵۷
- که اوبه پیدا نه شي نو تیمم ولی؟ ۱۵۸
- که نه داوداسه او غسل لپاره اوبه وی اونه دتیمم لپاره خاوره ۱۵۹
- تیمم داوداسه او غسل خلیفه گرزو لوجو ۱۶۰
- له خاوري څخه دتیمم دځانگړتیا وجه ۱۶۱
- تیمم وهل هم دالله تعالی فرمان دی ۱۶۱
- په تیمم کي وهم ته اعتبار نشته ۱۶۳
- دتیمم حکم دتولو لپاره یودی ۱۶۴
- تیمم له کهالی او سستی سره اړه نه لري ۱۶۶
- په سړو هیوادونو کي دتیمم حکم ۱۶۷
- دتیمم دوجوب شرطونه ۱۶۷
- دتیمم دصحت شرطونه ۱۶۸
- دتیمم سنت طریقه ۱۶۹

- د تیمم فرائض او واجبات ۱۷۰
- د تیمم سنت او مستحبات ۱۷۱
- داو بوله کارولو دمعدورت صورتونه ۱۷۲
- د سراو پنبو تیمم ولی نشته؟ ۱۷۴
- د غسل او اودس په تیمم کی د نه توپیر وجه ۱۷۴
- د تیمم لپاره خومره غټه لوټه په کار ده؟ ۱۷۵
- پریوه لوټه څو ځله تیمم وهل ۱۷۵
- د تیمم په لوټه استنجا کول ۱۷۶
- په کومو شیانو تیمم روا او په کومو ناروادی؟ ۱۷۷
- د تیمم احکام ۱۷۸
- په کومو شیانو چی تیمم ماتیږي ۱۷۹
- د تلاوت په نیت و هلی تیمم لمونځ کول څنگه دی؟ ۱۸۱
- په ناروغي کي د مریض طبیعت ته اعتبار دی که طیب ته ۱۸۲
- د وخت د تنگي له وجې تیمم وهل ۱۸۲
- پر ناروغ که مرداری ولگيږي او اوبه ورته تاوان کوی؟ ۱۸۳
- هره شپه احتلام کیدوونکی لپاره تیمم وهل ۱۸۳
- کومه میرمن چې په غسل کولو کې په تکلیف کیږي ۱۸۴
- د بډا توب په وجه تیمم وهل؟ ۱۸۵
- په تبه کی تیمم وهل ۱۸۶
- د تبې په اندیینه تیمم وهل ۱۸۶
- په ریل گاډي او بس کي د تیمم شرطونه ۱۸۷
- د زخمی او چیچک (کوي) د ناروغ لپاره د تیمم حکم ۱۸۸
- د جنازي لمانځه او مؤکد سنتو د پاره تیمم وهل ۱۹۰

- د تیمم بیلابیلی مسئلې ۱۹۲
- دمتیازو حکم اوله هغه څخه د ځان نه ساتلو وعید ۱۹۸
- د بولوله څاڅو کو ځان نه ساتلو باندې د قبر عذاب ۱۹۹
- استنجا څه ده؟ ۲۰۲
- د استنجا ارکان څلور دی ۲۰۲
- د استنجا تعریف ۲۰۳
- آداب : ۲۰۳
- بیت الخلاوی د شیطانان سره دی ۲۰۴
- بیت الخلا ته ورته سر وراو تلو پروخت دعا ۲۰۵
- د استنجا حکم ۲۰۶
- له استنجا څخه د جز حکم ۲۰۸
- تراو ادس کولو وروسته استنجا وهل ۲۰۹
- چیري چي غټي او وړی بولی کول صحیح نه دی ۲۱۰
- د غټو او کوچنیو بولو پر مهال چي له کومو شیانو څخه ځان ساتل پکار دی ۲۱۱
- په کومو شیانو چي استنجا صحیح نه ده ۲۱۲
- په کومو شیانو چي بېله کراهته استنجا صحیح ده ۲۱۲
- د بولو دارتیا په ترسره کولو کي بندیزونه ۲۱۴
- د استنجا واجب شیان ۲۱۵
- په او بود استنجا و هلو دوه شرطونه دی ۲۲۰
- لومړی دی دمخ خواو مینځله شی که دشا؟ ۲۲۰
- په استنجا کي دلوتي پر ځای نورڅه استعمالولای شي ۲۲۱
- استبراء د نرو لپاره ۲۲۳
- دمتیازو د ناروغ د اړیشن حکم ۲۲۳

- دمتيازوله لاری د سپینو او بووتلو حکم ۲۲۴
- په استنجاء کې یوه لویه دوه ځله کارول ۲۲۴
- یواځې په لویه استنجاء وهل ۲۲۵
- په ولاړه متیازي کول ۲۲۶
- تراستنجاء کولو وروسته دلوندوالی راوتل او دهغه درملنه ۲۲۷
- په پاکی کې د وسوسې ختمولو طریقه ۲۲۹
- د اړتیا ترسره کولو پر مهال که لمړه وریځ کې وي ۲۳۱
- په کوټه کې دننه په لوبښي کې متیازي کول ۲۳۱
- په استنجاء کې طاق لوتې پکار دی ۲۳۲
- د غټو او کوچنیو بولود تقاضی پر وخت د لمانځه د نه کولو وجه ۲۳۴
- داستنجاء په اړه مسئلې ۲۳۴

اللهم اختم لنا بالخير والسعادة والبشارة والايمان

دعاغوښتونکي ابو خالد

بسم الله الرحمن الرحيم

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ

ای هغو کسانو چې ایمان مو راوړی دی څه وخت چې تاسو ولمانځه ته ولاړشې نو پریمنځې مخونه خپل

وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ

اولاسونه خپل تر پیريو پورې اومسح وکړی پرسرو خپلو باندې او پښو خپلو باندې تر بجلکو پورې

وَأَن كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطْهَرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ

او که چېرې تاسو د جنابت په حال کې یاست نو ښه ځان پاک کړی او که چېرې تاسو ناروغ یاست یا په سفر کې

أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُم مِّنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً

یاست او یا راشې یوله تاسو نه له ځای د ضرورت څخه یا نژدیکت وکړئ له خپلو میرمنوسره پس بیا اوبه

فَتَيَسَّمَّوْا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ

پیدا نشې نو قصد وکړی د پاکې زمکې اومسح وکړی پر مخو خپلو اولاسونو خپلو له دغې پاکسې زمکې

مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ

اراده نه لري (الله) چې تنگي راولی پر تاسو لکن اراده لري چې تاسو ښه پاک کړي او چې خپل نعمت

عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ط

پر تاسو پوره کړي ښايي چې تاسو ښي شکر وباسئ

د تفسير خلاصه :

ای هغو کسانو! چې ایمان مو راوړی دی څه وخت چې تاسو ولمانځه ته ولاړشې (د لمانځه کولو اراده وکړې په داسې حال کې چې تاسو او دس نلری) نو او دس وکړې مخونه خپل پریمنځې اولاسونه خپل پریمنځې تر پیريو پورې او پر خپلو سرو باندې لاس تیر کړی او خپلې پښې تر بجلکو پورې پریمنځې او که چېرې پر تاسو غسل فرض شوی وی (له لمانځه څخه مخکې) ټول بدن پاک کړی او که تاسو ناروغه یاست (داو بو استعمال لول درته تاوان کوی) یا د سفر په حالت کې یاست (اوبه

نه پیدا کيږي دغه حالت د عذربلل کيږي (پاکه چيري دناروغی اوسفر عذر هم نه وی بلکه اودس یا غسل له بلی وجی څخه مات شی هغه دارنگه چی بولی یا گندگی وکړی یا تاسو دخپلو میرمنو سره نژدی شی اویا په دغه ټولو صورتو کی اوبه تاسونه کړی پیدا یا تاسو داو بو د استعمالو لولوخت نکړی پیدا یا داو بو له استعمال څخه دناروغی له کبله عاجز یا ست نو په دغه صورتو کی تاسو له پاکي زمکی څخه تیمم ووهی یعنی پر پاکه خاوره لاسونه ووهی اویا ئي پر خپلو مخونو او لاسونو باندی تیر کړی. د الله تعالی له دغو احکامو مقرر کولو څخه په تاسو تنگی راوستل نه ده (الله تعالی دانه غواړی چی پر تاسو تنگی راوولی ځکه چی خاص له ذکر شوو احکامو څخه همدارنگه له ټولو احکامو شرعیه و و څخه اسانی رعایت او مصلحت ښکاره دی لیکن الله جل جلاله دا غواړی چی تاسو پاکي وکړی نوله دی کبله یی د پاکي قاعدی اولاری مشروع کړی او پر یو خاص طریقه یی بس نکړی چی پرته له هغه پاکي ممکنه نه وی دیبلگی په توگه که چیری یی خاص اوبه پاکونکی گرزولی وای نو چی اوبه نه وای پاکي به نه حاصلیږي.

د بدن پاکي خاص په احکامو طهارت کی ده اود زړو نو پاکي په عباداتو کی ده نو دغه پاکي دواړو ته شاملیږي او که چیری دغه نه وای نو هیڅ پاکي به نه حاصلیدای اوبل الله تعالی دا غواړی چی پر تاسو خپل نعمتونه پوره کړی.

داوداسه فضیلتونه

نبی کریم ﷺ وپاکي ته چی یوه حصه یی اودس دی نیم ایمان ویلی دی (ترمذی شریف) دایمان دوی حصی دی اعتقاد او عمل دعمل لویه حصه چی لمونځ دی پر پاکي موقوفه دی نو ځکه نیم ایمان یی ورته ووايو

(۱) نبی ﷺ ویلی دی چی داودس په کولو سره الله جل جلاله صغیره (کوچنی) گناهونه معافوی او په آخرت کی لویي مرتبی ورکوی او په اوداسه کولو سره بدن له ټولو گناهونو څخه خلاصون پیدا کوی. (بخاری شریف)

(۲) په ځینی احادیثو کی راغلی دی چی دمنځ په مینځلو سره هغه گناهونه معافیږي چی په سترگوشوی وی اود لاس په مینځلو سره هغه گناهونه معافیږي کوم چی په لاس سره شوی وی اود پښویه پر مینځلو سره هغه گناهونه معافیږي چی په پښو سره شوی وی یعنی د اندامو په مینځلو سره لکه څنگه چی خیری توییږي همدارنگه گناهونه هم رژیږي تردی اندازی پوری چی سپری له اوداسه کولو څخه وروسته پاک له گناهونو گززی په حدیث شریف کی له خاص ذکر څخه د لاس سترگی او پښی داگمان نه کیږي چی دنورو اندامو گناهونه نه رژیږي ځکه چی وروسته یی داوویل چی د اودس کولو وروسته سپری له گناهونو څخه پاک گززی. او په بل حدیث کی کی خاص د بدن لفظ ذکر شوی دی چی پر ټولو اندامو ئي اطلاق کیږي.

(۳) نبی کریم ﷺ وویل: چی کوم څوک په مسنونو طریقه سره اودس وکړی او وروسته له اوداسه کلمه د شهادت ووايي نو د دغه سپری لپاره

د جنت اته دروازی خلاصیږي په کومه دروازه چې وغواړي ننوتلای شی. (مسلم)

(۴) په ځینو احادیثو کې راغلي دي چې نبی کریم ﷺ وویل چې د قیامت په ورځ به زه خپل امت پیژنم یوکس پوښتنه وکړه چې حضرت په دې لویه ټولۍ او مجمع کې به ته څنگه خپل امت وپیژني؟ نبی کریم ﷺ وویل چې ددوی لپاره به یوه نښانه او علامه وي هغه دا چې د اوداسه له کبله به ددوی مخونه لاسونه او پښې ځلانده وي.

(۵) هغه څوک به د شیطان له شر څخه په امان وي کوم چې همیشې په اوداسه سره گړزی په احادیثو کې راغلي دي چې هروخت په اوداسه سره گړزیدل پرته له کامل ایمان والا څخه بل نه دی (یعنې دهغه ایمان کامل دی چې تل په اوداسه گړزی.

(۶) په اودس سره و مسجده ته پر تللو باندې پر هر قدم یوه نیکی وزکول کیږي او یوه خطایي معافېږي.

(۷) کوم څوک چې په اوداسه سره په مسجد کې ناست وي او د لمانځه انتظار کوي کوم وخت چې د لمانځه په انتظار کې تیرېږي دغه هم په لمانځه کې شمیرل کیږي (علم الفقه مخ ۵۲ لومړی ټوک بخاري شریف مخ ۲۵ لومړی ټوک)

نبی کریم ﷺ وویل چې که تاسو ددی وس لری چې تل په اوداسه وگړزی نویي وکړي (همیښه په اوداسه گړزیدل مستحب دی او چاته چې مرگ داوداسه په حال کې راشي نو دهغه مقام د شهید دی (بهشتی زیور مخ ۹۲ لومړی ټوک) نبی کریم ﷺ وویل چې په کومو وختو کې نفس دانه خوښوي چې اودس وکړي نو په دغه وخت کې د نفس

پر خلاف باندې په اوداسه کولوسره گناهونه توئیږي (ناخوښي کله د سستی له کبله او کله د ناچوړي له کبله څخه وي او کله دیځ له وجې څخه وي د ناخوښي په حالت کې په اوداسه کولوسره کوچني گونډهونه معافېږي نبی کریم ﷺ هغه کسانوته وکتل چې اودسونه یې کړي وو خو پوندی ئی و چې پاتې وي نو نبی کریم ﷺ وویل چې په جهنم کې ددی ډیر غټ عذاب دی (دهغه پوندی چې و چې پاتې شوی وي) د وچوالی له کبله په پوست کې سختی راځي خاص بیادغه وچوالی دیځ په وخت کې زیاتېږي نو باید سړی د اندامو په مینځلو کې کوشش وکړي تردی اندازی چې دیوه وینښته په اندازه وچوالی هم پاتې نشي (رفعت قاسمی)

داوداسه گټې او حکمتونه

(۱) اودس انسان له ښکاره او پټو (باطني) گناهونو او د غفلت (نبي) پروائی (په پرېښودلو خبروې که لمونځ پرته له اوداسه روا وای نو انسان به همداسی په غفلت کې مست پاتې وای او لمونځ به ئی همدا سی په بی فروائی کولای او په لمانځه کې به په همداسی بی فروائی داخلیدای په دنیوي بوختیاوو او فکرونو کې به دیونشیې انسان په خیر داخلیدي نو ځکه دبی پروائی له دغی نشي څخه دیداری کولو لپاره اودس مشروع شو ترڅو انسان په ښه پاملرنه او خبرتیا د خدای جل جلاله په وړاندې ودرېږي (۲) طبی مشاهده یا تجربه ده چې د انسان له دنتی بدن څخه زهرجن مواد د بدن نوروغړوته راځي او هغه لاسونه مخ اوسراو نور وانداموته راشي هم هلته تم شي او دیلا بیلوزهرجنو دانو او گرمه کوپه بڼه څرگندېږي او د بدن د غړو په منځلو دهغه

ناولواو خرابو موادو مخه نیول کیږي یاخوپه بدن کی دننه دتنه دهغو جوش په اوبوسرپږي یاخوراووزی (۳) په تجربه اومشاهده ثابته ده چی دلاسو نو اوپښوپه مینځلو سره اوپرسراو مخ داوبو اچول پرنفس باندی ډیر اغیز کوی اوپه مهمو غړو کی قوت او بیداری پیدا کوی بی پروائی خوب او ډیره بی هوښی په همدی کار سره لیری کیږي ددی تجربی تصدیق په ماهرو داکترانو کیدای شی ځکه چی څوک بی هوښه وی یایی نس ناستی (اسهال) وی یاد یو چارگ پری شوی وی هغه ته پریاد وشو غړو داوبو اچولو وړاندیز کیږي همدا وجه ده چی انسان ته امر شوی دی چی دخپل نفس سستی بیکاری اوناو لتوب داوداسه په وسیله لیری کړی ترڅو دخدای جل جلاله په حضور کی ددریدو وړشی ځکه خدای جل جلاله تل هوښیار او بیدار دی لاتاخذہ سنه ولانوم (الله جل جلاله غفلت او خوب نه نیسی) نو سست اوبی پروادهغه په حضور کی نه شی دریدای همدا وجه ده چی دمستی اونشی په حالت کی لمونځ نه دی روا وکوم نشیي ته چی دیو ظاهری باچاودر بارته دتللو اجازه نه ورکول کیږي نو چی یونشیي او شرابی دنشی او غفلت په حالت کی دکوم دنیاوی حاکم ودر بارته په ورتلونه شی بزیالی کیدای نوکوم څوک چی دنشی او غفلت په څیر حالاتو کی ډوب وی هغه ته څنگه دیو سترواکمن (یعنی الله جل جلاله) دربار ته دتللو شرف ترلاسه کیدای شی؟

(۴) کله چی دپاکي کیفیت په نفس کی ټینګ شی نو دتل لپاره په هغه کی دنیکی نوریوه څانګه په هغه کی پاتی کیږي اود وحشت دتیارۍ برخه ضعیفه کیږي (۵) دګناهونو اوسستی له کبله چی کوم روحانی

نور خوشی دبدن له ټولو غړو څخه تللی وو داودس کولوله کبله دوهم ځل هغوته رارسیدي همداروحانی نورپه قیامت کی داوداسه په غړو کی څرګندیدي رسول الله ﷺ ویلی دی دقیامت په ورځ چی کله زما امت راشی نو دهغوی پر لاسونو مخونو او پښوبه داوداسه په اثارو نور اورنا څرګنده شی ځکه نوکوم څوک چی په تاسو کی خپله روڼا ډیره ولای شی ډیره یی کړی. (المصالح العقیله مخ ۱۲) اسرار شریعت حجة الله البالغة

داوداسه په وسیله کوم ګناهونه معافیری؟

عن عثمان رضی الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ من توضع فاحسن الوضوء خرجت خطايا من جسده حتى تخرج من تحت أظفاره (مسلم)

عثمان رضی الله عنه ویلی دی: چی رسول الله ﷺ وویل چاچی اولاس وکړي اوښه اودس یی وکړي نو دهغه له بدن څخه ټول ګناهونه وزی آن چی تر نوکانولاندی ګناهونه شی هم نه پاتی کیږي (تشریح یا وضاحت) بدن اوروح ډیری نیژدی اړکی سره لری چی دهغو حتمی پایله داده چی پرکوم یوه یو حالت راځی دوهم په طبعی ډول ورڅخه اغیزمن کیږي لکه چی دنیکی اوبدی تراوبی شکه له روح سره دی په نیکو اعمالو پړو روح دنورانیت اورناوپه بدو اعمالو پر هغه دتاریکی اثرات لوپږي خوپه حتمی ډول بدن هم ددغوشیانوله ښواو بدو اغیزو اغیزمن کیږي همدا وجه ده چی اودس کومه یوه نیکي ده اودهغه تعلق یا تراو اصلاله روح سره دی ددغه اوداسه په وسیله دبدو عملیو هغه تیاره اثار ختمیوی کوم چی دروح په وسیله پربدن هم راځی په حدیث شریف کی دښو تر ییخواو نوکانولاندی الفاظ (په

اوداسه گناهونه ختمیږي (ددی خبری دلیل دی چی گناهونه یوازی روح نه ناپاکه کوی بلکه په بدن کی هم دروح داخیری دبدنی خیریوپه خیرجمعه کیږی چی هغه اودس اوداډول نوری نیکی پریمنځی دالله جل جلاله قول دی [ان الحسنات یذهبن السیئات] (بیشکه نیکی بدله منځه وړی (سورة هود) خولکه څرنګه چی موږ گورو چی معمولی ګرز په لږ جارو کولو او منځلو سره پاکيږی خو کوم خیری چی ډیروی دهغو لپاره ګرول منبل صابون او نوور کول ضروری دی همدادول دگناهو نویلي بیلې درجې دی دسپکی درجې کوچنی گناهونه وی خودشپی او ورځی دعبادتونو اوداسه لمانځه اونورو په وسیله معافیږی خودلومړی درجی دگناهونو دپاکي لپاره داشیان بسنه نه کوی دهغو دمنځلو لپاره دتوبی استغفار پسیمانی اودشرمندګی دخو څاڅکو اوبنکو بهولو اړتیا ده لکه چی اسلامی عالمانو دقرآن اوسنت په رڼاکی همدا پریکړه کړی ده چی دمختلفو نیکو اعمالوپه کولو چی دکومو گناهو نودمعافی زیری ورکول کیږی له هغه څخه کوچنی یاصغیره گونونه مراد دی اودلویو گناهونو لپاره خدی جل جلاله ته توبه هم ضروری ده ځکه نوله نیکو اعمالو سره سره توبه هم په کار ده.

(الترغیب والترهیب مخ ۳۴۰ لومړی ټوک مظاهرحق مخ ۳۸ لومړی ټوک)

پاکي دمکروبو وژونکی ده

اسلام دژوند په هره څانګه کی وپاکي ته لوی اهمیت ورکړی دی ځکه چی پاکي دانسان دژوند یو خاص جز دی نوځکه اسلام وانسان ته دهغو شيانو دپاکوالی حکم کړی دی کوم چی دده له هغو سره زیات تعلق دی لکه مسجد مکتب لباس خوا اسلام چی دبدن او جامی پاکولی

ته څومره قدر ورکړی دی دنړی پوه مذهب کی هم نه دی ثابت شوی هم دغه وجه ده چی په شریعت کی ځای پرځای پرپاکي کولو باندی تاکید شوی دی همدارنګه په قرآن اوحديث کی هم دپاکي تائید شوی دی ددی وجه داده چی دانسان دژوند اصل مقصد دخدای جل جلاله بندګی اودهغه خبره منل دی دغه دواړه دانسان سره هغه وخت یوځای کیدای شی چی انسان روغ او غښتلی وی که چیری دانسان بدن کمزوری وی اودی معذوری بیا شریعت پر هغه باندی اسانه اصول ایښی دی پاکي دجو تیار لپاره ډیره اړینه ده که چیری انسان خپلی جامی بدن خوراک دوسیدلو ځای اودعبادت ځای پاک ونه ساتی نودی به دډول ډول ناروغیو سره مخامخ شی بی وسه او ډنګر به شی اودعبادت کولو توان به نلری نوځکه اسلام داوداسه غسل دحاجت لری کولو اداب اوله ناپاکيو څخه دخپل ځان پاکولو حکمونه بیان کړی دی ددی لپاره چی دانسان خپل بدن اوروغتیا پر خپل ځای پاته وی اوله بیکاره ناروغیو څخه په امان وی دانسان بدن دیو مشین په ډول باندی دی که چیری مشین له خرابو موادو څخه نه شی پاک نومشین کارنه کوی همدارنګه دمسلسل کار کولو او خواری کښلو څخه دانسان بدن خرابیږی یادبلی وجی څخه پر بدن خرابی لګیږی که چیری دغه ناپاکي له بدن څخه پاک نشی نوله بدن څخه خراب بوی ولاړیږی اویلا بیل مکروبو نه په بدن کی پیدا کیږی چی دهغه له کبله انسان دناروغیو سره مخ کیږی که چیری دخولی دپاکي خیال ونه ساتل شی نوله دی څخه دمعدی ځګړاو غاړی همدارنګه نوری ناروغی پیدا کیږی او که چیری انسان دغابونو دمنځلو خیال ونه ساتی نوبه

دغابونود خراب رنگ اودنوروضرمنوناروغيوسره مخ شي که چيري پوزه دخرابوموادو او ريزش څخه پاکه نه شي نوددځن دکمزوري اود عقل دلوتيدوسبب گزري که چيري لاسونه اومخ نه ومينځل شي نودوړي پرياته کيږي اود لاسونواومخ رنگ ته تاوان رسوي اوپه وينه کي خرابي راولي اوانسان دکوچني دانوسره هروخت مخامخ کيږي غرض دادي چي دانسان لپاره دهغواندامومنځل ضروري دي پرکومو چي گرزونه اودوړي پريوزي اوډيراستعماليږي. (احکام طهارت مخ ۳۲)

داوداسه پيژندنه

په لغت کي داوداسه معني هم پاکي ده خو پريو خاصه طريقه دشريعت په اصطلاح کي له اوداسه څخه مراد پرخاصو اندامو باندي لکه لاس مخ اونورپه خاصه طريقه اوبه اچول دي. (کتاب الفقه مخ ۲۴ لومړي ټوک)

په څرنگه اوبوسره اودس اوغسل کيږي

مسئله: له اسمان څخه اوريدلي اوبه (باران) واله نالي چيني شاه تالابونه اودريابونوپه اوبوسره اودس اوغسل کول روادې اوبه که خوږې وي اوکه تروې. (بهشتي زيورمخ ۵۸ لومړي ټوک حواله شرح تنوير مخ ۱۹۲)

مسئله ددرختي يادپانوپه نښتيزل شوي اوبواودس ياغسل کول نه دي رواهمدارنگه په هغه اوبوچي دهندواني ياگني څخه وتلي وي اودس کول ياغسل کول روانه دي.

مسئله: په کومواوبو کي چي يوشي گلشي ياپه اوبو کي يوشي پوخ شي اولکه اوبه داډول شي چي اصطلاح کي وهغه ته اوبه نه ويل کيږي

بلکه هغه په بل نامه سره نامدارشي نوپه دي سره اودس اوغسل نه دي روا هغه لکه شربت بنورواسرکه دگلاب خوله اوهمدارنگه نور شيان مسئله: په کومواوبو کي چي پاک شي ولويږي اوبوپه خونديارنگ يابوي کي يوڅه فرق راشي خواهغه شي په اوبو کي پوخ شوي نه وي اوداوبوپه نرم والي کي ئي هم فرق نه وي راوستلي لکه چي په روانواوبو کي رنگ گلشي يازعفران ورسره گلشي اودهغه لږرنگ په اوبو کي ښکاره شي ياصابن کي ولويږي ياددغوپه څيريل شي وي په دغه ټولو صورتو کي غسل اودس کول روادې.

(بهشتي زيورمخ ۵۸ لومړي ټوک حواله درمختارمخ ۱۸۲ لومړي ټوک کتاب الفقه مخ ۸۷ ټوک لومړي)

مسئله: که چيري يوشي په اوبو کي واچول شي اوبياد اچولوسره په اوبو کي پوخ هم شي اوددي له کبله داوبورنگ خونداوبوي بدل شي نو په دغه اوبوسره اودس نه دي رواخوکه داسي شي په اوبو کي واچول شي اوپوخ شي چي پرهغه باندي څه خيره اوخرابي نه وي اودهغه په پخوالي سره اوبه خنډي هم نشي نوپه دغه اوبوسره اودس کول روادې ددي اوبومثال دمړي دغسل داوبوده چي ديروپاني يي په کي پخ کړي وي خوکه چيري دغه پاني دومره زياتي ورواچول شي چي ددي له کبله په اوبو کي خنډوالی راشي بياپه دغه اوبوسره اودس ياغسل کول نه دي روا. (بهشتي زيورمخ ۵۹ لومړي ټوک حواله فتاوي هنديه مخ ۱۳ لومړي ټوک)

مسئله: که چيري دجامي رنگولولپاره له اوبوسره زعفران گل کړي په دغه اوبواودس نه دي روا. (منيه مخ ۳۳)

مسئله: که چیرې داوبوسره شیدی گلې شې اوپه اوبوکی دشیدورنگ زیات شې نوپه دغه اوبوسره اودس کول نه دی روا اوکه چیرې شیدی لږ وی اوزیات رنگ ئې په اوبوکی نه وی راوړې بیاپه دغه اوبواودس روادې.

مسئله: که چیرې په ځنگله کې لږڅه اوبه وموندې شې ترهغوبه اودس په کوی ترڅوچې ئې دمردارویقین نه وی پرراغلی صرف په دغه شک چې دا اوبه به نه وی حلالی اوبه نه مرداریرې که چیرې ددغه شک له کبله تیمم ووهی نو تیمم ئې نه دی صحیح. (بهشتی زیورمخ ۵۹ لومړۍ ټوک)

مسئله: که چیرې په اوبوکی مرداری ولویده نوپه دغه اوبواودس اوغسل کول نه دی روا خومرداری لږوی که ډیره وی خوکه چیرې مرداری په داسې اوبوکی ولویده چې هغه روانی وی اورنگ خوند اوبوی نکړې وربدل اودس یاغسل په کولای شې خوکه چیرې درووانواوبورنگ خوند اوبوی بدل کړې بیانه ده په روا بلکه اوبه مرداری دی کومی اوبه چې دوشو دبلگواوپانوله کبله ودریدو ته نژدې شې دغه اوبه درووانواوبوپه حکم کی بلل کیږي که څه هم ډیری کراری روانی وی. (بهشتی زیورمخ ۵۹ لومړۍ ټوک بحواله البدایه مخ ۱۱)

مسئله: هغه حوض چې په اندازه دلسولاسواوږدوی اودلسولاسوپه اندازه پراخ وی اودومره اوبه په کبسی وی چې په لپه کی له اوبوراپورته کولوسره زمکه نه معلومیږي دغه اوبه هم ده رواناوبوپه حکم کی بلل کیږي ودغه حوض ته لس په لس کی ویل کیږي که چیرې په دغه حوض کی مرداری ولویږي په دی سره اودس روادې خوکه

چیرې ئې رنگ خونديابوی بدل شې نوپه دغه صورت کی مرداری بلل کیږي.

(بهشتی زیورمخ ۶۰ لومړۍ ټوک بحواله شرح تنویرمخ ۹۹ لومړۍ ټوک فتاوی دارالعلوم مخ ۱۷۲ لومړۍ ټوک بحواله هدایه مخ ۴۱ لومړۍ ټوک)

مسئله: دهغه حوض په اوبواودس کول کوم چې چت لری رواده که چیرې اوبه دحوض له بام بیلی وی بیاپه اتفاق دعاالمانواودس په رواده اوکه چیرې اوبه له بام څخه بیلی نه وی بلکه اوبه دچت سره نښتی او اوبه نه ښوریدی نوپه دی کی اختلاف دی حضرت تهانوی رحمه الله علیه درواوالی فتوی ورکړې ده. (وگورې امداد الفتاوی مخ ۵۹ لومړۍ ټوک)

اوځنی علماو ددی مخالف دی ځکه دارنگه تالاب جوړول نه دی پکار.

مسئله: په ریل گاډی کی چې کوم دحاجت ځای دهغه دتالاواوبه پاکي دی اوپه هغه سره اودس کول اوڅښل روادې. (فتاوی محمودیه مخ ۲۵ ټوک دوم)

مسئله: هغه حوض چې لس په لس کی وی پرکوم ځای چې داندام دمنځلواوبه ولویږي اویاله هغه ځای څخه دبل اندام دمنځلولپاره اوبه راپوته شې هیڅ پروانلری.

مسئله: که اوبه سوکه سوکه روانی وی نوډیرپه بیړه اودس مه کوئ ترڅولویدلی اوبه بیرته په لاس رانشی. (منیه مخ ۲۶)

مسئله: که چیرې یوکافریاکوچنی په اوبوکی لاس ووهی دغه اوبه پاکي دی خوکه چیرې دامعلومه شې چې پرلاس یې مرداری نښتی وه بیابوبه مرداری گړزی لیکن په کوچنی هلکانو هیڅ باورنشته نوځکه

ښه داده چې په هغو اوبوسره اودس ونه شی په کوموکی چې کوچنی لاس وهلی دی ترخوچی نوری اوبه نوی پیدا شوی.

مسئله: هغه ژوندی شیان چې بهونکي وینه نه لری که چیری په اوبوکی یوله دغو شیانو څخه مړشی یا مړپه اوبوکی ولویږی اوبه نه خرابه وی یعنی اوبه مرداری نه گززی هغه شیان لکه / غماش، لږم، مچمچی، غالبوزه اوداسی نور...

مسئله: هغه اوبه چې په ټانکی کی د لمر له کبله گرمی شوی وی دغه اوبه په هغو اوبوکی نه شمیرل کیږی کوم چې په لمر گرمی شوی وی نو په دغه اوبوسره اودس پروانلری.

مسئله: د لمر په گرمو شوو اوبو اودس او غسل کول نه دی په کار ځکه چې د فیس ناروغی سبب گززی یعنی د طب په لحاظ په هغو اوبوسره اودس کول چې په لمر گرمی شوی وی نه دی پکار په دی اوبوکی د ثواب او گناه خبره نشته بلکه په طبی لحاظ ئی استعمال ښه نه دی.

(بهشتی زیور مخ ۶۱ لومړی ټوک بحواله شامی مخ ۸۲ لومړی ټوک)

مسئله: د دریاب اوبه پاکي دی د حیوانانو په څښلو او همدارنگه په نورو شیانو نه مردار پری. (آپ کی مسائل مخ ۴۵ ټوک دوهم)

مسئله: پر ناپاکه ځای اودس کول ښه نه دی. (علم الفقه مخ ۸۳ لومړی ټوک)

مسئله: د نلانو په ذریعه چې کومه بدبویه اوبه راځی اویا وروسته ورپسی پاکي اوبه راځی نو ترخو پری چې بدبویه اوبو حقیقت نه وی معلوم شوی یا له رنگ اوبو څخه ئی ناپاکي نه وی ښکاره شوی نه هغو پوری د مردارو اوبو حکم نه پر کول کیږی ځکه چې بدبویه اوبه پیل شی دی او ناپاکه اوبه پیل شی دی که چیری پلټنه وشي چې دا اوبه

د گټر په اوبو گډوډی شوی دی نو د نل له خلاصولو وروسته دروانو اوبو حکم پر کیږی اویا کی گززی.

مسئله: که چیری په تالو کی مرغی (چوگکه) ولویږی مړه شی اویا په اوبوکی وپرسیږی نو په دی کی دوه قوله دی لومړی قول دادی چې که دغه مرغی پرسیدلی وه نو دغه ددرو ورځو بلل کیږی اوددرو ورځو لمنځونه به راگزوی دوهم قول دادی واوبوته هغه وخت د مردار والی حکم ورکول کیږی څه وخت چې ددی په لویدلو خبرشی په لومړی صورت کی احتیاط اوبه دوهم صورت کی اسانی ده.

(آپ کی مسائل مخ ۴۷ ټوک دوهم)

مسئله: په شاه کی هغه دوا اچول چې په هغه سره چنجان مړه کیږی شاه ناپاکه نه گززی او اوبه پاکي دی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۲۷ لومړی ټوک بحواله عالمگیری مخ ۲۰ وفتاوی محمودیه مخ ۴۸ ټوک نهم)

مسئله: د سائنس په ذریعه سره چې کومی خرابی د نالیانو اوبه پاکي اورنی گززی دغه اوبه پاکي نه بلل کیږی د صفا وپاک په منع کی ډیر فرق شته. (آپ کی مسائل مخ ۲۴ ټوک دوهم)

مسئله: د بدچلاوه میرمنی جوړ کړی شاه څخه اودس کول او غسل روا دی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۱۹ لومړی ټوک دغینه مخ ۸۶ په حواله)

مسئله: کوم شهان چې په حرام مال سره جوړ شوی ددغه څهانوپه اوبو اودس کول روا دی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۹۷ لومړی ټوک)

مسئله: که په شاه کی گین ولویږی ترخوچی ئی دایقین نه وی شوی چې گین مردار دی او مرداری پر نښتی وه شاه نه مردار پری او که یی

دا شک وی چی پرگین به مرداری نښتی وی په دغه شک سره پراو باندی دمرداروالی حکم نه کیږی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۰۴ لومړی ټوک)

مسئله: هغه اوبه چی دهغه خوند رنگ اوبوی بدل شوی وی ددغه اوبو استعمال په یوه طریقه سره هم نه دی روا همدارنگه دغه اوبه حیوانانو ته ورکول یا خاوری په خشتول هم نه دی روا او که یی دری اوصاف نه وو بدل شوی بیایي و حیوانانو ته ورکولای شی همدارنگه اوگیره په خشتولای شی دواړه روادی چی ختی په وکړی همدارنگه په دغو اوبو سره خای هم پاشی کولای شی خوددارنگه اوبوپه تیارو شوو خټو مسجد باید نه شی گل. (بهشتی زیور مخ ۶ لومړی ټوک حواله عالمگیری مخ ۲۴ لومړی ټوک)

مسئله: هغه دریاب واله او تالاب چی دچاپه زمکه کی نه وی او وقف شوی وی نوددی ټولو اوبو څخه فائده اخستل روادی و هیچاته دا حق نشته چی ددی داستعمالو لو څخه څوک بند کړی یا ددی په استعمال کی دارنگه طریقه اختیار کړی چی عامو خلکو ته تاوان رسیږی.

مسئله: که دسړی په خپله مملوکه مخکه کی داوبوخواه یا چینه یا حوض یا واله وی نودغه سړی چی دمخکی مالک دی نور خلک ددغه اوبو څخه منع کولای شی. (تنویر البصائر مخ ۲۵۷)

مسئله: هغه اوبه چی دگرمی په موسم کی دخلکو دڅښلو لپاره ایښوول شوی وی اودس نه دی په روا څوکه اوبه زیاتی وی بیایي استعمال هیڅ پروانلری او هغه اوبه چی داوداسه لپاره ایښودل شوی یی دهغه اوبو څښل روادی. (بهشتی زیور مخ ۷ لومړی ټوک بحواله درمختار مخ ۴، لومړی ټوک)

مسئله: دپاکواو بوداستعمالو لویات حقدار هغه څوک دی چی غسل پرفرض وی شوی وی اودغه کس ته پرحائضه ښځه بی اودسه سړی اودمړی پرجس غسل ترجیح ورکول کیږی ددی وجی دادی چی جنابت (ناپاکی) ډیره لویه ناپاکی ده اومهم دی نوددی لری کول هم ډیر اړن اومهم دی که پاکی اوبه له دغه درو څخه دیوه په ملکیت کی وی بیاد اوبوپه استعمالو لو څاوند او بودا حقدار دی خودهرشی ضرورت چی ئی وی دیبلگی په توگه جنوب حائضه ښځه اوبی اودسه دری کسان دی او اوبه په دوی کی خاص دینو دی نوداوبو مالک زیات حقداره دی په استعمالو لو ددغه اوبو سره او که اوبه ددغودرو کسانو په منځ کی شریکی وی بیابنه داده چی دغه مشترکی اوبه دمړی د غسل لپاره و صرف شی. (کشف الاسرار مخ ۲۵ ټوک دوهم)

مسئله: دښځی له اوداسه یا غسل څخه چی کومی اوبه پاته شی و نارینه ته نه دی پکار چی په هغه پاته اوبو اودس یا غسل وکړی (داهغه وخت چی دشهوت اوبدخیالو ویره وی) نوگواکی زموږ په مذهب په دغه ډول اوبو اودس یا غسل کول دنارینه لپاره روادی.

(بهشتی زیور مخ ۱۰ ټوک یوولسم بحواله درمختار مخ ۲۴)

مسئله: له اوداسه څخه په پاته شوو اوبو استنجا وهل اوله استنجا څخه په پاته اوبو اودس کول روادی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۷۵ ج ۱ غلاط العوام مخ ۳۹)

مسئله: پرکومو ځایو چی دخدای جل جلاله عذاب پریوقوم نازل شوی وی لکه قوم ثمود او قوم عاد ددغه ځایوپه اوبو سره اودس

او غسل نه دی پکاردمجبوری په وخت کې ددغه اوبو حکم دزمزم داوبوپه شان دی. (بهشتی زیور مخ ۱۰ ټوک یوولسم بحواله درمختار مخ ۴۵)

مسئله دشیعه گانومیزائیانو اودنورو کفاروله کوروشخه داوداسه لپاره اوبه راوړل او هغه سره اودس کول روادی لیکن دهغو د کورو غوښی خوړل حرام دی له غوښوشخه پرته نورشیان یې خوړل پروانلری. (احسن الفتاوی مخ ۴۶ دوهم ټوک)

مسئله: که بی لمانځه یا بدعت کونکې سړې بل ته داوداسه لپاره اوبه ورکړې په دغه اوبو اودس کول صحیح دی اوداودس کونکي په لمانځه کې هېڅ خرابی نه راځي. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۷۶ لومړی ټوک بحواله درمختار مخ ۱۶۶ لومړی ټوک)

مسئله: دحکومتی والی څخه داوداسه یا غسل لپاره اوبه راوړل پروا نلری. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۷۷ لومړی ټوک)

مسئله: د مشرکینو اود کفارو د څښلو څخه چې کومی اوبه پاتی شی (په شرط چې شراب به ئې نه وی څښلی) په دغه اوبو اودس او غسل روادی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۳۵۱ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار باب فی السور مخ ۲۰۵ لومړی ټوک)

مسئله: بیلریاډبه په سپین رنگ و هلو سره څه موده ددوی په اوبو کې بوی اوپه خوند کې یې هم فرق راځي ددغه اوبو استعمال دغسل او اودس لپاره روادی ددغه اوبو استعمال هغه وخت روادی چې دغه رنگ په داسې برش سره نوی شوی چې هغه دخنزیرپه وینستانو جوړ شوی وی نوپه دغه اوبو سره اودس کول روادی که څه هم په اوبو کې درنگ بوی او خوند پاتی وی (احسن الفتاوی مخ ۴۴ ټوک دوهم) که

لاس ناپاکه وي او اودس پرته له ذی چې لاس په اوبو کې نه وو هی یعنی په اوبو کې نه واچوی اودس ممکن نه دی دارنگه سړی نه وی چې دهغه لاس پاک وی او اوبه راوکاږي اونه دارنگه ټوټه رسی وی چې دهغه په ذریعه اوبه راواخلي اولاس په و مینځی نوپه دغه وخت کې اودس کول پکار نه دی. (علم اصول الفقه مخ ۸۳ لومړی ټوک)

دلیری ګرموشو اوبو اودس کول

مسئله: دلیری په ذریعه د ګرموشو اوبوپه کراحت کې داخنافو اختلاف دی صحیح خبره داده چې دغه اوبه مکروه تنزهی دی اودغه مکروه والی په اوبو کې هغه وخت پیدا کیږي چې علاقه ګرمه وی او موسم هم ګرم وی اوبل داچې دسرواوسپینوزرو څخه پرته په بل لوبنی کې وی اوپه داسې وخت کې استعمال شی چې دهغو ګرموالی نه وی ختم شوی (احسن الفتاوی مخ ۴۴ ټوک دوهم بحواله ردالمحتار مخ ۶۷ لومړی ټوک)

مسئله: داوداسه کولوپه وخت کې یا داوداسه کولو وروسته که د اوداسه اوبه (چې استعمال شوی وی) پریدن یا پر جامی اونورو ونښتی نودمفتی به قول سره سم په دغو اوبو سره نه بدن ناپاکه کیږي اونه جامی ناپاکه کیږي. (فتاوی محمودیه مخ ۴۵ ټوک نهم بحواله بحر مخ ۹۸ لومړی ټوک)

دزمزم په اوبو اودس او غسل کول ؟

کوم څوک چې پاک وی او اودس لری که یې خاص دبرکت د حاصلیدو لپاره دزمزم په اوبو اودس یا غسل وکړي روادی خوبی اودسه انسان یا هغه انسان چې غسل پرفرض شوی وی دهغه لپاره دزمزم په اوبو سره اودس یا غسل کول مکروه دی همدارنگه هغه جامی چې مرداری پری

لگیدلی وی دزمزم په اوبوسره یې مینځل مکره دی او همدغه حکم دی دزمزم په اوبوسره داستنجا و هلو غرض دادی چی دزمزم اوبه ډیری دبرکت اوبه دی ادب او احترام یې کول ضروری دی ددغه اوبو څښل سبب دبرکت گززی خودمرداری دلری کولو لپاره ددوی استعمال روانه دی. (آپ کی مسائل مخ ۳۰ ټوک دوهم)

مسئله: هو: که مجبوری وه چی تر یوه میل وړاندی اوبه نه پیدا کیدی او ضروری پاکي په ډول کوم بل هم نه شوای حاصلیدای نو بیاد اټول کارونه دزمزم په اوبو روادی. (بهشتی زیور مخ ۱۰ ټوک احواله کبیری مخ ۶۱۸)

مسئله: دجنابت غسل د سخت ضرورت له کبله دزمزم په اوبو روادی. (فتاوی رحیمیه مخ ۲۲۳ ټوک احواله درمختار مخ ۳۵۲ ټوک لومړی)

دباران او روانو اوبوسره اودس او غسل کول ؟

مسئله: که یوسړی په روانو اوبو کښی پاپه لوی حوض کی یادباران اوبوته دومره وخت ودریږی څومره چی دغسل په کولو کی تیر یږی نودغه سړی دغسل ستونزه پوره کړل یعنی دغسل ستونزه خپله پوره کیږی (دا هغه وخت چی دغسل او اودس نیت یې کړی وی) روانی اوبه یادباران اوبه په وار وار پریدن لگیدلو او تللو سره ددرو ۳ وارو بهیدلو پرځای دریږی همدغه وجه ده چی علماؤ ویلی دی چی دلوی حوض څخه جاری یعنی روانی اوبه مراد دی دریدلی اوبه او هغه اوبه چی یو چادر ولی وی په دغه حکم کښی نه دی که څه هم زیاتی وی او ځینو ویلی دی چی په درول شوو (پاکو) اوبو کی له یو ځای څخه وبل ځای ته دنقل کیدوپه وجه سنت پوره کیږی بلکه دلمبیدونکی بنوریدل هم کافی ده علامه ابن حجر لیکلی دی چی په درول شوو

پاکو اوبو کی ټوله بدن درواره بنورول کافی دی که څه هم پښی له یوه ځای څخه بل ځای ته نقل نشی ځکه چی هر ځل په بنوریدو سره نوی اوبه له بدن سره مښلی. (کشف الاسرار مخ ۲۷ لومړی ټوک)

مسئله: په غسل کی د بدن دیوی حصی اوبه د بدن بلی حصی ته وړل په دی شرط روادی چی دغه اوبه وروالوزی لیکن دغه دیوه اندام اوبه دبل اندام په ذریعه وړل په اوداسه کی روانه دی ددی وجه داده چی په غسل کی ټول بدن دیوه اندام په حکم کښی دی خوا و دس داسی نه دی ځکه په اوداسه کی هر اندام بیل بیل شمارل کیږی (کشف الاسرار مخ ۳۰ لومړی ټوک) مطلب دادی چی په اوداسه کی یو اندام چی په کومو اوبوسره و مینځل شی په هغه اوبوسره بل اندام نه مینځل کیږی بلکه ددغه بل اندام لپاره دنورو اوبو راخستل پکاردی لیکن په غسل کی ټوله بدن دیوه اندام په حکم کښی دی نو ځکه دیوه اندام اوبه وبل ته وړل هیڅ پروانلری خودا شرط ضروری دی چی اوبه دومره وی چی هغه له دغه اندام څخه ولاړی شی دهغه بل سره ونښلی ددی لپاره چی پردغه حکماد مینځلو حکم یا اطلاق وشی. محمد رفعت قاسمی

غفرله

مسئله: داوداسه اودغسل داوبو اندازه یوه کاسه راغلی ده دائی خاص اندازه نه ده ځکه چی له دغه څخه زیاتوالی او کموالی روادی او اسراف کول روانه دی بلکه مکره دی.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۲۹ لومړی ټوک مخ ۱۲۳ لومړی ټوک مشکوٰه مخ ۴۸ لومړی ټوک) په حدیث شریف کی چی داوداسه او غسل لپاره داوبو کومه اندازه ښودل شوی ده واجبه نه ده بلکه سنت ده چی ددغه اندازی څخه به اوبه کمی

نه وی (داوداسه لپاره اندازه یو کیلو اوبه او د غسل لپاره څلور یا پنځه کیلو اوبه) که دیو سړی اودس یا غسل د ذکر شوی اندازی څخه په کمو اوبو سره کیدی یاداندازی څخه په زیاتو کیدی نو په حدیث کی د ذکر شوی اندازی څخه په زیاتو اوبو غسل او اودس روا کیږی.

(مظاهر حق مخ ۴۱۴ لومړی ټوک او مخ ۴۰۶ لومړی ټوک فتاوی رشیدییه مخ ۲۸۴ لومړی ټوک)

له کوم حوض څخه چی اودس روادی دهغه اندازه

مسئله: د متأخرینو فقهائو د فتوی مطابق د حوض اوږدوالی او پراخوالی لس گزه ضروری ده او د ژوروالی زیاتو بدهیڅ فائده نلری ژوروالی چی هرڅومره زیات یا کم وی اعتبار نلری خواوږدوالی او پراخوالی لس گزه ضروری دی د شرعی گزاندازه د مروجوبیزانو څخه لیدل شوی ده تقریبا لس لس نیم چی د دوو فتوو اندازی ته نژدی ده یا لږ څه کم تردو وفتو. فتاوی دارالعلوم مخ ۹۳ لومړی ټوک بحواله درمختار مخ ۱۷۷ لومړی ټوک باب المیاه فتاوی دارالعلوم مخ ۱۸۸ لومړی ټوک، شرعی گز ۱۴۶ اشاری ۲ ساتتی متره یعنی اتلس نیم انچه کیږی.

مسئله: د حوض اوږدوالی او پراخوالی برابریدل ضروری نه دی د زیاتوب او کمبود پراخی کبنی شته لکه څنگه چی لس لاسه اوږد او لس لاسه پراخ شرعی حوض دی همدارنگه پنځه لاس پراخ او شل لاسه اوږد یا څلور لاس پراخ ۵ لاسه اوږد او دوه لاسه پراخ ۵۰ لاسه اوږد هم شرعی حوض بلل کیږی که حوض گردی وی نو دهغه گردی والی به ۳۶ گزه وی (اوبه قول د صاحب محیط احتیاط دادی چی ۴۸ گزه به وی) که حوض مثلث یعنی دری کونجه وی نو هر لور به یی ۵ انیم گزه وی

او ژوروالی به یی دو مړه وی چی اوبه په لپه ځنی راواخستل شی زمکه نه ښکاره کیږی.

(فتاوی رحیمییه مخ ۲۵۵ ټوک څلورم بحواله طحطاوی علی المراقی الفلاح مخ ۱۷ و شامی مخ ۷۸ لومړی ټوک)

مسئله: که په حوض کی یو حیوان ولویدی مړ شو او و شوریدی که دهغه د شوریدو له کبله داو بوړنگ یا بوی یا خون د بدل شونو د حوض اوبه ناپاکه دی او که له دغه درواو صافو څخه یو هم نه وو بدل شوی نو که د حوض اوبه ډیری دی بیا اوبه ناپاکه نه دی او که داو بوړنگ یا نور څه بدل شی نو اوبه ناپاکه دی اوبه دغه اوبو اودس غسل او استنجار وانه ده او که وکول شی نو پاکي پری نه راځی او که یی په دغه ناپاکو اوبو دا ستنجاو هلو وروسته (خواپه دغه استنجاووهی اوبه ورته معلومی وی یا نه وی) اودس وکړی او لمونځ وکوی نو لمونځ یی نه صحیح کیږی د دغه راگزول فرض دی.

(رحیمییه مخ ۲۷۸ ټوک څلورم د حوض تفصیل وگوری شامی مخ ۱۲۰ شرح تنویر الاضهار)

د ناپاکي په وخت کی داوداسه کولو څه گټه ده؟

پوښتنه: د جنابت له غسل څخه مخکی لومړی داوداسه څه گټه ده؟ یا له ناپاکي لری کولو پرته اودس کیدای شی؟ د صحابه کرامو دا عادت جوړ شوی وو چی له خپلو ښځو سر: تر نیژدیکت وروسته به یی اودس وکړ او بیده به شوپه دغه ناپاکي کبنی اودس څنگه دی؟ په ذهن کی می نه راځی.

جواب: د جنابت په حالت کی په اوداسه کولو سره پاکي نه حاصلیږی مگر په ناپاکي کبنی لږ سپکوالی راځی که دیو شرعی حکم حکمت په ذهن کبنی نشی رانوڅه تاوان دی

مسئله: که په شپه کې له کومې وجې د غسل اړتیا شوه او په دغه وخت کې په غسل کولو کېنې تکلیف وی نو بڼه داده چې غسل وکړي لیکن که غسل نه وکړي نو استنجا او اودس دی وکړي بیده دی شی دغه مسنون نه او غوره شوی طریقه ده (الجواب متین مخ ۱۰)

مسئله: په شپه کېنې دبیدیدو په وخت کې اودس کول (یعنی سره داوداسه بیدیدل) ښه کار دی. (آپ کی مسائل مخ ۳۶ ټوک دوهم)

مسئله: دناروغه د پښتنې لپاره په اوداسه تلل سنت دی مظاهر حق مخ ۳۵۳ ټوک) ددی وجه داهم کیدای شی چې دناروغ پوښتنه عبادت دی اودا ښکاره خبره ده چې عبادت په اوداسه سره ښه او کامل گرزی. معتمد رفعت قاسمی غفر له

ایا کامل اودس ضروري دی کله چې درکعت دتیریدو ویره وی ؟

مسئله: که جماعت ولاړ وی هم بایدې کامل اودس وکړل شی داوداسه سنتونه پوره کول اړین دی که څه هم جماعت ختم شی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۳۱ ټوک بحواله مرقات مخ ۲۱ ټوک)

مسئله: په یوه لاس اودس کول صحیح دی خود سنتو خلاف دی پرته له ضرورت داسی کول نه دی پکار. (فتاوی دارالعلوم مخ ۳۲ ټوک)

دمجبوری له امله خوله نه مینخل ؟

پوښتنه: که یو سړی خوله مینځی نو وینه کوی څه وخت وروسته وینه بندوی څرنگه چې دخولی په مینځلو کېنې داودس د ماتیدو ویره وی له دغه وجې که خوله نه و مینځی او لمونځ وکړي صحیح ده کنه ؟
جواب: په داسی وخت کې خوله نه مینخل صحیح ده بی له خولی مینځلو لمونځ صحیح ده.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۲۹ ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۴۵ ټوک کتاب الطهارة سنن الغسل)

پریوه اوداسه سریره بل اودس کول ؟

مسئله: که یو سړی د ماښپین د لمانځه لپاره اودس وکړ او اودس یې نه وی مات شوی نو دراتلونکې وخت د لمانځه لپاره نوی اودس کول واجب نه دی (هم په دغه اودس سره لمونځ کولای شی ترڅو چې اودس نه وی مات شوی. (کتاب الفقه مخ ۸۱ ټوک)

مسئله: که پراوداسه بل اودس وکړي ډیر ثواب ورکول کیږي.

(بهشتی زیور مخ ۴۸ ټوک کبیری مخ ۳۶ آپ کی مسائل مخ ۳۱ ټوک دوهم)

مسئله: داوداسه په منځ کې داوداسه ضد شی واقع شوی یعنی داوداسه دکولوپه وخت داوداسه ماتونکې شی راغلی د مثال په توگه لاسونه او منځی مینځلی دی اودس ئی مات شونو دوهم ځل اودس شروع کول لازمی دی لیکن د عذر حالت له دغه څخه بیل دی.

(کتاب الفقه مخ ۸۱ ټوک فتاوی دارالعلوم مخ ۴۱ ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۲۹ ټوک)

دمسجد پر فرش باندې اودس کول

مسئله: په مسجد کې چې پر کوم ځای لمونځ کیږي (یعنی کوم ځای چې د لمانځه کولو لپاره معلوم شوی وی) هلته اودس کول صحیح نه دی خو که داسی اودس وکړي چې اوبه و مسجد ته نه شی داخلي بیاروا ده (علم الفقه مخ ۸۳ ټوک)

مسئله د مسجد پر فرش باندې چې د لمانځه لپاره متعین شوی وی اودس کول روانه ده که ځای داوداسه لپاره جوړ شوی وی نو هلته دی اودس وکړل شی که نه وی د مسجد له فرش څخه دی لری شی اودس دی وکړي مقصد دا چې داوداسه مستعمل شوی اوبه د مسجد پر فرش

اچول منع دی. فتاوی محمودیه مخ ۱۳۷ ټوک لسم بحواله شامی مخ ۱۳۲ ټوک دوهم باب الاعتکاف

مسئله: دمسجد داوداسه دخای اوبه د اوداسه لپاره خاص شوی دی ددغه اوبوړول روانه دی خوکه دکلی (یا تالاب یا بل داسی شی) دعامو خلکو لپاره وو او دوړلو اجازه وی نوییاروادی. (آپ کی مسائل مخ ۱۴۵ ټوک دریم)

داودس دخای نالی. دمسجدغولی ته راستل ؟

پوښتنه: دمسجددبرنلوی پرڅنگ وراسته طرفته داوداسه کولونالی ده اودغه نالی دیانندی دمسجددغولی لاندی تیر شوی وی اودبندی والاد اوداسه نالی باندی راځی له هغه سره گډیږی ایاد اوداسه اوبه د مسجددغولی لاندی تیرولاشی؟ اوایا په لمانځه کی څه فرق رانه ځی ؟

ځواب: که دمسجددجوړیدوپه وخت کی یی دغه ډول وی بیاشرعا صحیح ده ددی له کبله په لمانځه کښی هیڅ فرق نه راځی لیکن که دنالی روپه اسانی سره وبلې خواته بدلیدلای شی نودغه ډیرښه او مناسبه ده. (فتاوی محمودیه مخ ۱۹۸ ټوک لسم)

مسئله: داوداسه کولو وروسته و مسجده د داخلیدوپه وخت کښی چی کوم څاڅکی داوبو دمسجدپر فرش باندی ولویږی ددغه څاڅکود لویدلو له کبله فرش نه خرابیږی همدارنگه له حوض څخه داوداسه کولو په وخت کښی احتیاط په کاردی چی په حوض کی څاڅکی ونه لویږی لیکن ددغه څاڅکوپه لویدلو سره حوض ناپاکه نه گززی. (آپ کی مسائل مخ ۸۵ ټوک دریم)

مسئله: اودس وکړل شی وروسته پښی پر هغه ځای چی چوتی پرکښل کیږی کښیږدی او بیاد مسجد پر صف باندی تیر شی نوپه دغه وخت کی پښی ناپاکه نه گززی نو صفونه هم ټول پاک دی اودس او دټولو لمونځ صحیح ده. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۷۲ ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۲۲۴ ټوک لومړی ټوک)

پرقبربرسیره اودس کول

مسئله: دروایاتو څخه معلومیږی چی کوم چال چلند له چاسره چی په ژوند کی ثابت تکلیفجن شوی دی له مرگه وروسته ئی هم هغه حکم دی اوداښکاره ده چی په ژوند کښی که دیوسړی سره نیژدی کښینی دارنگه اودس کوی چی داوداسه څاڅکی اوبه پر هغه بل سړی نښلی نوو هغه ته تکلیف رسیږی. (امداد الفتاوی مخ ۳۹ ټوک لومړی ټوک)

مسئله: پرداسی ځای اودس کول چی داوداسه اوبه پرقبرلویږی روانه ده. (امداد الفتاوی مخ ۷۲۰ ټوک لومړی ټوک)

له کور څخه په اوداسه راتلل ښه کاردی

مسئله: له کور څخه و مسجده په اوداسه راتلل ښه دی له کور څخه دمسجدو طرفته په اوداسه راتللو فضیلت په حدیثو کښی راغلی دی او عقلا هم ددی غوره والی ښکاره دی ځکه چی په دغه کښی دمسجد ادب او احترام دی که یوسړی په دربار کښی داخلیدل غواړی نود هغه دعزت کولو غوښتنه داده چی ځان پاک کړی اوله کور څخه ولاړ شی دارنگه نه چی ودربارته ورسیري او بیا اوبه طلب کړی دغه ددربار د تعظیم خلاف کاردی څنگه چی و حرم ته د داخلیدونکی لپاره

دمواقيت څخه داحترام دتړلوڅخه دبيت الله دتعظيم ښکاروالی مقصود دی.

(احسن الفتاوى مخ ۱۱۰ ټوک دوهم)

مسئله: نن سبا هم که په کور کېښی اودس وکول شی اویا ولاړشی وهغه ته ډیر ثواب حاصلیږي لکین دمسجد لپاره داوداس او غسل ځای جوړول ذریعه دثواب مسنون او مستحب دی. (الجواب المتین مخ ۱۰)

په حدیث شریف کېښی داغلی دی چې نبی کریم ﷺ وویل چې کوم څوک چې دفرض داداکولو لپاره اودس وکړي له خپل کور څخه ووزي و مسجده ته نودغه کس ته هغه ثواب ورکول کیږي لکه څنگه چې دحج کوونکي او احرام والته ورکول کیږي

تشریح: لکه څنگه ثواب چې دحج داداکولو او احرام تړلو والته ورکول کیږي ځواکي اودس دحج او احرام مشابهه ده یعنی (دحج پشان دی) او مشابهت یې دارنگه بیان شوی دی چې لمونځ کونکي دلمانځه لپاره له کوره ووزي و مسجده ولاړشی اویا له لمانځه څخه فارغ شی څه وخت چې بیرته کورته نه وي راغلی ترهغه وخته پوري برابر ثواب ورکول کیږي لکه څنگه چې حاجي دحج لپاره له کوره څخه وتلی وي اودحج داداکولو وروسته کورته نه وي راغلی نو هغومره ثواب ورکول کیږي ددی خبری په ذهن کی ساتل پکاردی چې داوداسه او حج په منځ کې کوم مشابهت بیان شو دایو جزی مشابهت دی مشابهت یې په دی اعتبار نه دی چې په ټولو وجو هاتو کېښی یې ثواب برابر دی ځکه که دحج ثواب هم دومره شی څومره چې لمونځ کونکي ته ورکول کیږي بیابه حج کول دخلکو تر نظر عبث اوبی گټی

وگنل شی دفرض لمانځه دکونکي مشابهت دحج کونکي سره ورکړل شوی دی دخابنت اونورولمنځو کونکوته دعمری له کونکو سره مشابهت ورکړل شوی دی.

(مظاهر حق مخ ۱۸ ټوک)

له غسله وروسته اودس کول

مسئله: اودس ددرو ۳ اندامو (مخ لاسونه او پښو) مینځلو او دسرد مسیح کولونوم دی او کوم څوک چې غسل وکړي نودهغه سره اودس هم وشوله غسله مخکي اودس کول سنت دی که یو سړي له غسله مخکي اودس نه وکړي غسل یې صحیح دی اود غسل په کولو سره یې اودس هم وشود مسیح معنی ده لوندلاس پرسرتیرو ل څه وخت چې پرسرباندی اوبه واچوی اوتوی شی نود مسیح څخه زیات غسل وشود عوامو داعمل چې له غسل څخه وروسته اودس کوی غلط کاردی اودس باید له غسل څخه مخکي وشي ددی لپاره چې دغسل سنت پوره اداسی له غسله وروسته اودس کول روانه دی (آپ کی مسائل مخ ۲۸ ټوک دوهم) مسئله: له غسله وروسته چې اودس مات شوی نه وي اودس کول ضروری نه دی. (آپ کی مسائل مخ ۲۸ ټوک دوهم احسن الفتاوى مخ ۹ ټوک دوهم بحواله رد المحتار مخ ۹۹ ټوک)

دغسل په دوران کې که اودس مات شي نو؟

پوښتنه: له غسل کولو څخه مخته یې اودس وکړ لیکن دغسل په وخت کې یې اودس مات شونود غسل کولو وروسته اودس کول څنگه دی؟

ځواب: که داوداسه ترماتید و وروسته غسل وکړي اوبه دغه کېښی داوداسه اندامونه دوهم ځل و مینځل شی اوله دی څخه وروسته داسی

شی نه شی رامنځته چې اودس پری ماتیرې نودده اودس وشواولمونځ په کولای شی.

مسئله: دامشهوره ده چې په برېښ کیدلو سره اودس ماتیرې یاداچې دبړیندوالی په حالت کې اودس نه پاتی کیږي دا صرف غلط دی.
(آپ کی مسائل مخ ۳۱ ټوک دوهم)

مسئله: دجنازی دلمانځه په اوداسه سره نورلمنځونه هم کیږي خو که د جنازی دلمانځه لپاره تیمم ووهل شی نو بیا نورلمنځونه نه دی پری روا
(آپ کی مسائل مخ ۳۱)

مسئله: دجنازی دلمانځه لپاره یادسجدی دتلاوت لپاره چې اودس وشي په هغه سره نورلمنځونه کول روادی بلکه داوښودنه موندلوله امله اودمرض له امله دجنازی دلمانځه لپاره چې کوم تیمم ووهل شوی وی په هغه سره هم نورلمنځونه نه دی روا.

(احسن الفتاوی مخ ۸۱ ټوک دوهم بحواله ردالمحتار مخ ۲۲۶ لومړی ټوک فتاوی دارالعلوم مخ ۱۵۰ لومړی ټوک)

مسئله: باید دجنازی له پورته کولوڅخه مخکې اودس وشي ددی لپاره چې دجنازی لمونځ نشي تیردا حکم هم مستحب دی (مظاهر حق مخ ۴۸۲ لومړی ټوک)

په گرمواوبواودس کول

مسئله: په گرمواوبواودس کول هیڅ پروانه لری.

مسئله: که داوداسه کولو په وخت کېښی داندام یوه حصه وچه پاتی شی نو دوهم ځل اودس کولو ته هیڅ ضرورت نشته بلکه دهغه وچي پاته شوی مینځل کافی ده لیکن پردغه وچه حصه اوبه بهول ضروری دی صرف لاسونه پرتیرول نه کافی کیږي.

(آپ کی مسائل مخ ۲۲ ټوک دوهم احسن الفتاوی مخ ۲۹ ټوک دوهم آپ کی مسائل مخ ۳۴ ټوک دوهم او احسن الفتاوی مخ ۲۵ ټوک دوهم بحواله ردالمحتار مخ ۲۱ لومړی ټوک)

دعذر له کبله په ولاړی اودس کول ؟

مسئله: په ولاړی سره اودس کولو سره دڅاڅکودغورځیدو ویره وی څومره چې مووس کیږي په ناستی اودس وکړي لیکن که مجبوری وی په ولاړی دریدلو اودس کول هیڅ تاوان نلری.

مسئله: نن سباچي په کورونو کی دلوښود مینځلو لپاره کومی نلکی پورته لگولی شوی دی خلک له هغوڅخه په ولاړی اودس کوی نو دا رنگه اودس کول هم روادی خوښه داده چې مخ پر قبله کېښی اودس وکړي.

مسئله: که په ناستی اودس نشي کولای نو په ولاړی دی اودس وکړي هیڅ تاوان نلری خودڅاڅکوڅخه ځان ساتل پکار دی.
(آپ کی مسائل مخ ۳۳ ټوک دوهم)

مسئله: په ناستی دی اودس وکړل شی که په ناستی دپښو مینځلو کېښی تکلیف وی یا په ولاړو اودس کولو سره استعمال شوو اوبوڅخه ځان خوندي کیږي نو په ولاړه دریدلو سره پښی مینځل پروانه لری بلکه داستعمال شوو اوبوڅخه دځان ساتلو لپاره په ولاړو مینځل ښه دی (اداب وضوء درمختار مخ ۸۶ لومړی ټوک فتاوی محمودیه مخ ۱۶ ټوک اووم)

په اوداسه کېښی دمصنوعی ویښتانو حکم

که سړی دمجبوری له امله پرسرد مصنوعی ویښتانو استعمال کاوی نو هغه سړی داوداسه په وخت کی پر همدغو ویښتانو مسح کولای شي شی کنه؟

خواب: د مصنوعي وينستانو استعمال روانه دی او نه د دوی استعمال اړتياشته د سرد مسخ په وخت کښې دوی لری کول پکار دی که مسخ پرو کړل شی اودس نه کيږي. (آپ کی مسائل مخ ۳۶ ټوک دوهم)

داودس کولو پرو وخت د قبلي لورته توکل ؟

پوښتنه: د قبلي و طرفته کښینی او اودس وکړی نو په دغه صورت کښې توکل هم وکړی لیکن د قبلي لورته توکل منع دی ددی څه حیثیت دی ؟

خواب: د قبلي ولورته توکل مکروه دی که د قبلي ولورته مخ کړی خولاندی د ځمکی ولورته توکړی بیا هیڅ پروانلری لکه څنگه چی په حدیث شریف کښې راغلی دی چی که د لمانځه په منځ کښې د توکلو ضرورت شی تر پښو لاندی دي توکړی حالانکه په دغه وخت کښې د لمونځ کونکی مخ د قبلي ولورته دی سره له دی چی لاندی د زمکی ولورته د توکلو اجازه شته. (احسن الفتاوی مخ ۱۷ ټوک دوهم)

پر خپل ځای چی لمونځ پر کوی اودارنگه پر خپلو نورو شيانو توکلای شی لیکن په مسجد کښې د لمانځه پر ځای توکل روانه دی.

په اوداسه کښې د عذر له امله د اندامو وچول

مسئله: په اوداسه او غسل کښې پرله پسې والی سنت دی یعنی دومره ځنډ به نه پکښې کوی چی تربل اندام پریمنځلو پوری لومړنی اندام وچ شی همدارنگه د مسخ وروسته او په تیمم کښې هم همدومره ځنډ نه دی پکار چی په دی وخت که کوم غړی مینځلای وای نو هغه وچیدي د اهام سنت خلاف کاردی. (احسن الفتاوی مخ ۱۴ ټوک دوهم بحواله ردالمحتار مخ ۱۱۴ ټوک دوهم)

مسئله: داوداسه په اندامو کښې پرله پسې والی سنت دی فرض نه دی نوله دی کبله دوهم اندام د لومړی اندام داوبوله وچیدو څخه وروسته مینځل مکروه دی سنت طریقه داده د مثال په توگه لومړی به مخ مینځی دستی به لاسونه تر بریږی پوری مینځی چی څنگلی ئی نه وی وچی شوی بیا به دی پر سر مسخ کوی او پاته اودس دی وکړی نو که مخ ومنځی دومره وځنډیدی چی داودس اوبه پر مخ وچی شی نو اودس صحیح کيږی خو مکروه والی پکښې پاته کيږی.

(کتاب الفقه مخ ۱۰۱ لومړی ټوک)

مسئله: داوداسه اندامو کښې د ترتیب لحاظ ساتل سنت دی نه فرض (کتاب الفقه مخ ۹۹ لومړی ټوک)

مسئله: د عذر له کبله که داوداسه په منځ کښې یو اندام وچ پاته شی اودس مکروه نه دی اودهغه اودس کامل (پوره) دی او په دغه اودس سره لمونځ کولای شی اوبی له عذره داسی عمل کول یعنی په اوداسه کښې اندامونه وچول د سنت خلاف دی لمونځ بیا هم په دغه اوداسه روادی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۴۷ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۴۸ لومړی ټوک)

مسئله: په اوداسه کښې که د اندام یو حصی ته اوبه ونه رسیږی او وچه پاته شی نو پر دغه حصه دی اوبه وبهول شی بیا اودس صحیح کيږی خو که د اندام یوه حصه د مینځلو اولندو لووروسته وچه شی بیا په اوداسه کښې هیڅ زیان نه راځی اودس صحیح دی.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۴۷ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۱۱۴ لومړی ټوک)

مسئله: داوداسه کولو په وخت کښې که پندی ته یا ویو بل ځای ته اوبه نه ورسیږی او داوداسه کولو وروسته ورته معلومه شوه نو صرف په

لوندلاس تیرو لوسره صحیح نه دی بلکه پر هغه ځای به اوبه بهوی.
(مراقی الفلاح مخ ۳۶ لومړی ټوک)

په اوداسه کښې اندامونه له درو واورو څخه زیات مینځل

مسئله: په اوداسه کې خلک لاسونه تر ډیر یو پوری و مینځی اویا ډری واره اوبه پرو بهوی نوشپړ ځله شوو که ډری ځله په دی نیت سره و مینځل شی چی ثواب لری یاسنت دی نودغه عمل مکروه تحریمی دی او که دغه نیت یی نه وی بیله یو باعته دا عمل کوی نودغه عمل مکروه تنزهی دی او که د شک دلری کولو او د اطمینان د حاصلولو لپاره د درو څلو څخه زیات و مینځی نوهیڅ کراحت نلری خود مدرسی یاد مسجد په وقف شوو او بوسره اندامونه تر درو څلو مینځلو زیات حرام دی.

(احسن الفتاوی مخ ۱۵ ټوک دوهم بحواله رد المحتار مخ ۱۲۲ او مظاهر حق مخ ۲۰۶ ټوک لومړی)

مسئله: په اوداسه کښې دواړه لاسونه ډری ځله مینځل په کاردی همدغه طریقه سنت ده پاته دلندو لولپاره او په یو ځل لاس تیره ولوسره هیڅ زیان نه راځی بلکه دغه ښه دی له دی وجی څخه چی ډری ځله اوبه ښه باندي وبه پیری همدارنگه پر لاس باندي اوبه دگوتوله طرف څخه وبهول شی او دگوتو څلالول دی د مینځلو په وخت کښې ووشی یادی د مینځلو څخه وروسته ووشی په هر ډول روا دی.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۲۸ لومړی ټوک بحواله رد المحتار مخ ۱۰۹ لومړی ټوک کتاب الطهارة)

د هرا ندام دری څلو مینځلو حکمت

مسئله: په اوداسه کښې د هرا ندام دری ځله مینځل د نبی ﷺ د مبارک عمل څخه ثابت شوی دی (احسن الفتاوی مخ ۹ ټوک دوهم) د هرا ندام

د درو څلو مینځلو حکم ځکه شوی دی چی له درو څلو څخه په کم مینځلو کی پر نفس ډیر اغیز نه پیدا کیږی او دا عمل په تفریط (کوتا هی) کښې داخل کیږی او په زیات مینځلو کښې اقراط (زیاتوب) او اسراف راځی ځکه که د مینځلو لپاره یو اندازه نه وای معلومه شوی نوبه و سواسیانو ټوله ورځ د لاس پښوپه مینځلو کښې تیرو لای اوله دوی څخه به د لمانځه وخت هم تیریدلای همدغه وجه ده چی یو صحابی ﷺ د نبی ﷺ څخه پوښتنه وکړه چی ایایه اوداسه کښې هم اسراف شته؟ نبی کریم ﷺ وویل چی هو بی له شکه په اوداسه کښې اسراف شته که څه هم اودس کونکی دروانی ویالی پر غاړه ناست وی او اودس کوی. (المصالح العقلیه مخ ۱۹)

په اوداسه کښې د مسواک فضیلت

حضرت عائشة رضی الله عنها وائی چی نبی کریم ﷺ وویل چی مسواک دخولی دپاکی ذریعه او دخدای جل جلاله درضا او دخوشحالی وسیله ده د ام المؤمنین حضرت عائشة رضی الله عنها څخه روایت دی چی نبی کریم ﷺ چی به څه وخت له خوب څخه را پورته شو که به شپه وه که ورځ داوداسه کولو څخه مخکی به ئی مسواک واهو له همدی مبارکی څخه روایت دی چی نبی کریم ﷺ وویل دکوم لمانځه داود داسه لپاره چی مسواک ووهل شی هغه لمونځ او یا ۷۰ درجی فضیلت زیات لری تر هغه چی مسواک ئی په اوداسه کښې نه وی وهل شوی (مظاهر حق مخ ۳۸۱ لومړی ټوک) حضرت عائشة رضی الله عنها بیان کوی چی نبی کریم ﷺ به څه وخت مسواک وواهو نو وروسته به ئی مسواک ماته راکړ ددی لپاره چی زه

ئى ومينځم څنگه چې به مالومې مسواک وواخواويامى
ومينځلوونې کریم ﷺ ته به مى ورکاوو. (ابوداؤد)

تشریح: ددی لپاره چې زه هغه ومينځم په دغه ددی خبری دلیل دی
چې مسواک له وهلو وروسته مينځل مستحب دی او علامه ابن همام
رحمة الله ليکلی دی چې دمسواک درى ځله ووهل شی او هرځل په
اوبو مينځل شی دامستحب دی اوبل داچې مسواک بايد پوست وى
اولومې به ماهغه مسواک واهى يعنى نبی کریم ﷺ به دمسواک
دهلو وروسته خپل مسواک ماته دمينځلو لپاره راکړ ما به هغه تر
مينځلو مخکې په خوله کې واچاوى اووه به مى واهواو حضرت
عائشې رضی الله عنها به دا عمل ځکه کاوى چې نبی کریم ﷺ کومى
ناړى پر مسواک لگيدلى وى هغه زمانه په خوله کې راشی چې له هغه
څخه برکت حاصل شی اويياله مينځلو څخه وروسته هغه مسواک
حضرت عائشې رضی الله عنها ونبی کریم ﷺ ته ددی لپاره ورکړ چې
که مسواک وهل پاتى وى نونې کریم ﷺ به هغه پوره کړى په هر حال
ددى څخه دامعلومه شوه چې دبل مسواک په خوله کې اچول او هغه
وهل مکروه نه دی دا هغه وخت که دمسواک دمالک خوبنه وى
اودوهمه خبره دامعلومه شوه چې دصالحانو دلاړو اونورو څخه برکت
حاصلول غوره شی دى اودرييم داچې دبنځولپاره هم مسواک وهل
سنت دی.

(مظاهر حق مخ ۳۸۰ لومړى ټوک) محمد رفعت قاسمى غفرله

داوداسه له اداخواوستو څخه هيڅ يو عمل داسى نه دی چې دهغه
ټنگښت رسول الله ﷺ دومره کړى وى څومره چې هغه دمسواک په

متعلق کړى دى اونبى کریم ﷺ خپله هم ددې بى اندازې اهميت بيان
کړى دى ددی لويه وجه داده چې دخولى څخه پرته دبدن په ښکاره
حصو کېنې يوه حصه دانه ده چې په هغى کېنې دومره لوندوالى
اودخوراک پاتى اجزا يوخاى کېږي اودهوادنه لگيدوله وجى څخه په
خوله کېنې بدبويي پيدا کېږي له دى وجى څخه انسان په بدبويي
اوخيرنه خوله سره چې کله دقرآن کریم تلاوت اولمونځ کوى نودغه
وخداى پاک ته هم ښه نه ښکاري اوپاک مخلوق چې فرشتى دى له
هغه څخه په تکليف کېږي په مسواک کېنې دبدنې جوړوالى دى
شماره گټوره يوه مهمه گټه داده چې دغه سره خداى جل جلاله
خوشحاله کېږي اوپه عباداتو کېنې دا جراو ثواب زياتونکى دى.

(الترغيب والترهيب مخ ۳۲۶ لومړى ټوک)

دمسواک په وهلو کېنې که څه هم هيڅ ستونزه نشته خودلمانځه په ښه
والى اوغوره والى کې زياتوب راځى اوانسان چې دخداى په
دربار کې په کومه خوله سره خبرى کوى بايد هغه پاکه کړى
اوچمتوشى.

(محمد رفعت قاسمى غفرله)

په حديث شريف کېنې راغلى دى چې نبى کریم ﷺ وويل که داخيال نه
واى چې امت به په لوى تکليف کېنې واچول شی نومى ودوى ته
دا حکم کاوى چې دماخوستن په لمانځه کېنې ځنډ کوى اودهر لمانځه
لپاره مسواک وهى. (بخارى مسلم)

تشریح: که مى داخيال نه وای چې امت به په تکليف کېنې ولوېږي
يعنى که زه نه ويريډاى چې دامت خلک به په زياته سختى کې مبتلا
شى او پردوى باندى به تکليف تيريږي نو مايوه دا خبره پردوى لازمى

کوله چې دماخوستن لمونځ تردريمی حصی دشیپي پوری یا ترنیمي شپي پوری وځنډوی او په دغه وخت کښې يي وکړي اودوهمه مي داخبره باندی لازمه وه چې دهرلمانځه لپاره یعنی دهرلمانځه داوداسه په وخت کښې دی مسواک ضروری ووهی دادواړه عملونه مستحب دی او ډیر فضیلت لری.

(مظاهر حق مخ ۳۷۴ لومړی ټوک)

په مسواک و هلو کښې دښي عليه السلام معمول (عادت)

حضرت عائشة رضی الله عنها وائی چې نبی کریم ﷺ به څه وخت کورته راتلی نوله ټولو څخه مخکښې به يي مسواک واهی (مسلم تشریح : دښي ﷺ په طبیعت مبارک کښې چې څومره دنظافت او پاکي ماده په لویه درجه کښې وه دهمدی اغیزوو چې نبی کریم ﷺ به څه وخت کورته راتلی نوبه يي ترهر څه لومړی مسواک وواهو ددی وجه دا احساسیږي چې په مجلس کښې دډیر چپیدلوله کبله اودډیر خبروله کبله په خوله کښې څه تغیر راځي هغه دمسواک په وهلو سره لری کيږي څوکه حقیقت ته وکتل شی نودښي کریم ﷺ دی مبارک عمل وځلگوته ددی دښوولو اوزده کولو لپاره وو چې دخپل کور وگړي باید په خپل منځ کې په ډیره پاکي نظافت اونرمی سره هستو گنه وکړي تردغه اندازی پوری چې دگله ون او خبروپه وخت کښې چې یوکس دخولی دتغیر (بدبويي) اودنوروپه صورت کښې له تاسو څخه بدوالی لری والی اوتکلیف محسوس نکړي نوله دی امله لومړی باید دمسواک ووهل شی او علامه ابن حجرلیکی چې په دغه حدیث کښې دهرسړی لپاره ټنگښت دی چې څه وخت و خپل کورته داخلېږي نو ترټولو مخکښې دی مسواک ووهی ځکه چې په مسواک

وهلو سره خوله ډیره پاکه اوبښه خوشبویه گړزی اودغه دکوردوگړوسره دښه تعلقات اودښه چال چلندسبب گړزی په دغه حدیث کښې هغه خلک هم باید فکراو غور وکړي کوم چې په کورکي دکورد هستو گنوسره په ډیرو خرابو او خیرنو جامو کښې ژوند سباکوي اودباندي په ډیر اهتمام سره وزی بي شکه له کور څخه په وتلو کښې هم دپاکي اهتمام کول دي خوپه کور کښې دی هم لږ څه وی لکه څنگه چې نرخپله ښځه په ښه حالت کښې لیدل غواړي همدارنگه ښځه هم خپل میړه په ښه حالت کې لیدل غواړي علماؤ لیکلي دي چې دمسواک وهلو او یا (۷۰) گټي دي له هغو څخه چې په ټیټه درجه کښې ده هغه داده چې دمسواک وهونکی به دمرگ په وخت کی دشهادت کلمه په خوله وی. (مظاهر حق مخ ۳۷۴ لومړی ټوک)

همدارنگه کوم څوک چې دمسواک پابنده وی اودمسواک اهتمام کوي هغه به دخولی دکینسر څخه بی غمه وی. (مولانا محمد رفعت قاسمي غفرله)

مسواک څه دی او څنگه به وی ؟

سواک (مسواک) توری دسوک څخه جوړشوی دی چې دهغه معنی ده یوځای کیدل مښلیدل په اصطلاح کښې (یعنی دمسواک وهلو) مطلب دغائبونو یو مښول اودخولی پاکوالی دی اودغه غائبونو او خولې پاکي که څه هم په هر هغه شی راتلای شی چې سخت اودغا ښوونږ والی او خیري لری کولای شی خوددغه عمل لپاره چې شرعا کوم شی اصل دی او په کوم شی سره چې سنت اومستحبوالی برکت حاصلېږي هغه لرگی دی چې مسواک ورته ویل کيږي دټولو عالمانو پردی خبره اتفاق دی چې مسواک وهل سنت دی تردی اندازی پوری

چی دامام ابوحنیفه رحمه الله علیه مذهب دادی چی څه وخت اودس کيږي بايد مسواک ووهل شی اودامام شافعی رحمه الله علیه مسلک دادی چی څه وخت اودس کيږي مسواک هم ووهل شی اوڅه وخت لمونځ کيږي مسواک هم بايد ووهل شی گواکي کوم سړی چی په يوه اوداسه سره څلور لمنځونه کول غواړي نو دامام شافعی رحمه الله علیه د مذهب مطابق څلور ځله دهرلمانځه په وخت کښې مسواک وهل سنت دی ښکاره دی وی چی دسهار اودماپښين دلمانځه څخه مخکښې دمسواک وهلو زیات ټينگار شوی دی دخولی پاکی وخدای پاک ته څوښه ده اونبی کریم ﷺ به ددغه ډیر خیال ساتلو علماؤ لیکلی دی: چی دمسواک په بهتری کې څلویښت حدیثونه نقل شوی دی چی دهغه څخه دخولی دپاک والی لپاره دمسواک اهمیت ښکاره کيږي سره له دی چی خاص دخولی اودغائبونو لپاره نه بلکه دټول بدن دروغتیا لپاره په مسواک وهلو کښې ډیری لویی لویی گټې دی نوځکه مسواک وهل په هروخت کښې مستحب اوبڼه دی خاص بیاد اوداسه کولوپه وخت کښې دقرآن دوویلوپه وخت کښې اوپه هغه کښې چی غائبونه ژړ شوی وی یادچپ کښینستلویا دلورې له کبله یاد هغه شی دخورلواو څښلوله کبله چی بدبویه وی دخولی خوند خراب وی اوخوله بدبویه کيږي نوپه دغه وخت کښې دمسواک وهل مستحب او ډیر ښه دی مسواک باید دیو ترڅی ونی څخه وی او که دهغی ونی څخه وی چی له هغی څخه عام ډول مسواکونه جوړيږي بیاخو ډیر ښه دی ځکه چی په حدیث شریف کښې ددغی ونی (درختی څخه دمسواک دجوړولویا دونه شوی ده دمسواک لرگی دارنگه

کیدل پکار دی چی پندوالی ئی تر غچنه گوته کم نه وی او اوږدوالی به ئی دیوی لویشتی سره برابروی همدارنگه دمسواک وهلو په وخت کښې داخیال ساتل پکار دی چی مسواک به دغائبونو پریراڅه حصه باید ووهل شی نه دغائبونو پراوږده حصه ځکه دغائبو نوپراوږده حصه باندی مسواک وهل اورې خرابه وی اولکه څنگه چی ډیرو عالمانو لیکلی دی چی په اوداسه کښې مسواک باید هغه وخت ووهل شی څه وخت چی خوله مینځل کيږي او ځینو علماؤ لیکلی دی چی داوداسه ډیپل کولو څخه مخکښې باید مسواک ووهل شی (دواړی طریقې روادی)

مسئله: په یو مجلس یا دخلگو ومخته دارنگه مسواک وهل چی ناپی ئی غورځی مکروه دی خاص بیاد عالمانو او دبزرگانو په مخکښې ددغه ډول مسواک وهلو څخه ځان ساتل پکار دی.

مسئله: که یو سړی مسواک نلری یا دیو سړی غائبونه مات شوی وی یا ښوری مسواک نه شی وهلاي نو هغه دی دښی لاس په گوته سره غائبونه پاک کړي.

مسئله: دامستحب دی چی مسواک وهل دغائبوله ښی طرف څخه پیل کړی امام نووی رحمه الله علیه لیکلی دی چی دهغه معلومی شوی درختی دلرگیو څخه مسواک جوړشی که مسواک نرم جوړول اسانه نه وی نوپه دغه صورت کښې دی دیو پندوی او ځیږی جامی یا دگوتی سره ومښي غائبونه دی په پاک کړی چی په هغه سره دغائبواو خولی خیری لری کیدای شی. مظاهرحق مخ ۳۲۳ لومړی ټوک،

په مسواک وهلو سره وینه راووزی

پوښتنه : یوسړی که داوداسه کولوپه وخت کښې مسواک وهی نودخولی اونورو اندامودمینخلوڅخه وروسته دهغه له غاښونوڅخه وینه راځی دوهم ځل دی اودس وکړی؟ ځواب : په دغه حالت کښې باید اودس دوهم ځل ووشي.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۲۶ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۲۸ لومړی ټوک باب الوضو)
مسئله: که مسواک په هغه لوبښی کښې واچول شی چی په هغه سره اودس کیږی ددی لپاره چی لوند شی نوددغه لوبښی په اوبوسره اودس کول هیڅ پروانلری خوبنه داده چی مسواک په اوبوسره ومینخل شی اونرم شی په لوشی کښې ئی داچولوضرورت نشته (فتاوی دارالعلوم مخ ۸۴ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۱۰۵ لومړی ټوک) ځکه چی ونوروخلگوته په دغه لوبښی سره اودس کولوکښې ستونزه وی اوځینی خلگ دخولی ناجوړی لری نوله دی وجی څخه واخلگوته تکلیف رسیږی مولانامحمدرفعت قاسمی غفرله په اوداسه کښې دمسواک وهلو وروسته مسواک دپښی په گوته کښې نیول سنت طریقه نه ده ددی هیڅ سندنه دی ثابت شوی (فتاوی محمودیه مخ ۴۱ ج ۲) که اړتیا شوه نیسی دی خوداخیال دی نه کوی چی سنت دی.

مولانامحمدرفعت قاسمی غفرله

مسئله: مسواک وهل دنراوښځی دواړولپاره سنت دی.

(امداد الفتاوی مخ ۲۹ لومړی ټوک)

په اصل کې سنت دونی مسواک دی که دغه نه وی نه پیداکیږی غاښونه نه وی یادغاښواووری دخرابی له کبله په مسواک وهلوکښې تکلیف وی نودضرورت له کبله دلاس په گوټوسره یاپه پنډه جامه یاپه منجن (دیودوانوم دی چی غاښونه په مینخل کیږی) سره یادی دبورش څخه

کارواخلی خودمسواک ددرلودلوپه وخت کښې دغه ذکرشوی شیان دست دالپاره بس نه دی اودمسواک پوره ثواب نه حاصلیږی.

(فتاوی رحیمیه مخ ۲۶ ټوک دریم بحواله شامی مخ ۷ لومړی ټوک وکړی مخ ۱۳۲/وهدایه مخ ۶ لومړی ټوک وصغیری مخ ۱۴ اوبحرم مخ ۲۱ لومړی ټوک اوعالمگیری مخ ۷ لومړی ټوک)

مسئله: مسواک باید دیوی لویشتی څخه زیات نه وی په پیل کښې که یوه لویشت وی ښه دی اوکه کم وی پروانه لری بیایه وهلو سره چی څومره کوچنی شی داستعمال وړدی.

(فتاوی محمودیه مخ ۲۹ ټوک دوهم بحواله شامی مخ ۷۸ لومړی ټوک)

مسئله: مسواک په اندازه دیوی لویشتی مستحب دی

مسئله: له پیل څخه مسواک دیوی لویشتی څخه کم جوړول د استحباب خلاف دی که داستعمال وروسته کم شی بیاڅه تاوانلری.
(احسن الفتاوی مخ ۱۵ ټوک دوهم بحواله ردالمحتار مخ ۷ لومړی ټوک)

له اوداسه وروسته خاص دلمانځه مخکي مسواک وهل څنگه دی؟

پوښتنه : په ریاض کښې می خلگ ولیدل په صفوکښې ناست وو مسواکونه ئی وهل څه وخت چی به اقامت پیل شودوی به هم مسواک وهل پیل کړل اوورسته به لمانځه ته ولاړشول لمونځ به ئی وکړڅه وخت چی لمونځ وشوماله امام څخه پوښتنه وکړه چی داډول مسواک روادی؟ نوامام وویل په حدیث شریف کښې راغلی دی چی داوداسه څخه مخکښی اودلمانځه مخکښی مسواک ووهی : تفصیل راته وکړه:

ځواب : دغه امام چی دکوم حدیث حواله درکړی ده هغه دادی که مو داویره نه وای چی خپل امت به می په تکلیف کښې واچول شی نوو دوی ته به می دهرلمانځه په وخت کښې دمسواک وهلو حکم کړی وای

ددی حدیث په الفاظوکې دروایت نقل کونکو اختلاف دی ځینی حضرات دغندکل صلوٰۃتوری نقل کوی اوځینی ددغه پرځای داغندکل وضوٰتوری نقل کوی. (صحیح البخاری مخ ۵۹ لومړی ټوک)

ددی دواړو توروپه وړاندی دامام ابوحنیفه رحمه الله علیه په نزد حدیث مطلب دادی چی دهرلمانځه څخه مخکښې اودس وکړی اودهر اوداسه په شروع کښې دمسواک وهلو ترغیب درکول شوی دی اودهرلمانځه څخه مخکی دمسواک وهلو حکم څخه مقصد دادی چی دهرلمانځه داوداسه له مخکښې باید مسواک ووهل شی خاص دلمانځه په وخت کښې دمسواک وهلو ترغیب نه درکول کیږی که دلمانځه لپاره دولاړیدوپه وخت کښې ووهل شی نو دغابڼو څخه دوینوراوتلو ویره ده کوم چی اودس په ماتیرې نوڅه وخت چی اودس نه شویاته لمونځ هم نه صحیح کیږی له دی کبله امام ابوحنیفه رحمه الله علیه وائی چی دهرلمانځه داوداسه څخه مخکښې مسواک وهل سنت دی خاص دلمانځه په وخت کښې مسواک وهل نشته سره له دی چی مسواک دخولی دپاکوالی اونظافت لپاره وهل کیږی اودغه مقصود هغه وخت حاصلیږی چی داوداسه کولوپه وخت کښې مسواک ووهل شی اویاوروسته خوله ومینځل شی لمانځه ته دولاړیدوپه وخت کښې بغیرله اوبواوخولی مینځلویپه مسواک وهلوپاکي نه راځی کوم چی دمسواک څخه مقصوده دسعودی خلک څرنګه چی دامام احمد بن حنبل په مذهب دی دده په مذهب کښې په وینه راتلوسره اودس نه ماتیرې نوله دی کبله دوی چی لمانځه ته

ولایږی مسواک وهی اود حدیث شریف هم دغه منشأ بولی (آپ کی مسائل مخ ۳۵ ټوک دوهم)

مسئله: دا حنافوپه مذهب په روژه کښې هم دهرلمانځه داوداسه لپاره مسواک وهل مستحب دی اوهغه دخولی بوی کوم چی الله تعالی ته خوښ ده هغه دمسواک وهلو وروسته هم وي. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۰ ج ۱ دهادی ص ۲۰۳ ج ۱ په حواله)

مسئله: داوداسه کولوپه وخت کښې مسواک وهل سنت دی که څه هم پراوداسه باندی بل اودس وشی اودهو دی خورلو وروسته مسواک وهل بیائخان ته سنت دی.

مسئله: مسواک وهل دښځو لپاره هم سنت دی خوکه ددوی اووری دمسواک وهلو څخه خرابیږی نو ددوی لپاره ددلر مال استعمال دسنت پرځای درېږی چی دمسواک په نیت سره استعمال شی. (آپ کی مسائل مخ ۳۴ ټوک دوهم ونماز مسنون مخ ۷۷)

مسئله: پرغابڼو باندی دخیری پری وتلوپه وخت کښې له خوب څخه دراپورته کیدلو وروسته په خوله کښې بدبویی وی نوو خانه کعبی ته دداخلیدوپه وخت کښې دیو مجلس یا جماعت ته دتلوپه وخت کښې اودقرآن شریف دویلوپه وخت کښې مسواک وهل مستحب دی. (علم الفقه مخ ۸۳ لومړی ټوک او کتاب الفقه ۱۹ لومړی ټوک)

ایا په برش وهلو دمسواک سنت ادا کیږی؟

مسئله: ښه خودادی چی دسنت داداکولو لپاره مسواک استعمال شی دبرش په استعمالو لوسره دځینو عالمانوپه نزد دمسواک سنت ادا کیږی اودځینوپه نزد نه ادا کیږی. (آپ کی مسائل مخ ۳۵ ټوک دوهم)

په برش وهلو سره خاص دپاکۍ سنت ادا کېږي پاته نور ستونه نه ادا کېږي هغوی لکه داچې دهغه معلومی درختی څخه به وی یاد ترڅي درختی څخه به وی اوږدوالی پندوالی همدارنگه نور...

(مسئله در فقه قاسم بن محمد بن ابي)

مسئله: د برش هغه وخت استعمال کېدای شي چې د حرامو وینستا نو څخه به نه وی جوړ لیکن په دغه سره سنت نه ادا کېږي. (نظام مسنون مخ ۷۷)

مسئله: که د غاښو درژیدلوله کبله دمسواک استعمال ممکن نه وی نو په منجن (دواډه د غاښو د منځلو لپاره) یا پیسټ (لنډه دواډه) سره د مجبوري له وجې هم ثواب ورکول کېږي که مجبوري نه وی نو د مسواک ثواب نه ورکول کېږي. (نظام الفتاوی مخ ۴۳ لومړۍ ټوک)

داوداسه دواجب دوشرطونه

(لومړۍ) مسلمان به وی پر کافر اودس واجب نه دی (ځکه چې اودس عبادت دی و کافرت د عبادت کولو حکم نشته)
(دوهم) بالغ به وی پر نابالغه اودس واجب نه دی
(درېیم) عاقل به وی پر لیونی مست اوبی هوښه باندی اودس واجب نه دی

(خلورم) داوبو پر استعمال به قادروی کوم سړی ته چې پراو بو استعمال لولو قدرت نه وی پر هغه اودس نه دی واجب (پراو بوند قدرت بیان د تیمم په بیان کېږي راځي).

(پنځم) دلمانځه به دومره وخت پاته وی چې په هغه کېږي اودس اولمونځ ځایېږي که سړی ته دومره وخت نه شي پیدانو پر دغه سړی اودس واجب نه دی د مثال په توګه یو کافر په داول تنګ وخت کې

اسلام راوړي چې داوداسه اولمونځ دواړو د ځاییدلو وخت نه وویایو نابالغه په دغه وخت کې بالغ شي. (علم الفقه مخ ۵۳ لومړۍ ټوک او کتاب الفقه مخ ۸۰ لومړۍ ټوک)

مسئله: که یو نابالغ اودس وکړي نو اودس یې صحیح بلل کېږي لکه څنګه چې د بلوغ څخه لږ مخکې اودس وکړي بیا وروسته بالغ شي نودده اودس اودس بلل کېږي ځکه جائز دی چې په دغه دواډه سره لمونځ کولای شي د دغه صورت که څه هم واقع کیدل ناردی خود مسافر و لپاره اود هغه خلکو لپاره چې په صحراؤ کې اوسېږي اوبه لږ وی ګټور دی. (کتاب الفقه مخ ۷۸ لومړۍ ټوک)

داوداسه دصحت شرطونه

(لومړۍ) وټولو اندامو ته اوبه رسول که دیوه وینسته په اندازه ځای وچ پاته شونو اودس صحیح نه دی
(دوهم) پر بدن به داسی شي نه وی چې دهغه له کبله و بدن ته اوبه نه رسیږي د مثال په توګه داوداسه پر اندامو غوړی وی یا یې په ګوته تنګه ګوتمۍ وی

(درېیم) په کومو حالاتو کې چې اودس ځی او په کومو شیانو چې اودس ماتېږي دغه شیان به نه وی په دی شرط چې دغه سړی به معذوره نه وی (د معذورو اودس په دغه حالاتو کېږي هم صحیح کېږي لکه وچاته چې د سوزک ناروغی وی هروخت یې بولی روانی وی نوددغه سړی اودس په دغه حالت کې صحیح ده) که حائضه یا نفاسه اودس وکړي نو صحیح نه دی جنوب (وچاته چې د غسل اړتیا وی) که

اودس وکړې اودس يې نه کيږي دبولواودگندگي کولوپه وخت کښې
 که اودس وکړې نونه صحيح کيږي. (علم الفقه مخ ۲ لومړۍ ټوک کتاب الفقه مخ ۲ لومړۍ ټوک)
 مسئله: که دحيض په حالت کښې اودهس وکړې بياله حيض څخه پاکه
 شي نوددغه اودس ته اعتبار نشته ځکه چې له پيل څخه صحيح نه وو
 (کتاب الفقه مخ ۲ لومړۍ ټوک)

داوداسه فرضونه

(لومړۍ) ټوله مخ يوځل مينځل خوا داوداسه والائي خپله ومينځي
 اويائي بل څوک ورومينځي ياپخپله ومينځل شي لکه يوڅوک چې په
 درياب کښې لامبوووهي يادباران اوبه يې پرمخ ونښلي دټوله مخ
 څخه مرادهغه اندازه چې دتندي څخه بيا ترزني پوري اوله يوه
 غوږڅخه تربل غوږپوري ده دفتهاوپه نژد مينځل له يوه ځايه پربل ځاي
 اوبه بهول اوداندام دمينځلووروسته دستي به يودوه څاڅکي الوزي
 (دوهم) دسترگوچي کوم کونج دي اوپوزي ته نيژدي دي ددغه
 مينځل فرض دي اواکثروخت پردغه ځاي خيري يوځاي کيږي بايد
 دغه پاکي شي اوومينځل شي

(درييم) دزني مينځل فرض دي په دي شرط چې دبريري وينستان به نه
 وي باندې ياوينستان خووي دومره وي چې زنه ښکاره کيږي
 (څلورم) دشونډانو هغه حصه چې دبندولووروسته ښکاره کيږي
 مينځل فرض دي
 (دوهم فرض)

(لومړۍ) ددواړولاسو مينځل تربيريوپوري فرض دي که ئي پخپله
 ومينځي اوکه ئي بل څوک ورومينځي ياپخپله ومينځل شي دواړه
 دي يوځاي کړي ودي مينځي يادي پيل پيل ومينځي
 (دوهم) که دگوتوومنځ ته پرته له ځلالولواوبه نه رسيږي نوځلالول
 يې فرض دي

(درييم) که ديو سړي په يوه طرف کښې دوي پښي وي يادوه لاسونه
 وو که يې په دواړولاسونو کارکاوي شيان يې په نيولای شوواوپه
 پورته کولای يې شوو نوددواړولاسونو مينځل فرض دي همدارنگه
 که يې ددواړوپښو څخه کار اخستلای شو او تللای شونوددواړوپښو
 مينځل فرض دي که يې په دواړوکارنه شوای کولای بيا که ددواړو
 گوتي نښتي وي بياهم ددواړومنځل فرض دي اوکه يوځاي سره
 نښتي نه وي بيا دهغه مينځل فرض دي چې کارپه کول کيږي دلاس
 پښي په منځ کښې که بل لاس اوپښه نښتي وي دهغه مينځل په
 اوداسه کښې فرض دي په دي شرط چې دداسي ځاي سره به نښتي وي
 چې دهغه مينځل په اوداسه کښې فرض وي دمثال په توگه په لاس
 کښې دڅنگل يادڅنگلي څخه لاندې يوځاي شين شوي وي په پښه
 کښې دبجلکولاندې نښتي وو که دڅنگل يادبجلکي څخه لوړنښتي
 وو نودومره حصه مينځل فرض دي چې دڅنگل يابجلکي دلاندې
 حصي په برابري وي.

درييم فرض:

دسرديوې حصي مسح کول دي.

څلورم فرض:

پنځم: کوم ځای چې د بارخوگانو او غوږونو ترمنځ دی دهغه مینځل فرض دی ډیری که راغلی وی کنه دواړې پښې تربجلکو پوری مینځل فرض دی په دی شرط که پي ډپوست موزې نه وی اغوستی که دگوتو وییخوته پرته له خلال کولو څخه اوبه نه رسیدلی نودگو تو خلال هم فرض دی (علم الفقه مخ ۵۸ لومړی ټوک شرح الوقایه مخ ۵۱ لومړی ټوک هدایه مخ ۴ لومړی ټوک مراقی الفلاح ۱۸ کبیری مخ ۱۷ شرح نقایه مخ ۴ ابوداؤد مخ ۲۰ لومړی ټوک قرآن کریم مائده پاړه ۶)

مسئله: په اوداسه کښې ډپښو مینځل فرض دی او په قطعی ایات (وارجلکم) ثابت دی پر پښو باندی مسح هغه وخت کول کیږی چې د څرمنی موزی پي اغوستی وی مسح د شیعیگانو قول دی هیڅ کله صحیح نه دی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۷ لومړی ټوک بحواله رد المحتار و منیه مخ ۱۵)

داوداسه وجبات په اوداسه کی څو واجب دی

مسئله: داوداسه څلور واجب دی

(لومړی) که دوریځو یا ډیری یا بریتو ویښتان دومره گڼی وی چې پوست پي پټ کړی وی نه معلومېږی نو په دغه صورت کښې دهغه ویښتانو مینځل واجب دی چې په هغه سره پوست پټ شوی وی پاته هغه ویښتان شوو چې برسیره پر پوست زیات شوی وی مینځل پي نه دی واجب

(دوهم) ډیریو مینځل واجب دی که دیو چاویوه اړخ ته دوه لاسونه وی نو پر هغه د دواړو لاسو ډیری مینځل واجب په دی شرط چې د دواړو لاسو څخه به کار اخستلای شی که له دواړو لاسو څخه پي کار نه

شواي اخستلای اودواړه لاسونه پي یوځای یعنی سره نښتی وی بیا هم د دوهم لاس ډیری مینځل واجب دی او که یو دبل څخه بیل وی نویا صرف دهم هغه لاریږی مینځل واجب دی کوم چې کار په کول کیږی دلای له منځه که دوهم لاس پیدا شونو دهغه څنگل یا د څنگلی په اندازه حصه مینځل واجب دی

(درییم) د سر پر څلورمه برخه مسح کول واجب ده که پر سر باندی ویښتان وی نو پر هغه ویښتانو مسح کول کوم چې د سر پر څلورمه برخه باندی پراته دی واجب ده

(څلورم) د دواړو پښو د بجلکو مینځل واجب دی دا هغه وخت چې د څرمنی موزې به نه وی باندی که دیو سړی په یوه طرف کښې دوی پښې وی نو په دغه کښې هم هغه تفصیل دی کوم چې ډیری یوه بیان کی تیر شو. (علم الفقه مخ ۵۹ لومړی ټوک)

مسئله: ډیره یا بریت یا وریځی که دومره گڼی وی چې پوست نه تر ښکاریږی نو د دغه پوست مینځل فرض نه دی بلکه پر هغو ویښتانو اوبه بهول چې د پوست پر ځای ولاړ دی کافی کیږی په دغه صورت کښې دهغو ویښتانو مینځل واجب دی چې دمخ په اندازه کښې دی پاته هغه ویښتان چې دمخ د ذکر شوی انداز ی څخه زیات وی دهغه مینځل واجب نه دی. (بهشتی زیور مخ ۱۳ ټوک ۱۱ بحواله درمختار مخ ۹ لومړی ټوک اؤ فتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۶ لومړی ټوک)

مسئله: دسترگي پوزی او خولی دننه حصه مینځل فرض نه دی (۲) وریځی ډیره او بریت که دومره گڼی وی چې پوست نه ښکاریږی نو د دغه پوست مینځل فرض نه دی (۳) په اوداسه کښې چې دکوم

اندامو مينخل فرض دی که پر هغه داسی شی نښتی ووچی داو بود
رسیدلو څخه یی منع نه کوله نو دهغه لری کول فرض نه دی.

(علم الفقه مخ ۵۸ لومړی ټوک)

یادونه: که څه هم عزتمنو فقهاؤ داوداسه او غسل په احکا موکښې
دواجباتو او فرائضو تفصیل نه دی کړی دواړه یی یوځای جمع کړی
دی بلکه ځینو واجبات هم د فرضو په عنوان سره بیان کړی دی
او ځینو دا هم لیکلی دی چی په اوداسه او غسل کښې هیڅ واجب نشته
ددی وجه داده چی په اودس او غسل کښې دواړه په عمل کولو کښې
سره برابر دی لکه څنگه چی د فرض په پری بنودلو سره اودس او غسل
نه صحیح کیږی همدارنگه دواجب په پری بنودلو سره هم اودس
او غسل نه صحیح کیږی خود کتونکو داسانی لپاره یی فرض ییل بیان
کړی دی او واجبات یی ییل بیان کړی دی دمثال په توگه فقهاؤ دواړه
لاسونه سره د پیریو مينخل فرض کړی دی موږ خاص د لاسونو مينخل
په فرض کښې داخل کړی دی د پیریو مينخل می په واجباتو کې لیکلی

دی. (حاشیه علم الفقه مخ ۵۹ لومړی ټوک)

داوداسه ستونه

(لومړی) داوداسه نیت کول دی: نیت دانه چی په ژبه سره څه وایي
بلکه نیت دادی چی صرف اراده وکړی چی زه اودس صرف دثواب
او دخدای جل جلاله دخوشحالی لپاره کوم نه د لاس مخ او پښو پاکو
لولپاره. (درمختار)

(دوهم) سنت دادی چی دغه کلمی: [بسم الله العظيم والحمد لله على دين
الاسلام] وایي او اودس پیل کړی.

(درییم) دمخ د مينخلو څخه مخکښې دواړه لاسونه سره دمړوندو
یوځل مينخل دی څه وخت چی لاسونه تر پیریو پوری مينخي نولاسو
نه بیاله دغه څخه مينخل پکار دی.

(څلورم) ددري ځله خوله مينخل دی لیکن دهر ځل او به به نوې او خوله
به پکوی دومره زیاتوب مبالغه به کوی چی او به وحلق ته ورسیږی په
دی شرط که روژاتی نه وو که روژاتی وو بیادومره زیادت نه دی
پکار.

(پنځم) دخولی د مينخلو په وخت کښې به مسواک وهی دمسواک
وهلو طریقه داده چی مسواک به په ښی لاس کښې داډول نیسی چی
یوه سرته یی نژدی بټه گوته وی او تر بل سره گمچی گوته لاندی کوی
پرمخ او پر لور په حصه به یی نوری گوته وی داسی به یی نه نیسی چی
موت بند کړی لومړی به د لور و غاښو پر اوږدوالی کښیږدی
او ښی طرف ته به یی کش کړی او بیادی وچه طرفته همدارنگه دی
بیاد لاندی غاښو سره وکړی او دیوځل مسواک وهلو څخه وروسته
مسواک دخولی څخه وکاری او خوله دی له او بوڅخه خالی کړی او په
نوواوبو ی ووهی بیادی مسواک ووهی همدارنگه دی دری ځله په
دغه شان مسواک ووهی له دی څخه وروسته دی مسواک و مينخي
او دیوال دی جگ کړی پر ځمکه دی نه ږدی د غاښو نو پر پراخه حصه
دی مسواک نه وهی (یعنی) مسواک پر چپه او ښی حصه وهل
پکاردی نه پر لور په اوکښته حصه باندی مسواک باید د سخت او وچ
لرگی څخه نه وی کوم چی و غاښوته زیان رسوی اونه باید داسی نرم
اولوندی وی چی خیری نه پاکوی دیلو یازیتون یاد یو ترخی درختی

خنه بايد نه وی درميانه بايد وی دډيري نرمی درختی خنخه يادزهر
جني درختی خنخه بايد نه وی په اوږدوالی بايديوه لويشت وی په
استعمالو لوسره که کم شی پروانلری اوپه پنډوالی به دبتی گوتي
خنخه زیات نه وی سیده به وی که مسواک نه وی بیادی دگوتي
اوجامی خنخه کارواخلي.

(شپږم) په پوزه کښی دری ځله اوبه اچول دی او هرځل به نوې اوبه وی
اودومره زیاتوالی به کوی چی اوبه دپوزی واخرته ورسپږی (یعنی
دپوزی وییخ ته.

(اووم) ددروځلو خولی مینځلو وروسته چی محرم نه وی (یعنی کوم
څوک چی دحج یاد عمری په نیت داحرام تړلی وی او دشرط ځکه چی
دږیری په خلالو کښی دویښتانو د ماتیدو ویره وی او هغه څوک چی
احرام یی تړلی وی و هغه ته دویښتانو د ماتولو ایجازه نشته بلکه ځینی
منع شوی دی) ږیره به خلال وی په دی شرط چی ږیره به ئی گڼه وی
د خلال طریقه داده چی په ښی لاس کښی به اوبه راواخلي دزنی خنخه
چی لاندی ویښتان دی دهغه په بیخو کښی دی واچوی اود لاس چپه
طرف دی دغاړی و طرف ته کړی گوتي دی په ویښتانو کښی واچوی
دلاندی طرف خنخه دی ولور طرف ته کش کړی

(اتم) لاسونه به دگوتوله طرفه خنخه مینځی دږیریوله طرفه خنخه دی نه
مینځی.

(نهم) ترږیریو پوری له دروځلو مینځلو وروسته د لاس گوتي دی دری
ځله خلالی کړی د لاس دگوتو خلالول هغه وخت سنت دی چی دگوتو
ومنځ ته اوبه رسپږی او که دگوتو ومنځ ته اوبه نه رسیدی بیا اوبه

ور رسول فرض دی او همدغه صورت دپښود گوتو هم ده (اوددی
طریقه داده چی دیوه لاس چپه حصه دبل لاس پرورغوی کښیږدی
دلور لاس گوتي دلاندی لاس په گوتو کښی واچوی او کش دی کړی
(لسم) دپښود دروځلو مینځلو په وخت کښی هرځل دپښود گوتو خلا
لول دی دپښود گوتو خلال باید دچپه لاس په کوچنی گوته وشی طریقه
یی داده چی دښی پښی دگوتو خنخه شروع کړی دچپه پښی پر کوچنی
گوته دی پای ته ورسوی

(یوولسم) یوځل دټول سرمسح کول دی ددی طریقه داده چی دواړه
لاسونه سره دگوتو او وروغودی لاندی کړی دسردمخ پر برخه دی
کښیږدی او وشاته دی کش کړی او بیادی د شاله لوری خنخه دسردمخ
لوری ته کش کړی

(دوولسم) دسردمسح خنخه وروسته دغوږو مسح کول دی په نویو
اوبوسره دی لاس نه لندوی بلکه دسردمسح لپاره چی لاسونه په
کومو اوبوسره لاندی شوی وی په هغه اوبوسره دی دغوږو مسح وکړی
خو که دسردمسح وروسته یی لاس پگړی یا خولی سره ونښلی اولاس
ئو وچ شونو بیادی دوهم ځل لاس لوند کړی دغوږو دمسح طریقه داده
چی کوچنی گوتي دی غوږوپه سوړو کښی کښیږدی او ودي ښوړوی
دشهادت په گوتودی دغوږو دتنه برخه اوبه بته گوته دی دغوږو
دبانندی برخه مسح کړی. (البحر الرائق)

(دیارلسم) هر اندام درې ځله داسی مینځل چی په هرځل مینځلو سره
اندام ټوله پوره و مینځل شی که اندام یوځل پوره ونه مینځی نوڅه

وخت چې ئی دوهم ځل اوبه پرتیری کړی دغه دوهم ځل مینځل نه بلل کیږي بلکه یو ځل و مینځل شو.

(څوارلسم) اودس په هغه ترتیب سره کول په کوم ترتیب سره چې لیکل شوی دی یعنی لومړی به خوله و مینځی بیابه پوزه و مینځی بیامخ بیاد پیری خللول بیادل سو مینځل بیاد گوتو خلل بیاد سر مسح کول بیاد غوړو مسح بیاد پښو مینځل او تر ټولو وروسته د پښو د گوتو خللول

(پنځلسم) پښی اندام تر چپه اندام لومړی مینځل.

(شپاړسم) دیوه اندام د مینځلو وروسته د دوهم اندام په مینځلو کښی دومره ځنډ نه کول چې هغه لومړی اندام وچ شی سره له دې چې هوا هم برابره وی که یو چا د ضرورت له کبله دومره ځنډ وکړی بیا هیڅ پروانه لری (یعنی بیله ضرورت دومره ځنډ باید نه شي راچې هغه لومړنی اندام وچ شی.

(اوولسم) د مینځلو په وخت کښی به اندامونه په لاس موبښ اولاس به پراندامو باندی تیروی. علم الفقه مخ ۶ لومړی ټوک هدایه مخ ۵ لومړی ټوک کبیری مخ ۳۳ شرح النقایه مخ ۹ لومړی ټوک و کتاب الفقه مخ ۱۰۵ لومړی ټوک

داوداسه مستحبات

په اوداسه کښی څوارلس (۱۴) مستحبات دی:

(لومړی) داوداسه کولو په وخت کښی پر پورته ځای کښینا ستل ددی لپاره چې استعمال شوی اوبه د جامو او بدن سره ونه نښلی.
(دوهم) داوداسه کولو په وخت کښی و قبلی ته مخامخ کښینا ستل.

(درېیم) داوداسه لوبښی به د خاورو څخه جوړوی که داستیلویا گیلټی څخه جوړوی یا دنورو دارنگه شیانو څخه جوړوی د پلاستیک په لوبښی سره هم اودس کول روادی. فتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۶ ټوم لومړی بحواله ردالمحتار مخ ۳۰۰ لومړی ټوک

په اوداسه کولو کې له بل څخه د کومک غوښتنه نه کول یعنی په بل چا سره به اندامونه نه مینځی (خوداهغه وخت چې عذراو مجبوری نه وی) بلکه خپله به یی مینځی که یو چا اوبه درکړی او اودس خپله وکړی هیڅ پروانه لری.

(پنځم) د اندامو مینځل چې ترکومه ځایه پوری فرض یا واجب دی له هغه څخه به زیاتوب نکوی.

(شپږم) په ښی لاس سره خوله مینځل او وپوزی ته اوبه وراچول دی (اووم) په کښی لاس سره پوزه مینځل.

(اتم) وگوتمی. یابل داسی شی ته حرکت ورکول چې اوبه لاندی ولاړی شی.

(نهم) د غوړو د مسح په وخت کښی دوی کوچنی گوتی د غوړو په سوړوکی اچول.

(لسم) د پښی د مینځلو په وخت کښی په ښی لاس اوبه ورباندی اچول او په کښی لاس مښوول.

(یوولسم) په یخ کښی پر لاس او پښو لوند لاس تیروول دی چې په اسا نی سره اوبه و ټول اندام ته ورسپړی ځکه چې ځینی وخت پښه چاودلی وی نوو هغه ته اوبه رسیدل اسانه نه وی.

(دوولسم) په اوداسه اوله اوداسه څخه وروسته هغه دعاوی ویل دي کومې چې په حدیث شریف کښې راغلي دي دغه دعاوی داوداسه په مسنونو طریقه کښې دي.

(دیارلسم) داوداسه له اوبو څخه دپاته شوو اوبو په ولاړې څښل دي.

داوداسه مکروهات

(لومړی) کوم شیان چې په اوداسه کښې مستحب وو دهغو پر خلاف عمل کول اودس مکروه کوي.

(دوهم) اوبه له ضرورت څخه زیاتې مصرفول.

(درېیم) اوبه دومره لږ استعمالول چې له هغه څخه اندامونه مینځلو کی زیان راشي.

(څلورم) داوداسه په دوران کښې بېله ضرورت د دنیاوی خبرې کول.

(پنځم) بېله عذره په اوداسه کښې دنورو اندامو مینځل.

شپږم: پرمخ اونورو غړیو په زوره اوبه ویشتل.

(اووم) ددرې څلو څخه زیات اندامونه مینځل.

اتم: په نویو اوبو درې ځله مسح کول.

نهم: تر اوداسه وروسته د لاسونو اوبه څښل.

(علم الفقه مخ ۶۲ ج ۱، نورالایضاح مخ ۸، کتاب الفقه مخ ۲۳ لومړی ټوک)

داوداسه مسنونو او مستحبه طریقه

داودس کولو لپاره د خاورو یا د بل شي په لوبښي اوبه واخلي او پر لوړ ځای دی کښینی مخ دی و قبلي شریفی ته وگرزوي اوبه زړه کښې دی دا اراده وکړي چې زه اودس خاص دخدای جل جلاله د خوشحالی لپاره کوم مقصودمی د بدن مخ یا لاسو پاکوالی نه دی دغه اراده دی

د هراندام د مینځلو په وخت کښې کوی اویادی بسم الله العظیم والحمد لله علی دین الاسلام ووائی په بنی لاس کښې دی اوبه راواخلي دواړه لاسونه دی تر مړوندو پوري و مینځي همدارنگه دی دری ځله وکړي بیادی په بنی لاس کښې اوبه راواخلي خوله دی په و مینځي اومسواک دی په بنی لاس کښې دارنگه ونیسي چې کوچنی گوته دی دمسواک دیوه سرسره وی اوبته گوته دی دمسواک له بل سرسره نیژدی وی اوباته گوته دی پرمسواک برسیره وی اومسواک دی دپورته لوري غاښو پراوږدوالی کښیږدي وکیني طرف ته دی راولی بیادی همدارنگه دلاندی غاښوسره ولگوي بیادی مسواک له خولی څخه راوباسي اوودی نوبنتیزی اوودی مینځي بیادغه رنگه دری ځله مسواک ووهی ددی ورسته دی دوه ځله نورپه خوله اوبه وگرزوي ددی لپاره چې دری واره په خوله اوبه گرزول پوره شي له درو وارو څخه دی زیات نه وی په خوله دی دارنگه اوبه گرزوي چې تر حلق پوري ورسپیږي یعنی اوبه دی غرغره کړي په دی شرط چې روزاتې نه وی دخولی د مینځلو وروسته بسم الله اود شهادت دکلمی وروسته دادعا وایی: (اللهم اعنی علی تلاوة القرآن و ذکرک و شکرک و حسن عبادتک) په پوزه کښې داوبواچولوپه وخت کښې دبسم الله اود شهادت دکلمی وروسته به دادعا وایی: اللهم [ارحنی راحة الجنة و لاتر حنی راحة النار]

بیادی په بنی لاس اوبه راواخلي پوزې ته دی دارنگه وروړي چې دپوزی وپیڅ ته ورسپیږي دا هغه وخت چې روژه یې نه وی اوبه کیني لاس دی پوزه پاکه کړي دارنگه دې دری ځله عمل وکړي دهر ځل لپاره

دی نوی اوبه را اخلی بیادی په دواړو لاسو کښی اوبه راواخلی دټوله
مخ سره دی ولگوي او پري دی مینځی ترداندازی پوری چی په برابری
دیوه وینسته باندی ځای پاته نه شی او که احرام یی نه وو ترلی نوږیره
دی خلاله کړی دارنگه چی په بنی لاس کښی دی اوبه راواخلی دبریری
دوینستانو بیخونه دی لاندۀ کړی دلاس د شاه برخه دی وغاړی ته
ورڅیرمه کړی گوتی دی په وینستانو کی واچوی له لاندی څخه دی
وپورته خواته کش کړی دارنگه دی دوه ځله نور مخ و مینځی اوږیره
دی خلاله کړی له درووارو څخه دی زیات نه مینځی ددی لپاره چی
دری واره مخ و مینځل شی اودری واره ږیره خلاله شی اودمخ
دمینځلوپه وخت کښی دبسم الله اودشهادت دکلیمی څخه وروسته
دادعاوایی: اللهم بیض وجهی يوم تبيض وجهه وتسود وجهه [بیادی په
بنی لاس کښی اوبه راواخلی تربریریو پوری دی پرو بهوی اوودی مو
بنی اوودی مینځی چی دیوه وینسته په برابری ځای هم وچ پاته نه شی
که یی په گوته گوتمی وی وهغه ته دی حرکت ورکړی که څه هم
گوتمی ارته وی همدارنگه ښځه دی وچلیانوته چی په غوږ کړی ئی
وی حرکت ورکړی اوبنگړی چی ئی پلاس کړی وی حرکت دی ورکړی
همدارنگه دی دوهم ځل لاس و مینځی بیادی په همدغه ډول کښی لاس
دری ځله و مینځی اود بنی لاس د مینځلوپه وخت کښی تر بسم الله
اودشهادت کلمی وروسته دی دادعاوایی: اللهم اعطنی کتابی ییمینی
وحاسبنی حسابا سیرا [اود کښی لاس د مینځلوپه وخت کښی دی تر بسم
الله اودشهادت ترکلیمی وروسته دادعاوایی: اللهم لاتعطنی کتابی
بشمالی ولا من وراظهری] بیادی دواړه لاسونه لاندۀ کړی دپوره سرمسح

دی داډول وکړی چی دواړه ورغوي سره له گوتو دسرپر مخکښی حصه
کښیږدی له مخ څخه دی وشاته کش کړی اویادی دشاله خوامخ
وخواته راکش کړی اودغه لاسو سره که وچ شوی نه وی او که وچ شوی
وی بیادی لاندۀ کړی دغوږو مسح دی په وکړی اوداډول چی دوی
کوچنی گوتی دی دغوږوپه سوریانو کښی کښیږدی اودسرمسح
کولوپه وخت کښی دی بسم الله اودشهادت ترکلمی وروسته
دادعاوایی:

[اللهم اظلنی تحت عرشک يوم لا ظل الا ظل عرشک] اودسرمسح دی یو
ځل وکړی دغوږو دمسح کولوپه وخت کښی دی دبسم الله اودشهادت
ترکلیمی وروسته دادعاوایی: اللهم اجعلنی من الذین یستمعون القول
فیتبعون احسنه [اویادی دبنی لاس څخه اوبه واچوی اوبه کښی لاس
سره دی لومړی بنی پښه و مینځی دري ځله اوهرځل دی دچپه لاس په
کوچنی گوته څخه خلال بیادی چپه پښه و مینځی دري ځله اوهرځل
دی دهغی گوتی دچپه لاس په کوچنی گوته باندی خلالی کړی چپه
پښی خلال دی دچپه پښی دبتی گوتی څخه پیل کړی دراسته پښی
دمینځلوپه وخت کښی تر بسم الله اودشهادت کلیمی وروسته دی
دادعاوایی: اللهم ثبت قدمی علی الصراط المستقیم يوم تزل الاقدام]

اودچپه پښی د مینځلوپه وخت کښی تر بسم الله اودشهادت ترکلیمی
وروسته دی دادعاوایی: اللهم اجعل ذنبی مغفورا وسعی مشکورا وتجار
تی لن تبورا [اوس اودس پوره شواواودس دی په خپله بی دچاله
مرستی وکړی (که معذور نه وو) اودیوه اندام د مینځلو وروسته دی
دستی بل اندام مینځی چی لومړی مینځل شوی اندام دهواله برابری

سره سره وچ نه شی که داوداسه له اوبوڅخه اوبه پاتی شی که دهغوڅښل وغواړي نوولاردی شی اوهغه دی وڅښی اودشهادت کلیمه دی ووايي اودادعادی وکړي [اللهم اجعلنی من التوابین واجعلنی من المتطهرین واجعلنی من عبادک الصالحین واجعلنی من الذین لاخوف علیهم ولاهم یحزنون] همداغه اودس دی چی نسبت یی دنی کریم ﷺ ارشاددی: چی که یوڅوک زمارنگه اودس وکړی نودهغه مخکنی گناهونه بڅښل کیږي. (علم الفقه مخ ۵۶ لومړی ټوک مسلم شریف ۱۲۲ لومړی ټوک کتاب الفقه مخ ۱۲۴ لومړی ټوک ترمزی شریف مخ ۳۴ لومړی ټوک بهشتی زیورمخ ۴۸ لومړی ټوک)

مسئله: تراوداسه کولووروسته ځینی خلک انازلنا سورة تربایه وائی ددی ذکرپه یوه روایت کی هم نه دی راغلی دځینو مشائخوپه عادت مبارک کښی ددغه اودنورودعاوو دیلوذکرکه څه هم پیداکیږي خوپه صحیح حدیثوکی ددی ثبوت نشته کوم روایات چی په دغه اړه ذکرکیږي هغوی دااعتباروپنه دی دغه پرخان لازمول اودغه مستحب گڼل له سنتو خلاف کاردی (نمازمسنون مخ ۸۲ تفصیل وگوري امداد الفتاوی جدیدمخ ۳۲ لومړی ټوک) اوبه ویلوکښی ئی ثواب شته خوچی سنت یامستحب ئی ونه بولی داسی بلل ورلره پکارنه ده مولنامحمد رفعت قاسمی غفرله

خنفیه دغه دعاوی په سنت کښی نه شمیري بلکه دوی وائی چی دغه مندوب یامستحب دی. (کتاب الفقه مخ ۲۵ ج ۱)

مسئله: داوداس کولووروسته دشهادت دکلیمی دیلوپه وخت کښی واسمان ته کتل دنی کریم ﷺ څخه ثابت دی: [سبحانک اللهم وبحمدک

اشهدان لااله الا انت استغفرک واتوب الیک واشهدان محمداعبدک ورسولک] احسن الفتاوی مخ ۱۷ ټوک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۹۵ لومړی ټوک وفتاوی رحیمیه مخ ۴۰ ټوک اووم اوشامی مخ ۱۱۹ لومړی ټوک وفتاوی محمودیه مخ ۲۷ ټوک دوهم، یعنی له اوداسه وروسته واسمان ته دکتلوپه وخت کښی دغه دعاویل دی دغه خاص له ادابوڅخه ده. مولنامحمد رفعت قاسمی غفرله

کوم څوک چی داوداسه کولوپه وخت کښی دغه دعاووائی دهغه لپاره دبڅښلویوه پرچه لیکل کیږي اوپرهغه باندی مهرلگول کیږي اوايښودل کیږي دقیامت ترورځی پوری به هغه جوړه اوثابته پرته وی (دبڅښلو حکم پرخیل ځای پاته کیږي. حصن حصین عربی مخ ۶۸)

داوداسه وروسته دتوبی ددعاویلو راز

په اوداسه کی داوواندامو مینځلوڅخه داوونگناهو دپریښیدلوولورته اشاره ده اودخدای جل جلاله ولورته درجوع صورت اودښکاره اوباطنی پاکوالی دعوه اودزبان حال دعاده له دی څخه وروسته دتوبی دعاپه ژبه ویل دخدای جل جلاله درحمت دجذب کولو لپاره ډیره مناسبه اوتاکیدکړشوی دعوه ده ځکه چی څه وخت دانسان ښکاره حصه په اوبوسره پاکيږي نودده دفطرت غوښتنه وی چی زړه هم همدارنگه پاک شی خوهلته دخدای جل جلاله دقدرت څخه پرته دبل چا طاقت په کارنشی راتلای. (المصالح العقلیه مخ ۱۵)

داستحباب په ډول له اوداسه څخه دپاته شوو اوبودڅښلو راز

له اوداسه څخه دپاته شوو اوبوپه څښلو کښی دارازدی لکه څنگه چی انسان پریښکاره انداموباندی اوبه اچوی دښکاره اندامودگناهو نوڅخه توبه کښونکی گززی همدارنگه داوداسه کونکی له طرفه

دپاته شوو اوبوپه څښلو کښی دا اشاره ده چی ای زما خالقه لکه څنگه چی تازما ښکاره یعنی ظاهر پاک کړی دی همدارنگه زما باطن هم پاک کړی. (المصالح العقلیه مخ ۱۷)

داوداسه په اوبو کښی یو خاص ډول برکت اوبښه اثر پیدا کيږی له همدی امله داوداسه څخه پاته شوی اوبه باید وڅښل شی اوددغه اوبو څښل په ولاړه هم روانی. (مظاهر حق جدید مخ ۳۹۶ لومړی توك)

په اوداسه کښی باید مخ تر کوم ځایه پوری ومنځل شی ؟

داوداسه د څلورو فرائضو تفصیل کوم چی د حنفیه ووپه نزد معتبر دی (لومړی) فرض دمخ مینځل دی ددی متعلق څلور مسئلې دادی:

(۱) دمخ په څلورو حدودو اوږدوالی او پراخوالی کی څه شته ؟

(۲) دوهم داچی دبیری بریتواو وریځو ویښتان ترکومی اندازی مینځل کيږی.

(۳) داچی دسترگو ظاهری اوباطنی کومو برخو مینځل واجب دی اود کومو دا واجب نه دی.

(۴) داچی دپوزی په بیخ کی دتیا نوپشان غوښی ترکومه ځایه مینځل کيږی دمخ څلور حدود دغه دی دهغه چا دمخ اوږدوالی چی بیره نه لری دویښتانو دښه کیدوله ځای څخه بیا تر زنی لاندی پوری دی دویښتانو دښه کیدو دتندی څخه پورته دی عام ډول دانسان مخ دتندی له هغه ځای څخه پیل کيږی چی له هغه څخه ویښتان شنه کيږی دویښتانو دښه کیدو ځای دتندی څخه پورته دی چی وهغه ته وایي : عامه یا قوره نوعومأچی دانسان مخ دتندی دهغه اړخ څخه پیل کيږی له کوم ځای څخه چی ویښتان شنه کيږی دویښتانو دعادت

خلاف شنه کیدلو صورت دادی چی انسان به یا اصلع وی یا افرع (یعنی یابه دلغړتندی والاوی یابه دکوچنی تندی والاوی) اصلع دپراخ تندی والا هغه څوک دی چی دهغه ویښتان د سره دمخ له لوری څخه ختلی وی تردی اندازی چی هغه داسی وی لکه ویښتان چی پی پیدا شوی نه وی په دغه صورت کښی حکم دادی چی هغه ټوله ځای چی ویښتان ځینی ختلی وی مینځل یی واجب نه دی بلکه تر هغه ځایه پوری مینځل واجب دی چیری چی عموماً دسرو ویښتان شنه کيږی یعنی له تندی څخه څه قدر نور پورته برخه افرع (یعنی دکوچنی تندی والا) هغه څوک دی چی دهغه ویښتان دومره غټیږی چی دهغه پرتندی باندی راځی اود ځینو خلکو گمان وی چی وریځو ته رارسیری ودغه چاته اغم یعنی دگڼو ویښتانو خاوندویل کيږی ددغه صورت هم هغه حکم دی کوم چی داصلع دی یعنی وده هم دتندی څخه یوڅه اندازه پورته مینځل واجب دی ځکه چی دزیاتو خلکو دسرو ویښتان له هغه ځای څخه شنه کيږی په داسی صورت کښی دزیاتو تابعداری کيږی که یو سړی (مورزاده) له نورو انسانانو څخه جلاوی نو پر هغه سړی باندی دعامو خلکو څخه پرته نور احکام نه جاری کيږی اوس باید پوه شی چی په پراخوالی کی دمخ اندازه دیوه غوږ له بیخ څخه دبل غوږ تر بیخ پوری دی چی وهغه ته ځینی خلک نرمی یاد غوږ وپړدی وائی نو ښکاره شوه چی دزنی او غوږو ترمنځ کومه خالی گاه ده هغه هم په مخ کښی شمارل کيږی نوله دی کبله ددی ځای مینځل هم واجب دی دا حنا فوپه نزد دده مخ پیژندنه دپراخوالی او اوږدوالی په اعتبار هم

په اوداسه کښې دېرې او بریتو متعلق مسئلې

مسئله: پرمخ چی کوم ویښتان دی په هغوی کښې تر ټولو دیادونی ور دېرې او بریتو ویښتان دی دېرې دویښتانو متعلق حکم دادی چی دمخ دپوست سره کوم ویښتان دی دپورته څخه بیادزنی ترلاندی پوری چی بشره ورته یل کیږی ددغه مینځل واجب دی اوددی څخه چی کوم زیات شوی ویښتان دی دهغو مینځل واجب نه دی نوڅکه هغه خلک چی بېرې یې اوږدی وی پردوی خالی دهغو ویښتانو مینځل واجب دی کوم چی دمخ پرپوست باندی شنه وی اودهغو ویښتانو مینځل کوم چی دزنی پرپورته نی برخه باندی وی له دی څخه پرته دزیاتو ویښتانو مینځل واجب نه دی که ویښتان کوچنی وی دمخ دپوست و برخی ته اوبه رسیدلای شی نو ددغه ویښتانو خللول (یعنی دلاس گوتی دی دېرمونځ پشان پکښی کشول واجب دی کنه دنورو ویښتانو دپورته څخه مینځل کافی دی دبریتو دویښتانو متعلق په مسئلو کښی اختلاف دی ځینی وایی که بریتونه گڼ وی چی اوبه وپوست ته نه رسیږی نو اودس باطلیږی او ځینی ییا وایی چی اودس باطل نه دی بلکه دبرې په شان دښکاره برخی په مینځلو سره صحیح کیږی تر کومه ځایه چی داوداسه تعلق دی فتوی پردغه جاری شویده چی نه باطلیږی لیکن په غسل کښی دبریتو دگڼوالی رعایت نه کیږی (یعنی که خالی پر ښکاره مینځلو باندی کفایت وشي غسل باطلیږی غالباً ددی وجه داوی چی نبی کریم ﷺ دبریتو دغټیدو څخه منع کړیده ځکه چی په دغه کښی دخورک خنډوالی ټینگ پاته کیږی نوڅکه په

ټینگښت سره حکم دی چی دغه و مینځل شی اویله گټی بایدنه شی لوی.

په اوداسه کښی دوریځو دویښتانو متعلق مسئلې

پاته هغه ویښتان شوو چی دسترگوڅخه پورته دوریځودی ددی متعلق حکم دادی که ویښتان کوچنی وی اوبه ترپوست پوری رسیږی نو ددی ښورول واجب دی ددی لپاره چی اوبه دویښتانو و بیخوته ورسپیږی که گڼی وی خللول یې واجب نه دی دپوزی په هکله حکم دادی چی ددی ټولی ښکاره برخی بایدو مینځل شی ځکه چی دادمخ یوه برخه ده که لږ څه برخه یې وچه پاته شی که هرڅومره لږ وی نو اودس فاسد پیږی ددوو ټینکو ترمنځ چی کومه پرده ده ددی لاندی برخی په پوزه کښی شامله ده دحنفیانو په نزد دپوزی ددنته برخی مینځل فرض نه دی خو که پرمخ باندی زور تپ وی نووهغه ته اوبه رسول واجب دی (داهغه وخت چی په تپ کی تکلیف نه وی) لکه څنگه چی دمخ ولاندی ځایوته چی له کمزوروالی څخه پیدا شوی وی اوبه ور رسول واجب دی.

مسئله: داوداسه کولو وروسته که ږیره کوچنی یاوخرپیل شی نو

اودس نه باطلیږی. (کتاب الفقه مخ ۹ لومړی ټوک واحسن الفتاوی مخ ۱۶ ټوک دوهم و امداد الفتاوی مخ ۳۰ لومړی ټوک)

مسئله: په پوزه کی بیله اوبو اچولو اودس صحیح دی خود سنت خلاف دی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۵ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۷۰ لومړی ټوک)

مسئله: په غسل کښی په پوزه کښی دنته په هلو کی کی اوبه اچول فرض نه دی بلکه له کوم ځای څخه چی هلو کئی پیل کیږی ترهغه ځای

پوری اوبه رسول فرض دی چی په لږ اهتمام او اسانی سره رسیږي (اوبه دسپاهه ذریعه د دماغ ولورته دکشولو هیڅ اړتیا نشته یوازې لکه څنگه چی په اوداسه کښي وپوزي ته اوبه اچول کیږي هغه کافی کیږي.

احسن الفتاوی مخ ۲۸ توك دوم وکشف الاسرار ۹ لومړی توك وفتاوی محمودیه مخ ۲۵ توك دوم

په اوداسه کښي لاس تر بریو پوری د مینځلوراز

د قوت د ویني پاکی د زړه او ځگر لپاره د لاسونو مینځل ډیر گټمن دی د لاسو هغه رگونه چی په واسطه یا بیله واسطی وزړه یا ځگر ته رسیږي هغه په مینځلو کښي شامل شی او هغه رگونه چی زړه یا ځگر ته رسیږي هغه ځینی د لاس د گوتو ځینی دورغوو او ځینی له بریو وڅخه پیل کیږي له دغی وجه څخه د لاس مینځل تر بریو پوری کیږي ددی لپاره چی ټول رگونه په مینځلو کښي شامل شی د لاسو او دمخ د مینځلو څخه زړه او ځگر ته قوت رسیږي اود اوبو اثر درگوبه همدا رنگه د زړه او د ځگر څخه پرته ددی اثر پر نور بدن باندی هم لویږي بس د لاسو مینځل تر بریو پوری هم له دی امله وټاکل شو چی د بدن درگونو په ذریعه د اوبو اثر وټوله بدن ته دننه ځی څه وخت چی اصل په اوداسه کی د بدن د اطرافو مینځل مقرر شو نو د لاسو مینځل تر بریو پوری ځکه وټاکل شو چی له دی څخه دلرو مینځل اثر د انسان پر نفس باندی نه ښکاري ځکه د لاس د بریو څخه پرته اندام نه بلل کیږي. (المصالح العقلیه مخ ۲۶ لومړی توك)

په اوداسه کښي د بریو په اړه مسئلې

مسئله: داوداسه د فرائضو څخه دوهم فرض لاس تر بریو پوری مینځل دی د بریو څخه مراد د جوړهغه راپورته شوی هلوکی چی د لاس پر لاندی سرباندی وی دهغه په اړوند یو څو مسئلې دی یوه داده چی که د انسان د لاس گوتی پنځه وی نو دهغه مینځل واجب دی لیکن که پوره لاس زیات وو او هغه زیات لاس د قدرتی لاس سره یو ځای وو نو دهغه مینځل واجب دی که له هغه څخه وتلی وی بیا تر هغه ځای پوری مینځل واجب دی تر کوم ځای پوری چی برابروی د زیاتی برخی مینځل واجب نه دی لیکن مستحب دادی چی هغه هم و مینځی دوهمه مسئله داده که په لاس یا نوک کښي یوشی بندشی دیبلگی په توگه وپه خاوره نو ضروری دی چی لومړی هغه وباسی او اوبه دی دنوکانو بیخو ته ورسوی که نه ورسېږي نو اودس باطلیږي دنوکانو د بیخو څخه مراد هغه برخه ده کوم چی دگوتو د غوښی سره پیوندوی.

مسئله: که نوک دومره لوی شوی وی چی دگوتی څخه وتلی وی نو دهغه مینځل واجب دی که نه و مینځل شی نو اودس باطلیږي او هغه خیری او که چری چی دنوکانو لاندی وی ددی په هکله مفتی به قول دادی چی دغه اودس ته هیڅ تاوان نه رسوی (هغه وخت چی اوبه ورو رسیږي اولوند شی) خواه اودس کونکی د ښار یا د سجرای دغه حکم له سستی څخه د ژغورلو لپاره دی د خاوندانو د تحقیق حنفیانو په نزد باندی د ضروری دی چی دلوی شوونوکانو لاندی چی کومی خیری وی هغه باید و مینځل شی که دغه نه و مینځل شی نو اودس باطل دی (هغه وخت چی وچوالی پاته شی) ددی څخه پرته هم دغه عمل ښه دی ځکه چی دغه خیری چی دنوکانو لاندی یو ځای شوی وی

دناروغی سبب گړزی ددوډی پخوونکی چی نوکان یی لوی وی اوترهغه لاندی اوږه یوځای شوی وی نوددغه کارپه وړاندی دی معاف بلل شوی دی.

مسئله: دنکړیځویادرنگ استعمالولوخڅه چی کوم رنگ پاته شی له دی خڅه په اودس کښی څه زیان نه راځی خووچی نکړیځی که پرلاس پاته شی ددی له کبله په اودس کښی تاوان راځی ځکه چی هغه داوبودرسولوخڅه منع کونکی گړزی.

مسئله: که دیوچادلان یوڅه برخه پری شوی وی نوپاته برخه دی ومینځی که پوره هغه اندام پری شوی وی چی مینځل یی واجب وی نودهغه مینځل هم ساقطیږی. (کتاب الفقه مخ ۹۰ لومړی ټوک)

مسئله: دلاسودگوتو خلال دلاس ترپریوپوری دمینځلووروسته کیږی اودپښودگوتوخلال دهغه دمینځلووروسته کیږی ښه همدغه دی. (مظاهر حق مخ ۲۹۵ لومړی ټوک)

مسئله: رنگریز چی دجامودرنگولوکارکوی دهغه پرلاسوچی کوم رنگ ولگیږی دهغه دلری کولو ضرورت نشته خوکه پرلرگی یاوسپنی باندی دتینگیدورنگ (یعنی هغه رنگ چی اوبه نه تروووزی) پرلاس باندی ونښلی نودادی لری کړی ددی پرته اودس نه صحیح کیږی خوکه داسی رنگ نه وی چی له لاس خڅه دی اوبه بندی کړی نوله دی سره اودس صحیح کیږی ځکه چی په دغه وخت کښی داسی شی نشوپاته چی اوبه منع کړی. (احسن الفتاوی مخ ۲۰ ټوک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۲۲ لومړی ټوک)

په اوداسه کښی پښی ولی تربجلکوپوری مینځل کیږی ؟

(لومړی) دپښو تربجلکوپوری دمینځلورازدادی چی هغه رگونه چی دماغ ته رسیږی هغه څه دپښودگوتو خڅه پیل کیږی اوددغه ټولو دشاملیدوله کبله دماغ بخارونه یعنی گرموالی مړه کیږی همدغه وجه ده چی دپښو مینځل تربجلکوپوری ټاکل شوی دی.

(دوهم) ځکه چی پښی زیات وخت تربجلکوپوری لځی وی اوپرهغه باندی ضرر من اثرات اوگرزاو غبارلوپیږی نوځکه دپښودبجلکوپوری دمینځلو حکم شوی دی.

(درېیم) دپښو تربجلکود مینځلورازداهم دی چی دبجلکو خڅه کم پوره اندام نه دی اوسره ددی چی دټوله اندام مینځل مقرر شوی دی ددی لپاره چی ددی دمینځلو اثرپه ټول مینځلوسره وی. (المصالح العقلیه مخ ۲۴)

په اوداسه کښی دپښو اوبجلکوپه اړوند مسئلې

داوداسه له فرائضو خڅه درېیم فرض دواړی پښی تربجلکوپوری مینځل دی بجلکه وهغه هډوکی ته وائی کوم چی دپنډی یالینگی پرکناره له پښی خڅه پورته راوتلی وی پراودس کونکی باندی داواچه ده چی دپنډی ولاندی طرف ته خاص فکر وکړی همدارنگه دی دپښی ولاندی برخه ته چی چاوددلی وی فکر کول هم ضروری ده که دپښی ټوله برخه یا ټوله پښه پری شوی وی نوددی حکم دهغه لاس دحکم په شان ده کوم چی پوره پری شوی وی چی پورته ذکر شوو.

مسئله: که لاس یا پښه غوړ کړی اویا اودس وکړی اوبه پورته باندی وبهیږی اودغوړ والی له کبله اوبه اندام نکړی جذب نوله دی خڅه په اوداسه کښی هیڅ تاوان نه راځی.

مسئله: که پښې چاودلې وې او پر هغه باندې ملهم یا واسلین لگولې وې او دهغه لاندې ته اوبه رسول ضررمن وې نو مینځل یې واجب نه دی که مینځل یې ضررمن نه وې پیادې پټې لری کړې هغه لاندې برخه دی و مینځی.

مسئله: که په پښه کښې چاوده وې چې دهغه مینځل یا لږ تر لږه په او بوکې یې اچول بیله مښلو د باندې رايستل ضررمن وې نو د مینځلو فرضیت یې ساقطیږي و هغه ته پکار دی چې لوند لاس پرتیر کړي یعنی مسح دی پروکړي او که له دی څخه هم عاجز وي نو مسح هم ساقطیږي صرف دهغه برخې مینځل واجب دی چې مینځل یې ضررمن نه وې د مولانا شرف علی تهانوی رحمه الله علیه په مواعظ علم او عمل مخ ۳۳ کښې لیکلې دی له اودس کولو څخه مخته باید پښې لندی شي دغه ښه عمل دی کولای یې شي مقصود د پښو په مینځلو کښې مبالغه کول دی او مخته د پښو لندول (په مینځلو) کښې له دغې وجې څخه معلوم شو خودغه دی سنت طریقه نه بولی. (فتاوی رحیمیه مخ ۲۴۷ ټوک څلورم)

په اوداسه کښې د سر مسح په اړوند مسئلې

داوداسه له فرائضو څخه څلورم شي د سر د څلورمې برخې مسح کول دی او د څلورمې برخې اندازه یو ورغوی ټاکل شوی دی له دی کبله واجب دی چې د پوره ورغوی په برابري د سر د برخې مسح دی ووشی نو ځکه که لاس داوبو سره لگیدلې وې او دغه لاس د سر پر شایا پر مخ یا پر بل لوري باندې وگرزول شي نو مسح صحیح کیږي پردغه بناباندې د مسح لپاره د ضروري نه ده چې خاص په ورغوی سره به

مسح کوي بلکه پر څلورمه د سر باندې (د ورغوی په اندازه پر ځای) دلوند لاس اوبه رسول کافی دی.

مسئله: په لاس باندې د مسح کولو لپاره د شرط دی چې لږ تر لږه په درو (۳) گوټو استعمال کوي ددی لپاره چې دوچیدو مخته د سر د څلورمې برخې پوري اوبه ورسیري.

مسئله: که دوی گوټی د مسح لپاره استعمال وکارول شي نوزیات وخت د سر و څلورمې برخې ته د لاس درسو لومخه گوټه وچه پاتیري او اوبه هلته نشي رسیدلای تر کوم ځای چې مقصود دی.

مسئله: که د گوټو په سروسره مسح ووشی چې له هغه څخه دومره اوبه غورزیدلې چې تر هغه ځایه پوري رسیدلای تر کوم ځای پوري چې یې رسول مقصود دی نو مسح صحیح کیږي که دارنگه نه وویيانه صحیح کیږي له دی کبله چې د سر د مسح لپاره نوی اوبه شرط نه دی نو که لاس لوند و نو مسح صحیح کیږي لیکن دانه دی روا چې د بل اندام په لوندوالي سره مسح وشی دیبلگی په توگه د څنگلې د مینځلو وروسته لاس وچ شویادې د څنگلې په اوبو سره لوند کړي او د سر مسح دی په وکړي نو دغه نه کافی کیږي.

مسئله: د کوم سړي چې د سروینستان اوږده وې و غاړې او تندي ته څړیدلې وې که پردغه څړیدلو وینستانو مسح وشی نو مسح نه ده روا ځکه چې د مسح څخه مقصود مسح د څلورمې برخې د سره اوسر که سر څړیدل شوی وي بیا خو هیڅ خبره نه ده (چې د سر مسح کول کیږي) خو که پر سر باندې وینستان وي نو پردغه وینستانو مسح کول ضروري ده کوم چې د سر دیوې برخې څخه پورته شوی وي یعنی کوم وینستان

چی خړیدلی وی هغه خو پر سر باندی بالکل نه دی نوددی دمسح څخه دسر مسح نه صحیح کیږی.

مسئله: که دسر ځینی برخه خړیبل شوی وی او ځینی برخه یې نه وی خړیبل شوی نو پر هره برخه چی مسح وشي صحیح کیږی.

مسئله: دسر له مسح څخه وروسته دوینستانوپه کمولو سره مسح نه باطلیږی.

مسئله: که دینخی ټوټه پر سر باندی وگرزول شي نو مسح صحیح کیږی چی دمسح په نیت سره وی.

مسئله: که سراو مخ یو ځای و مینخل نو صحیح کیږی خو مکروه ده
مسئله: پر پیږی اونورداسی شیانو باندی بیله ضرورته مسح کول صحیح نه ده همدارنگه دبنځی لپاره پردسمال یا ټکری باندی چی پر سر کړی یې وی مسح کول روانه ده خو که هغه دومره نرم وی چی پر هغه مسح وکړل شي اوبه وینستانوته رسیږی نور واده.

(کتاب الفقه مخ ۹۲ لومړی ټوک او فتاوی دارالعلوم مخ ۲۵ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۱۲ لومړی ټوک)

مسئله: دسر په مسح کبسی سنت طریقه داده: چی په دواړو لاسو سره وشي که په یوه لاس وکړل شي مسح صحیح ده خود سنت طریقی موافق نه کیږی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۰ لومړی ټوک بحواله عالمگیری مخ ۴ لومړی ټوک)

مسئله: دغاړی مسح دگوتوپه شاسره لکه څنګه چی مشهوره ده صحیح ده. (فتاوی دارالعلوم مخ ۳۲ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۱۵ لومړی ټوک)

مسئله: که دعطرو پمبه په غوږو کی پراته وی دمسح کولوپه وخت کی هغه لری کول سنت دی (ځکه چی دغوږو دټولی برخي مسح سنت ده اودایله دی چی پمبه نه وباسی ممکنه نه ده اودسنت موقوف علیه

سنت وی نو ځکه ددی لری کول سنت دی) او که په سوریا نو کبسی اینښودل شوی وی بیایي لری کول مستحب دی ځکه چی دغوږو په سوریا نو کبسی ګوتی وهل مستحب دی کوم چی بی له پمبه لری کولو ممکن نه دی نو ځکه ددی لری کول مستحب دی (امداد الفتاوی مخ ۳۵ لومړی ټوک مع حاشیه استاذی مولانا مفتی سعید احمد صاحب مدظلله)

مسئله: دغذریه وخت کی یوازی په یوه لاس سره پر سر او غوږو مسح کولای شي. (امداد الفتاوی مخ ۳۵ لومړی ټوک)

مسئله: څوک چی په اوداسه کبسی یوازی دسر پر مسح کبسی پر څلور می برخي بسنه او هیڅ کله دټول سر مسح نکوی نودغه عمل مکروه ده (امداد الفتاوی مخ ۳۶ لومړی ټوک)

مسئله: که دسړی په سر کبسی دومره ټپ یا درد وی چی مسح نه شي کولای وهغه ته دسر مسح معاف ده.

(علم الفقه مخ ۸۲ لومړی ټوک او کتاب الفقه مخ ۱۱۹ لومړی ټوک)

په اوداسه کبسی دپوزی دپاکولو حکمت

دهر مذهب او ملت خلګ دپوزی ګرنگ او خیری لری کولو ته په ښه نظر ګوری که دننه پوزه ونه مینخل شي نو دپوزی دوچ شوی ګرنگو څخه و دماغ ته ناوړه اغیز رسیږی چی ځینی وخت دمرګ سبب ګرزی همدارنگه دغریبیه رواج دپوزی توری دعزت اوزیاتوالی پر ځای کارول کیږی نو ځکه هغوی چی وچاته ښیراکوی نووایی چی خدای پاک دی دده پوزه په خاورو ککړه کړی.

ددی مطلب دادی: چی دده عزت دلور مقام څخه دذلت وځای ته وغورزوی.

نودپوزی مینځل دلویی او غرور پرېښودلو او دخدای جل جلاله په دربار کی دخپل نفس کوچنی کولوته اشاره ده. (المصالح العقلیه مخ ۲۳)

دناستی دخوب په کوم صورت کښی اودس ماتیرې

پوښتنه دناستی دخوب کوم صورتونه اودس ماتونکی دی؟

ځواب (۱): که بيله يوشي ته تکیه کولو ویده شي اوونه نړیږي او یا خود نړیدو په وخت کښی رانیډارشی اودس نه ماتیري (۲) دهغه سجدی پرډول ویدیدل چی د سنت طریقی مطابق وی اودس نه ماتوی (د سجدی سنت طریقه داده چی نس له ورنوڅخه بیل وی همدارنگه څنگلی هم له اړخوڅخه بیلی وی)

(۳) که پوره کوناتی پرځمکه نه وی پراته تکیه یی لگولی وی او ویده وی که پر خپل ورانه یا بل شی باندي وی اودس ماتیري نوڅکه پردووزنگنو کښینستل او پر هغه تکیه وهل اودس ماتوی همدارنگه چارزانو کښینستل پر ورون یا بل شی باندي تکیه ولگوی اودومره ټیټ شی چی پوره کوناتی پرځمکه باندي لگیدلی نشی پاتی نوهم اودس ماتیري خوکه پره کوناتی پرځمکه باندي لگیدلی وی مثلاً زنگیونه ودروی په لاسویی ونیسی یا په جامه یا بل شی سره یی له ملاسره وتړی او پر زنگنو سر کښیږدي ویده شی یا چارزانو کښینی په بیړیوسره پر ورونو تکیه وکړی دومره ټیټ شی چی کوناتی پرزمکه باندي پوره ولگیږي نو اودس نه ماتیري.

(۴) که پوره کوناتی پرځمکه ولگیږي او تکیه ولگوی دومره ویده شی که دغه شی ځینی لری شی دی نړیږي په دغه صورت کښی

اختلاف دی پرنه ماتیدو باندي یی فتوی راغلی ده یعنی اودس نه ماتیري.

(احسن الفتاوی مخ ۲۲ ټوک دوهم بحواله ردالمحتار مخ ۲۲ المومری ټوک فتاوی دارالعلوم مخ ۳۵ المومری ټوک ومظاہر حق مخ ۳۵ المومری ټوک علم الفقه مخ ۶۶ المومری ټوک)

مسئله: مراقبی په حالت کښی په چارزانو ویدیدلو اودس نه ماتیري دا هغه وخت چی ویوشی ته یی تکیه نه وی وهلی.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۴۶ المومری ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۳۲ المومری ټوک او عالمگیری مصری مخ ۲ المومری ټوک و امداد الفتاوی مخ ۳۸ المومری ټوک)

مسئله: هغه څوک چی اودس یی کړی وی ویوشی ته تکیه ولگوی اودومره ویده شی که هغه شی ځینی لری شی نودی به ونړیږي اودس ئی مات دی. (شرح نقایه مخ ۱۱ او هدایه مخ ۹ المومری ټوک)

مسئله: یوازی ویدیدل اودس نه ماتوی بلکه په خوب کښی یو قسم غفلت پیدا کیږي چی د هوا و تلو او نه و تلو درک سړی ته نه معلومیږي نودغه خوب اودس ماتوی (څه وخت چی انسان ویدیري نود هغه بندونه سستیږي اود هوا و تلو او نه و تلو گمان غالبه کیږي. محمدرفعت قاسمی غفرله)

مسئله: که یو څوک دناستی په دارنگه حالت کښی ووچی له خوب څخه زنگیدی او بیا ونړیدی اود نړیدو په حالت کی ئی سترگی راروڼی کړی نودده اودس نه دی مات دهغه سړی هم اودس نه دی مات چی دخوب په داسی حالت کښی وی چی له ځان سره دناستو خلکو خبری زیاتی اوری او په پوهیږي. (درمختار مخ المومری ټوک اردو)

مسئله: هغه خوب اودس ماتوی چی دسړی قوت ماسکه دارنگه ختم کړی چی دده کوناتی دزمکی سره نه لگیږي قوت ماسکه وهغه قوت

ته وایی چی انسان دهغه په ذریعه سره دننه هوا وتل بندوی او پریوه اړخ ویدیدل خلور ووله خوب اودس ماتوی (۱) داړخ خوب (۲) بریوه شی باندی تکیه لگول (۳) پر مخی خوب (۴) چپه ویدیدل په دغه خلور و صورتونو کښی قوت ماسکه نه پاتیرې که دارنگه خوب ووچی هغه قوت ماسکه نه ختموله نو اودس نه ماتیرې که څه هم دغه کس په لمانځه یایی له لمانځه کښی قصد اویده شوی وی.

درمختار مخ ۷ لومړی توک مشکوة مخ ۸۲ لومړی توک

په قهقهه په زوره خندا، سره د جنازی لمونځ د ختمیدو او اودس نه ماتیدو وجه پوښتنه: که اودس لرونکی سړی په لمانځه کښی په زوره وځاندي اودس یی ماتیرې او د جنازی په لمانځه کښی په زوره خندا کولو سره لمونځ خرابیرې او اودس نه ماتیرې ددی څه وجه ده او حکمت پکی څه دی؟

ځواب: قیاس عقلی خودادی: چی په خندا قهقهه سره اودس هیڅ کله بایدنشی مات خودنښی کریم ﷺ څخه ثابته شویده چی نبی کریم ﷺ ویوسړی ته په خندا قهقهه کولو سره داوداسه او لمانځه راگرزولو حکم وکړنو ځکه پر مسلمانانو حکم منل ضروری شوو که څه هم دده په ناقص فهم کښی ددی حکمت رانشی خوڅه وخت چی دا حکم د قیاس ظاهری څخه خلاف دی نوله دی کبله پر کوم ځای چی وارد شوی دی پر هغه ځای پرېښودل کیږی پر بل ځای باندی داوداسه د ماتیدو حکم نه کیږی که څه هم په دغه کښی قهقهه کول په نسبت وهغه بل ته ډیره بده ده دیلگی په توگه د جنازی په لمانځه کښی خندا قهقهه کول دا د اصولو قاعده ده چی کوم حکم نه قیاسیږی هغه له خپل ځای څخه

بل ځای ته نه بیول کیږی. فتاوی دارالعلوم مخ ۱۴۸ لومړی توک بحواله هدایه فصل نواقض الموضوع مخ ۳۶ لومړی توک تفصیل وگوری درمختار اور دو مخ ۱ (لومړی توک)

په قهقهه اوقی سره داودس ماتیدو راز

بهیدونکی وینی زیات قی بدن خرابوی اود نفس دمردارو لوشی دی او په لمانځه کښی په زوره خندا کول یو جرم دی چی دهغه کفار وراوړل پکار ده که ددغه شیانو څخه نبی کریم ﷺ داودس کولو حکم وکړی هیڅ عجیبه نه ده د خندا قهقهه جرم ځکه شته چی په لمانځه کښی قهقهه د نفسیاتی پلیدی له کبله وی چی دهغه دلری کولو لپاره اودس کول لازم شو. (المصالح العقلیه مولانا تها نونی مخ ۳۸ و اسرار شریعت)

د خدا په اړوند مسئلې

مسئله: که په لمانځه کښی په دومره زور سره وخنډل شی چی دهغی خندا او ازخپله هم واورى اوله ده سره یو ځای خلگ یی هم واورى لکه لویه خندا چی ټوله یی واورى په دغه سره هم اودس ماتیرې او هم لمونځ فاسدیږی که او ازخپله واورى او نور یی نه واورى که ډیر زیات نژدی خلگ یی واورى نوله لمونځ فاسدیږی اودس نه ماتیرې او که په خندا کښی صرف غابونه سپین کړی شی او از بالکل نه راووزی نونه اودس ماتیرې نه لمونځ فاسدیږی همدارنگه که کوچنی هلک یا کوچنی انجلۍ چی تراوسه پوری لوی شوی نه وی په زور سره په لمانځه کښی وځاندي یا په سجده تلاوت کښی بالغ وځاندي اودس

بي نه ماتيرې هغه سجده اولمونځ فاسديزې چې په هغه کښې وځنډل شي.

(بهشتي زيور مخ ۵۲ لومړۍ ټوک بحواله عالمگيري)

مسئله: د جنازي اوسجدي تلاوت په لمانځه کښې خداقهقهه اودس نه ماتوي بالغ وي او که نابالغ وي. (منيه مخ ۴۷ باب ماينقض الوضوء)

مسئله: د بالغ په خداکي د شرط دي چې خدا به درکوع اوسجدي په لمانځه کښې راغلي وي (که څه هم هغه خدا تر ديره پوري نه وي) په سجده تلاوت اود جنازي په لمانځه کي په خداقهقهه سره سجده اود جنازي لمونځ باطليرې خوا دس نه ماتيرې او که دلمانځه دوتلو په نيت قصدا خداقهقهه وکړي اودس خوماتيرې ليکن لمونځ نه فاسديزې يعني لمونځ صحيح کيږي دا حنافوپه مذهب دسلام گرزولوپرته په بله طريقه هم لمونځ ختمولای شي. (کتاب الفقه مخ ۴۳ لومړۍ ټوک او علم الفقه مخ ۱۷۰ احسن الفتاوي مخ ۲۴ ټوک دوهم بحواله ردالمحتار)

دا ډول عمل کول ښه نه دي ځکه چې لمونځ يو عبادت دی اودا طريقه مناسبه نه ده. مولانا رفعت قاسمي

مسئله: د خدا دري قسمونه دي (۱) خداقهقهه چې بل يي هم واورې (۲) ضحک چې خپله يي واورې بل څوک يي نه واورې (۳) تبسم چې مطلق اوازنه وي پکي يعني غاښونه سپين کړي (چې دی ته په اور دوژبه کښې مسکراناهم وايي) په خداقهقهه سره اودس اولمونځ دواړه له منځه ځي په ضحک سره لمونځ فاسديزې په تبسم سره نه لمونځ فاسديزې اونه اودس. (درمختار اوردومخ ۱۱ لومړۍ ټوک)

مسئله: بالغ سړي درکوع اوسجدي په لمانځه کښې په زوره وځنډل چې دهغه لپاره ده په جلاتوگه اودس ياتيمم وهلي وي بيا هغه په دغه لمانځه کښې حقيقتاوي يا حکماوي د حکماصورت دادی چې دلمانځه کولوپه وخت کښې ده ته څه شي ورپيښ شي چې په هغه سره اودس مات شونو لمونځ يي په پټه خوله پريښودی داوداسه کولولپاره ولاړې چې اودس وکړي او پاته لمونځ پوره کړي اودس يي وکړ راروان شو پريو خبره يي په زور سره وځنډل نودلته گواد حقيقتا لمانځه په حکم کي نه دي بلکه په حکمالمانځه کي دي ځکه چې پر مخکي لمانځه باندي بناوي نوپه دغه دواړو صورتو کښې ددغه لمونځ کونکي اودس ماتيرې اوپه زوره خداوهغه ته ويله کيږي چې هغه دده سره يوځای ملگري واورې.

مسئله: که دمقتدي امام په زور سره وځنډل بيا مقتدي په زور وځنډل که څه هم هغه مقتدي مسبوق وي نوپه دغه حالت کښې دمقتدي اودس نه ماتيرې له دي کبله چې امام څه وخت په زوره وځنډل نو لمونځ باطل شواوس چې مقتدي په زوره وځنډل نودده خدا د لمانځه څخه خارج موجوده شوه اوله لمانځه څخه خارج په خدا اودس نه ماتيرې.

مسئله: که امام په لمانځه کښې قصدا خبري وکړي او وروسته مقتدي په زور سره وځنډل دمقتدي اودس نه ماتيرې.

مسئله: دسلام گرزولوپه وخت کښې قصدا خداقهقهه وکړل شي دقصدا توري ځکه يادکړل شوی دی چې خروج بصنعه يعني په خپل عمل سره دلمانځه څخه راوتل لمونځ نه باطلوي مگر اودس ماتيرې لمونځ ځکه نه باطليرې چې دلمانځه په اخر کښې خداقهقهه موجوده

شوه او کوم چی داوویل شو چی دسلام دگړزولوپه وخت کښی امام خندا قهقهه وکړه بیا مقتدی خندا وکړه نو اودس نه ماتیرې خوکه امام قصدا خبری وکړی ددی وروسته مقتدی په زور سره وخندل نو د مقتدی اودس نه ماتیرې دلته یی داوښول چی د خندا او خبرو ترمنځ فرق شته خبری لمونځ ختموی نو ځکه څه وخت چی په دغه صورت کښی طهارت (پاکي) ختمه نه شوه نو د مقتدی لمونځ نه فاسدیرې او قهقهه دننه په لمانځه کښی راغله او څه وخت چی خندا قهقهه په لمانځه کی راشی اودس ماتوی په خلاف دلومړی صورت چی امام خندا قهقهه وکړی قصدا نو ددی څخه پاکي ختمیرې نو اوس په دغه حالت کښی د مقتدی خندا په لمانځه کښی نه راغله نو ځکه په دغه دده اودس نه ماتیرې. (کشف الاسرار ترجمه درمختار مخ ۲۲ لومړی ټوک او علم الفقه مخ ۵۵ لومړی ټوک)

په نس کی گړهاری راقتل یا هو ابدول

مسئله : داوداسه کولوپه وخت کښی یا لمانځه کولوپه وخت کښی هو اونه وباسی بلکه بنده یی کړی نو اودس نه ماتیرې اولمونځ صحیح کیږی ځکه چی د هو اوتل اودس ماتوی.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۴۴ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۲۴ لومړی ټوک)

دلمانځه په وخت کښی فکر کول لمونځ مکروه کوی. متمدنیت قاسم
مسئله: که د هوادوتلویقین وی خواوازیابدبویي وکړی یا نه او هغه سړی معذور هم نه وی نو اودس دوهم ځل پکاردی او که خاص شک وی لږ څه ښوریدل وی نو اودس نه ماتیرې لمونځ صحیح ده.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۴۸ لومړی ټوک بحواله عالمگیری فصل ثانی سنن وضو مخ لومړی ټوک)

مسئله: که په نس کښی له گړگړ څخه شک پیداشی نو په دغه ډول شک سره اودس نه ماتیرې ترڅو چی د هوادوتلویقین نه وی اواز واورى یا بدبویي محسوس شی غرض دا چی یو ډول یقین یی راشی چی هو او وتله ترڅو پوری چی شک وی اودس نه ماتیرې لمونځ صحیح ده. (الجواب المتین مخ ۱۰ ومظاهر حق ۳۲۲ لومړی ټوک فتاوی رشیدیہ مخ ۲۸۳ لومړی ټوک)

په هو او تلوولی اودس ماتیرې ؟

پوښتنه : مسئله: داده: که اودس د هو او تلوله کبله مات وی نو صرف اودس دی وکړی دامعلومول دی چی له کوم ځای څخه هو اتله هغه ځای څو نه مینځل کیږی ددی سره دی اودس وکړل شی څه وجه ده؟
جواب: ددی وجه نبی کریم ﷺ نه ده فرمائی یوازی داوداسه حکم یی کړی دی وچاته دا اختیار نشته چی ددی وجه وپوښتی دغه امر تعبدی دی. (فبوی محمودیه مخ ۱۵ ټوک اووم بحواله هدایه مخ لومړی ټوک)

د هو او تلو څخه د بدبوی له کبله دننه دنس حالت ته یو قسم مرداری اوضعف ورځی اود فرشتو څخه لری والی راځی اوشیطان او پیریان پرده باندی راگرزی ددی څخه وروسته داوداسه کولو حکم وشو ځکه چی په اوداسه سره مردازی پلیدی اوضعف لری کیږی اوله فرشتو سره نژدی کیږی اوله شیطانانو او بدو څخه لری کیږی. (المصالح العقلیه مخ ۳۵)

مسئله: هو اودس ماتوی خونجاست غلیظ نه دی بلکه پاک ده (څه وخت چی دمردازی سره نه ووخی) ددی په وتلو سره جامه ناپاکه نه گززی. (کشف الاسرار مخ ۸۲ توک دوهم)

مسئله: هر هغه شی نجاست غلیظ دی چی دانسان له بدن څخه ووزی اودس یا غسل واجب کړی (پرتله له هوا) لکه بولی مزی؛ وودی؛ نوونه؛ په ډکه خوله قی بهیدونکی وینه حیض اونفاس دغه ټول نجاست غلیظ بلل کیږی پرتله دشهیدله وینوچی پربدن یی پرتی وی دغه پاکي دی. (کشف الاسرار مخ ۸۴ توک دوهم)

ایا په رگ کښی پیچکاری لگول اودس ماتوی

مسئله: درگ په پیچکاری کی ددی معلومول چی ستن ورگ ته ورسیده ذریعه یی خاص داده: چی په پیچکاری کی وینه راشی ترڅه وخته پوری چی په پیچکاری وینه نه وی راغلی دوائی بدن ته نه داخلېږی په غوښه او پوست کی پیچکاری لگول اودس نه ماتوی ځکه چی ددغه څخه په پیچکاری کښی وینه نه راووزی نو خالص په رگ کی پیچکاری لگول اودس ماتوی نه دغوښی او پوست.

مسئله: که یو چادستنی سرد بدن سره ونښلاوی او وینه راووته او بهیدلی نه وه نو اودس نه ماتېږی (کشف الاسرار مخ ۸۸ لومړی ټوک مسئله: داوداسه د ماتیدلو لپاره وینه راوتل او ننه وتل برابر دی نولکه څنگه چی په وینه راوتلو سره اودس ماتېږی همدارنگه په وینه ننه

وتلو سره هم اودس ماتېږی نو ځکه درگ په پیچکاری سره اودس ماتېږی. (احسن الفتاوی مخ ۲۸ ټوک دوهم بحواله رد مختار مخ ۲۷ لومړی ټوک) مسئله: پیچکاری لگول په بدن کښی وینه درمل او گلو کوز داخلول که ددغه شیانو د استعمال څخه یوشی له بدن څخه نه راووزی نو اودس نه ماتېږی ځکه چی اودس ماتونکی شی مردارده (یعنی دمرداری په راوتلو سره اودس ماتېږی) اولته نه ده موجوده شوی ځکه دپیچکاری څخه مقصد وینه را استل وی نو په دغه سره اودس ماتېږی.

(نظام الفتاوی مخ ۴۲ لومړی ټوک بحواله عالمگیری مخ ۶ لومړی ټوک ودر مختار مخ ۹۰ لومړی ټوک)

مسئله: دپیچکاری یا دبل شی په ذریعه وینه را ویستل که راویستل شوی وینه پر اندازه د بهیدلو وی اودس ماتوی په کبیری کښی راغلی دی چی ښکر لگول او ډیره وینه له ټپ څخه ویستل که څه هم دټپ ښکاره دذری برابر وینه نه ولگېږی په دغه سره اودس ماتېږی په تیروخت کښی د ښکر لگولو شی (دپیچکاری پشان) سوری ښکروو او په نوی وخت کی پیچکاری هغه د ښکر دالی هغه شی چی وینه به په راوتله (بدل شوی صورت دی دژورې دوینی څښونکی حیوان) په ذریعه وینه راویستل کیږی ددی هم حکم همدغه دی.

(فتاوی رحیمیه مخ ۲۶۸ ټوک څلورم بحواله رد مختار مخ ۲۹ لومړی ټوک وکبیری مخ ۱۳۴)

وریدی پیچکاری په رگ کښی دلگونکی پیچکاری عضلاتی؛ په غوښه کښی دلگونکی پیچکاری

جلدی؛ په پوست کښی دلگونکی پیچکاری. مولانا محمد رفعت قاسمی غفرله

ایا د مخصوصی برخی سره لاس نښلول اودس ماتوی؟

مسئله: د مخصوص اندام سره لاس نښلول اودس نه ماتوی که څه هم سره له شهوته وی (دا هغه وخت چې مذي یا بل شی نه راووزی) هغه که ورغوی یادگو تودننه برخه ورسره ونښلوی.

مسئله: همدارنگه د بدن دنورو برخو سره لاس نښلول یعنی مسح کول اودس نه ماتوی لکه څنگه چې یو څوک دخپلو بولو ځای په لاس سره مسح کړی نو اودس یې نه ماتیږي خو که گوته یا یوبل شی دیلگي په توگه په حقنه یعنی ددواور کولو د تلکي سرداخل کړی او هغه پکښی پټ شونو اودس ماتیږي ځکه چې دغه عمل ددنه برخه کښی دیوشی اچول یا ځینی راویستلو سره برابر دی کوم چې اودس ماتونکی دی یعنی اودس ماتیږي.

مسئله: که یو څه برخه داخله وی خودننه نه وی پټه شوی نو څه وخت چې راوایستل شی ورته کتل کیږي که هغه لنډه وه یا دهغی بدبویی تله نو اودس ماتیږي که دارنگه نه وه بیا اودس نه ماتیږي همدارنگه که ښځی خپله گوته یا پمبه یا بل شی په خپل فرج کښی واچوی اولوند راواتی نو اودس یې ماتیږي که دارنگه نه وو بیا یې اودس نه ماتیږي.

(کتاب الفقه مخ ۱۴۰ او مظاهر حق مخ ۳۲۷ لومړی ټوک)

مسئله: د فرج سره په لاس لگولو کی اودس نه ماتوی په دی شرط چې مذي (دا هغه اوبه دی چې وچاته په شهوت کتلوسره راووزی) اونه راووزی. (آپ کی مسائل مخ ۴۱ ټوک دوهم)

مسئله: د بدن اندامونه مسح کول خواه هر اندام وی اودس نه ماتوی یعنی اودس یې نه ماتیږي د مسح کوونکي یا هغه چې مسح کیږي دواړه برېښوي لکه څنگه چې یو څوک اودس وکړی دخپلې ښځې سره

په یوه بستره کی پریوزی اودواړه هم برېښوي اودیوه بدن له بل سره ولگیږي نودیوه اودس هم نه ماتیږي په دی شرط چې له دوو شیانو سره به نه وی مخامخ شوی یوداچي مذي یا بل به نه وی وتلی دوهم داچي یو دبل فرجونه به نه وی سره لگیدلی په دغه صورت کښی دنارینه اودس ماتیږي که وده د ذکر پورته کیدل راغله اوددواړو تر منځ د بدن د حرارت د منع کولو هیڅ پرده نه وه لیکن د ښځې اودس خالص د فرجوپه منسلوسره ماتیږي هغه وخت چې دسړي ذکر پورته شی.

مسئله: که دوی ښځې د برېښوالي په حالت کښی یو ځای شوی اوددوی فرجونه یوله بل سره ولگیدل نوددواړو اودس ماتیږي.

(کتاب الفقه مخ ۳۷ لومړی ټوک د رمختار مخ ۱۲ لومړی ټوک)

مسئله: که ددو بالغو انسانانو فرجونه یوله بل سره ولگیږي اودواړه نارینه وی یا دواړه ښځینه وی یا یو نارینه او یل ښځینه وی په دی شرط چې ترمنځ به یې داسی شی نه وی چې د بدن گرموالی بند کړی یعنی یوله بله یې احساس نشی کولای نو اودس یې ماتیږي.

(علم الفقه مخ ۴۷ تر ۶۹ لومړی ټوک آپ کی مسائل مخ ۳۸ ټوک دوهم)

مسئله دنارینه او ښځینه خاص اندام ته (فرج) ویل کیږي د شهوت په وخت کښی په دوی کی قدرتی ولاړیدل پیدا کیږي ودی ته انتشار ویل کیږي ددغه په یو ځای کیدوسره اودس ماتیږي په دی شرط چې دواړه فرجونه په انتشار کښی وی او ترمنځ یې یو جامه یا بل شی نه وی او برېښوسره یو ځای شی که څه هم مذي راونه وزی هغه که ددو ښځو یو ځای کیدل وی او که یو ښځی او نارینه ترمنځ وی. (د رمختار مخ ۱۲ لومړی ټوک)

مسئله: داودس کولو وروسته د یو چا عورت (د بدن هغه برخه چې پټبول یې ضروری دی) لیدل یا خپل عورت یې ښکار شو یا یې د برېښې والی په حالت کې غسل وکړی نو دده اودس صحیح دی دوهم ځل داوداسه راگرزولو ضرورت نشته لیکن بیله ضرورته د یو چا عورت لیدل یا خپل عورت ښکاره کول گناه ۵۵، بهشتی زیور مخ ۵۲ لومړی توک او فتاوی دارالعلوم مخ ۲۲ لومړی توک

مسئله: دنارینه یا ښځې له عورت لیدلو څخه یا د عورت د لوڅیدلو څخه یا د خپل عورت له لیدلو څخه اودس نه ماتېږي. (علم الفقه مخ ۷۰ لومړی توک)

مسئله: داوداسه په وخت کې زنگون ښکاره کول په اوداسه کې ښه یا خپل او ان نه لری خودنورو مخته زنگون ښکاره کول گناه ده. (احسن الفتاوی مخ ۲۴ توک دوهم فتاوی دارالعلوم مخ ۳۵ لومړی توک)

مسئله: که نارینه یا ښځینه په خپل خاص غړی کې تیل یا یوبله دوا یا اوبه د پیچکاری په ذریعه واچولی او هغه بیرته د باندې راووتلی نو په دغه سره اودس نه ماتېږي ځکه چې په خاص غړی کې مردار نه پاتېږي ددی لپاره چې دا احتمال نشي پاته چې دغه تیل یا دوا پر مردارې ولگیدله او بیرته راووتله. (علم الفقه مخ ۷۰ لومړی توک)

نارینه یا ښځینه که په خپل خاص اندام کې پنبه او نور کښېږدي

مسئله: سړی که ښځه یا د ښځې خاص ځای یا د یو چا مشترکه برخه یا خپله خاصه برخه مسح کړه نو اودس یې نه ماتېږي همدارنگه د ښځې اودس دنارینه یا دنارینه په خاص ځای یا د حصی مشترکې یا د خپل خاص ځای په مسح کولو سره اودس نه ماتېږي.

مسئله: که سړی یا ښځه په خپل خاص اندام کې یوشی لکه جامه پنبه یا نور شيان کښېږدي او مردارې له دننه څخه راووزي دغه جامه لنډه کړي نو اودس نه ماتېږي په دی شرط چې د جامې پر د باندې برخه به یې د مردارې هېڅ اثر نه وي یا دغه جامه په خاص ځای کې دارنگه کښېښودل شي چې د باندې نه ښکارېږي.

لومړی مثال یو سړی په خپله خاصه برخه کې پنبه کښېږدي او بولی یا منی د خپل خاص ځای څخه راغله پنبه یې لنډه کړه خود پنبه هغه برخه کوم چې د باندې ښکاره کېږي نه وي لنډه شوی یا پنبه په خاصه برخه کې دارنگه پټه شوی وی چې له د باندې څخه بالکل نه ښکارېږي نو په دغه صورت کې که ټو له پنبه لنډه شي هم د دغه سړی اودس نه ماتوي (دوهم) یا یوې ښځې په خپل خاص ځای کې پنبه یا جامه کښېښودل او بولی یا حیض له خپل ځای څخه دغه پنبه یا جامه لنډه کړه خود جامې هغه برخه چې د باندې ښکاره کېږي نه وي لنډه شوی یا دغه پنبه یا جامه په خاص ځای کې دارنگه پټه شوی وی چې له د باندې څخه نه معلومېږي نو په دغه صورت کې که ټو له جامه یا پنبه لنډه شي هم د دغه څخه نه معلومېږي نو په دغه صورت کې که ټو له جامه یا پنبه لنډه شي هم د دغې ښځې اودس نه ماتېږي.

مسئله: که یو نارینه یا ښځینه په خپله مشترکه برخه کې پنبه یا جامه یا بیل شي کښېږدي او ددی پنبه هغه برخه چې دننه ده په مردارې ولول شي خو هغه برخه چې د باندې ده لنډه نه شي یا هغه هم لنډه شي او هغه په مشترکه برخه کې دارنگه پټ شوی وی چې له د باندې څخه نه ښکارېږي نو په دغه ټولو صورتو کې اودس نه ماتېږي.

(علم الفقه مخ ۱ لومړی ټوک)

مسئله: که یو سړی دیو حیوان سره بدکاری وکړي نو د دغه سړی اودس تر هغه نه ماتېږي چې منی یا مډی نه وي راوتلی

مسئله: منی دخپل ځای څخه ووتل خو هغه خپل خاص ځای دومره ټینګ کړي چې منی دباندې بالکل نه راووزي نو اودس یې نه ماتېږي (او غسل نه واجبېږي)

مسئله: که دوو کسانو خپلی خاص برخې سره یوځای کړي او یو یې موبلی خوترمنځ یې داسې پنډه جامه واقع وه چې یو د بل بدن ګرموالي یې محسوس نه شوای کړای نو اودس نه ماتېږي دواړه نارینه وي یا دواړه ښځینه یا یو نر او بله ښځه وي یا نابالغ وي. (علم الفقه مخ ۷۲ لومړی ټوک)

په فرجو کښې د ګوتو داخولو سره داوداسه حکم

مسئله: که یو څوک دخپلې ښځې په فرجو کښې ګوتې وهي نو د ښځې اودس مات شو که پر ګوتو جامه وي او که نه وي ځکه څه وخت چې ګوتې راووزي نو خامخامردارې پر لګېږي او د مردارې راوتل اودس ماتوی خو که ګوتې په دننه فرج کې نه شي ولاړې نو اودس نه ماتېږي. (احسن الفتاوی مخ ۲۰ ټوک دوهم)

مسئله: که دلمانځه په دوران کښې د بولوله ځای څخه چينجی راووت نو اودس ماتېږي لمونځ یې نه صحيح کېږي. (احسن الفتاوی مخ ۲۲ ټوک دوهم)

د فرج پر ښکاره برخه ګوتې لګولو سره داوداسه حکم

پوښتنه: که یو ښځه چې دنس ناستې په ناروغۍ اخته وي دلمانځه یا تلاوت په دوران کښې دیو څه ځنډ وروسته دننه پوست سره یې ګوته ولګوله ددې لپاره چې معلومه یې کړي چې ایا اوبه راوتلی دی کنه که یې په دغه طریقه سره معلومه کړه خو ځای بالکل پاک وو نو په دغه

صورت کښې د فرض په مسح کولو او لیدلو سره اودس ماتېږي که نه ماتېږي؟

ځواب: په دغه عمل سره اودس نه ماتېږي خو په دننه سوري کې ګوته اچول اودس ماتوی ځکه چې د ګوتې سره دننه مردارې هم راووزي. (احسن الفتاوی ص ۲۶ ج ۲)

مسئله: که یو څوک داودس کولو وروسته پر خپل فرج لوندوالی وو یښي چې بهیرې نو هغه دی دوهم اودس وکړي او که وده ته نه معلو میده چې داڅه دی؟ یعنی خالص وهم وي په حقیقت څه شي نه وي نو سوچ دی نه پکې وهي شیطاني وسوسه دی و بولی پاک دی نه په کوی. (کشف الاسرار مخ ۱۸ لومړی ټوک)

د رنگ شوو نوکانو سره داوداسه حکم

مسئله: نن سبا چې ښځې پر نوکانو باندې رنگ کریم لګوي دهغه رنگ پر نوکانو باندې دپاته کیدو په وخت کې اودس او غسل نه صحيح کیږي ځکه چې درنگ له کبله اوبه ونوکانوته نه رسیږي په دغه صورت کې د ښځو لمونځ نه صحيح کیږي او څومره لمونځونه چې یې کړي وي تر دغه مهاله دهغوراکرزول واجب دی. (احسن الفتاوی مخ ۲۶ ټوک دوهم نماز مسنون مخ ۷۲)

مسئله: دارنگه ښائست حرام دی چې د شرعي فرائضو د صحت لپاره منع کونکي شيان وي چې و بدن ته اوبه نه پریږدي دهغو د موجودګي په وخت کښې اودس او غسل نه دی روا که څه هم د وینسته په برابر وچ ځای پاتې شي نه یې اودس اونه هم غسل صحيح کیږي فقها حضرات وچ اخښل شوی اوږه داودس د صحت لپاره ئې منع کونکي بللي ده

سره له دې چې هغه دنوکانو درنگ په څیر نه ټینګیږي او ددې ضرورت هم نشته نو دنوک درنگولو اجازه به څنګه وشي څومره لمنځونه چې یې درنگ لگولوپه وخت کېږي کړي وی دهغوراکر زول واجب دی اوله دې سره سره دې توبه او استغفار هم وغواړي. (حسن الفتاوی مخ ۲۷ ټوک دوم بحواله رد المحتار مخ ۲۳ لومړی ټوک)

مسئله: سرخی (چې پر شونډانو لگول کېږي) یا پوډر یا کریم که ولگول شي اودس ورسره صحیح کېږي په دې شرط چې یو مردار شي نه وی ورسره ګله که دنوکانو درنگ په څیر سرخی خورونيسي نو اوداسه کولوپه وخت کېږي دهغه لری کول ضروري دی (داهغه وخت چې اوبه لاندې نه پریږدي)

مسئله: وښځې ته داودس کولوپه وخت کې ټکري اړول ضروري نه ده خو دښځې چې څومره وس وشي باید سرنګړي لوڅ خواودس صحیح کېږي. (آپ کی مسائل مخ ۲۳ ټوک دوم)

مسئله: پرسریا پرېره دنګړیڅو وچیدلو وروسته داودس دصحیح کیدو لپاره وچي نګړیڅی لری کول ضروري دی. (آپ کی مسائل مخ ۲۶ ټوک دوم)

دنګړیڅو نګ واوداسه او غسل ته هیڅ تاوان نه رسوي. محمدرنفت قاسی

دسوزګ دناروغی په دوران کېږي داوداسه دساتنې تدبیر

پوښتنه: دیوی ښځې اوبه (دبولوله ځای څخه) خارجېږي او ودي ته دا نه معلومېږي چې دا اوبه څه وخت راځي ترڅو چې ښځه دا اوبه نه ویني کله لږ بهیږي او کله ډیري دلمانځه له پیل څخه مخکې دی وکتل هیڅ ناپاکی یې نه ولیده خو دلمانځه لس دقیقې وروسته یې وکتل اوبه

راوتلی خوپه پوست کېږي دننه وی اوله دې څخه پر پای جامه هیڅ تپ نه وولګیدلې تقریباً لمونځ درې پاوه جاری وو ۲۵ دقیقې وروسته یې ولیدل چې اوبه راوتلی وی نو ایایه دې صورت کېږي لمونځ کېږي یا نه؟ څه وخت چې ودي ته هیڅ خبرنه وی چې ایادغه دلمانځه په دوران کې (راوتلی دی که له لمانځه څخه وروسته که له دې څخه لمونځ نه وی صحیح شوی نو ایایه له لمونځ راوګرزوي که صرف فرض؟

جواب: کوم وخت چې دلمانځه په منځ کېږي داوداسه د ماتیدو یقین نه وی نو لمونځ کېږي دغه ناروغه دی په خپل فرج کېږي اسپنج کېږي دې دغه اوبه جذب کوي کوم وخت چې داسپنج پر هغه دباندنی برخه لوندوالی نه وی راغلي په دغه وخت کېږي اودس نه ماتېږي. (حسن الفتاوی مخ ۲۷ ټوک دوم)

مسئله: د ډیرو ښځو سپینې اوبه همیشه بهیږي هغه که څه هم له یو وجې څخه وی اودس ماتونکی دی (ددې دراتلو او وتلو څخه اودس ماتېږي) او ناپاکی دی خو که دغه اوبه همیشه بهیدی نو دغه ښځه معذوره بلل کېږي. (امداد الفتاوی مخ ۱۲ لومړی ټوک)

دمواسیرو چې کوم لندوالی دباندې نه شي راددي حکم

پوښتنه: دمواسیرو دانی څه وخت چې مواد ځیني ووزي دیو جال پشان کېږي په هغوی کې لندوالی وی خوبهیدونکی نه وی خوپه ولاړه اوناسته کی جامی ورسره لګیږي نو ایایه دغه صورت کی او دس ماتېږي او جامی ناپاکه کېږي؟

جواب: که لوندوالی له تپ څخه دباندې ونه بهیږي نو اودس نه ماتېږي او جامی هم نه خرابیږي ځکه چې قاعده کلیه (عامه) ده

فقها حضرات ليكي (ماليس محدث ليس بنجس) كوم شي چي اودس نه ماتوي هغه مردار نه دي نو كوم صورت چي تاليكلي دي په دغه كي اودس نه ماتيري او نه جامه ناپا كه كيږي.

(فتاوى دارالعلوم مخ ۳۷ لومړى ټوك بحواله رد مختار مخ ۱۲۰ لومړى ټوك باب نواقض الوضوء.)

مسئله: كه مواسيري سړى هغه غوښه چي دمواسيرو څخه په پاخانه كښي پيدا كيږي په لاس سره دننه كړه نو اودس يي ماتيري او كه هغه غوښه پخپله دننه شوه نو اودس نه ماتيري خو كه مرداري ښكاره وه بيبي اودس ماتيري همدارنگه كه ديو چادبولوله ځاى څخه چينجي نيم راووت اونيم دننه وو بيا هغه بيرته پخپله ننوت نو اودس نه ماتيري (داهغه وخت چي مرداري نشي ايله . كشف الاسرار مخ ۱۶ لومړى ټوك)

دليونى داوداسه حكم

مسئله: كه ديو چاپه حواسو كښي گډوډى راشي خودغه د حواسو گډ والى دليون تنوب اوبى هوښى ودرجي ته نه ورسيري نو اودس يي نه ماتيري. (علم الفقه مخ ۷۰ لومړى ټوك)

مسئله: پرې عقله ليونى بى هوښه او پر هغه چي حواس ئى گډوډ شوى وي اودس واجب نه ده كه اودس وكړي اودس يي نه ده صحيح لكه څنگه چي يوفاترالعقله (چي عقل ئى ختم شوى وي) اودس وكړي څه موده وروسته ددغه ناروغى څخه جوړشى په دغه اودس سره لمونځ نه دي روا او دليون تيا وهلى انسان هم دغه حكم دى. (كتاب الفقه مخ ۸۲ لومړى ټوك)

مسئله: بى هوښى اوليون تنوب اودس ماتوي (كه يي اودس درلودى) او په هغه نشه سره هم اودس ماتيري چي دهغه له كبله دسړى په تگ

كښي كېوالى راشي دغه نشه كه څه هم دښگود خورلوله كبله وي (ياد شرابو څښلو يانوروشيانو څخه وي. در مختار اوردومخ ۱۰ لومړى ټوك)

مسئله: كه صحتمند شي دده لپاره غسل كول مستحب دى همدارنگه بى هوښه سړى كه صحتمند شي نو غسل كول مستحب دى.

مسئله: كه سړى بى هوښه شي يايى له ليون تنوب څخه عقل سلب شي نوددغه سړى اودس ماتيري كه څه هم بى هوښى لږ موده وي همدارنگه كه سړى تمباكو (سگريټ چلم) يا يوبل دنشى شي وخورى اودومره نشه شي چي سم تگ نه شي كولاي پښى يي دلته او هلته كيږي نو اودس يي ماتيري. (بهشتى زيور مخ ۵۲ لومړى ټوك بحواله عالمگيري باب ماينقض الوضوء مخ ۷ لومړى ټوك مظاهرق جديد مخ ۳۲۷ لومړى ټوك)

مسئله: كه داوداسه كولوو وروسته عقل ختم شي هغه كه دميرگى ددورى يادليون تنوب ياد بى هوښى څخه وي ياد داسى شي له استعمال څخه رامنځته شي چي دهغه له كبله عقل كار پرېږدى دبيلگي شراب ښكى ياد نوروشيانو څخه رامنځته شي همدارنگه ټول هغه شيان چي سړى غافله كوي ماتونكى دي بلكه په خوب كي داسى شيان رامنځته كيږي يا واقع كيږي چي اودس ماتيدو سبب وگرزي. (كتاب الفقه مخ ۳۱ ټوك لومړى)

د خوب له وجي سړى په خپل حال نه خبريږي. (محمد رفعت قاسمى)

مسئله: خالص د شراب څښلو څخه اودس نه ماتيري ترڅو چي نشه نه راولي خو خوله په مرداريري ځكه چي شراب مردار دى ددوى څښل حرام دى. (فتاوى محموديه مخ ۲۶ ټوك دوهم)

مسئله: هغه څوک چې هميشه شراب څښي ددغه کس له بدن څخه په

خولور او تلو اودس نه ماتېږي. (علم الفقه مخ ۷۲ او مخ ۷۳ لومړی ټوک او کتاب الفقه مخ ۱۲ لومړی ټوک)

مسئله: په گناه کولو سره يا په کافر کيدلو سره اودس نه ماتېږي.

مسئله: په چلم، بېړۍ، پان، اوسگرېټ، سره اودس نه ماتېږي (په دې شرط چې دنشي له کبله يې عقل ولاړنشي) خودلمانځه څخه مخکېنې دخولي بدبويي لری کول ضروري ده که دخولي څخه دچلم يا سگرېټ يانورو بوي راځي نولمونځ مکروه ده.

(آپ کی مسائل مخ ۴۱ ټوک درېيم او فتاوی دارالعلوم مخ ۴۳ لومړی ټوک)

مسئله: که يوچا اودس وکړي اوله اوداسه وروسته يې دمسلمان ورور غيبت وکړ او يايې درواغ وويل يا کافر شوددغه کس اودس نه ماتېږي. (علم الفقه مخ ۷۳ لومړی ټوک)

يعنی دغه دغيبت کونکی اودرواغجن اودکفر مختارولو څخه وروسته بيرته تر مسلمانيدو پوري په هغه اوداسه لمونځ کولای شي په دې شرط چې په بله وجه يې اودس نه وي مات کړی. (محمد رفعت قاسمی غفرله الباری)

په اوداسه کښي دگرمکو (دگرمۍ داني) څخه داو بوو تلو حکم

مسئله: دگرمۍ اوباران په موسم کی زيات وخت دگرمۍ داني راوړي او په ماتيدلو سره اوبه ځيني بهيږي که دداني له ماتيدو څخه اوبه خپله نه وبهيږي بلکه دلاس يا دجامی دنښليدو سره وبهيږي نو اودس نه ماتېږي او که تپ له اوبو څخه ډک شي اوبه پورته ځيني راغلي اودداني دسوري څخه راووتی په نورځای کی خوري شوی خود ډکيدوله کبله لاندی ايله نه شوی نوددی له کبله په اودس ماتيدلو کي

اختلاف ده راجح قول دادی چې اودس نه ماتېږي يعنی په دغه سره

اودس نه ماتېږي. (احسن الفتاوی مخ ۲۹ ټوک دوهم بحواله ردالمحتار مخ ۲۵ لومړی ټوک)

مسئله: هغه دانی چې له خارش څخه پيدا شوی وی ځيني وخت مسلسل اوبه ځيني بهيږي که دغه اوبه له خپل ځای څخه وبهيږي نو اودس ماتوی (يعنی څه وخت چې دغه اوبه له خپل ځای څخه تيري شي دزياتيدوله کبله نو اودس ماتونکی دی او پرکومه جامه چې ولگيږي هغه خرابوی. (فتاوی محموديه مخ ۳۲ ټوک دوهم)

له اوداسه کولو وروسته غوښه راوړزي

مسئله: که دیوی مشترکی برخی څخه يو جز راوړي چې وهغی ته کولمه وائی (دناړوغی له کبله دبولوله ځای څخه راوړي) ايله کيږي نو په دغه سره اودس ماتېږي هغه که پخپله بيرته دننه شي او که دیو شی په وسيله سره ئی دننه کړي.

(بهشتی زیور مخ ۱۲ ټوک يوولسم بحواله شامی مخ ۵۵ علم الفقه مخ ۶۵ لومړی ټوک)

مسئله: داو بوچينجی يا منگورچي زيات وخت په حيواناتو کښي پيدا کيږي يا يوبل حيوان که دومره وينه وڅښي که هغه پريدن پريښودل شي نو پريدن بهيږي نو اودس ماتوی. (علم الفقه مخ ۶۵ لومړی ټوک)

مسئله که يوچا جونک ولگاوی (هغه حيوان چې وينه څښي) او په جونک کښي دومره وينه راغله که هغه دپای له خوا پري شي نو وينه ځنی وبهيږي نو اودس يې ماتېږي که دومره زياته ئی نه وي څښلی بلکه لږ ئی څښلی وي نو اودس نه ماتوی.

مسئله: که غماشې مچ يا منگور وينه وڅښله نو اودس نه ماتوی.

(بهشتی زیور مخ ۵۱ لومړی ټوک کيږي ۳۴)

ورائځه (چې په سپي غوايا گامينه کښې پيداشي) داوداسه په ماتو لوکي دمنگورپشان دې منگورياورائځه که دومره لوی نه وي چې بهيدو ونکي وينه ځيني راوړي نوکه سړي وځوري نو اودس نه ماتوي لکه دغماشې او مچ په خوړلو سره چې اودس نه ماتيږي ځکه چې په دوی کښې بهيدونکي وينه نه وي. محدرغت قاسمي

په اوداسه کښې ددانوبه اړوند مسئلې

مسئله: که يو څوک هغه خوړچې پر دانه برسیره دې دداني څخه واپړي اوله هغې چې لاندې کومې وينې او نوونه دې هغه ښکاره شي خوله خپله ځايه څخه نه وبهيږي بلکه پرخپل ځای باندې ولاړوي نو اودس نه ماتيږي.

مسئله: که په دانه کې لوی ژور غاړوي نو ترڅو چې وينه يا نوونه دننه په دانه کښې وي دباندې راشي خو پريدن نه وبهيږي تردغه وخته پوري اودس نه ماتيږي.

مسئله: که له داني څخه پخپله وينه يا نوونه نه راوړي بلکه دهغې په کښې کښلو سره راوړي بيا هم اودس ماتيږي دا هغه وخت چې هغه وينه وبهيږي.

مسئله: که ديو چاله تپ څخه لږ لږ وينه راتله پردغه تپ باندې خاوره واچول شي اويائي په جامه سره وچه کړي بيا له دې وروسته لږ لږ راوتله اوده وچوله همدارنگه يې څو ځله دغه عمل وکړي ددې لپاره چې وينه نه وبهيږي نو که په زړه کښې دا ورته معلومه وه چې که دغه نه وچيدلای نو بهيدله بيا اودس ماتيږي.

(بهشتي زيور مخ ۵۰ لومړي ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۷ لومړي ټوک اوشري تنوير مخ ۲۵ لومړي ټوک او کتاب الفقه مخ ۲۹ لومړي ټوک)

مسئله: که دژوندي انسان له بدن څخه وينې او نوونه يا بل ناپاکه شي راووتلو نو اودس ماتوي په دې شرط چې هغه شي دانسان له بدن څخه وڅيڅيږي اوله خپل ځای څخه وبهيږي و هغه ځای ته ورسېږي چې هغه ځای مينځل په اوداسه يا غسل کښې واجب وي.

مسئله: که دژوندي انسان له بدن څخه يوناپاکه شي ووتلو خود خپل ځای څخه ونه بهيدي خودارنگه و وکه هغه پرخپل ځای پريښودل شي نو ضرور له خپل ځای څخه وبل ځای ته ځي نو اودس ماتوي.

(علم الفقه مخ ۴۵ لومړي ټوک)

مسئله: که د بدن ديو برخې څخه سپينې اوبه راوړي اوددغه له راوتلو څخه انسان ته تکليف وي هغه که په ښکاره يو تپ معلومېږي يا نه و که ددغه له راوتلو څخه تکليف نه وي خوداکترياطبيب يې تجويز کړي او په يو طريقه سره يې معلومه کړي چې دغه نوونه دي اوديو تپ څخه راوړي بيا هم اودس ماتيږي. (علم الفقه مخ ۴۴)

مسئله: ديو چا پريدن باندې دانه وي له هغه څخه وينه يا نوونه راوړي له دې کبله يې پمبه پر لگولي وي پټې يې پر لگولي وي دننه لږ لږ وينه راوړي خود پټې له کبله دباندې نه راوړي که دومره وينې راوتلې چې نه بنديدلې دتپ له ځای څخه تيريدلې نو اودس ماتيږي.

(فتاوی رحيمه مخ ۲۸ ټوک څلورم بحواله کيږي مخ ۱۲۰ او شامي مخ ۲۹ لومړي ټوک او علم الفقه مخ ۴۵ لومړي ټوک)

په اوداسه کښې دټپ په اړوند مسئلې

مسئله: که دیوچا ټپ وی له دغه څخه چینجی راووت یا له غوږ څخه راووت یا دټپ څخه یو څه غوښه بیله شوه او خپله ایله شوه او وینه نه وبهیده نو په دغه سره اودس نه ماتېږي.

(بهشتی زیور مخ ۴۹ لومړی ټوک مظاهر حق مخ ۳۲۷ لومړی ټوک)

مسئله: که وټپ ته له اوبو څخه زیان رسیدی نو پر هغه دی د مینځلو پر ځای مسح وکړی.

مسئله: که له ټپ څخه همیشه وینه بهیدله او په یوه وخت کښې هم نه دریدله نو دهر لمانځه په پوره وخت کښې یو ځل اودس کول کافی دی او که کله بهیده او کله نه بهیده نو څه وخت چی وینه راوړی او وبهیری نو دوهم ځل دی اودس وکړی. (آپ کی مسائل مخ ۳۷ ټوک دوهم)

مسئله: که له ټپ څخه وینه راووتله په ټپ کښې ولاړه وه او ټپ هم دارنگه ټپ ووچی او بوورته زیان رساوو نو اودس په دغه صورت کښې نه ماتېږي. (علم الفقه مخ ۷۱ لومړی ټوک)

مسئله: که داوداسه پراندا مو باندی ټپ وو داوداسه وروسته که دهغه ټپ څخه پوست (خور) لری کړل شو اودس نه ماتېږي او نه ددغه ځای دوهم ځل د مینځلو ضرورت شته که د پوست په لری کولو کښې تکلیف وی که نه وی. (علم الفقه مخ ۷۲ لومړی ټوک)

مسئله: که یو چا ښکړولگاوو (یعنی دټپ یا بل ځای څخه یی وینه وکښله یا یی یو ځای مات شو او وینه ووتله یا له دغو څخه یا په ټوله بدن کښې له یو ځای څخه نوونه یا وینه راووتله نو اودس ماتېږي خو که دټپ په خوله کښې ودریده مخته نشوه زیاته نو اودس نه ماتېږي که په

برابری دیوی زری وبهیده یا اودس ماتوی. (بهشتی زیور مخ ۵۰ لومړی ټوک بحواله غنیه مخ ۱۲۸)

مسئله: که پر ټپ ټپی تړل شوی وی او د وینې یا د بل شی لوندوالی پر ټپي ښکاره شونوپه دغه وخت کښې اودس نه پاته کیږي ځکه چی دغه لوندوالی د بهیدلو پر ځای دی که دغه ټپي نه وای نو وینه بهیدله.

(کشف الاسرار مخ ۴ اورکن الدین مخ ۶)

مسئله: که دیوچا دارنگه ټپ ووچی همیشه به بهیدی او څه وخت چی به یی اودس وکړل ټپ به پیدا کیدی او بهیدی به نو اودس یی ماتېږي دوهم ځل دی اودس وکړی.

(بهشتی زیور مخ ۵۴ لومړی ټوک بحواله شرح البدایه مخ ۴۷ لومړی ټوک او کتاب الفقه مخ ۸۰ لومړی ټوک)

مسئله: که دټپ څخه وینه راوتله او جامی ورسره نښتی خوبهیدلی نه نو په یو مجلس کښې راغلی هر وار د جامی لگیدو وینه دی اندازه کړی که دا وینه دومره کیدله چی که جامه جذب نه وای کړی نو بهیدله نو اودس ماتېږي که دومره نه وه نه ماتېږي که په یو مجلس کی دومره وینه نه وه بلکه د مختلفو مجلسونو مجموعه دومره شوه هغه اودس نه ماتوی یعنی په دغه سره اودس نه ماتېږي. (احسن الفتاوی مخ ۲۸ ټوک دوهم بحواله رد مختار مخ ۱۲۵ لومړی ټوک)

مسئله: که دټپ له کښې کښلو یا پر هغه باندی د زور راوستلو څخه لوندوالی (بهیدونکی) راوړی او دټپ له ځای څخه وبهیری نو اودس ماتېږي او که راوواتی خو و مخ ته نه وبهیدی بلکه په ټپ کښې یی دننه قرار ونیوی نو اودس په دغه صورت کښې نه ماتېږي غرض دادی چی بیله قصد زور پر ټپ راوستل او قصد اکښیکښل سر

بددی او که خپله زورباندی راغلی اوبهیدونکی لونډوالی راووت
کوم چی کنسپکېنل شی راووزی اووبهیدونکی نو اودس ماتیرې.
(فتاوی دارالعلوم مخ ۳۷ لومړی ټوک بحواله رد مختار مخ ۲۷ لومړی ټوک)

په اودسه کښی له سترگی څخه داو بوراوتلو په اړوند مسئلې

مسئله: دتیزی روښنایی دلمردشعلو دپیازودکو تلو او په لمانځه کښی
دټوخی له بندولو څخه له سترگو اوبه راوتل اودس نه ماتوی یعنی په
دغه اوبوراوتلو سره اودس نه ماتیرې که دسترگی دخوږوالی په حالت
کښی اوبه ځینی راوغورزیدلی یا نوونه ځینی راووتل نو په دغه
صورت کښی اودس ماتیرې اویله خوږوالی او تکلیف دسترگی څخه
اوبه راوتل اودس نه ماتوی.

(فتاوی رحیمیه مخ ۲۷۴ ټوک څلورم بحواله رد مختار مخ ۳۷ لومړی ټوک)

مسئله: دپاک شی په راوتلو سره اودس نه ماتیرې لکه اښکی او خوله.
(علم الفقه مخ ۷۳ لومړی ټوک اود رد مختار مخ ۹۴ لومړی ټوک)

مسئله: که په سترگه کښی دانه ماته شی اودباندی نه راووزی نو
اودس نه ماتیرې خو که دباندی راووزی بیا اودس ماتوی.

(شرح نقایه مخ ۶۷ علم الفقه مخ ۷۲ لومړی ټوک)

مسئله: که دیوچاپه سترگه کښی دننه دانه وه او ماته شوه یا هغه خپله
ماته کړه او اوبه ئی ونه بهیدی په سترگه کښی خوری شوی دباندی نه
راووتی اودس نه ماتیرې او که دباندی راووتی بیا اودس ماتیرې.

(بهشتی زیور مخ ۵۰ لومړی ټوک)

مسئله: هغه اوبه چی دسترگی څخه وغورزیږی ترڅوچی په دغه
اوبو کښی تغیر نه وی راغلی دیبلگی په توگه په دغه کښی سوروالی

یابل رنگ نه راغلی بلکه پاکی اوبه وی په دغه اودس نه ماتیرې
اومرداری هم نه ده.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۴۴ لومړی ټوک بحواله رد مختار مخ ۳۷ لومړی ټوک آپ کی مسائلا
مخ ۳۷ ټوک دوهم اوفتاوی رشیدی مخ ۲۸۳ ټوک لومړی)

مسئله: ددردل کبله که له سترگو څخه اوبه راووزی په دغه سره اودس
ماتیرې. (فتاوی دارالعلوم مخ ۴۱ لومړی ټوک)

مسئله: درانجی دتیزی یاد هغه دلگولو څخه کومی اوبه چی دسترگی
څخه راووزی اودس نه ماتوی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۴ لومړی ټوک بحواله رد مختار
مخ ۳۷ لومړی ټوک کتاب الطهارات)

مسئله: دنزلی له کبله که ترسترگو اوبه بهیدی اودس نه ماتوی او که
دسترگو څخه اوبه دیوټپ له کبله بهیدی خو هغه ټپ ښکاره معلا
میږی یا دیو طبیب دمعاثنی په وجه معلوم شی نو ددغه ټپ څخه او
وتل اودس ماتوی. (بهشتی زیور مخ ۵۲ لومړی ټوک تفصیل وگوری فتاوی دارالعلوم
مخ ۱۳۵ لومړی ټوک اوشامی مخ ۱۳۷ لومړی ټوک)

په اوداسه کښی دغورواو غاښ په اړوند مسئلې

مسئله: که دیوچاپه غوږکی دانه ماته شی ترڅوچی وینه یا نوونه دد
په غوږ کښی پر هغه ځای باندی وی چی وهغه ځای ته اوبه رسول
غسل کښی فرض نه وی تردغه وخت پوری اودس نه ماتیرې او
پرداسی ځای باندی راغلی چی دهغه ځای مینخل په غسل کښ
فرض وو نو اودس ماتوی. (بهشتی زیور مخ ۵۰ لومړی ټوک بحو
رد مختار مخ ۱۷ لومړی ټوک اوشرح تنویر مخ ۵۰ لومړی ټوک او کتاب الفقه مخ ۲۹ لومړی
ټوک)

مسئله: د یو چاغوږ درد کوی اود غوږ څخه اوبه راوړي نودغه اوبه چی د غوږو څخه بهیږی پلیتی دی که څه هم دانه ښکاره نه وی بس د دغو له وتلو سره اودس ماتیرې دا هغه وخت چی د غوږ دسوری څخه راووزی وهغه ځای ته ورسیرې چی دهغه مینځل په غسل کی فرض وی.

مسئله: همدارنگه که له نو څخه ددرپه حالت کښی اوبه راووتلی اودس ماتوی. (بهشتی زیور مخ ۵۲ لومړی ټوک بحواله درمختار مخ ۱۷ لومړی ټوک)

مسئله د غوږ څخه په خیری راوتلو سره اودس نه ماتیرې خو که د غوږو څخه بهیدلی یایی په غوږ کښی گوته واچوله او گوته له اوبو سره ولگیده نو په دغه دواړو صورتو کی اودس ماتیرې اودغه او به مرداری هم دی. (آپ کی مسائل مخ ۴۲ ټوک دوهم)

مسئله: که پر غوږ یا سترگه باندی دردوی او په تکلیف وی په دغه وخت کی دسترگو یا غوږو څخه اوبه راووتلی او وهغه ځای ته ور سیدی چی دهغه مینځل په غسل کښی واجب وی نو په دغه سره اودس ماتیرې او پرته له نوی اودس کولو لمونځ نه صحیح کیږی که څه هم لمونځ یی کړی وی نوددغه لمونځ راگرزول واجب دی او که څه درد او تکلیف نه وی اوبه ځینی راووتلی نو اودس نه ماتوی.

(فتاوی رحیمیه ص ۱۲۸ ج ۷ درمختار ص ۱۳۷ ج ۱ په حواله)

مسئله: که چاکوم شی په غاښ پری یا وینیوی او پر هغه د وینی اثر و موندل شو نورخت یا لاس به په غاښو نوږدي گوری به که پر هغه وینه نه راووزی نو اودس نه ماتیرې. (علم الفقه مخ ۷۰ لومړی ټوک)

مسئله: یو چاد غاښو څلال وکړی په څلال کښی یی د وینو سوروالی ولیدی یایی په غاښ سره یوشی ماتولو پر هغه شی باندی د وینو اثر معلوم شو خو په لارو کښی د وینو هیڅ اثر اورنگ نوی ښکاره نو په دغه صورت کښی اودس نه ماتیرې. (بهشتی زیور مخ ۵۰ لومړی ټوک بحواله درمختار مخ ۱۶ لومړی ټوک او کبیری مخ ۱۳)

مسئله: د غاښ څخه په وینو راوتلو اودس ماتیرې په دی شرط چی دومره وینه به راوتلی وی چی د لارو رنگ به و سوروالی ته مائل وی یا به یی په خوله کښی د وینو خوندوی. (آپ کی مسائل مخ ۳۷ ټوک دوهم)

مسئله: که پر غاښو باندی پتی (خیری) راجمع شوی وی دغه له اوداسه څخه منع نه کوی لیکن د غسل څخه منع راولی. (فتاوی رشیدیہ مخ ۲۸۴ لومړی ټوک)

مسئله: که یوسړی ډوډی میوه یا یوبل شی و خواړی او په هغه کښی د وینو اثر ولیدل شو کوم چی له ووری څخه راروانی وی نودغه سړی دی هلته گوته کښیږدی که پر گوته وینی معلومی شوی نو اودس ماتیرې اوداسی نه وی نو اودس نه ماتیرې. (کشف الاسرار مخ ۱۸)

مسئله: د ټپ په راکښلو سره اودس نه ماتیرې که څه هم بدبویه وی. (علم الفقه مخ ۷۰ لومړی ټوک)

په اوداسه کښی د وینو نونوکانو او نورو په اړوند مسئلې

مسئله: داوداسه کولو وروسته که نوکان پری کړل شی اودس نه ماتوی اونه اوداسه وراگرزولو ته ضرورت شته اونه دهغه ځای ولندولو ته ضرورت شته. (بهشتی زیور مخ ۵۳ لومړی ټوک بحواله شرح تنویر مخ ۱۵۰ او علم الفقه مخ ۷۳ لومړی ټوک)

مسئله: په نوکانو کښې که څه هم خیرې وی اودس پر کیږي لیکن نوکان لویول د فطرت خلاف کار دی. (آپ کی مسائل مخ ۴۳ ټوک دوهم)

مسئله: که په نوک کښې اوږه وچ شوی وی نو تر څه وخته پوری چی نه و مینځل شی یا لری نه شی اودس نه صحیح کیږي.

(شرح نقایه مخ ۷۳ لومړی ټوک در مختار مخ ۹ لومړی ټوک)

مسئله: کومی خاوری یا خیرې چی په نوکانو کښې وی اودس او غسل ورسره صحیح کیږي بیله دی چی لری یې کړی خود اهغه وخت صحیح کیږي چی دردی او به لاندی شی. (امداد الفتاوی مخ ۳۶ لومړی ټوک)

مسئله: داوداسه کولو وروسته په وینستانو یا نوکانو پری کولوسره اودس نه ماتېږي همدارنگه په عطرو (خوشبویي) لگولوسره اودس نه ماتېږي. (آپ کی مسائل مخ ۴۳ ټوک درېیم)

مسئله: داوداسه کولو وروسته که دسر یا دبریری وینستان پری شی نو په دی سره اودس او دسر مسح نه باطلیږي یعنی ددغه ځای دوهم ځل مینځل نه دی ضروری. (علم الفقه مخ ۳ لومړی ټوک کیږي مخ ۱۴۵)

په اوداسه کښې دنارو بلغمواوزگام په اړوند مسئلې

مسئله: نارې یا بلغم که له دارنگه شی سره یو ځای وودیلگی په توگه دخورک له شی سره یا دصفرأ (ژړو) یا دارنگه شی سره چی هغه په قی کښې راځي او هغه هم پاک وی نو په دغه صورت کښې که نارې یا بلغم ډیروی او هغه شی لږوی او دومره نه وی چی په هغه سره خوله ډکیږي نو اودس نه ماتېږي او که نارې او بلغم له هغه شی برابر وی خوپه دواړو کښې یوهم دومره نه وی چی خوله په ډکیږي بیا هم اودس نه ماتېږي (علم الفقه مخ ۷۲ لومړی ټوک)

مسئله: په نارو او بلغمو راوتلوسره اودس نه ماتېږي که هرڅومره وی یعنی که څه هم په خوله ډکه وی اودس نه ماتېږي.

(علم الفقه مخ ۷۲ لومړی ټوک افتاوی دارالعلوم مخ ۱۴۲ لومړی ټوک بجاواله رد مختار مخ ۲۸ لومړی ټوک باب نواقض البوضاء او بهشتی زیور مخ ۵۲ لومړی ټوک)

مسئله: که نارې له وینوسره یو ځای شوی او راوتلی نو کوم یو چی غالب وی دهغه اعتبار کیږي یعنی که نارې غالبه وی اودس نه ماتېږي او که وینه غالبه وی اودس ماتوی. (شرح وقایه مخ ۶۷ لومړی ټوک)

مسئله: که له پوزی څخه وینه راوتله دپوزی و نر می ته راغله نو اودس ماتېږي (علم الفقه مخ ۵۶ لومړی ټوک) نر می دپوزی هغه برخه ده چی مینځل یې په غسل کښې واجب دی. محمد رفعت قاسمی غفر الله له

مسئله: که دپوزی څخه وینی ووتلی خو و نر می ته ونه رسیدلی نو اودس نه ماتېږي. (علم الفقه مخ ۷۰ لومړی ټوک)

مسئله: که په نارو کي وینی ښکاره شوی که وینی پر نارو کښې بیخی لږوی او دنارو رنگ سپین یا وژړوالی ته مائل وی نو اودس نه ماتوی او که وینی زیاتی وی یا دنارو سره برابري وی او و سوروالی ته مائل وی نو اودس ماتېږي. (بهشتی زیور مخ ۵۰ لومړی ټوک بجاواله رد مختار مخ ۱۷ لومړی ټوک)

مسئله: دبلغمو قی اودس مطلقانه ماتوی. (رد مختار مخ ۵ لومړی ټوک ترجمه اوردی)

مسئله: دپوزی په ذریعه چی کوم شی تیل یا بیل ګاسی نرم شی دماغ ته پورته شی او هغه بیا دباندی راووزی نو په دغه سره اودس نه ماتېږي ځکه چی دغه دپاک ځای څخه راوتلی دی. (کشف الاسرار مخ ۸ لومړی ټوک)

مسئله: که یو چاپوزه ټکوهله (پاکه ئی کره) اوله دغه څخه دختمي شوی وینی ټوټی راووتلی نو اودس نه ماتوی اودس په نرمو او بهید و نکو وینوسره ماتېږي.

مسئله: که یو څوک په پوزه کی گوته واچوله څه وخت چی یی راوايستله نو د وینو اثر ورباندی ښکاری دی هغه وینی بس دومره وی کوم چی پر گوته لگیدلی وی لیکن بهیدلی نه وی نو په دغه سره اودس نه ماتېږي. (بهشتی زیور مخ ۵۰ لومړی ټوک بحواله درمختار مخ ۱۷ لومړی ټوک او شرح تنویر مخ ۲۵۰ لومړی ټوک او کتاب الفقه مخ ۲۹ لومړی ټوک)

مسئله: په زکام یا بلغم یا خرابه پوزه کښی ټوټه (یوځای شوی) وینه راځي دغه وینه اودس ماتوی. (فتاوی محمودیه مخ ۳۹ ټوک نهم)

مسئله: کومی اوبه چی له سترگو غوږ اوبل ځای څخه د تکلیف په وخت کښی راشی دغه ټولی اودس ماتونکی دی. (آپ کی مسائل مخ ۸۵ ټوک درېیم)

مسئله: دنزلی اوزکام له کبله چی کومی اوبه له پوزې څخه بهیږي دغه اوبه ناپاکه نه دی ځکه چی دیوټپ څخه نه راووزی نه دیوټپ سره نښلی همدغه وجه ده چی په دغه اوبوسره اودس نه ماتېږي. (آپ کی مسائل مخ ۸۵ ټوک درېیم)

مسئله: دسترگو پاکي اوبه اودزکام اوبه اودس نه ماتوی ځکه چی پوزه اوسترگی دخولې په شان اصل دلوندوالی ځای دی په خوله کښی که ټپ وی ترڅو چی یقین نه وی راغلی چی دغه نوونه یا وینی دی اودس نه ماتېږي په خالص ناروسره اودس نه ماتېږي که څه هم دیوعارض له کبله نارې ډیری بهیږي داغه حکم دپوزی غوږ زکام اودس درد دی دډاکترانو دتحقیق څخه معلومه شوی ده چی

دسترگو اوبه کوم چی پاکي اوبه دی اودزکام داو بودتپ سره یی هیڅ اړه نشته. (احسن الفتاوی مخ ۲۱ ټوک دوهم بحواله درمختار مخ ۲۲۳ لومړی ټوک)

مسئله: دپوزی څخه په وینوراوتلو اودس ماتېږي. (آپ کی مسائل مخ ۳۷ ټوک دوهم)

په اوداسه کښی دقې په اړوند مسئلې

مسئله: قی که په ډکه خوله سره وی اودس ماتوی دډکی خولی قی ودی ته ویل کیږي چی انسان دهغه پر بندولو قادر نه وی او که لږ لږ قی ووهی نو ددی مجموعی ته اعتبار ورکول کیږي. (درمختار مخ ۵۰ لومړی ټوک)

مسئله: که لږ لږ قی یی یو څو ځله وواهلېکن چی ټوله سره یوځای کړی نو خوله په ډکیږي نو که په یو ځل خواگرزیدوسره داسی لږ لږ قی وواهی نو اودس مات شو او که په یو ځل خواگرزیدوسره نه و بلک لومړی ځل خواگرزیدل یی ختم شو یعنی طبیعت یی سم شویا یی دوهم ځل خوار او گرزیده اولږ قی یی وواهی بیا چی کله دا خواسمه شوه نو درېیم ځل یی بیا خواوگرزیده اولږ قی یی وواهی نو اودس نه ماتېږي. (بهشتی زیور ص ۵۲ ج ۱ ددرمختار ص ۱۷ ج ۱ په حواله)

مسئله: که په قی کښی وینه راشی نو که وینی نرمی او بهیدونکی و نو اودس ماتېږي که لږوی که ډیری وی او که ټوټی ټوټی وینی و او خوله په ډکه شوه اودس ماتوی. (بهشتی زیور مخ ۵۰ لومړی ټوک بحواله درمختار مخ ۱۷ لومړی ټوک)

مسئله: که یو پاک شی په قی کی راووزی لکه چینجی یا بل داسی شی بیا هم اودس نه ماتېږي (په دی شرط چی په ډکه خوله نه وی)

(علم الفقه مخ ۷۳ لومړی ټوک)

مسئله: که د دماغ، نس، خولی څخه بهیدونکی وینه راووتله نو اودس ماتوي هغه که په ډکه خوله سره وي که په تشه خوله سره.

(عليه الفقه مخ ۴۵ لومړی ټوک)

مسئله: د کوم شی په وتلو سره چې اودس ماتېږي هغه ناپاکه کیږي او په کوم شی سره چې اودس نه ماتېږي هغه ناپاکه هم نه وي نو که لږوینی له ټپ څخه راووتلی خونه وبهیري یا لږقي ووهی خو په ډکه خوله سره نه وي په دغه قی کبسي دخورک شی اوبه یا وچه شوی وینه راووزي نو دغه لږوینه اولږقي مردار نه دی که له جامی سره ولگيږي نو د دغه مینځل واجب نه دی خو که یې په ډکه خوله سره قی وواخوا ووينی له ټپ څخه وبهیدی نو دغه مرداری دی ددی مینځل واجب دی که په ډکه سره قی ووهی دیولوبنی سره دییلگی په توگه کتوري گلاس خوله ولگوي دخولی د مینځلو لپاره اوبه واخلی نو دغه لوبنی ناپاکه گرزی ځکه چې باید په لاسو سره اوبه راواخلی.

(بهشتی زیور مخ ۳ ۵ لومړی ټوک کبیری مخ ۴۹ شامی ۱۲۵ لومړی ټوک)

لوبنی یا بل شی دی و مینځی بیادی استعمال کړی. محمد رفعت قاسمی
مسئله: کوچنی ماشوم چې شیدی قی کړی ددی حکم هم دغه دی که په ډکه خوله سره نه وي نو نه دی مردار او که په ډکه خوله سره وي نو مردار دی که پر جامو باندی ولگيږي بیله منځلو که لمونځ ورسره وکړي لمونځ یې نه صحیح کیږي. (د لومړنی حوالی په ډول)

مسئله: هغه قی چې په ډکه خوله سره وي دغه نجاست غلیظه دی که پر جامو باندی دیوه درهم په اندازه ولگيږي نو معاف دی که له درهم څخه زیات وو بیا جامی په مردایږي لمونځ نه په صحیح کیږي هغه

مرداری چې جسم لري په دغه کبسي دروندوالی (یعنی وزن) د اعتبار وړده او هغه مرداری چې نرم وی صورت نه لري په هغه کبسي اندازی ته اعتبار ورکول کیږي یعنی دورغوی په اندازه پروانه لري له دغه څخه زیات نه معافیږي. (فتاوی رحیمیه مخ ۲۶۶ ټوک څلورم بحواله مراقی الفلاح مخ ۴۹)

داوداسه نه درلودلو په اړوند مسئلې

داوداسه ماتیدلو په حالت کبسي چې په انسان کبسي کوم شرعی حالت پیداشي و دغه ته حدث اصغروائی (کوچنی بی اودسی)

مسئله: د حدث اصغریه حالت کی لمونځ کول حرام دی که نفلی لمونځ وي او که فرضی وي د دغه پنځو وختو لمونځ وي که دا ختیا جنازی لمونځ وي.

مسئله: دبی اودستیایه حالت سجده لگول حرامه ده خواد تلاوت شکر او که کومه بله سجده وي.

مسئله: قرآن شریف یا هغه شی چې له هغه سره لگیدلی وي لکه هغه جامی چې د قرآن شریف پر جلد لگیدلی وي دامکروه تحریمی ده که دغه قرآن یائی جلد په هغه اندامو سره مسح کړی چې په اوداسه کبسي مینځل کیږي او یائی په هغه اندامو سره مسح کړي چې دهغه مینځل پ اوداسه کبسي واجب نه وي لکه مت؛ یاسینه؛ یا نور یائی په داسی جاما سره مسح کړی چې هغه دده پر بدن باندی وي لکه لستونی؛ لمور؛ پگړي؛ دسمال؛ او پتو؛ همدارنگه نور...

مسئله: که پر کاغذ یا بل شی باندی د قرآن کریم آیت لیکل شوی وي

نوددغه پوره کاغذ مسح کول تحریمي مکروه دی هغه که هغه ځای مسح کړی کوم چی آیت پر لیکلی وی او که هغه چی ایات نه وی پر لیکلی.

مسئله: که د کاغذ څخه یا بل شی څخه پرته پر بل شی د قرآن آیت لیکل شوی وونوددغه شی صرف هغه ځای مسح کول مکروه تحریمي ده پر کوم ځای چی آیت لیکلی شوی وی دهغه خالی ځای مسح کول روادی دیلگی په توگه پر دبره یا دیوال یا روپی باندی آیت لیکل شوی وی.

مسئله: د قرآن شریف څخه پرته نور و اسمانی کتابونو کی لکه تورات انجیل زبور خالی دهغه ځای مسح کول مکروه دی پر کوم ځای چی لیکل شوی وی دخالی ځای مسح کول یی مکروه نه دي.

مسئله: که قرآن شریف په دارنگه جامه سره مسح شی چی هغه پر بدن باندی نه وی یا د جامی څخه پرته په بل شی سره مسح کړل شی لکه لرگی نو مکروه نه ده.

مسئله: د بی اوسیا په حالت کی د قرآن لیکل پریو کاغذه مکروه نه دی په دی شرط چی دغه کاغذ به نه مسح کوی نه لیکل شوی اونه خالی کاغذ یعنی یو به هم نه مسح کوی ځکه که څه هم پر کاغذ باندی یو آیت ولیکل شی بیا هم د پوره کاغذ مسح کول مکروه ده.

مسئله: له کاغذ او نورو څخه پرته پر بل شی باندی لکه دبره یا بل شی باندی د قرآن شریف لیکل مکروه نه دی په دی شرط چی لیکل شوی قرآن شریف به نه مسح کوی که څه هم خالی ځای مسح کولای شي.

مسئله: له یوه آیت څخه کم لیکل مکروه نه ده که څه هم پریوشی باندی یی لیکي.

مسئله: د حدث اصغر یعنی داوداسه نه درلودلو په حالت کنبی د قرا ویل او ویل چاته ویل هغه که ورته گوری یا نه گوری صحیح ده په دی شرط چی لاس به نه ورسره لگوی.

مسئله: ونا بالغه کوچنیانوته دبی اودسی په حالت کنبی قرآن شریف ورکول اود هغه مسح کول مکروه نه دی. (علم الفقه مخ ۸۰ المومری توک)

مسئله: که د قرآن مجید ترجمه په بله ژبه کنبی وی نو صحیح داده چی ددی هم هاغه حکم دی کوم چی د قرآن شریف دی. (بحر الرائق در مختار)

مسئله: د قرآن شریف دهغو آیاتونو چی منسوخ شوی دی حکم هم هغه دی کوم چی د قرآن څخه پرته د نور و اسمانی کتابونو حکم دی هغه که پریوشی باندی لیکل شوی وی نو خالص دهغه ځای مسح کول مکروه دی پر کوم ځای چی لیکل شوی وی د ټوله ځای مسح کول مکروه نه دی. (علم الفقه مخ ۸۱ المومری توک)

مسئله: بیله اوداسه لمونځ کول سجده تلاوت د جنازی لمونځ د کعبی طواف او قرآن کریم لره لاس وروړل روانه ده

مسئله: وحائضی او نفاسی بنځی اوبی اودسه یعنی جنوب سر؛ لپاره د قرآن شریف په شان تورات انجیل او ټول اسمانی کتابوته لاس وروړل هم مکروه ده. (شامی مخ ۶۰ المومری توک کبیری مخ ۶۰)

مسئله: که یو چادخانه کعبی طواف بیله اوداسه وکړ نو طواف خ صحیح کیږی اما دغه عمل ئی حرام دی ځکه چی د طواف لپاره له یې اودسی څخه پاکیدل واجب دی. (کتاب الفقه مخ ۸۵ المومری توک لمری)

داوداسه بيلابيلې مسئلې

مسئله: که دناخبرتيا له کبله دحيض په وخت کې طواف زیارت وکړي حج اداکېږي خوتوبه اودمغفرت غوښتنه باندې لازمه ده او اوبښ يا غويي به ذبح کوي (يعنې وينه بهول باندې لازمه ده. فتاوی رحيميه مخ ۲۹۷ ټوک دوهم).
مسئله: که داوداسه په شروع کې بسم الله ويل هيرشی نو داوداسه په منځ کې په بسم الله ويلوسره سنت نه اداکېږي ځکه چې اودس يو عمل دی په خلاف له ډوډۍ په ډوډۍ خورلو کښې هره گوله اوهر غورپ جلا جلا عمل دی نو ځکه ډوډۍ په منځ کې په بسم الله ويلو سره سنت اداکېږي. (نماز مسنون مخ ۷۵ کيږي مخ ۲۲۲ امداد الفتاوی مخ ۴۱ لومړی ټوک)

مسئله: په ژبه سره داوداسه نيت کول مستحب دی. (اجسن الفتاوی مخ ۲۹۷ ټوک دوهم).
مسئله: ځينې خلک داوداسه مخکې اعوذ بالله وايي ددې حکم نه دي شوي اودسنت خلاف دی. (نماز مسنون مخ ۷۵)

مسئله: ديوه لاس په اودس کولو کې مي مکروه والی نه په روايت کې ليدلی دی اونه يوروايت ددغه واجبونکي گړزی سره له دې چې ځينې اندامونه په دواړو لاسونو نه شي مينځل کيدالای هغه لکه دواړه لاسونه تربريو پوري مينځل اودځينو اندامو په مينځلو کښې په دواړو لاسو سره تکليف وی لکه دپښې مينځل چې په يوه لاس کښې يې لوټه وي (کوزه) (امداد الفتاوی مخ ۳۳ لومړی ټوک).

مسئله: بې له عذره په اودس کولو کښې دبل څخه کومک غوښتل نه دی پکار. (شرح نقايه مخ ۹ لومړی ټوک کيږي مخ ۳۱)

مسئله: له ښځې څخه په مچه اخستلو باندې (يعنې خپله ښځه ښکلول) اودس نه ماتوی ترهغه چې مذي نه وي راوتلی. (آپ کې مسائل مخ ۳۹ ټوک دوهم).

مسئله: په چوپټو کښې دننه مرداری نه وي نو ځکه له اوداسه وروسته په چوپټو اغوستلو سره اودس دوهم ځل نه لازميږي. (آپ کې مسائل مخ ۴۱ ټوک دوهم).
مسئله: پراورد پخ شوی په خورلو سره اودس نه ماتېږي. (آپ کې مسائل مخ ۴۱ ټوک دوهم).

مسئله: داوښ دغوښو په خورلو سره اوهرهغه شی چې پراور باندې پخ شوی په خورلو يې اودس نه ماتېږي. (علم الفقه مخ ۷۳ لومړی ټوک).

مسئله: دگناه په کاروسره اودس نه ماتېږي خومکروه کيږي له همدې کبله دوهم ځل اودس کول مستحب دی. (آپ کې مسائل مخ ۴۱ ټوک دوهم).

مسئله: داوداسه په وخت کښې په سلام اودهغه په ځواب سره اوداسه ته هيڅ تاوان نه رسيږي ډوډۍ دخورلو په وخت کښې باي دسلام نه واچول شي پرډوډۍ خورونکي دسلام ځواب واجب نه دی. (آپ کې مسائل مخ ۴۴ ټوک دوهم).

مسئله: واودس کونکي ته سلام اچول صحيح دی خو هغه وخت چې هغه په دعا ويلو سره بوخت نه وي که بوخت وي بيا مکروه ده. (فتاوی محموديه مخ ۲۳۰ ټوک پنځم).

مسئله: داوداسه کولوپه وخت کښې دی داډان ځواب هم ورکوي اودس دی هم کوي. (فتاوی محموديه مخ ۴۴ ټوک دوهم بحواله شامي مخ ۲۶۷ لومړی ټوک).

مسئله: دښځې وکوچني ته په تي ورکولو سره اودس نه ماتېږي خو که دلماڅخه په وخت کوچني تي وروی اوشيدی هم راووتلی نولمونځ

فاسيد پېړۍ خو که شيدى نه راووتلى لمونځ نه فاسيد پېړۍ يعنى صحيح کيږي. (امداد الفتاوى مخ ۴۱ لومړۍ ټوک او فتاوى دارالعلوم مخ ۱۳۶ لومړۍ ټوک)

مسئله: دهغه کوچنۍ بولۍ چي شيدى خوري ناپاکه دى له هغې جامى سره چي دغه بولۍ ولگيږي بيله پاکولو لمونځ نه ورسره صحيح کيږي. (فتاوى محموديه مخ ۳۱ ټوک دوهم)

مسئله: که وينستان غور شوى وي او اوبه پرتيري شى نو هيڅ تاوان نه لري. (امداد المسائل مخ ۴۳)

مسئله: که ديو چالاس ياپښى چاودلى وي او په هغه چاوده کښى يي موم (هغه نرم شى چي مچمچيانى يي له شاتوسره جمع کوي) ياروغن ياديو دواخه يي ډک کړي اوددى په را کښلو کښى تکليف وي نو بيله را کښلودى اوبه باندې وبهوى او اودس صحيح کيږي.

(بهشتى زيور مخ ۲۸ لومړۍ ټوک فتاوى دارالعلوم مخ ۴۱ لومړۍ ټوک بحواله رد محتار مخ ۹۵ لومړۍ ټوک)

بيله اوداسه وقرآن شريف ته لاس وروړل

مسئله: وپوره قرآن ياد هغه ويوى برخى ته بيله اوداسه لاس وروړل ياد هغه ليکل په خوش طوسره روادى (لومړۍ) شرط دادى چي بيرنۍ حالت به وي ديبلگى په توگه قرآن شريف په اوبو کښى ډوبيږي ياپه اور کښى سوځل کيږي نو په دغه وخت کښى وقرآن شريف ته بيله اوداسه لاس وروړل روادى (دوهم) شرط دادى چي قرآن شريف به په داسي پوښو کښى وي چي هغه ورسره نښتى نه وي لکه قرآن شريف چي په خلطه يا جامه چمړه يا کاغذ او ياپه دسمال کښى نغښتى وي په دغه حالت کښى وقرآن شريف ته لاس وروړل ياپورته کول روادى خو په کوم شى کښى چي بندوى او هر هغه شى چي پيرودلو په وخت

کښى يي له وضاحته له ده سره شامل بلل کيږي ودى ته لاس وروړل ناروادى که څه هم هغه دقرآن شريف څخه جلاوى هم پرداغنه قول باندې فتوى ده (درېيم) شرط دادى چي دلاس وروړونکى به نابالغ وي اودلو ستلويه غرض لاس وروړي دا حکم له زحمت او مشکل څخه دېچ کيدويه غرض دى بالغ او حائضه ښځه که استاذوى که شاگرد لاس وروړل ورته روانه دى (خلورم) شرط دادى چي دلاس وروړونکى به مسلمان وي که دغه شرطونه نشو موجود نو ناپاکه اوبى اودسه سپرى ته وقرآن شريف ته لاس وروړل يعنى دېدن په يو برخه سره يي مسح کول روانه دى وقرآن کریم ته بهې اودسه دقرآن شريف لوستل چي لاس نه وروړي په ياديا چي ورقى بل څوک خلاصوى جائز دى.

مسئله: وناپاکه (چي غسل باندې واجب شوى وي) سپرى او حائضى ښځى ته دقرآن تلاوت هم حرام دى.

مسئله: بيله اوداسه وتفسير ته لاس وروړل مکروه دى دتفسير څخه پرته ونورود فقهي حديثواونور وکتا بوته لاس وروړل روادى دغه دارنگه اموردى چي اجازه يي شوي ده. (کتاب الفقه مخ ۷۸ لومړۍ ټوک)

مسئله: بيله اوداسه فيته (کيسټ) ډکول او هغه په لاس کښى رااخیستل روادى ځکه چي په فيته کي خالص هوا بند پېړۍ کليماتى يابل شى نه پکښى بند پېړۍ په خلاف دکتاب ليکل په کتاب کښى کليماتى جمع او بند پېړۍ نو ځکه ليکل.

مسئله: بيله اوداسه او هغه بيله اوداسه مسح کول روانه دى.

(نظام الفتاوى مخ ۲۵ لومړۍ ټوک بحواله فتاوى عالمگيرى مخ ۲۰ لومړۍ ټوک کتاب الطهارات)

مسئله: د قرآن شریف وټیپ اوفتی ته لاس وروړل بیله اوداسه روادی
(احسن الفتاوی مخ ۹ ټوک دوهم اوامداد الفتاوی مخ ۴۴ لومړی ټوک)

بیله اوداسه د قرآن شریف وهغه ورقې ته لاس وروړل چی هلته د قرآن
شریف آیت نه وی لیکل شوی لکه چی په قرآن کښی په پورتنۍ ورقه
باندی آیت نه وی لیکل شوی مسح کول یی روانه دی بلکه جلدی یعنی
وقایه مسح کول هم روانه دی. (احسن الفتاوی مخ ۹ ټوک دوهم بحواله رد مختار مخ ۶۰ لومړی ټوک)

ځکه چی دغه جلدونه ټول دیوه په حکم کی دی. عمد رفعت قاسمی
غفر الله له

مسئله: په اخبار یا بیل شی کی چی د قرآن آیت لیکل شوی وی خالص
دهغه ځای مسح کول منع دی چیری چی آیت لیکل شوی وی
ونورو ځایو ته یی لاس وروړل روادی خوکه یو آیت ډیر کوچنی وی
یعنی تر شپږو تورو هم کوچنی وی نو دیوه قول مطابق پردغه د لاس
ایښودلو جواز شته. (احسن الفتاوی مخ ۹ ټوک دوهم بحواله رد مختار مخ ۶۰ لومړی ټوک)

مسئله: په تفسیر کی د قرآن پرته بل شی ډیروی نو دغه تفسیر ته بیله
اوداسه لاس وروړل جائز دی خو چیری چی قرآن لیکل شوی وی هلته
دی لاس نه لگوي د حدیثو کتابو نه بیله اوداسه مسح کول روادی.

(احسن الفتاوی مخ ۲۷ ټوک دوهم اوامداد الفتاوی مخ ۴۵ لومړی ټوک اوفتاوی محمودیه مخ ۴ ټوک دوولسم)

د کتابو د تجارت لپاره بیله اوداسه وقران ته لاس وروړل

د کتابو د تجارت لپاره بیله اوداسه قرآن مسح کول په یوه طریقه هم نه دی
رواپه دسمال سره دی مسح کړی او په چاقو یا قلم سره دی ورکه وړوی
اودی یی گوری لاس دی نه وروړی او په کوم کتاب کښی چی یو یادوه
آیته لیکل شوی وی دغه بیله اوداسه ویل روادی خو ځای دی نه مسح
کوی پر کوم ځای چی آیت لیکل شوی وی. (امداد الاحکام مخ ۲۴۱ لومړی ټوک)

دست کلی په لاس کول بیله اوداسه قران ته لاس وروړل

پوښتنه: د قرآن شریف دیادولو لپاره هرگړی مسح کول راځی که هغه
دست کلی په لاسو کړی چی هغه خاص د قرآن کریم د مسح کولو لپاره
جوړی شوی وی دی بیای بیله اوداسه وقرآن ته لاس وروړلای شی کنه؟
جواب: دست کله هم یوه اغوستل شوی جامه ده په دغه سره قرآن کریم
مسح کول روانه ده بلکه په دسمال یا بل شی سره مسح کول روادی کوم
چی د بدن څخه بیل وی. (امداد الاحکام مخ ۲۵ لومړی ټوک)

مسئله: بیله اوداسه او بیله لاس وروړلو وقرآن ته قرآن ویل په یاد لپاره
د ثواب رسولو و مروتو روا ده په دی شرط چی ناپاکه به نه وی یعنی
غسل پروا جب نه وی. (امداد الاحکام مخ ۳۱۷ لومړی ټوک)

مسئله: قرآن حدیث او د خدای جل جلاله نومونه که په بله ژبه کښی
لیکل شوی وی هغه هم واجب التعظیم دی یعنی تعظیم یی کول واجب
دی. (امداد الاحکام مخ ۲۴۳ لومړی ټوک)

مسئله: بالغ سړی که قرآن راواخلی نو باید سره له اوداسه یی وواپی
اوهغه چی نابالغه وی وهغه ته قران ویل بیله اوداسه صحیح ده
بالغانو ته که داوبو برابرول سخته وی نویله اوداسه وقرآن ته لاس
باید ورنه وړی بلکه په جامه یا قلم سره دی ورکه وړوی.

(فتاوی محمودیه مخ ۲۶۷ ټوک شپږم او ۲۴ لومړی ټوک)

مسئله: و نابالغه ته قران مسح کول یا هغه تخته مسح کول چی پر هغی
قرآن لیکل شوی وی مکروه نه ده او په دی کښی هم څه تاوان نشته چی
بالغ او اوداسه والاو کوچنی نابالغه بی اودسه ته یی ورکړی یادبی
اودسه هلک څخه بالغه او اودس والا قرآن طلب کړی همدارنگه قرآن

پاک د ضرورت په وخت کښي اخستل او ورکول روا دی هغه ضرورت وکوچنیا نوته قرآن وریادول دی ځکه چې په کوچنی والی کښي یادول داسی دی لکه پرېږدې چې یونقش ولیکل شی (په نابالغه باندی هروخت اودس کول دوی. په تکلیف کی اچول دی اودبلوغ په انتظار کی نه یادول دحفظ قرآن ومسئلی ته تاوان رسوی) نوځکه دکوچنیانو لپاره په قرآن مسح کولو کی اودس شرط نه دی هغه یی بیله اوداسه مسح کولای شی. (کشف الاسرار مخ ۵۰ لومړی ټوک)

مسئله: بیله اوداسه قرآن مسح کول صحیح نه دی خوکه په دارنگه جامو سره یی مسح کړی چې هغه له بدن څخه بیلی وی مثلاً په پتوسره همدارنگه دقرآن کریم یادول بیله اوداسه روانه دی اوکه قرآن شریف خلاص وی اویله لاس وروړلو ورته وگوری ووايي نوصحیح دی. (بهشتی زیور مخ ۱۲ لومړی ټوک بحواله شامی مخ ۵۵ لومړی ټوک)

دمعذور پېژندنه اودهغه حکم

دا یودلمرپه شان ښکاره خبره ده چې په شریعت اسلامی کی په ډیر ښکاره ډول باندی داتصریح موجوده ده چې دده په حکم کښي هیڅ سختی او تکلیف نشته دالله تعالی فرمان دی: [وما جعل علیکم فی الدین من حرج ایعنی ددینی اوموروپرځای راوړلو کی پرتاسوهیڅ سختی نشته هر هغه شی چې په هغه کی سختی او تکلیف وی پر مکلف انسان باندی واجب نه دی په دغه کښي ددارنگه ناروغیو ناروغان داخل دی چې دناروغی په حالت کی مجبور کیږی دیبلگې په توگه دسوزک ناروغی چې ددی له کبله ټوله وخت یازیات وخت دبولو څاڅکی راووزی همدارنگه دمذی یانورومسلسل وتل ودغه

ناروغیو ته سیلان ویل کیږی په دغه کښي هغه ناروغی هم داخله ده چې پرله پسې دنس ناستی ناروغی وی یادمعدی ناروغی چې وهغه ته پیچ (dysentery) ویل کیږی داهغه ناروغی ده چې دبولوله ځای څخه وینی اونوونه راووزی په دغه اوهمدارنگه په نورو بیلابیلو ناروغیو کی دپاکۍ یوه خاصه شرعی طریقه ده چې له دغه ناروغیو سره مناسبه ده دحنیفیه وواحنافوپه اندددی په اړوندڅواوردی (لومړی) دسیلان (پرلپسی بی او لاسیا) پیژندنه (دوهم) ددی شرعی حکم (درییم) هغه امور چې دهغه پوره کول پرمعذوره انسان واجب وی پیژندنه دسوزک دناروغی یو خاص کیفیت (ډول) دی چې په هغه کښي همیشه بولی راووزی یا هرگړی بادونه خارج کیږی یا حائضه (دښخود ناروغی وینه) ویا یی همیشه پیچ اودارنگه نوری مشهوری ناروغی وی کوم شخص چې ددغوناروغیوناروغه وی وهغه ته معذور ویل کیږی لیکن معذور هغه وخت بلل کیږی چې دفرض لمانځه ټوله وخت اوداسه دما تیدلو په ډول تیرشی که بی اودسیادفرض لمانځه وخت ټوله نه نیوی نوناروغه معذوره بلل کیږی همدارنگه که یوه فرض لمانځه ټوله وخت بیله بی اودسی حالت نه نشی تیرنودغه دغږ څخه نه بلل کیږی خوکه دغذر کیفیت ورپسې وی هغه که دلمانځه وخت په هره برخه کښي چې وی غذر بلل کیږی لکه څنگه چې دما پښین دلمانځه له شروع څخه دبولوناروغی پېښه شی نودما پښین دختمیدوپوری دی معذور بلل کیږی اودغه معذوری روانه پاته کیږی ترڅو چې دلمانځه پوره وخت نه شی تیریعنی دما پښین وخت دتیریدلو څخه وروسته دماز دیگر وخت راغلی

او هغه پوره تیر شو او د بولو خاڅکی رانشی که دیوسړی عذر د مایپنین دوخت له پیل څخه بیا تر تمامیدو پوری جاری وو او د ماز دیگر دوخت په یوه برخه کښي هم دا عذر جاری وی او بیا بندشی که څه هم په دغه وخت کښی یو خاڅکی د بولو راشی په دغه ټوله وخت کښي معذور بلل کیږی یعنی دغه ټول وخت د عذر دی دا حنافو په مذهب د معذور دغه تعریف دی په دغه صورت کښي حکم دادی چی دهر لمانځه دوخت لپاره به اودس کوی او په دغه اوداسه سره فرض او نفل ټول کولای شی یعنی په یوه وخت کښی هر قسم عبادت په کولای شی خو چی فرضی وخت تیرشی اودس هم ختم دی که یوسړی د عذر د حالت له پېښیدو څخه مخکی اودس درلودی نو دوخت د ختمیدو له کبله یی اودس نه ماتیرې بلکه هغه وخت ماتیرې چی د عذر څخه پرته په بله وجه سره یی اودس مات شی هغه لکه د هو او تل د وینی وتل له دغه تفصیل څخه دا ښکاره کیږی چی د معذور سړی داودس د ماتیدو وجه د فرض لمانځه دوخت تیریدل دی که لمر را ختلو وروسته یی دا ختر د لمانځه لپاره اودس وکړی او د مایپنین وخت راغلی نو اودس یی نه ماتیرې دغه اودس (چی دا ختر د لمانځه لپاره شوی دی) چی په کوم وخت ښی شوی دی د فرض لمانځه وخت نه وو بلکه دارنگه وخت وو چی په هغه کی فرضی لمونځ نه و ونود اختر د لمانځه په اوداسه سره چی کوم لمونځ کول وغواړی کولای ئی شی تر هغه وخته پوری چی د مایپنین وخت ختم شی د مایپنین دوخت د ختمیدلو سره دستی اودس ماتیرې ځکه چی هغه د فرض لمانځه وخت دی خو که یی د لمر دراپورته کیدلو څخه مخکی اودس وکړی

نو د لمر دراختلو سره دستی اودس ماتیرې ځکه د فرض لمانځه (یعنی دسهار) وخت د لمر دراپورته کیدلو سره دستی ختمیرې همدارنگه که یی د مایپنین له لمانځه کولو وروسته اودس وکړی نو د ماز دیگر دوخت په راتللو سره ئی اودس ماتیرې ځکه چی د مایپنین وخت ختم شوی دی. (کتاب الفقه مخ ۶۵ لومړی ټوک تفصیل احسن الفتاوی مخ ۷۷ ټوک دوهم او فتاوی دارالعلوم مخ ۲۹۸ لومړی ټوک بحواله رد المحتار مخ ۲۸۰ لومړی ټوک)

د فکر و خبره

اوس هغه خبره کیږی چی و معذور انسان ته د هغه کول پکاردی هغه داده چی معذور انسان ته په کاردی چی دخپلی معذوری حالت لری کړی یادی دخپل وس مطابق دکمولو هڅه وکړی همدارنگه که تکلیف نه وو یعنی دالزامه ده چی ترڅو پوری ممکنه وی درملنه دی وکړی ځکه که داممکنه وی چی دناروغی څخه دخلاصون لپاره د ډاکترانو د تجویز مطابق خپله درملنه کولای شی اونه یی وکړی نو گنهار کیږی فقهاؤ دا تصریح کړیده چی ودغه ناروغیو ته دخپلی ناروغی درملنه واجبه ده او دخپل وس مطابق دی ددغی ناروغی دلری کولو هڅه وکړی له دغه څخه دامسئله راووته چی دارنگه ناروغ چی درملنه نه کوی اوناوغی ئی زیاتیرې سره له دی چی ددغه درملنی وړوی نو گنه گاردی. (کتاب الفقه مخ ۶۶ لومړی ټوک)

معذوردی څنگه اودس وکړی ؟

دا ښکاره ده چی جامه یا کاغذ درملنی یه ډول پردغه رنگه ناروغیو باندی واجب دی لکه د استحاض په حالت کی چی یی ښځه استعما لوی (یعنی د ښځو د حیض له وینو څخه پرته درگ دچاودلوله کبله

وینی همیشه راروانی وی (چی دهغه له کبله وینه بندیزې یا په هغه کبني کموالی رايي همدارنگه که لمونځ کونکي په ولاړې لمونځ کوي نوبولي ځيني کيږي يا په ولاړې لمونځ کولو سره ويني ځيني بهيږي يا يوبله دارنگه خبره وي نو په ناستي دي لمونځ وکړي او که درکوع يا سجدي له کبله دغه ورپيښيږي نو دي رکوع او سجده نکوي بلکه په اشاره سره دي لمونځ وکړي.

مسئله: که دناروغی دپيښيدوله کبله پر جاموباندي مرداري ولگيږي اودده داخيال وي چي که دغه ومينځم بياهم له لمانځه څخه مخکي مرداريږي نو ددغه مينځل واجب نه دي خو که يي داخيال ووچي دلما نځه دپوره کولو څخه مخکيني نه مرداريږي نوييائي مينځل واجب

دي. (کتاب الفقه مخ ۶۷ لومړي ټوک او فتاوی دارالعلوم مخ ۲۹۶ لومړي ټوک بحواله رد مختار مخ ۲۸۱ لومړي ټوک)

مسئله: معذورته په کارده چي له دغه طريقي څخه لکه څنگه چي پورته بيان شوه داودس کولو وروسته پرته له يوه فرض لمانځه څخه بل فرض لمونځ ونکړي بلکه دالازمه ده چي دهر فرض لمانځه لپاره داوداسه اړوند پر ټوله شيانوباندي عمل وکړي بيا په دغه اودس سره دفرض لمانځه سره نوافل هم چي زړه ئي وغواړي کولای شي که دفرض لمانځه څخه مخکي يي کوي که يي وروسته کوي دا خبره د نيت په بيان کبني بنودل کيږي چي پر معذورسري باندي واجبه ده چي داوداسه په وخت کبني داباحت الصلوة نيت وکړي په داډول چي په زړه کبني اراده وکړي چي له دغه اوداسه څخه زمانيت دادي چي دنيي څخه له طرفه څخه زمان لپاره دلمانځه ادا کولو مباح شي په دغه ډول دنيت کولو حکم ځکه دي چي دغه اودس په حقيقت کبني اودس نه دي ځکه

چي اودس دهميشه بولور اتللوله کبله ختميږي دغه اساني خوپه اسلام کبني ايښودل شوي ده چي په دغه اوداسه سره پر لمونځ کولو باندي ثواب ورکول کيږي ځکه چي دشريعت په ټولو احکامو کي دخلگودښه والي اوددنيا و اخرت ددواړو جهانو ښه والي پکي نظر

دي. (کتاب الفقه مخ ۱۷۰ لومړي ټوک او آپ کي مسائل مخ ۳۲ ټوک دوهم او مخ ۲۹ ټوک دوهم)

مسئله: که دسري له تپ څخه مواد بهيږي نو دغه سري معذور بلل کيږي ددغه سري په يوه اوداسه ددوهم وخت لمونځ نه دي روا دوخت په وتلو سره دده اودس ماتيږي ددوهم وخت لپاره بايدنوي اودس و شي. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۹۵ لومړي ټوک بحواله رد مختار احکام معذور مخ ۲۸۱ لومړي ټوک)

دمذي دناروغ لپاره داوداسه حکم

مسئله: دهميشه مذي له کبله چي دناروغی په حالت کبني وي يو څوک معذورنه بلل کيږي خو که دمذي هميشه وتل ديوناروغی له کبله نه وو بيا معذور بلل کيږي همدارنگه هغه څوک معذور بلل کيږي چي دمذي دوتلوپه وخت کي دمعمول په اندازه دلذت (خوند) احساس کوي که دناروغی له کبله خوداسي نه دي خو چي واده نه دي کړي ځکه ده ته دمذي دوتلوپه وخت کبني لذت محسوسيږي په داډول چي دخالص کتلوي ياخيال کولو څخه هميشه مذي رايي نو په هر صورت کبني په دغه سره اودس ماتيږي خوا که دغه کيفيت ټوله وخت وي (يعني خالص دناروغی له کبله هميشه ووزي لکه دبولوپه مسئلو کبني چي تير شوي دي نوم معذور بلل کيږي که دمذي په وتلو کي لذت وي که څه هم دغه لذت هميشه وي معذورنه بلل کيږي (کتاب الفقه مخ ۱۶۸ ټوک لومړي او فتاوی دارالعلوم مخ ۲۸۹ لومړي ټوک بحواله رد مختار مخ ۲۸۰ لومړي ټوک احکام المعذور)

مسئله: دمذي اوودي په وتلو سره اودس ماتيږي. (هدايه مخ ۱۲ ټوک لومړي)

مسئله: که سړی وښځی ته لاس وروړی یا یې خالص خیال وکړی نو که دسړی یادښځی دمخ له لوري څخه اوبه راغلی نو اودس یې ماتیرې و دغه اوبو ته چی دجوش په وخت کی راووزی مزی ویل کیږی.

مسئله: وښځو ته دناروغی له کبله دمخ له لوري دپوزی دموادوپه شان سپینی اوبه راځی دغه مرداری دی اوددغه په وتلو سره اودس ماتیرې. (بهشتی زیور مخ ۷۴ لومړی ټوک بحواله هدایه مخ ۳۹ لومړی ټوک اوشرح التنویر مخ ۱۳۹)

مسئله: دبولویا دبل شی څاڅکی راوتل یقینی وی نو اودس کول ضروری دی که دشرعی عذرو اندازی ته رسیدلی وو دلمانځه په ټوله وخت کښی یې دومره وخت نه شو پیدا کولای چی پوره اودس وکړی اولمونځ وکړی یعنی دومره وخت له څاڅکو څخه دځوندي کیدل ونشي پیدا کولای چی اودس اولمونځ پکښی وکړی نو دغه سړی شرعی معذور بلل کیږی ددغه حکم دادی چی په ټوله وخت کښی دي یوځل اودس وکړی اوچی زړه یې غواړی ددغه وخت دلمانځه سره دی نور لمنځونه (نفلو نه) وکړی په دغه وخت کی داوداسه دراگرزولو ضرورت نشته څه وخت چی وخت ووزی اودس یې ماتیرې.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۲۸۵ لومړی ټوک بحواله رد مختار مخ ۲۴ لومړی ټوک اومخ ۲۸۱ لومړی ټوک باب نواقض الرضوء امداد الفتاوی مخ ۳۴ لومړی ټوک)

دکوم چاچی لاسونه او پښې پري شوی وی یا یې مصنوعی وی اودس دی څنگه کوی ؟

مسئله: که دیو چالاسونه او پښې پري شوی وی نو هغه دی داوداسه پراندامو اوبه وبهوی که یې پردغه قدرت نه درلودیادی تیمم ووهی که پر لاسو باندی ټپ وی یا یې مټی پوره پری شوی وی او پر مخ باندی داوبو اچولو قدرت هم نه لری نو مخ دی دتیمم په نیت سره ددیوال یا بل

شی سره ونښلوی او که پر مخ باندی دټپ له کبله پردی هم نه وی قادر چی مخ دمځکی یا دیوال سره ونښلوی نویادی بیله پاکی لمونځ کوی. (احسن الفتاوی مخ ۱۷ ټوک دوهم بحواله رد مختار مخ ۲۳ لومړی ټوک)

مسئله: که د بجلکی دپورته برخې څخه پښه پری شوی وی نو د مصنوعی پښی و خلاصولو ته ضرورت نشته ځکه چی ددغی پښې مینځل ساقط شوی دی (د مصنوعی پښې یا د بل مینځل ضروری نه دی.

(آپ کی مسائل مخ ۳۲۹ ټوک درېیم)

په ناسته اوسجده سره اودس ماتیرې ؟

پوښتنه: یو سړی دمواسیرونار وغی لری څه وخت چی لمونځ کوی نو د سجدی رکوع اوناستی په حالت کښی همیشه مرداری ځینی وزی خوشه وخت چی ولاړوی بیادغه صورت نه ورپېښیږی نو په دارنگه حالت کی لمونځ باید څنگه وشي خالص په ولاړه لمونځ کیدلای شی ؟ ځواب که دناستی یو دارنگه شکل وی چی دهغه په اختیار و لوسره مرداری نه راووزی نودی په ناسته سره لمونځ وکړی رکوع اوسجده دی په اشاره سره وکړی که دغه ډول لمونځ کول ممکن نه وی نو د ولاړو په حالت کښی دی لمونځ وکړی رکوع اوسجده دی په اشاره سره کوی که دبولوپه ځای کښی په جامه ایښودلو سره مرداری نه راوتله اود جامی ودباندی برخې ته مرداری نه رسیدله نو په دغه ډول دی لمونځ وکړی. (احسن الفتاوی مخ ۸۰ ټوک دوهم اوفتاوی دارالعلوم مخ ۲۹۰ لومړی ټوک بحواله رد مختار مخ ۲۸۳ لومړی ټوک فصل احکام المعذور)

دکوم سړی اودس چی په کښینستلو اوسجده کولو سره ماتیرې اوله رکوع اوسجده څخه هم عاجزوی نو دارنگه ناروغه دی په ولاړی

او اشاره کولو سره لمونځ وکړي و دغه رنگه ناروغه ته په ستوني ستغ پريوتلو سره لمونځ کول روانه دي دولاړي په حالت کښي د سجدې اور کوڅ لپاره اشاره کول صحيح ده.

(احسن الفتاوى مخ ۸۰ ټوک دوهم بحواله رد مختار مخ ۷۰۹ لومړى ټوک بحواله بحر مخ ۲۷۲ لومړى ټوک)

د بولو ناروغه لپاره داودس حکم

مسئله: هغه پمبه چې د بولو په سوري کښي ايښودل شوى وي او دننه برخه ئې لنده شوى وي ترڅو چې يې ښکاره برخه نه وي لنده شوى اودس نه ماتېږي. (احسن الفتاوى مخ ۷۲ ټوک دوهم بحواله رد مختار مخ ۳۸ لومړى ټوک او فتاوى دارالعلوم مخ ۳۹ لومړى ټوک)

مسئله: دکوم سړى څخه چې د بولو څاڅکى لويږي که دغه څاڅکى په دننه سوري کښي وليدل شي نو اودس يې پر خپل ځاى پاته دي ترڅو چې پردباندي برخه باندي ښکاره نشي اودس نه ماتېږي. (فتاوى دارالعلوم مخ ۳۵ لومړى ټوک بحواله رد مختار مخ ۳۵ لومړى ټوک کتاب الطهارة)

مسئله: وکوم چاته چې د بولو ناروغى ورپيښه وي که هغه سړى د بولو سوري له پمبه څخه ډک کړي که د پمبه دننه اودباندي برخې لندي شي نو د دغه سړى اودس مات دي ليکن دا هغه وخت اودس ماتوى چې پمبه د سوري څخه دباندې راوتلى وي يا د دغه په اندازه وي که هغه د سوري څخه لاندې وي يعنې په دننه برخه کښي پراته وي نو په دغه وخت کښي د پمبه دلنديدلو څخه اودس نه ماتېږي ځکه چې په دغه صورت کښي راوتل موندل شوى نه دي همدغه حکم دي دهغه پمبه چې کوم سړى يې د غټوبولو په ځاى کښي کښيږدي يا يې ښځه په خپل فرج کي کښيږدي يعنې که دغه پمبه له دغه ځاى څخه دباندې وي

يا ورسره برابر وي اولندوالى دباندې راوتلى وي نو اودس ماتوى که دغه ډول نه ووييا اودس نه ماتوى ليکن که د پمبه دباندې برخه نه وي لنده شوى بلکه خالص دننه برخه لنده شوى وي نو اودس نه ماتوى.

مسئله: که هغه پمبه د سوري څخه ولويدل نو ورته کتل کيږي که پمبه لنده وه نو اودس ماتوى او که نه وه لنده بيا يې نه ماتوى اودغه حکم دي دهغه سړى داوداسه چې خپله گوته د غټوبولو په ځاى کښي واچوي ليکن پوره گوته دننه نه وي تللى يعنې که گوته لنده راوتله نو اودس ماتوى او که وچه راوتله بيا اودس نه ماتوى.

مسئله: او که پوره گوته پکښي داخله کړي دارنگه چې ټوله پټه شي نو د دغه سړى اودس ماتېږي او که دغه عمل روژتى سړى داستنجاپه وخت کښي وکړي نو دده روژه باطله گرزي. (کشف الاسرار مخ ۴ لومړى ټوک) داستنجاپه وخت کي په گوته ننوتلو سره ځکه روژه باطلېږي چې د گوته سره دننه اوبه ځي ځکه چې داستنجاپه وخت کښي گوته په اوبو سره لنده وه تفصيلي احکام دروژي متعلق په مسائل روژه کښي دا حق په کتاب کښي وگوري. محمد رفعت قاسمى غفرله

د معذور د جامو حکم

مسئله: دکوم ناروغه له تپ څخه چې وينى بهيږي څه وخت چې جامه بدله کړي هغه بيا ناپاکه کيږي نو د دغه ناروغه د جامي د پاکوالي دا حکم دي که دا يقين وو چې دلمانځه دکولو څخه مخکښي دوهم ځل نه ناپاکه کيږي نو په اجماع سره مينځل يې ضرورى دي او که ددوم ځل دناپاکه کيدو ويره وه نو بيا يې مينځل ضرورى نه دي.

مسئله: که جامه د مینځلویا بدلولو څخه وروسته اود لمانځه له ختمو لومځکېښی لنده شی نو ددی مینځل یابدلول واجب نه دی که دارنگه نه وی بیا واجب دی.

مسئله: که ناروغه ته دنایا کوجامو بدلول گران وی نو په داغه جامو کښی دی لمونځ وکړی. (احسن الفتاوی مخ ۷۵ دوهم ټوک بحواله رد مختار مخ ۴۲ لومړی ټوک او مخ ۲۸۲ لومړی ټوک او بهشتی زیور مخ ۵۵ لومړی ټوک شرح التنویر مخ ۶۱ لومړی ټوک)

مسئله: که دوخت د داخلیدلو وروسته یو ټپ راغلی چی له هغه څخه وینه نه بندیدله نو لمونځ د تر اړخه دوخت پوری وځنډه وی که بیا هم وینه نه وه بنده شوی بیادی اودس وکړی اولمونځ دی وکړی که ددوهم لمانځه په ټوله وخت کښی هم بهیدله نو داول لمانځه راگرزول ضروری نه ده او که ددوهم لمانځه د ختمیدلو څخه مخکښی وینه ودریده نو داول لمانځه راگرزول واجب دی (که یی داگمان وو چی ددوهم وخت د ختمیدلو څخه مخکښی عذر ختمیږی نو لمونځ په اخری وخت کښی کول فرض نه دی) ښه داده چی لمونځ وکړی او وروسته دی قضا راوړی. (احسن الفتاوی مخ ۲۸۲ لومړی ټوک)

مسئله: که له ټپ څخه نوونه راووزي که څه هم په پټی کي دننه وی اودی ماتیري خود چا ټپ شي هروخت بهیري دمعدروالی له کبله دهغه اودس نه ماتیري. (امداد الفتاوی ج ۲۴)

ایامعذور د اشراق په اودسه سره دماپښین لمونځ کولای شی

پوښتنه: یو معذور سړی دی اودس نی وکړی اودسهار لمونځ ئي وکړی بیادلمرد راختلو وروسته یی بل اودس وکړی اود اشراق لمونځ

یي په وکړی څه وخت وروسته یي په دغه اوداسه سره د څانښت لمونځ وکړی ایاداصحیح کیږی؟

ځواب: د څانښت لمونځ خوصحیح کیږی بلکه دماپښین لمونځ هم په دغه اوداسه سره صحیح کیږی ځکه چی دمعدور اودس دوخت په وتلو سره ختمیږی نو ځکه دماپښین دوخت تر ختمیدلو پوری چی زړه یي وغواړی فرض اونفل کولای شی. (احسن الفتاوی مخ ۷۸ ټوک دوهم بحواله رد مختار مخ ۲۸۲ لومړی ټوک)

ایامعذور سړی تر وخت مخکښی اودس کولای شی؟

پوښتنه: معذور سړی دهر لمانځه لپاره نوی اودس کوی خو څه وخت چی معذور دماپښام د لمانځه لپاره اودس کوی نویویا دوه رکعته ځینی تیر یږی نو په دغه رنگه وخت کښی دی دوخت څخه مخکښی اودس کولای شی؟

ځواب: معذور سړی دوخت څخه مخکښی اودس نشی کولای څه وخت چی وخت داخل شی بس اودس دی کوی که څه هم دجماعت دتیریدلو ویره وی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۸۹ لومړی ټوک بحواله رد مختار مخ ۲۸۰ لومړی ټوک)

مسئله: که یو سړی په دارنگه ناروغی کښی بوخت ووچی په هغه کښی داودس د ماتیدلو شیان روان وویعنی وده ته دومره وخت نه ورپیدا کیدی چی دناروغی څخه خالی وی اودی لمونځ پکښی وکړی نو دغه سړی ته دهر لمانځه لپاره نوی اودس کول ضروری دی ځکه چی دده اودس دوخت په ختمیدلو سره ماتیري کومه ناروغی چی وده ته

ورپېښه ده په دغه سره اودس نه ماتېږي اودلمانځه دوخت په را تللو سره نه ماتېږي.

مسئله: هغه سړی چې دناروغی له کبله يي اودس نه پاته کېږي دلمر ذراختلو وروسته يي اودس وکړي اوبل داسی شی نه شو ورپېښ چې اودس ماتوی نو دماپښين په راتللو سره ددغه کس اودس نه ماتېږي بلکه دماپښين دوخت په ختمیدلو سره ماتېږي اودمازديگر په راتللو سره پرده نوی اودس لازمېږي او ترخوچي يي ناروغی یو مخ نه وي جوړه شوی يعنی دیوه لمانځه پوره وخت نشو پيداچي په هغه کښی دده ناروغی نشی پېښه نودغه سړی معذور بلل کېږي ديبلگی په توگه ديوکس دسترگی څخه خيري راووزی او هروخت دسترگو څخه اوبه بهیږي ياديوکس دسوزک ناروغی وي هروخت دهغه بولي بهیږي يا ويوکس ته دهو ناروغی ورپېښه وي يعنی هروخت يي دليو بولوله ځای څخه هواراووزی يايي لويي بولي جاری وي ياديوکس دتپ څخه همیشه وینی يانوانه بهیږي ياديوکس دارنگه ناروغی وي چې ترپوزه يي همیشه وینی بهیږي ياديوکس له فرجو څخه همیشه منی يامذی بهیږي يايوښځه مستحاضه وي (يعنی ديوښځی څخه دحيض اونفاس څخه پرته نوری وینی ديوناروغی له کبله راځي). (علم الفقه مخ ۶۵ لومړی ټوک)

مسئله: د کوم کس چې دارنگه ناروغی يي وي چې داودس دما تيدو لېښيان يي جاری وي ودغه کس ته دامستحب ده چې تراخه وخته پوري انتظار وکړي اوپه اخري وخت کی اودس وکړي په اول وخت

کښی يي نه وکړي ځکه چې دا کيدلای شی چې په اخروخت کښی دده ناروغی ورکه شی. (علم الفقه مخ ۸۲ لومړی ټوک)

مسئله: که ديو چاپښه دبجلکی سره پری شوی وه اوپه بله پښه يي موزه اغوستی وه نووده ته خالص پريوه موزه مسح کول روا دی. (علم الفقه مخ ۸۲ لومړی ټوک)

دمعذور داوداسه په اړوند مسئلې

مسئله: که يو حکيم حاذق (پوه طبيب) ويوچاته دناروغی له کبله ديواندام له مينځلو څخه منع کړي نو ددغه اندام مينځل فرض نه دی بلکه مسح دی کړي خو مسح هم هغه وخت چې زیان نه رسوی که يي زیان رساوی بيا مسح هم معاف ده.

مسئله: په اوداسه کښی چې دکومواندامو مينځل فرض دی که په دغه اندامو کی تپ وي يا چاودلی وي يادردکوی نو که په دغه حالاتو کی اوبه رسول تکليف نه وي اونه زیان وررسيږي داوبوله کبله نو مينځل يي فرض دی که داسی نه وي بيادی مسح وکړي او که مسح هم نشی کولای نوبس پريږدي. (درمختار)

مسئله: که په لاس کښی تپ وي يا چاودلی وي چې دهغه له کبله لاسونه اودلا سويه ذريعه نوراندامونه نشی مينځلای اونه په يوبل چل سره نوراندامونه مينځلای شی اونه ئي په بل مينځلای شی نوپه دغه صورت کی اودس فرض نه دی بلکه تیمم دی ووهی که يي کولای شو.

مسئله: پر لاس پښه او مخ باندی که دواچول شوی وي نو پردوا باندی اوبه بهول واجب دی په دی شرط چې زیان به نه رسوی که داوبوبهولو وروسته دواخپله ايله شوه يايي په قصد ايله کړه که دجوړ

والی له کبله ایله شوه یایي بېله کړه نومسح باطلیږي یعنی ددغه اندامو مینځل ضروری دی.

مسئله: که دیوچالاس سره له ډیر یو پری شوی وی یایي پښه سره له بجلکو پری شوی وی نوپه دغه حالت کی دلاس او پښی مینځل واجب نه دی که یی په یو طریقہ مینځلای شی اود سر مسح کولای شی نودی وکړی که یی نشی کولای هغه هم فرض نه دی بلکه د تیمم په نیت سره دی د دیوال یا بل شی سره ونښلوی او په دغه صورت کښی دی مسح وکړی.

مسئله: که دیوچالاس پری شوی وی خو ډیری یا ډیری څخه زیات پاته وی یایي پښه پری شوی وی خوبجلکه یا دبجلکی څخه زیات پاته وی نوپه دغه صورت کښی ډیری او بجلکې مینځل واجب دی اود هغه څخه دلاندی برخی مینځل فرض دی.

مسئله: که لاسونه ډیریو سره پری شوی وی یایي پښی له بجلکو سره پری شوی وی او مخ هم خوږمن وی نوپه دغه صورت کښی اودس فرض نه پاته کیږی.

مسئله: کوم څوک چی له یووجی څخه د دواړو غوږو مسح په یوه ځل نشی کولای (فلج زده وی) نودی لومړی دراسته غوږ مسح وکړی بیادی د چپه غوږ مسح وکړی. (علم الفقه مخ ۸۲ لومړی ټوک)

داوداسه په اندامو کښی یو اندام خوږ یا مات شی

داوداسه په اندامو کی یو اندام خوږ یا مات شی یایي له یووجی پتی باندی لگولی وی ددغه دری صورته دی (لومړی) صورت دپتی خلاصول ضررمن وی د بدن مینځل ضررمن وی او که نه ی لکه چی

دمات شوی لاس یا پښی پتی خلاصول ضررمن دی نوپه دغه صورت کښی که پر پتی مسح کول زیان نه رسوی نو پر ټوله پتی دی مسح وکړی دغه پتی دپ په برابری باندی ترل شوی او که دپ څخه پرته پر جوړ بدن هم ترل شوی وی او که مسح هم زیان رسوی نو بس پری دی بردی (دوهم) صورت دپتی خلاصول ضررمن نه وی لیکن څه وخت چی یی خلاصه کړی بیایي خپله نشی ترلای یا داسی کس هم نه وی چی ویی تری نوپه داسی حالت کی دی مسح وکړی په دی شرط چی زیان نه رسوی که یی رسوی بیا هم مسح معاف ده (دریم صورت) دپتی خلاصول که ضررمن نه وی اونه دخلاصولو وروسته بیرته په بندولو کښی وخت لگیږی نوپه دارنگه حالت کښی که دپ مینځل زیان نه رسوی نو پتی دی خلاصه کړی ټول اندام دی و مینځی او که دپ مینځل زیان رسوی نو خوږمنه برخه دی نه مینځی پاته جوړه برخه دی و مینځی په دی شرط چی د مینځلوله کبله زیان نه رامنځ ته کیږی پر خوږمنه برخه که مسح تاوان نه رسوی نودی مسح پر وکړی که یی تاوان رساوی بیادی پتی و تری او مسح دی باندی وکړی که مسح هم تاوان رساوی بیا مسح هم معاف ده.

مسئله: که پتی دارنگه ترل شوی وه چی په منځ کښی یی جوړه برخه هم ترل شوی وه پردغه دی هم مسح وکړی په دی شرط چی دپتی خلاصول یا د هغه اندام مینځل زیان رسوی. (علم الفقه مخ ۸۲ لومړی ټوک)

مسئله: که پریوه پتی بله پتی و ترل شی نو پر هغه هم مسح روا ده.

(علم الفقه مخ ۸۲ لومړی ټوک)

مسئله: که بيله پټې په مسح کولو کښې ويره وې نو دې پر پټې باندې لوندلاس تير کړې که په شاوخوا کښې يو ځای وچ پاته شي پروانلري پر ټوله ځای دې لاس تير کړې که څه هم اوبه ولگيږي او پاته شي لکه څنگه چې په مسح کښې کيږي پروانلري او که د غسل ضرورت وي بيا يې هم دغه حکم دی يعنې د ټپ ځای دې مسح کړي (لوندلاس دی باندې تير کړي) او پر نور بددن دې اوبه وبهوي او ودي مينځی.

فتاوی دارالعلوم مخ ۲۹۷ لومړی ټوک بحواله رد مختار مخ ۵۰ لومړی ټوک باب المسح علی الخفیض تفصیل وگوري په بهشتی زیور مخ ۴۹ لومړی ټوک بحواله شرح الوقایه مخ ۱۰۱ لومړی ټوک مراقی الفلاح مخ ۲۴ کبیری مخ ۱۱۵ اغنیه مخ ۱۱۵ فتاوی هندیه مخ ۲۴

مسئله: که پر ټپ پټې ټرل شوی وي وینه اونوونه پر پټې باندې ښکاره راوړي که وینه یانوونه دومره ووچي که پټې نه وای ټرلې نو وینه به له خپل ځای څخه بهیدله نو اودس ماتیرې. (علم الفقه مخ ۵ لومړی ټوک)

اودس په دوه ډوله شیانوسره ماتیرې

اودس چې په کومو شیانوسره ماتیرې دهغه دوه قسمه دی یوه هغه شی دی چې دانسان له بدن څخه ووزي بل هغه دی چې دانسان پر بدن باندې راځي لکه بی هوبني خوب اونور د اول قسم دوه صورته دی یوه هغه چې دخاص اومشترکی برخی څخه ووزي لکه بولی او گندگی دوهم هغه دی چې دنور وځایو څخه که یوشی ووزي لکه وینه، قئ اونور د لومړي قسم صورت: لومړی د ژوندی انسان له خاصې برخې څخه کوم شی ووزي نو اودس ماتوی خوا دغه شی پاک وي لکه شگه یا ډبره یا بل شی یا ناپاکه وي لکه بولی گندگی مذی همدارنگه نور (دوهم) نارینه یا ښځینه که په خپل فرج کښې جامه یا بل شی کښېږدي او دغه جامه په بولوسره لنده شي او د جامی په دباندې برخه

کښې ددی اثر معلوم شونو اودس ماتیرې دا هغه وخت چې جامه په فرج کښې نه وي پټه شوی که جامه په فرج کښې پټه وه بیا په لندو لوسره اودس نه ماتیرې غرض دا چې دمرداری په وتلوسره هغه وخت اودس ماتیرې چې مرداری جلاشي یا ښکاره شي.

مسئله: د ژوندی سړی د لویو بولوله ځای څخه که یوشی وواتي خو پاک وي لکه شگه یا ډبره یا ناپاکه وي لکه لویې بولی اودس ماتوی

مسئله: که د ښځې د لوی او کوچنی بولو ځایونه سره یوشوی وو فرق یې نه کیدی نو دهرې برخی څخه چې یې هواراووزی اودس ماتوی ځکه ددوی فرق نه دی پاته شوی.

مسئله: که په دوو برخو کښې دیوی برخی څخه شي راووتی بیرته ننوتی اودس ماتوی دییلگی په توگه د ښځې له فرج څخه ماشوم یو جز لکه سریابل غړی راوواتی او بیرته ننوتی که هغه غړی دباندې راوتلی و ونیم وي یا دنیم څخه زیات یا لږ وي په دی شرط چې وینه به نه وي راوتلی دایي ځکه وویل چې که وینی راووزي بیا خولویه یې اودسی ده چې غسل واجبوی (دوهم) دنارینه یا ښځینه د لویو بولوله ځای څخه یوشی راووزي بیا بیرته ولاړشی یعنی دننه شي (درېیم) همدارنگه که دکولمی یا بل شی یوه برخه دباندې راووتله او بیرته ننوتله (څلورمه) که دیوکس د لوی بولوله ځای سره یا د کوچنی بولوله ځای سره نیژدی یو ټپ جوړ شواوله هغه څخه سوری جوړ شونو ددغه سوری هم هغه حکم دی کوم چې د بولود ځای دی په دی شرط چې ددغه سوری څخه به هم هغه مرداری راووزي کوم چې د بولوله ځای څخه راووزي دییلگی په توگه (لومړی

(دلوتی بولوله خای سره نژدی یوسوری جوړشی اوله هغه څخه مرداری راووزی (دوهم) یادکوچنی بولوله خای سره نژدی یوسوری جوړشی اوله هغه څخه بولی راووزی (درییم) که دلزی بولوپه خای کښی یوشی واچول شی لکه لرگی یا گوته یا بل شی هغه یی خپله پکښی واچوی یا یی بل پکښی واچوی نوڅه وخت چی هغه دباندی راووزی اودس ماتیرپی (داهغه وخت چی هغه شی لوندوی یعنی په مرداری لړلی وی که دارنگه نه ووییا اودس کول ښه کاردی. محمدرفعت قاسمی غفرله

(څلورم) منی که بیله خونده ووزی اودس ماتیرپی دیلگی په توگه یوکس دروندشی پورته کړی یا له یوپورته خای څخه راوولیدی اوله تکلیف څخه یی منی بیله خونده ووتلو (دیبله خونده توری ځکه وایی که په خوندسره ووتلویا غسل واجبوی.

(پنځم) دکوموشیانوله کبله چی غسل واجبیرپی لکه حیض نفاس او منی په دغه سره اودس هم ماتیرپی. (علم الفقه مخ ۴۵ لومړی ټوک هدایه مخ ۷ لومړی ټوک شرح نقایه مخ ۹ لومړی ټوک) کبیری مخ ۱۲۴ تفصیل وگوری بهشتی زیورمخ ۱۶ لومړی ټوک اوبخاری شریف مخ ۲۹ ج ۱ او فتاوی دارالعلوم مخ ۴۰ لومړی ټوک

په اوداسه کښی دیواندام په نه مینځلوکی شک پیداشی نو؟

مسئله: له اوداسه کولو وروسته که دیواندام په نه مینځلو کښی شک پیداشو او هغه اندام معلوم هم نه دی نودی د شک دلری کولو لپاره کینه پښه و مینځی همدارنگه که داوداسه په منځ کښی دیواندام دنه مینځلو شک پیداشی نوپه دغه صورت کی دی اخری اندام و مینځی دیلگی په توگه دبیری پوری دلاس د مینځلو وروسته دغه شک پیداشو نو مخ دی و مینځی او که دپښی د مینځلو په وخت کښی دغه شک پیداشو نو لاس دی و مینځی اوداهغه وخت چی کله شک پیدا

کیرپی او که یوکس ته زیات وخت دغه شک ورپیدا کیدی نو هغه لره په کارده چی ودغه ته خیال نه کوی او خپل اودس دی پوره وبولی.

(علم الفقه مخ ۸۳ لومړی ټوک)

دمظاهرق جدیدپه اول جلد ۴۰۲ مخ باندی یوحديث شریف دی چی دهغه مفهوم یعنی معنی داده چی شیطان داوداسه کولوپه وخت کښی دخلگوپه زړو کښی وسوسی او شکونه پیدا کوی او هغه کس حیران بی عقله جوړوی کله کله داخیال وراچوی چی اوبه وټول خای ته نه دی رسیدلی او کله یی په دی شک کښی اخته کوی چی داوداسه اندامونه یوځل مینځل شوی دی که دوه ځله او کله یی داشک ورپیدا کوی چی اوبه مرداری وی اوس په نورو اوبوسره اودس وکړه غرض داده چی په بیلابیلو وسوسو او شکونوسره داوبوپه کارولوکی اسراف (زیاتوب) په کوی او اندامونه د سنت طریقی ترحده زیات مینځل کیرپی (حديث) نوڅکه حکم شوی دی چی دوسوسی له اوبو څخه ځان وژغوری یعنی داوداسه په وخت کی داوبوپه استعما لولوکی که دارنگه وسوسی رامنځ ته شی نو دغه وباسه اولری یی کوه او اودس په دارنگه توجه سره وکړه چی دشيطان په جال کښی بندنشی اودسنت طریقی څخه زیات هم نشی را. محمدرفعت قاسمی

(په اوداسه کښی دمنصل شک تفصیل په کتاب الفقه علی المذاهب الاربعه کښی وگوری مخ ۴۵ لومړی ټوک)

له اوداسه څخه وروسته پرچادر اوبه شیندل

مسئله: پرپر توگ یا بل شی باندی دوسوسی په غرض سره اوبه شیندل صحیح دی خودکوم سړی چی دبولود خاڅکوناروغی وی هغه دی اوبه هیڅ کله نه باندی اچوی ځکه داویره ده چی پرتوگ دی مردارشی

که په دغه منځ کښې د بولو خاڅکي راغلي نو پر توگ يقينا ناپاک گزړی. (فتاوی رشیدیه مخ ۲۸۴ لومړی ټوک)

داوداسه اوبه په دسمال یابل شی سره وچول

مسئله: داوداسه او غسل وروسته بدن په دسمال یابل شی سره وچول په قوی او صحیح قول سره روادی (دمخ په وچولو سره په ثواب کښې هیڅ کمی نه راځي) لیکن مستحب دادی چې په وچیدلو کښې دیر زیاتوب و نه کړی بلکه دارنگه دی وچ کړی چې یوڅه اثري پاتی شی که یو وخت په لمن سره وچ کړل شی روادی خو همیشه په لمن سره وچول بزرگانو دغه منحوس عادت بللی دی په حدیث شریف کښې راغلی دی چې د نبی کریم ﷺ یوه جامه وه چې په هغه به یې همیشه داودس اندامونه وچول.

(الجواب المتین مخ ۷۲ آپ کی مسائل مخ ۳۴ ټوک دوهم احسن الفتاوی مخ ۲۵ ټوک دوهم بحواله رد مختار مخ ۲۱ لومړی ټوک علم الفقه مخ ۸۲ لومړی ټوک کتاب الفقه مخ ۱۹ لومړی ټوک)

مسئله: له او داسه وروسته په دسمال سره لاس مخ وچول روادی او که نه شی وچ هیڅ پروانلری او دا خبره چې د بیري اوبه پر مخکې ایله کیږي و فرشتوته دهغه په پورته کولو کښې تکلیف وی بی بنیاده ده. (فتاوی دارالعلوم مخ ۳۲ لومړی ټوک بحواله رد مختار مخ ۲۱ لومړی ټوک)

مسئله: داوداسه اندامونه په یوه جامه سره وچول که تکبر او لویي دښکاره کولو لپاره وی نو مکروه دی او که نه وی مکروه نه دی. (مظاهر حق مخ ۲۰۲ لومړی ټوک)

له او داسه کولو وروسته تحیه الوضوء کول

له حضرت ابوهریره ؓ څخه روایت دی: چې نبی کریم ﷺ یوځل و حضرت بلال ؓ ته وویل: چې ای بلال ماته ستا یو داسی اسلامی

عمل په گوته کړه چې پر هغه باندی و تاته د ثواب تر ټولو عملونو لوی امیددی ځکه چې ما ستاد چپلو او ازیه جنت کښې مخته مخته اور یدلی دی حضرت بلال رضی الله عنه ځواب ورکړی چې ماته په ټولو عملونو کښې زیات امید پر دغه عمل دی چې شپه یا ورځ څه وخت چې اودس وکړم له هغه وروسته د توفیق په اندازه څه لمونځ هرو مرو کومه (بخاری او مسلم) له حضرت عقبه بن عامر رضی الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله ﷺ وفرمائل: کوم څوک چې په ښه طریقه اودس وکړی او بیادوه رکعت له لمونځ دارنگه وکړی چې زړه او مخ دواړه یې د لمانځه ولورته متوجه وی یعنی دښکاره او پټ په پوره توجه او عاجزی سره یې وکړی نو د دغه کس لپاره جنت واجبیږي. (الترغیب مخ ۲۴۴)

مسئله: له او داسه کولو وروسته که وخت مکروه نه وی دوه رکعت کول مستحب دی. (شرح نقایه مخ لومړی ټوک)

تیمم څه دی؟

د تیمم د حکم د نازلیدو واقعه د شعبان د میاشتی شپږمه وه چې د الله تعالی یولوی احسان دی او د مسلمانو لپاره یولوی نعمت دی ددی د شروع حال دام المؤمنین حضرت عائشه رضی الله تعالی عنها له بیان څخه معلوم شودادی چې د نبی ﷺ عادت شریفه وو چې څه وخت به یې د سفر اراده کوله نوبه یې د خپلو اوجو مطهراتو نومونه به یې ولیکل دکومی یوی نوم چې به راوختی هغه به یې له ځان سره په سفریوله نبی ﷺ دیو سفر اراده وکړه د خپل عادت په څیر یې نومان ولیکل د حضرت عائشی صدیقی رضی الله تعالی عنها نوم راوخت (د زیاتو علما په اند دغه د غزه بنی مصطلق سفرووچي غزه مریع

هم ورته ويل کيږي) او هغه يې دخپل خان سره په سفر بوتله له سفر څخه په راستنيدو کښې چې څه وخت وځای ذات الجيش ته راوړسيدلو او د ذوالحليفه سره چې ديوغره په نوم صلصل ځای مشهور دی هلته يې واپړول چې مدينه منوره ډيره ځينې ليرې وه هلته د حضرت عائشې صديقي رضي الله تعالى عنها اميل وشکيدى نبى کریم ﷺ سره له ټولو خادمانو هلته ودریدل او د څارنې لپاره يې حضرت اسيد بن حضير رضي الله عنه (دادلوی شان انصار صحابی او د نبی کریم ﷺ څخه لس کاله وروسته وفات شو په سلگونو صحابه دده شاگردان دی) او څه صحابه يې وټاکل او اميل نه و پيدا شوي چې د سهار د لمانځه وخت راغلی هلته نيژدې اوبه نه وى صحابه کرام ډيره شک کښې شول چې څنگه بې ځايه بند شوو ځينو خلکو د حضرت ابوبکر صديق رضي الله عنه څخه شکايت وکړی چې وگوره حضرت عائشه رضي الله عنها خلگ په څنگه ځای کښې بند کړل چې داوبونښان هم نشته او د لمانځه وخت راروان دی ابوبکر صديق رضي الله عنه درسول الله ﷺ وځي می ته ورغلی او و حضرت عائشې صديقي رضي الله عنها ته يې غوصه شروع کړه چې ته هميشه خلگ په پريشانۍ کښې اچوی اوس نبی کریم ﷺ په داسې ځای کې راگيردی چې اوبه نه پيدا کيږي حضرت ابوبکر صديق رضي الله عنه حضرت عائشه رضي الله عنها يوڅه ووهله هم ليکن عائشې صديقي رضي الله عنها ديوې خبرې په ځواب هم څه نه وويل اونه بنوریدلی ده ځکه چې نبی کریم ﷺ ټوله شپه سترې شوی وو او ویده ووپه اميل پسې يې څارنه وکړه خوپيدا يې نکړی اسيد بن حضير او نور صحابه هم په خپلو هڅو کښې

بريالی نه شول او بيرته راغله او ټولو خلگو د مجبوري له کبله هلته بيله او داسه لمونځ وکړی او داميل د پيدا کولو اميدي ختم شودروانيد وارا ده يې وکړه په دغه وخت کښې الله جل جلاله د سورة مائده د دوهمې رکوع اياتونه نازل کړل چې په هغه کښې د تيمم حکم دارنگه بيان شوی دی اَوَ اِنْ كُنْتُمْ مَرْضٰى اَوْ عَلَى سَفَرٍ اَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِّنْکُمْ مِّنَ الْغَائِطِ اَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوْهِکُمْ وَاَيْدِيْکُمْ مِّنْهُ مَا يُرِيْدُ اللّٰهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْکُمْ مِّنْ حَرَجٍ وَلٰکِنْ يُرِيْدُ لِيُطَهِّرْکُمْ وَلِيَعْلَمَ نِعْمَتُهُ عَلَيْکُمْ لَعَلَّکُمْ تَشْكُرُوْنَ

او که تاسو ناروغه يا تاسوپه سفر کښې ياست او ياراشی يوله تاسو څخه د ضرورت له ځايه يا نژدې شی له يبييانو خپلو سره پس بيا مو اوبه نه کړی پيدا نو قصد وکړی د پاکي زمکې او مسح وکړی پر مخو خپلو باندې او لاسو خپلو باندې له دغه پاکي زمکې الله تعالى دانه غواړی چې پر تاسو تنگی راولی ليکن الله تعالى دا غواړی چې تاسو پاک کړی او پوره کړی ښيگڼې پر تاسو باندې ددی لپاره چې تاسو شکر ادا کړی) نبی کریم ﷺ ډير خوشحاله شو او ويي ويل چې ای عائشې ستا اميل ډير د برکت وودنبی ﷺ له وينا څخه و حضرت ابوبکر صديق رضي الله عنه ته ډيره خوشحالی حاصله شوه او د خوشحالی په حالت کښې درې ځله وويل ای لوری ته ډيره مبارکه او د ښه بخت خاونده يې .: اسيد بن حضير رضي الله عنه چې داميل په موندلو کي يې ډيره هڅه کړې وه ويي ويل ای دا بوبکر اولاد داسا سود خلگولو مړی برکت نه دی بلکه له دی څخه مخکښی هم ستا سوله وجې الله تعالى پر مسلمانانو باندې احسانونه کړی دی دا الله تعالى په دغه نعمت او احسان سره ټول خلگ

خوشحاله شول او خپلې بستری او کجاوی یې وتړلې څه وخت چې یې د حضرت عائشته د سپریدلو او بښ ولاړ کړ نو امیل تر هغه لاندې وو چې دهغه له امله د حضرت عائشی خوشحالی دوه ځله شوه او ونښې کریم ﷺ ته ارام حاصل شو او ټولو خلکو د خدای جل جلاله د مهربانۍ شکر ادا کړ او بیرته د مدینې منورې ته ستانه شول له دغې ورځې څخه دا بودنه شتون او ناروغی له کبله د تیمم حکم جاری شو او ونښې کریم ﷺ وویل: الصعیب الطیب طهور المسلم وان لم یجد الماء عشرین فاذا وجد الماء فلیمس به ا یعنی که یو مسلمان ته لس کاله اوبه نشي حاصلې نو د دغه سړي ته په پاکو خاورو تیمم وهل په کاردی اود دغه تیمم کافی هم دی بیا څه وخت چې اوبه پیدا شې نو په هغه سره دی اودس یا غسل وکړی د تیمم د حکم د نازلیدلو په وخت کښې صحابه ټوله د نبی کریم ﷺ سره نه و ونوځکه دغه حکم په کرار کرار سره و خلگو ته معلوم شو او ځینی وخت دغه خبرتیا له کبله خلک د سختی سره مخامخ کیدو خپله نبی کریم ﷺ او صحابه وو و خلگو ته د تیمم د احکامو خبرتیا ورکوله اود وخت په پیدا کیدو سره یې د مفصل حکمونو تعلیم کاوو.

د تیمم په هکله یو څو روایات

(۱) روایت: یو وخت نبی کریم ﷺ په سفر کې وو د لمانځه څخه دخلا صید وروسته یې یو سړی ولیدی چې په لمانځه کښې نه وو شریک اود ټولو څخه بیل ناست وو نبی ﷺ وویل چې څه وجه ده چې تاله ټولو خلکو سره یوځای لمونځ نه وکړ هغه وویل پر ما غسل فرض شوی دی او اوبه مې نه کړې پیدا له دغه امله لمونځ نشم کولای (دغه سړی

د اخیال کوی چې تیمم یوازې داوداسه پرځای دریدلای شي اود غسل لپاره تیمم نه صحیح کیږي. نبی کریم ﷺ ورته وویل چې په پاکو خاورو سره تیمم ووهه هغه کافی دی. (بخاری او مسلم)

(۲) روایت: یو وخت صحابه د جهاد په غرض په سفر کښې و و په دوی کې دیوه صحابی په سر کښې د دښمنانو له لوري څخه ډبره ولگیده چې سړي مات شو د غسل حاجت یې پیدا شونویي د مجاهدینو ملگرو څخه پوښتنه وکړه چې په دغه حالت کښې تیمم روادی کنه؟ هغو وویل: چې که ته غسل کولای شي بیا زموږ په خیال ستا لپاره تیمم روانه دی (د دوی ته مسئله معلومه نه وه چې که د ناروغی د زیاتیدو ویره وه بیا تیمم روادی که څه هم اوس پر غسل او اودس کولو باندي قادر وی) هغو خلکو پر احکامو شرعی باندي ځان قربانولو عبادت او پاکي یې په ټول ژوند کښې ښه بلله په دغه حالت کښې یې غسل وکړی اولمونځ یې ادا کړی داوبوله کبله یې تپ خرابي شو اود دغه د الله ﷻ مخلص او ځان قربانونکی صحابی له دنیا څخه یې کوچ وکړ د جنت فردوس په ځایو کښې یې ځای ونيوی پاته صحابه چې څه وخت و مدینې منورې ته بیرته راغلل اود نبی کریم ﷺ په خدمت کښې حاضر شول او حال یې ورته ووايو نو نبی کریم ﷺ وویل خدای دی یې هغوته وروښيي هغودغه بیچاره مرکړی (یعنی دغه خلکو غلطه مسئله وروښودله چې دهغه د مرگ ذریعه وگرزیده).

(۳) روایت دادی: چې د صحابه کرامو څخه دوه صحابه په سفر کښې و و اوبه یې نه کړې پیدانود او و تیمم و و اهو لمونځ یې وکړی لیکن د لمانځه د وخت له وتلو څخه مخکې اوبه پیدا شوی یوه صحابی اودس

وکړې لمونځ يې راوگرزاوې دوهم صحابې لمونځ نه راوگرزاو و وخت چې نبی کریم ﷺ ته ورسیدل حال يې ورته بیان کړ کوم صحابې چې لمونځ دوهم ځل نه و وکړې نبی کریم ﷺ هغه ته وویل چې تاپرطريقه مسنونه او پر قاعده شرعيه عمل کړې دې اولومړی لمونځ کافی کيږي او دوهم صحابې ته يې وویل چې وتاته دراگرزوني ثواب درکول شو (ځکه چې دوهم ځل لمونځ په نفلو کښې شمار شو د هغه ثواب هم حاصل شو.

(۴) روايت دتيمم د حکم د حاصلیدو وروسته حضرت عمر فاروق او عمار رضی الله عنهما په یوسف رتللی و و اتفاقا د دواړو صحابه وود غسل حاجت پیدا شو د زمانې شروع وه دتيمم مفصل احکام نه وو معلوم نو ځکه عمار رضی الله عنه په خاورو کښې ښه ورغړیدي تيمم يې وکړې يعنی د غسل پر ځای يې د ټوله بدن تيمم وکړې اولمونځ يې وکړې. حضرت عمر ؓ دا خیال وکړې چې تيمم یوازې داوداسه پر ځای دريږي د غسل لپاره روانه دې نولمونځ يې نه وکړې بيرته ونښي کریم ﷺ ته راغلو او د نبی کریم ﷺ په خدمت کې حاضر شول او عرض يې وکړ نو نبی کریم ﷺ پر زمکه دواړه لاسونه ووهل او پر مړوندويي يوڅه اندازه وگرزول اشاره وکړه چې بس همدومره کافی ده يعنی څومره چې داودس تيمم دې هم دومره د غسل تيمم دې په زمکه کې درغړیدو حاجت نشته. (طهور المسلمین مخ له ۴ تر ۲۰ پورې تالیف حضرت مولانا اصغر حسین میان صاحب سورة مائده پاړه ۴ تفصیل وگوري بخاری مخ ۴۸ لومړی ټوک مسلم مخ ۱۶۰ لومړی ټوک مظاهرحق مخ ۴۸ لومړی ټوک)

دتيمم معنی

دتيمم لغوی معنی قصد کول دې اړپه اصطلاح دشرع کښې ددې مطلب دادی: چې دپاکي حاصلولوپه نيت سره دپاکي خاورې پا هغه شی چې دخاورو پر ځای دريږي (ډبره چينه اونور شيان) قصد کول اودغه پاکي خاورې پرمخ اولاسول کول اوددې صورت دارنگه دې چې دواړه لاسونه دې پرپاکه خاوره يابل شی ووهي او يو ځای دې يې کړې او بيا دې دواړه لاسونه پورته کړې او ټک دې وهی يعنې خاورې دې ځنې لري کړې او وروسته دې پرمخ باندې اوتر ريريو پورې دې کش کړې تيمم په اصل کښې هغه وخت داودس يا غسل پر ځای دريږي چې اوبه نه وي يا خواوبه وي پراستعمالولويي قادر نه وي او دخداي جل جلاله له هغو غټو نعمتونو څخه يونعمت دې چې په خپل کرم اوفضل سره يې يوازي پرامت محمدی ﷺ باندې کړې دې په تيرو شوو امتوکي دغه تيمم مشروع نه وو اودتيمم لپاره چې پرپاکو خاورو يابل شی باندې لاسونه وهل کيږي وهغه ته ضرب ويل کيږي. (مظاهرحق مخ ۴۷ لومړی ټوک)

تيمم په امت محمدیه پورې خاص کړل شوی دی

نبی کریم ﷺ وویل چې موږ ته د تيرو شوو امتونو پر ځلگو باندې په خاص ډول د درو شيانو په ذريعه فضيلت را کول شوی دی.

(۱) زموږ (دلماڅه يا جهاد) صفونه د ملائکوپه ډول گرزول شوی دی، يعنی لکه څنگه چې ملائکوته په صف کې عبادت کولو باندې ډير زيات نژدیکت او بزرگي حاصلیږي دغه رنگه موږ ته هم حاصلیږي.

(۲) زموږ لپاره د ټولې زمکې مخ د لمانځه ځای جوړ کړل شوی دی.

(۳) ددي زمکې خاوره زموږ لپاره پاکوونکي گرزول شوی ده په هغه صورت کي چې زموږ سره اوبه نه وی. (مسلم)

تشریح: ددرو شيانوپه وسيله يعنی په تيرو امتونوکي دلمونځ کولو لپاره دجماعت اوصف جوړولو پابندی لازمه نه وه، هغوی چې به څنگه غوښت هغسی به ئي لمونځونه کول دهغوی لمونځ ددوی له ځانگړو ځايونو (کنائس، بيع) پرته په کوم بل ځای کي کول روانه وو، اونه هغوی ته دتيمم سهولت ورکول شوی و، او دغه (محمدي) امت ته پر تيرو امتونوچي دکومو شيانوپه وسيله ځان ته يوشان اوپورته والی ورکړل شوی دی له هغوی څخه په ځانگړي توگه دغه درې شيان هم دی چې مسلمانانوته دصف جوړولو اوپه جماعت سره لمونځ کولو حکم وشو، اوپردی يي دملائکوپه څير اجراو ثواب موندلوپه هيله کړو، مسلمانانوته سهولت ورکول شوی دی پرته له حکمه چې هر چيري وی (پرپاک ځای) لمونځ وکړي هلته ددوي لمونځ کول رواکيږي، او مسلمانانوته ددې اجازه شوي ده چې داوبو موندنه لوياداوبوله استعماله دمعدوريډوپه صورت تيمم ووهی. (مظاهر حق جديص ۴۷۱ج۱)

مسئله: که ترديري مودی اوبه پيدانه شوی نوپاکه خاوره به هم هغسی داوبوقائم مقام وی. (منهزم حديث مظاهر حق ص ۴۷۴ج۱، کتاب الفقه ص ۲۶۵ج۱، احسن الفتاوى ص ۲۴۶ج۲)

که اوبه پيدانه شي نو تيمم ولي؟

پوښتنه: داوبونه موندلوپه صورت کي دتيمم حکم کيږي په دي کي څه مصلحت دی؟

ځواب: زموږ لپاره ترټولو غټ مصلحت هم دغه دی چې دالله تعالی حکم دی، اودالهی رضاوسيله ده، داغسی قران کریم ددي دمصلحتونو پرلور اشاره هم کړي ده ځکه الله تعالی فرمايي: **اللَّهُ عَلَّمَ** غواړي چې تاسوپه تنگي کي وانه چوی بلکه هغه داغواړی چې تاسوپاک کړي اوپرتاسو خپل نعمت پوره کړي. (سورة مائده: پ ۷)

له دې آيت شريف څخه معلومه شوه: چې الله تعالی داوبو دنيستی په وخت خاوره پاکوونکي گرزولی ده، لکه څرنگه چې اوبه دانسان بدن پاکوی همدارنگه داوبودنه قدرت په وخت خاوره همداسی پاکوونکي ده، خاوره پاکه ده اودځينو شيانو لپاره داوبوپه څير مظهر (پاکوونکي) هم ده مثلاً: دڅرمنی موزه، توره، شیشه اونور اونجاست چې پرځمکه ولويږي خاوري شي هغه هم پاکيږي، اودغه رنگه پرلاسو نوامخ دخاوروپه مېسلوکي پوره عجز هم، کوم چې له گناهونو دمعا فی غوښتلو غوره صورت دی، گوکي خاوره ظاهري اوباطنی دواړه ډوله نجاست ليري کوی، نوځکه دمجبوريت پرمهال دی داوبوقائم مقام داسی شی وکارول شی چې تراوبوزيات اسانه پيدا کيږي، نودځمکي داسی کيدل ښکاره دی ځکه چې هرځای شته، لهداخاوره دانسان اصل دی اوخپل اصل ته په مراجعه کولوله گناهونو اوخرايو خوندي کيدل دی. (آپ کی مسائل ص ۶۲ج۳)

که نه داوداسه او غسل لپاره اوبه وی اونه دتيمم لپاره خاوره

مسئله: څوک چې داودس او غسل لپاره اوبه پيدانه کړی اونه دتيمم لپاره خاوره اونور هغه ته په فقه کي [فاقد الطهورين] وايي يعنی داسی شخص چې ورسره له پاکوونکو دوو شيانو يوشی هم نه وی، نه

اوبه نه خاوره، پرداسی چالازم دی چې بيله اوداسه اوبيله تيممه رکوع سجده وکړی لمونځ اداکړی اوبياچي کله پراو بوي خاوره قادرشي په اودس ياتيمم دی دالمونځ بيا اداکړی، مثلاً: يو څوک داسی تړل شوی وی چې لاس نه شی بنورولای، ياداسی ناروغ وی چې نه شي بنوریدلای او څوک تيمم ورو هونکی هم نه وی، (پاڼه دي ډول يوبل مجبوريت لري) نو په دی ډول ټولو صورتو کي چي کله داوبو يا خاوري هيله نشی پاتی نولازم دی چې بيله اوداسه او تيممه په رکوع او سجده فرض لمونځ اداکړی خو په دی کې دی قرأت اونوره څه نه وائي، اوبياچي کله اوبه پيدا کړی ياد تيمم شيان پيدا کړی نو اوس ياتيمم دی ووهی دالمونځ دی دوهم ځل اداکړی. (طهور المسلمين ص ۳۳ زميان صاحب، فتاوی رشديه ص ۲۸۵ ج ۱)

مسئله: څوک چې داوبو او خاوري دواړو پر استعمال قادر نه وی که داوبو او خاوري دنه شتون په وجه ياد ناروغۍ په وجه وی نوهغه دی بيله طهارته لمونځ وکړی، کله چي قادرشی نو په پاکی دي راوگرزوي (علم الفقه ص ۱۰۵ ج ۱، هدايه ص ۲۶ ج ۱، کشف الاسرار ص ۲۳ ج ۲)

تيمم داوداسه او غسل خليفه گرزو لولوچه

(۱) دالله تعالی هم داسی عادت جاری دی، چې دبنندگانولپاره چي کوم شيان ستونزمن وی، هغه پردوي آسانوی، اوداسا تياترتولو غوره صورت دادي: چي دکوم کار په کولو کي تکليف او پريشانی وی هغه ورځینی ساقط کړی، دهغه بدل ورکړل شي، ترڅو په دې بدل ددوي زړونه پرځای وي، اودکوم شي چي دوی بې پايه اهتمام کوي ناڅاپه دهغه په پريښودلو کله چي بدل يي نه وائي ددوي زړونه متردد

او پريشانه نه وی اودپاکي پريښودلو عاديان نشی، ځکه الله تعالی داپرتيا پروخت تيمم داودس او غسل خليفه (نائب) وگرزواو اودپاکي له ټولگي څخه تيمم هم دمشابهت په وجه يو ډول پاکي وگرزول شو. (المصالح العقليه ص ۲۸)

(۲) په خاوره او اوبو دپاکۍ مشروع کيدل دمستقيم فطرت اوسليم عقل په موافقت دی.

(۳) الله تعالی داوبو او خاوري ترمنځ قدرتاً اوشرعاً اخوت (ورورگلو ي) واچوله، ځکه دا دواړه دپاکي لپاره راغونډ شول، وجه داده چي آدم ﷺ اودهغوی اولاد الله تعالی له دې څخه پيدا کړی دی، ځواکي زموږ مور او پلار اوددوي داولاد لپاره خاوره او اوبه دمور او پلار په څير دی. (المصالح العقليه ص ۱۶)

له خاوري څخه دتيمم دځانگړتيا وجه

پوښتنه: تيمم په يوه وجه دعقل په خلاف دی ځکه چي خاوري پخپله ککړي دی هغه مرداري او څيري نه ليري کوی اونه بدن اوجامی پاکولای شی؟

ځواب: الله تعالی ددي عالم هرشی له خاوري پيدا کړی دی، زموږ دپيل کيدو اصل همدغه دوه شيان دی چي ورڅخه زموږ وده، زموږ تقويه او غذاوی، دکوم چي موږ مشاهده کوو، نوکله چي الله تعالی دغه خاوره او اوبه زموږ دودې اوتقويې او غذا اسباب وگرزول، نو زموږ دپاکيدو لپاره او په عبادت کي دمرستی اخيستولپاره هم ددوي وضع وکړه، وجه داده: چي خاوره هغه اصل شی دی، چي ورڅخه دانسان اونورو پيدائش شوی دی، او اوبه دهرشی دژوند

باعث دی، لنډه داچې: ددې عالم دټولو شيانو دپیدا کیدو اصل همدغه دوه شیان دي خاوره او اوبه چې ورڅخه الله تعالی دا عالم مرکب کړی دی، نو کله چې زموږ اولنی پیدایش او تقویه او وده له خاورو او اوبو شوی ده نو د جسماني او روحاني پاکۍ لپاره هم همدغه الله تعالی وگړزول.

(۲) عادتاً د مردارۍ او گندگۍ لیر کول وړاج په اوبو ډیر دی او کله چې د ناروغۍ په حالت کې او د اوبو نه موندلو عذر شي (د ناروغۍ په حالت کې دا بودنشتوالی په وجه عذر ورپېښ شي) نو د پاکۍ لپاره داوبو دوهم ملگری او همزولی یعنی خاوره د کوم بل شي په نسبت مقررول زیات مناسب دی.

(۳) د تیمم لپاره ځمکه په دې وجه ځانگړې کړل شوه چې ځمکه یو ځای هم نیستی نه وی نو داسې شي ددې وړ کیدای شي چې ورڅخه دخلکو مشکل لیري شي.

(۴) مخ په خاورو ککړول د نفس پر ماتولو او خاکساري باندې دلالت کوي او داسې والله تعالی ته ډیر خوښ دی، نو د تیمم لپاره د خاورو په استعمالولو کې دغه خاکساري او عاجزی موندله کیږي، او د ذلت شان دغوی غوښتلو لپاره زیات مناسب دی، همدغه وجه ده چې په سجده کولو کې خپل مخ له خاورو نه ساتل خوښ او مستحب گرزول شوی دی (المصالح العقلیه ص ۳۰)

تیمم وهل هم د الله تعالی فرمان دی

مسئله: ځینی ناروغه د اکوتاهی کوی چې سره له دې چې اودس هیڅ زیان نه رسوی بیا هم تیمم وهي، کله ناکله بیا پوښتنی ته راغلی

یا نور خو اوبه بې ښاغلی ناروغه له اودس کولو څخه منع کوی او وائي: چې محترمه! په شریعت کې اسانۍ ده تیمم ووهه، دا ډیره ناپوهی ده ترڅو اودس کول زیانمن نه وی تیمم وهل جائز نه دی.

مسئله: ځینی دا غلطی اوبې احتیاطی کوی چې که پردوی هر ډول مصیبت تیرېږي او که هر څومره ناروغی زیاتېږي مړه شي خو تیمم نه وهي، اودس کوی، داغلو ده او ډیر دی شاته د الله تعالی ورکړی سهولت نه قبلول دی، کوم چې سخته گستاخی ده اوبې ادبې ده، ځکه لکه څنګه چې اودس کول د الله تعالی حکم دی تیمم وهل هم دهغه حکم دی، د بنده کار د حکم منل دی نه د زړه غوښتنه او پاکۍ ته کتل دی، بندګي خود همدې نوم دی: چې کوم وخت کوم حکم وشي په ځان اوزرې ئې اطاعت وکړي. (اغلاط العوام از مولانا تهانوی ص ۱۹۷)

په تیمم کې وهم ته اعتبار نشته

پوښتنه: که غسل واجب شي اود مرض زیاتیدو یا ناروغه کیدو اندېښنه وي نو آیا په دې صورت کې تیمم کیدای شي؟

خواب: صرف وهم ته، اعتبار نشته که د چاپه رشتیا داسې حالت وي چې دي که په تودو اوبو هم ولا مې نو ناروغي زیاتېږي یا د ناروغه کیدو غالب گمان وي نو ده ته د غسل پرځای د تیمم اجازه شته او د غسل هم هغه تیمم دی کوم چې داوداسه لپاره کیږي.

مسئله: د تیمم اجازه یواځې په هغه صورت کې ده چې داوبو پر کارولو قدرت نه وي، کوم سړی چې اوبه کارولای شي دهغه تیمم جائز نه دی نه دهغه لمونځ صحیح کیږي او داوبو پر استعمال د قدرت نه

په سفرکي پېښېږي، نوکه اوبه يوميل ليري وي يا څاه خوشته خوله څاه څخه داوبو راکښلوکوم صورت نشته. ياپراوبوکوم ځناوړوي، ياپراوبود دښمن و لکه وي اودهغه دويري په جه تراوورسیدل شونی نه وي نوپه دغوټولو صورتوکي گواکي دي سپړي ته اوبه حاصلې نه دي، اودې په تيمامه لمونځ کولای شي.

دوهم صورت دادي: چي اوبه خوشته خودې پخپله ناروغه دي اوبه اودس يا غسل کولو ورته دمرگ يادکوم غړي دتلفيدو (له منځه تلو) ياپه ناروغی کی دزيادت يا اوږدوالي اندېښنه ده پاپخپله له اودس يا غسل کولو څخه معذوردې اوکوم بل څوک اودس يا غسل ور کوونکی نشته نوداسی شخص تيمم کولای شي. (آپکی مسائل ج ۳ ص ۶۳) مسئله: دناروغی په حالت ياد ناروغی له ويري تيمم روا دی، کله چي په سړواوبو لمبوليا اودس کولوکي دمرگ ياناروغی ويره وي نو تيمم روا دی. (فتاوی دارالعلوم ص ۲۴۳ لومړی ټوک، دردالمختار لومړی ټوک ص ۲۱۴ ج ۱ باب التيمم په حواله)

د تيمم حکم دټولو لپاره يودی

مسئله: داختر دلمانځه لپاره تيمم هغه مهال جائز دی: کله چي داختر دلمانځه دفوت کيدو ويره وي، دغه رنگه که دی اودس کوی نو امام به لمونځ پوره کړي يابه لمر ترسرو اوږي، اوداختر انودلمانځه وخت به تير شي (خوکه داختر دلمانځه دکومې برخې دموندلو هيله وه يابل ځای په لمانځه کي دبرخې اخيستو اميد و نو اودس به کوي تيمم روانه دی.

رفت

مسئله: دبناء پر مهال هم تيمم روا دی دامعنی چي دجنایي يا اختر لمونځ يې په اوداسه پيل کړي وي، په منع کي اودس مات شي، اوس

داویره وی چي که اودس کوی نولمونځ ورڅخه تيرېږي نوپه دې صورت کي په تيمم وهلوبنا کول يعنی په لمانځه کي ورشاملیدل روا دی.

مسئله: اوبه دې کي هيڅ توپير نشته چي بنا کوونکی امام وي اوکه مقتدی يعنی کله چي دجنایي يا اختر دلمانځه دتيريدو ويره وي نوکه امام وي هم تيمم وهلاي شی اوکه مقتدی وي هم.

ځکه دتيمم درواوالی وجه دلمانځه دتيريدو وجه ده چي کوم بدل يعنی قضاء يې نشته، کله چي دتيمم دجواز دلمانځه دتيريدو وجه ده نود لمر اوسپوږمی دتندرنيو لودلمانځه لپاره، دمؤکدوستو لپاره هغه که دسهار وي اوکه نه وي، اويواځي دهمدغوستو تيريدو ويره وي دسهار دفرضو فاتيدو ويره نه وي، نوپه دې ټولو صورتوکي تيمم جائز دی يعنی کله چي داویره وي چي داوداسه لپاره اوبوته رسېږم لمربه له تندره خلاص شي يادماپښين اوماښام تر فرضو ادا کولو وروسته دچا اودس مات شو اوبه اوبوسره اودس کولوکی ورته داویره وه چي په اودس کولو به وخت ووزي نودده لپاره په تيمم سنت کول روا دی.

اوله فرضو پرته دسهار دستود قضا کيدو صورت دادي: چي اوبه تريوه ميل لږ ليري وي نو خادم يابل څوک يې اوبور اوږلونه ليرلي وي خودده يقين يا غالب گمان داوي چي خادم اوبه رارسوي نو به صرف داودس کولو اوبه مشکل سره دفرضو ادا کولو وخت پاته وي، نودداسی سپړي لپاره جائز ده چي تيمم ووهی دسهار سنت ادا کړي، اوبيا چي کله اوبه ورته راوړي، نو سمدستی دی اودس وکړي اوفرض لمونځ دی ادا کړي

دسهار دستتو قضا کیدو د ویري شرط ځکه دي چي که ویره داوي چي له فرضو سره به سنت هم پاتي شي، نو بيا تيمم کول روانه دی، په دي وجه چي کله دواړه قضاشي نو هغه وخت د فرضوله قضا سره دسهار دستتو کول هم صحيح دی. (کشف الاسرار ج ۲)

مسئله: د ویدیدو پرخت، د سلا، د خواب په وخت داوبو باوجود تيمم وهل جائز دی که څه هم په دغه تيمم لمونځ کول جائز نه دی، ځکه چي د لمانځه لپاره تيمم هغه وخت جائزوی کله چي اوبه ونه موندل شي يا په کومه وجه داوبو پر کارولو قدرت نلري، د هغو ټولو اعمالو لپاره تيمم کول جائز دی چي ورته طهارت شرط نه وی.

مسئله: مسجد ته دور ننوتلو او په مسجد کي د ویدیدو لپاره تيمم وهل جائز دی. (کشف الاسرار ص ۱۶ ج ۲)

مسئله: د جمعې لمانځه، د وخت لمانځه او د ترو قضا کیدو په صورت کي تيمم نشي وهلاي ځکه چي د دغو لمونځو بدل د قضا په صورت کي وجود لري. (کشف الاسرار ص ۷۱ ج ۲)

تيمم له گهالي اوسستې سره اړه نه لري

مسئله: په معمولي ناروغۍ لکه زکام، تبه او نورو کي تر څو د ناروغۍ زياتيدو اندېښنه نه وي تيمم جائز نه دی، که تودی اوبه زيان نه رسوي او موندل کيدای شي هم نو تيمم جائز نه دی.

مسئله: که خاماخواهمي شو چي ناروغ به شم يابه ناروغي زياته شي خونه په دې ډول ناروغه کيدو عادت شته اونه په عامه توگه ددې خبري ورته تجربه شته نه معتبر طبيب ورته اوبه زيانمنی بڼی نو تيمم جائز نه دی که په بدن کي توان وي او اوبه ورته تاوان نه کوي

خود کاهلی اوسستې په وجه واودس کولو ته ئي زړه نه کيږي نو تيمم جائز نه دی

مسئله: که يواځي پر لاسونو يا صرف پر پښو زخم وي نو تيمم جائز نه دی د ټپ پر برخه دی مسح وکړي نور غړی دی و منځی اودس دی وکړي، که داوبونه موندلو په وجه ئي تيمم وهلی وو، تردې وروسته په داسی ناروغي اخته شو چي پکي اوبه ورته زيان رسوي خواوبه ئي وموندلی نو اوس په هغه مخکي تيمم لمونځ جائز نه دی په اوبو موندلو هغه مات شو اوس دی د ناروغي د عذر له مله دوهم حل

تيمم ووهي. (طهور السليمين ص ۱۶)

په سرو هيوادونو کي د تيمم حکم

پوښتنه: چيري چي واوره ډيره کيږي او يخ هم زيات وي هوا هم ډيره تيزه چليږي په اودس کولو کي سخت تکليف وي تردي چي پښي لاسونه څو ساعته يومخ کار پرېږدي په داسی حالت کي په تيمم يا مسح لمونځ روا کيږي کنه؟

خواب: که چيري شاذ او نادر داسی صورت وي چي په اودس کولود هلاکت يا ناروغي ويره غالبه وي او د تودو او بو نظم هم نه وي نه داسی کوم ټوکړ اورخت وي چي په هغه کي ځان تود کړي په داسی صورت کي تيمم جائز دی کنه جائز نه دی او د پښو منځلو په بدل کي دموزو مسح کيدای شي. (امداد الفتاوي ص ۷۴ لومړی ټوک)

(د تفصيل لپاره دا حقير ل کتاب دموزو مسئلي وگورئ) رفعت

د تيمم د وجوب شرطونه

(۱) اسلام پر کافر باندی تيمم واجب نه دی.

(۲) بلوغ پر نابالغ باندې تیمم واجب نه دی.

(۳) عقل پر لیونی باندې تیمم واجب نه دی.

(۴) داوداسه یا غسل ارتیا کوم څوک چې اودس یا غسل ته اړتیا نه لري یعنی پاک وي پر هغه باندې تیمم واجب نه دی.

(۵) په کوم شیانوحي تیمم جائز دی دهغوي پر کارولو باندې قدرت درلودل څه کي چې ددغوشیانو پر استعمال باندې قادر نه وي پر هغه باندې تیمم واجب نه دی.

(۶) دلمانځه دوخت تنگیدل، دوخت په پیل کي تیمم واجب نه دی.

(۷) دلمانځه دومره وخت موندل چې پکي په تیمامه دلمانځه کولو گنجایش وي، که څوک دومره وخت نشي موندلای نو پر هغه تیمم واجب نه دی.

(علم الفقه ص ۱۰۲ المومري ټوک، کتاب الفقه ص ۲۳۹ المومري ټوک، ظهور المسلمین ص ۸)

د تیمم د صحت شرطونه

(۱) اسلام، د کافر تیمم صحیح نه دی یعنی د کفر د حالت په تیمم تر اسلام قبلولو وروسته لمونځ جائز نه دی، هو د اسلام قبلولو وروسته چې کوم غسل مستحب دی که دهغه په بدل تیمم ووهی نوده ته د مستحب ادا کولو ثواب ورکول کیږي.

(۲) د تیمم نیت کول د کومې بې اودسې له امله چې تیمم ووهل شي یا له هغې څخه د پاکي نیت وشي، یاد کوم شی لپاره چې تیمم ووهل شي دهغه نیت وي مثلاً: که د جنازې دلمانځه لپاره تیمم ووهل شي یا د قرآن کریم د تلاوت لپاره تیمم ووهل شي نو د دې نیت دی وکي خو لمونځ په هغه تیمم صحیح کیږي چې له بې اودسې څخه د پاکي نیت

پکي شوی وي، یاد کوم داسی مقصودی عبادت نیت وشي کوم چې بیله پاکي نشي کیدای مقصودي عبادت هغه عبادت دی: چې مشروع کیدل شي یواځې د ثواب اود الله ﷻ درضا لپاره وي، د کوم بل عبادت داداینی لپاره نه وي مشروع شوی، لکه لمونځ د قرآن تلاوت اونور... په خلاف دهغه اودس چې د قرآن کریم د مسحې، مسجد ته د دخول په نیت وي ځکه په دې کي یواځې د ثواب نیت نه وي، بلکه دنورو عبادتونو د اینه هم په نظر کي وي، یعنی دلمانځه په تیمم خو قرآن کریم مسح کولای شي، خود قرآن کریم اونورو مسح کولو لپاره په تیمم باندې لمونځ نشي ادا کولای.

(۳) د ټول مخ اود واپړولاسونو پوره مسح کول.

(۴) پریدن د داسی شی نه کیدل چې مسح ته خنډوی مثلاً: روغن، وازگه، موم او انگشتري.

(۵) په پوره دواړو لاسونو یا دهغوي په زیاتره برخه مسح کول.

(۶) په کوموشیانو چې غټه یا وره بې اودسې راځي د تیمم پروخت دهغوي نیستی، که کومه حائضه میرمن تیمم ووهی نو صحیح نه دی، او که د داسی عبادت لپاره تیمم ووهل شي کوم چې بیله پاکي نشي کیدای لکه لمونځ د قرآن تلاوت اونور نودهغه لپاره داوبوله کارولو معذوریدل هم شرط دی. (علم الفقه ص ۱۰۳ المومري ټوک)

د تیمم سنت طریقه

مسئله: د تیمم طریقه داده: چې بسم الله الرحمن الرحيم ووايي، اونیت وکړي خپل دواړه لاسونه پرداسی خاوره چې مرداری ورته نه وي رسیدلی یا مرداری په پریمنځلوليږي شیوی وی خپل دواړه لاسونه ورغو

لخواو غوروي (بنه دی و غوروي) و دي وهي اوسره و دي منبي وروسته دی دواړه لاسونه راپورته کړي و دي څنډي بيادی پوره دواړه لاسونه پر خپل ټول مخ راتیر کړي په داسی ډول چي هيڅ ځای داسی پاتی نشي چي لاس ورونه رسيږي بيادی دغه رنگه دواړه لاسونه پر خاوره ووهی سره و دي موبني اوبيادی خاوری ځینی و څنډي اودکين لاس درې گوتې دی پرته دشهادت اوبتي گوتی د بني لاس دگوتو پرسرو نو دشا پر خوا کښيږدی تر ږيریودی راکش کړی دارنگه چي دکين لاس ور غوي هم ورسره ولگوي ، او تر ږيریو مسح هم وشي بيادي پاتې گوتې اود لاس ور غوي پر دابل طرف کښيږدي تر گوتو دي راکش کړی ، دغه رنگه دی دکين لاس مسحه هم وکړي داودس او غسل دتيمم ددواړو همدغه طريقه ده اويوتيمم ددواړو لپاره کفایت کوی که ددواړو نيت وشي . (علم الفقہ ص ۱۰۶ لومړی ټوک ، منيه ص ۲۹ ، شامی ص ۲۶۴ لومړي ټوک ، هدايه ص ۶۲ لومړی ټوک ، کبيري ص ۶۴ و ظهور المسلمين ص ۲۲ ، مظاهر حق ص ۴۷۹ ج ۱ ، شرح تقايه ص ۲۶ ج ۱)

دتيمم فرائض او واجبات

- (۱) دتيمم وهل و پروخت نيت فرض دی .
- (۲) پر خاوره ياد خاوری له قسم څخه پر کوم بل شي دوه ځله لاسونه وهل
- (۳) ټول مخ ددواړو لاسونو په زياتره برخه منبل فرض دی .
- (۴) له غړيو څخه دداسی شي ليري کول فرض دی چې دهغه له امله خاوره بدن تمه رسيږي لکه تيل ، وازگه او نور...
- (۵) دتنګي انگشتری ، تنګ ساعت ، اوبنګړيو ايستل واجب دی .
- (۶) که په کوم دليل داوبونژدی والی معلوم شي نو دهغه په پلټنه کي سل ګامه پخپله تلل يا څوک لټول واجب دی

(۷) که دچاسره اوبه وی اودهغه دورکولو هيله وي نوله هغه څخه غوښتل واجب دی . (علم الفقہ ص ۱۰۶ ، مظاهر حق ص ۵۸ لومړي ټوک)

دتيمم سنت او مستحبات

- (۱) دتيمم په پيل کي بسم الله ويل سنت دی .
- (۲) په هغه ترتيب تيمم وهل سنت دی په کوم ترتيب چي رسول الله ﷺ ويلي دی يعنی لومړی دمخ مسح بياد دواړو لاسونو .
- (۳) پرپاکه خاوره دورغويولاندي خوا منبل سنت دی نه دهغوی شاه .
- (۴) تر منبلو وروسته ددواړو لاسونو څنډل سنت دی .
- (۵) پر خاوره دلاس وهل و پروخت دگوتو خلاصول سنت دی تر څو خاوره دننه ورشي .
- (۶) لټول تر لپه په دريو گوتو مسح کول سنت دی .
- (۷) لومړی د بني طرف مسح او بيا دکين طرف مسح سنت دی .
- (۸) په خاوره تيمم وهل سنت دی نه دهغې په جنس سره .
- (۹) تر مخ وروسته ږيري خللول سنت دی .
- (۱۰) ديوه اندام تر مسح وروسته بيله دريدو ددوهم اندام مسح کول مستحب دی .
- (۱۱) دمسخې هم هغه ځانګړی طريقه مستحب ده کومه چې دتيمم په طريقه کی وليکل شوه
- (۱۲) دچاچي دوخت په اخير کی داوبو مندو لويقين يا غالب گمان وی دهغه لپاره دلما نڅه تراخيږي وخته انتظار کول مستحب دی . دمثال په ډول له شاه څخه داوبوراکښلو کوم شي نه وی اويقين يا غالب گمان يي داوي چې دوخت په اخير کي به رسی يا سلواغه پيداشي ، ياکوم

شخص په اورگاډي کي سپوروی او په يقين سره ورته معلومه وی چې دوخت په اخير کي به ريل گاډی داسی تم ځای ته ورسېږي چې او به به پيداشي. (علم الفقه ص ۱۰۷ ج ۱، کتاب الفقه ص ۵۹ ج ۱، کشف الاسرار ص ۵ ج ۲)

داو بوله کارولو دمعدورت صورتونه

(۱) دومره او به چې اودس يا غسل ورباندی کيږي هلته نه وی بلکه ديوه ميل (يو کيلومتر ۶۱۰ متره) يا تريوه ميل زيات واټن وی.

(۲) او به موجودی وي خوا مانت يا غضب شوی وی.

(۳) او به تر عام قيمت زياتی گرانی وی.

(۴) داو بوقيمت ورسره نه ويو او به که په قرض موندلای شی او که ئی نه شی موندلای او د قرض اخيستلو په صورت کي پردی قادروى او که نه وی. (مراقى الفلاح) البته که دی مالداروی او د يوې معلومې مدې په ټاکلو ئي قرض موندلای شوای نو قرض اخيستل په کار دی.

(۵) داو بويه استعمال دکومى ناروغي د پيدا کيدو يا زياتيدو ويره وی، يا داو بويه استعمال کى دروغتيا ځنډ راځي.

(۶) دومره زيات يخ وی چې داو بويه استعمال کى دکوم غړی د ضياع يا کومې ناروغی پيدا کيدو ويره وي او تودى او به نشي پيدا کولای.

(۷) دکوم د بنمن يا ځناوړ ويره وی مثلاً او به په داسی ځای کي وي چير ي چې ځناوړ او نور راځي يا په لاره کي د غلو خطر ه وی يا پرده د چا قرض وی يا ئي له چاسره د بنمنی وی، او د افکريي وي چې که او بوته ورشم نو هغه پور را کونکى يا د بنمن به مې بندى کړى يا به کوم ډول تکليف راوړسوى يا دکوم فاسق سره او به وی او و ميرمنی ته له هغه څخه داو بويه اخيستلو کى دخپل عزت ويره وی

(۸) او به يي دخوراک څښاک دار تيا لپاره ايښي وي، چې که په اودس يا غسل کي مصرف شي نو په دې اړتيا کي به ورته حرج وی، مثلاً: داوړو اخښلو يا غوښو او نور پخولو لپاره ئي ايښي وی يا او به دومره وي چې په اودس يا غسل کي صرف کړي نو د تندي ويره وي، که دخپلې تندي لپاره ياد کوم بل چا يا دخپل څاروی لپاره وی، په دې شرط چې کوم بل داسی چل نشی کيدای چې ورڅخه کارول شوی او به د حيوانانو په کار راشي.

(۹) له شاه څخه داو بورا يستلو کوم شي نه وی او نه کوم ټوکړوی چې په شاه کي يي واچوي لوندی ئي کړى او دهغه په نښتيا او به حاصلی کړى يا او به په منگى او نورو کى وی، داو بورا اخيستلو ورسره کوم شی نه وی او د منگى به کړولو او به نشی تري راخيستلای اولاسونه مرداروی او کوم بل داسی څوک هم نه وی چې او به ورته راوکارې، يا دده لاسونه ورپرېمنځي.

(۱۰) داوداسه يا غسل په کولو کي د داسی لمانځه د قضا ويره وی چې خلف يا قضانه لری لکه: داختر او جنازي لمونځ.

(۱۱) داو بو هيريدل مثلاً: له چاسره او به وی او دده هيري شوی او دده داخيال وی چې زما سره او به نشته.

(علم الفقه ص ۱۰۴ لومړی ټوک، منية المصلی ص ۴۲، در مختار ص ۲۲۹ لومړی ټوک، بهشتی زيور ص ۶۷ لومړی ټوک، طهور المسلمين ص ۱۱)

مسئله: کوم شخص چې له اودس او غسل کولو دواړو څخه معدوروی هغه په حالت د جنابت يعنی دنپاکى په حالت کى که يو تيمم د غسل او اودس په نيت ووهی نو دده لپاره کفايت کوي.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۳ لومړی ټوک، دردمختار ص ۲۱۴ ج ۱ باب التيمم په حواله)

مسئله: فلج شوی مریض چې پخپله اودس نشی کولای اوبيله تودواوبواودس نشی کولای که دده سره اودس ورکونکی نه وی یاتودی اوبه ورسره نه وی نودی تیمم وهلاي شي .

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۵ لومړی ټوک، دردالمحتارص ۲۱۵ ج اباب التیمم په حواله)

دسراوېنوتیمم ولی نشته ؟

مسئله: په تیمم کی ددوواندامو خاصوالی، دسراوېنبونه مشروعیت په دی وجه دی چې دخاوروپرسراپول ناخوښ او مکروه بلل کیږي . ځکه چې دخاوروپرسراپول اودستونزواوتکلیفونوپرمهال په خلگوکي رواج دی په دی وجه پرسرخاوري مښل یعنی مسح کول مشروع نه دی ځکه چې داعمل دالله جل و علاه اوخلگوناخوښ دی اوپه تیمم کي پرېښودلاس تیرولو حکم ځکه نه دی شوی چی پښې خو پخپله په خاورواودورو ککړی وی او حکم دداسی شی ورکول کیږي چې له مخکی څخه وجود نلري ترڅوددې په کولونفس ته خبرتیاورکړله شی .

(المصالح العقلية ص ۳۱)

دغسل اواودس په تیمم کی دنه توپیر وجه

دجنب یعنی چې غسل ورباندی اوښتی وی اوبې اودسه دتیمم په یوکیدوکی حکمت دادي: چې کله له بې اودسه سپی څخه پرلاسونو اودمخ له مسحې کولو وروسته دسراوېنومسح ساقط شوه نوپرهمدغو اندامو یعنی پرلاسونواومخ مسح کولو وروسته دجنب لپاره دټول بدن مسح په طریقه اولی سره ساقطیږي، ځکه دټول بدن په مسح کی تکلیف اوحرج دی، کوم چې دتیمم درخصتی ضداومنافی دی اوپرټول بدن په خاوره اړولوکی دالله جل و علاه په مخلوق کی

ترټولو غوره یعنی دانسان په خاورواچولوکی دحيوانانوسره مشابهت پیداکیږي، نوکوم څه چې حق شریعت مقررکړی دی، په حسن ښه والی اوعدل کي له هغه څخه غوره یوشی نشی کیدای . (المصالح العقلية ص ۳۰)

مسئله: داودس اوغسل په تیمم کي هیڅ توپیرنشته، ددواړویوه طریقه ده، یواځي دنیت فرق لري . (آپ کی مسائل ص ۲۶۴ ج ۲)

مسئله: څوک چې له اودس اوغسل کولو څخه معذورو وی، هغه دی دجنابت په حالت کي یوتیمم دغسل اواودس په نیت ووهی، دده لپاره کفایت کوي . (فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۳ لومړی ټوک)

مسئله: لکه څرنگه چې بې اودسه سپی داوبونه موندلوپه صورت کي په تیمم لمونځ کولای شي، دغه رنګه څوک چې غسل ته اړوی هغه هم داوبودنه موندلوپه صورت کي دغسل لپاره تیمم کولای شي .

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۵۲ لومړی ټوک)

دتیمم لپاره څومره غټه لویه په کارده ؟

مسئله: په تیمم کي زیات احتیاط دادی: چې لویه دومره غټه وی چې ورباندی په یوځل دواړه لاسونه وهلاي شی، یاچې لږترلږه دومره غټه وی چې یوپوره لاس یعنی ورغوی سره له گوتو ورباندی راشی، اوپه پرلپسی دواړه لاسونه ورباندی وهلاي شي، ځکه چې دځینو علماؤپه نزد ضرب دتیمم رکن دی . (امداد الاحکام، ص ۳۸۷ لومړی ټوک)

پریوه لویه څوځله تیمم وهل

مسئله: په ځینی مسجدونو کي دتیمم وهلو لپاره دخاورویوگټی جوړ شوی وی ددغې خاورې پرگټې څوځله تیمم وهل صحیح دی اوپردي

د حکمی نجاست اثر نه پریوزي په درمختار کي څرگندونه شوی ده چي پریوه ځای شو ځله تیمم وهل صحیح دی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۱ لومړی ټوک، دردالمختار ص ۲۲۰ ج ۱ باب التیمم په حواله)

مسئله: که پریوه ځای اویوه لویه څوکسان پرلپسی تیمم ووهی نو صحیح دی. (کیري ص ۸)

مسئله: که د تیمم وهونکی د لاسونو خنډل شوی خاوری جمع شی پر هغوم تیمم صحیح دی هیڅ پروانلری. (کشف الاسرار ص ۲۵ ج ۲)

مسئله: د مسجد پر چونه شوی دیوال تیمم صحیح دی هیڅ پروانلری.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۲ لومړی ټوک، د هدایې ج ۱ ص ۵۳ په حواله د تفصیل لپاره امداد الفتاوی ج ۱ ص ۷۱)

مسئله: پر لرگي، جامه بیله دورو تیمم وهل صحیح نه دی دغه رنگه دشناوو وچو وښو حکم دی، او پر ډبره پوخ یا خام دیوال او چونه بیله غباره هم تیمم صحیح دی، او پر لرگی لږ دوره هم کفایت کوی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۴۴ ج ۱، د غنیه ص ۷۴ په حواله)

د تیمم په لویه استنجاء کول

مسئله: پر کومه لویه چي تیمم وهل شوی وی په هغه یاد هغې په کومه برخه استنجاء وهل خو جائز دی خوښه نه دی، فقهاء پر ناپاک ځای اودس کول د ادب په خلاف بولی او وجه ئي همدغه لیکلی ده: چي داوداسه اوبه د احترام وړدی، نو همدارنگه د تیمم لویه هم ده.

(امداد الاحکام ص ۳۸۷ ج ۱)

مسئله: د تیمم لپاره ضروری ده چي خاوره پاکه وی، ناپاکه زمکه چي وچه شوی وی دهغې استعمال د تیمم لپاره د مستعملو اوبو په څیر ده، یعنی په خپله خوپاکه ده اما پاکوونکي نه ده، پرداسی ځمکه

تروچیدو وروسته لمونځ کول خوروا دی خوپه دې سره تیمم صحیح نه دی. (کشف الاسرار ص ۳ ج ۱)

مسئله: پریاکه لنده خاوره چي اوبه ورباندی غالبی نه وی تیمم جائز دی، خوپه لنده خاوره تیمم هغه وخت وهل پکاردی چي دوخت دفوت کیدو ویره وي ترڅو بیله اړتیا خپله بڼه بدله نکړی. (کشف الاسرار ص ۱۲ ج ۲)

په کومو شيانو تیمم روا اوبه کومو ناروادی؟

(۱) خاوره یا د خاوری له جنس څخه چي کوم شی وی پر هغه تیمم جائز دی او کوم شی چي د خاورې له جنس څخه نه وی، پر هغه تیمم جائز نه دی، کوم شيان چي په اور کي په سوځولو سره نه نرمیږي او نه په سوځیدو سره ایره کیږي او هغه شيان د خاورې له جنسه دی لکه شکه، د ډبرو قسمونه عقیق، زبرجد، فیروزه، سنگ مرمر، هرتال، اونور، او کوم شيان چي په اور کي نرمیږي یا ایرې کیږي هغه د خاورې له جنسه نه دی، لکه: کپړه، لرگی اونور په سوځیدلو ایره کیږي، اوسره زر، سپین زر اونور چي په اور نرمیږي په دغو تیمم جائز نه دی.

(۲) کوم شيان چي د خاورې له قسم څخه نه وی، که پر هغوي دوره پرته وی نو پر هغوي د دغه گړځ په وجه تیمم جائز دی.

(۳) که پر کوم مردار شی دوره پرته وی نو که هغه گړځ پدې دوچوالی په حالت کي پریوتلی وی او د تیمم وهلو پر وخت دکومې مردارۍ دراولو ویره نه وي، نو په دې سره تیمم جائز دی کنه نه دی.

(۴) پر کوم حیوان یا انسان پاپرخیلو اندامو که دوره پرته وی نو پر هغه تیمم جائز دی لکه چي چا جارو وواوه د هغه په وجه دوره پرمخ اولاسونو پریوته او په لاس ئي ومښله نو تیمم صحیح دی.

(۵) که کوم داسی شی چې ورباندی تیمم جائز نه وی دخاوری اونوروسره یوځای شی نوغالب ته اعتباردی، که خاوره اونورغالب وی نوتیمم جائز دی کله نونه دی جائز.

(علم الفقہ ص ۱۰۵ ج ۱، هدايه ص ۲۶ ج ۱، شرح نقایه ص ۲۶ ج ۱ کبیری ص ۷۶)

مسئله: دیوال که دډبرو وي یادپخو خښتو وی یاد خامو خښتوپه دې شرط چې فاک وی تیمم ورباندی جائز دی.

(نمازکی مسنون اعمال ص ۱۳۹، احسن الفتاوی ص ۵۷ ج ۲، ردالمحتار ص ۲۲۰ ج ۱)

مسئله: پرغله مثلاً اوربشویا غنمو اوبل داسی شی که گرځ، غباروی نوتیمم ورباندی جائز دی کله نونه دی

(شرح وقایه ص ۹۰ ج ۱ کبیری ص ۷۶، کتاب الفقہ ص ۲۵۵ ج ۱، طهور المسلمین ص ۱۷)

د تیمم احکام

مسئله: دکوموشیا لپاره چې اودس فرض دی دهغوي لپاره داودس تیمم هم فرض اودکوموشیانولپاره چې اودس واجب دی دهغوي لپاره داودس تیمم هم واجب دی اودکوموشیانولپاره چې اودس سنت یامستحب دی دهغوي لپاره داودس تیمم هم سنت یامستحب دی اوهمدغه حال دغسل دتیمم دی پرغسل دي قیاس کړی. مثلاً: له اودس کولوڅخه معذوردی نودی چې داودس پرځای کوم تیمم ووهی هغه تیمم فرض دی، علی هذا القیاس.

مسئله: که پرچاغسل اوښتی وی اومسجد ته دتلودده سخت ضرورت وی پرده تیمم وهل واجب دی.

مسئله: دکومو عبادتونولپاره چې له دواړوبې اودسیوڅخه پاکي شرط نه وی لکه سلام، دسلام ځواب اونوردوي لپاره داودس اوغسل دواړو تیمم بېله عذره کیدای شی اوپه کومو عبادتونو کې چې

یواځي، له کوچنی بې اودسې څخه پاکي شرط نه وی لکه له لاس وروړولو پرته دقرآن کریم تلاوت یا اذان اونور، ددوي لپاره صرف داوس تیمم بېله عذره کیدای شی.

مسئله: که له چاسره شکمنی اوبه وی لکه دخره پسخوړده نوپه داسی حالت کی دی اودس یاغسل ورباندی وکړی تردی وروسته دی تیمم ووهی.

مسئله: که هغه عذر چې په وجه ئی تیمم وهل شوی وودبندگانوله طرفه وونو کله چې هغه عذر ختم شی نوڅومره لمونځونه چې یې په دغه تیمم کړی وی ټول بیرته راگرزول پکاردی مثلاً یوسړی بندی اودمحبس مامورینوده ته اوبه نه ورکولي، یاچاده ته ویلي وو که تا اودس وکړنوزه تاوژنم، اونور...

(علم الفقہ ص ۱۰۵ ج ۱، طهور المسلمین ص ۲۸، کشف الاسرار ص ۲۵ ج ۲)

په کوموشیانو چې تیمم ماتیږي

مسئله: په کوموشیانو چې اودس ماتیږي په هغوشیانو داودس تیمم هم ماتیږي اوپه کوموشیانو چې غسل واجبیږي په هغوشیانو تیمم هم ماتیږي.

مسئله: که داودس اوغسل دواړولپاره یوتیمم ووهل شی نوکله چې اودس مات شي نو هغه تیمم داودس په هکله ماتیږي اودغسل په هکله باقي پاتیږي ترڅو دغسل وجبوونکی شی ونه موندل شي.

مسئله: دکوم عذره وجه چې ئی تیمم وهلی وو، دهغه په زوال تیمم ختمیږي که څه هم تردی وورسته سمدستی بل عذر پیداشی مثلاً: کوم

شخص داوبونه موندلو په وجه تیمم وهلی وویا چې کله اوبه وموندلی شوی نودی ناروغ شو (بیادی دناروغی تیمم جلا ووهی)

مسئله: که څوک ویده وی داوبوسره تیرشی نودده تیمم نه ماتیري ځکه دی په داسی حال کې اوبوته ورسیدی چې پکی داوبو پرکارولو قادر نه وو خو په دې کې شرط دادی: چې داسی ویده وی چې اودس یې نه ماتیري یا یې دغسل په بدل کی وهلی وی مثلاً کوم سړی پرآس یا گاډی کې ناست ویده شی او په لاره کې کومه چینه یا ویا له راشي نودده تیمم نه ماتیري. (فتاوی قاضی خان، فتح القدیر)

دا شرط ځکه لگول شوی دی چې که داودس تیمم وی اوداسی ویده شی چې اودس په ماتیري نودده تیمم په ویدیدو ماتیري اوبو موندلو ته به اثر پاته نشی.

مسئله: که کوم سړی په ریل گاډی یا الوتکه کې سپوروی اوده داوبو دنیستی په وجه تیمم وهلی وی او په لاره کې په روانه گاډی کې دده په نظر داوبو چینه یا ویا له راشی نودده تیمم نه ماتیري، ځکه په دې صورت کی دی داوبو پر استعمال قادر نه دی.

(علم الفقہ ص ۱۰۸، منیه ص ۳۰، درمختار ص ۴۳)

مسئله: تیمم په هر هغه شی ماتیري چې اودس ورباندی ماتیري اوتیمم کوونکی سړی چې داوبونه موندلو په وجه ټی تیمم کړی وی که اوبه ووینی او پرکارولوئی قادر وی نودده تیمم ماتیري.

(هدایه ص ۲۷، شرح نقایه ص ۲۷، کبیری ص ۸۴)

مسئله: پرچاچي غسل واجب وی که هغه دشرعی عذرله امله تیمم ووا هونوددغه شرعی عذر په ختمیدو دغه تیمم هم زائلیږي، مثلاً:

داوبونه موندلو په وجه ټی تیمم وهلی وو، نوکله چې هغه پراو بوباندی قادرشی نودجنابت تیمم ماتیري، یا یې دیوې ناروغی له وجې تیمم وهلی وو نوکله چې داناروغی ښه شي نوتیمم ماتیري، یا کومه خبره دغسل واجبوونکی وموندله شی نوتیمم ماتیري او په نواقض یعنی داوداسه په ماتوونکو شیانو مطلقاً داتیمم نه ماتیري، مثلاً: ده دناروغی په وجه دجنابت تیمم ووا هو یا یې داوبونه موندلو په وجه تیمم ووا هو یا اودس ماتوونکی شی ورپېښ شونوپه دې سره دجنابت تیمم نه ماتیري. یواځي داودس تیمم ماتیري دغسل تیمم باقی دی، داودس لپاره دی بیاتیمم ووهی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۵۹، ج ۱، دردمختار ج ۱ ص ۲۳۴ باب التیمم په حواله)

د تلاوت په نیت وهلی تیمم لمونځ کول څنگه دی؟

پوښتنه: یوه ناروغ ته اوبه زیانمنی دی ده دقرآن کریم دتلاوت لپاره

تیمم ووا هونوپه دې تیمم لمونځ کولای شی کنه؟

جواب: -قاعده داده چې که دکوم عبادت لپاره تیمم ووهل شی کوم چې ذاتاً مقصودی وی اودهغه لپاره طهارت (پاکي) هم ضروري وی نوپه دغه تیمم لمونځ صحیح دي کنه نه دی صحیح، پورته بیان شوی دواړه شرطونه که وموندل شی نوپه دې سره لمونځ صحیح کیږي او که دواړه شرطونه یاله دواړو څخه یونه وی نوپه دې تیمم لمونځ نشی کولای، نوکه بې اودسه سړی په خوله تلاوت کولو لپاره تیمم ووا هونوپه دې کې دوهم شرط نشته یعنی طهارت ضروری نه دی (ځکه چې په خوله تلاوت لپاره اودس ضروري نه دی) او که قرآن کریم ته لاس وروړلو لپاره تیمم ووا هونولومړی شرط نه دی موجود شوی

يعني دامقصدی عبادت نه دی، ځکه په دې دوا پر صورتو کی په دې تیمم لمونځ نشی کولای خود تیمم پر مهال که صرف د تلاوت د نیت پرځای دکامل طهارت نیت وکړی نو په دې سره لمونځ هم صحیح کیږي، او که ناپاک سړی چې غسل ته اړوی د تلاوت په نیت تیمم وواړونودی په دې تیمم لمونځ کولای شي ځکه چې تلاوت مقصودی عبادت دی او د دې لپاره له جنابت څخه پاکي هم شرط ده. (احسن الفتاوی ص ۶۰ ج ۲، درد المختار ص ۲۲۶ ج ۱ په حواله)

مسئله: داوبوپه موجودیت کی دروغ سړی د قرآن کریم د تلاوت لپاره تیمم وهل صحیح نه دی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۴ ج ۱ درد المختار ص ۲۲۶ ج ۱ په حواله)

په ناروغي کي د مريض طبيعت ته اعتبار دی که طبيب ته ؟

پوښتنه :- دناروغی پر مهال چې کوم تیمم جائز دی په هغه کی دناروغه وطبیعت ته اعتبار دی که وماهر طبیب ته ؟

ځواب :- ددر مختار له عبارتو معلومه شوه چې په تیمم کی دناروغ وطبیعت، تجربه او غالب گمان ته هم اعتبار دی او دماهر طبیب ووینا ته هم، په دې کی چې هریو ووندل شي تیمم جائز دی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۵۸ ج ۱ درد المختار ص ۲۱۵ ج ۱ په حواله)

دوخت د تنگي له وجي تیمم وهل

پوښتنه : سهار ناوخته سترگی خلاصی شوی چې که اوبه تودوي نود لمانځه وخت ختمیږي نو ایال مونځ کونکی داداء په وخت کي په تیمامه لمونځ کولای شی ؟ ځکه چې دیخ په وجه په سړواوبونشی لمیدلای.

ځواب : کله چې دی پرتودواوبو قدرت لری نو تیمم جائز نه دی د لمانځه قضاء دی راوړی خو غسل او اودس دی هرو مرو وکړی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۴۳ ج ۱ درد المختار ص ۲۱۶ ج ۱ باب التیمم په واحسن الفتاوی ص ۵۴ دوهم ټوک)

پرناروغ که مرداری ولگيږي او اوبه ورته تاوان کوی ؟

پوښتنه :- دناروغ پربدن نجاست لگیدلی دی، اوبه ورته تاوان کوی نو څنگه پاکي حاصله کړي ؟

ځواب :- پربدن که مرداری وی نوهغه دی ومنځی، وروسته دی تیمم ووهی. (فتاوی دارالعلوم ص ۲۴۴ ج ۱ درد المختار ج ۱ ص ۱۱۵ او ص ۳۰۲ باب الانجاس په حواله)

مسئله: کوم ناروغ چې اودس کولای شي خوله غسل کولو معذور وي دهغه لپاره د جائز دی چې اودس وکړي او د غسل پرځای تیمم ووهي. (فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۲ ج ۱ عالمگیری ص ۲۶ ج ۱)

مسئله: پرچاچې غسل واجب وی له هغه سره صرف داودس وړاوبه وی اوبدن شي هم مرداروی نوهغه دی ناپاک بدن پریمنځی او غسل او اودس لپاره دې تیمم ووهی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۲ ج ۱ عالمگیری ج ۱ ص ۲۸ باب التیمم په حواله)

مسئله: پرچاچې غسل واجب وی له هغه سره صرف داودس وړاوبه وی د غسل وړنه وی په دې صورت کي دواړه ډوله جائز دی چې د لمانځه لپاره اودس او غسل لپاره تیمم که مخکې تیمم ووهی او که اودس کوی اوبیا د جنابت تیمم ووهی دواړه ښکته جائز دی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۲ ج ۱)

هره شبه احتلام کیدوونکی لپاره تیمم وهل

پوښتنه :- ماته د احتلام عارضه راپیښه ده شاید چې داسی شپه به وی چې احتلام ونشي اوس موسم دیخ دی دسهار لمونځ د جنابت په حالت کی وکوم ؟ ځکه چې سهار په غسل کولوراته دناروغی اندیښنه ده ؟

ځواب: شرعی حکم په داسی صورت کي دادی: که په تودواو بوغسل کول زیانمن نه وی نو په تودواو بوغسل کوه اودسهارلمونځ پروخت اداء کړه او که له تودواو بوخڅه هم دناروغه کیدو غالب گمان وی یاتودی اوبه نه وی نو تیمم وهه دسهارلمونځ پروخت اداکړه او وروسته پریوولس بجې له عادت سره سم غسل وکړه (کله چې غسل تاوانی نه وی) نورلمونځونه پخپلو وختونو کي اداکړه. (فتاوی دارالعلوم ج ۲۵۸ د غنیة ص ۶۴ په حواله)

مسئله: دغسل او اودی تیمم یو دیو تیمم ددواړو لپاره کفایت کوی. (فتاوی دارالعلوم ص ۲۴۸ ج ۱ او هدایه ص ۲۵ ج ۱، کبیری ص ۸۱، کتاب الفقه ص ۲۶۳ ج ۱)

کومه میرمن چې په غسل کولو کې په تکلیف کېږي

پوښتنه: دزید یوه کوروالده زیاتره هغه ناروغه وی او کله چې داغسل وکړی نو دکمزوری په وجه کله زکام شی او کله ئی پرسراوغوږ دردوی له همدې ویری دادخپل خاوندخواهش یعنی کوروالی نه غواړی، چې له دې کبله دزید په گناه کې دواقع کیدو ویره ده په دی صورت کي دزید کوروال په تیمم لمونځ ادا کولای شی کنه؟

ځواب: په درمختار کي دی: چې که میرمنی ته دسر مینځل تاوان کوی نو سردی نه پریمنځی اودسر مسح دی وکړی اوزیات احتیاط په همدې کې دی په بل ځای په درمختار کي ئی دا واجب لیکلی دی: یعنی که دسر مسح کولای شی او په دې کي دناروغی ویره نه وی نو دسر مسح دی وکړی کنه نو پرسردی پټی وټی مسح دی ورباندی وکړی، اودغه میرمن دی خاوند له کوروالی نه منع کوی، او په یوه روایت کي داهم رانقل شوی دی: چې که دچاپه سرداسی دردوی چې

مسح هم نشی کولای نو هغه دی تیمم ووهی، اودشامی په دې اخیرنی عبارت کي څرگندونه شوی ده چې روغ سړی ته که له غسل کولو څخه دناروغی اندیښنه وه دغالب گمان یا مخکینی تجربې په موافقت وی نو دی تیمم وهلای شی. ځکه نو په دغه صورت کي دی دغه میرمن تیمم ووهی او خاوند دی له کوروالی څخه نه منع کوی، ددې ناروغی ترزائلیدو ددې لپاره تیمم وهل صحیح دی بیا چې کله داویره ورکه شی نویادی غسل کوي.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۴ ج ۱ دردمختار ج ۱ ص ۱۴۲ او باب مسح علی الخفین ج ۱ ص ۲۳۹ په حواله)

دبوداوتوب په وجه تیمم وهل؟

پوښتنه: - که چاته دناتوانی او ناروغی یا بوداوتوب په وجه اوبه تاوان کوی یا دتاوان ویره ورسره وی یا داوبو کارول وده ته گران اوسخت وی زغملای ئی نشی نو ایادی تیمم وهلای شی؟

ځواب: دعذر په حالت کي تیمم لکه څنگه چې داودس پرځای وهل کیږي دغه رنگه دغسل پرځای هم کیږي او په دغه تیمم فرض او نفلی لمونځ، تلاوت او نور ټول صحیح دی، او هغه عذر چې په وجه دبې اودسی او جنابت تیمم صحیح دی دادی: چې مریض ته دناروغی دزیاتیدو یا اوږدیدو ویره وی یعنی په اودس یا غسل کولو به دده مرض زیات شي یا به اوږد شي یا به دیخ په وجه هلاک شي یا ناروغ شي، یواځې په دې وجه چې سړی اوبه خوندنه ورکوی او ورڅخه په تکلیف کیږي تیمم صحیح نه دی بلکه دمړه کیدو یا ناروغه کیدو وورته اندیښنه وی هغه وخت تیمم صحیح دی. (فتاوی دارالعلوم ص ۲۴۹ ج ۱ دردمختار ج ۱ ص ۲۱۸ په حواله)

مسئله: ترڅو چې دناروغی وغیره کوم عذر نه وي دده لپاره تیمم صحیح نه دی او که دیخ په موسم کې له سرو او بوخه دتاوان رسیدو اندیښنه وي نو که داوبو تودولو قدرت وي نو اوبه دی تودی کړي او دس دی په وکړي، تیمم په داسی حالت کې صحیح نه دی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۵۷ ج ۲ عالمگیری ج ۱ ص ۳۶ په حواله)

په تبه کې تیمم وهل

مسئله: تبه که داسی وي چې له اوبو څخه تاوان یا دناروغی دزیاتیدو اندیښنه وي نو په تیمم لمونځ صحیح دی. (فتاوی دارالعلوم ص ۲۵۷)

دتبې په اندیښنه تیمم وهل

پوښتنه: یوه سړي ته په سرو او بو اودس کولو څخه دتبې اندیښنه ده که دی په تودو اودس کول وغواړي نو ده ته یاده کوروالته په اوبو تودولو کې تکلیف وي نو ایادی تیمم وهلاي شي؟

ځواب: کله چې داوبو تودولو او اودس کولو توان شته نو دده لپاره تیمم وهل صحیح نه دی. (فتاوی دارالعلوم ص ۲۵۷ ج ۲ عالمگیری ج ۱ ص ۲۶ باب تیمم په حواله)

مسئله: که داوبو په استعمال دمریض دمرگ یا ناروغی زیاتیدو اندیښنه وي یا داویره وي چې داوبو په استعمال به ناروغی ورده شي نو په ټولو صورتو کې تیمم روا کیږي، که څوک فعلاً روغ دی خو غالب گمان یې دي چې داوبو په کارولو به ناروغ شم نو تیمم جائز دی، که اودس کولای شي خو غسل ورته تاوان کوي نو اودس دی هم وکړي او دغسل پرځای دی تیمم ووهي، او که له سرو او بو څخه دناروغی او نورو اندیښنه وي او تودی اوبه نه پیدا کیږي نو تیمم جائز دی، که دومره زیات یخ وي چې په تودو او بو په غسل کولو کې

دناروغی یا مرگ اندیښنه وه نو تیمم جائز دی دا صورت که په ځنګل کې ورپېښ شي یا په کلی کې

یادونه: له دې څخه دڅوک دانه فهموی چې په سخت یخ کې همیشه تیمم جائز شو ځکه چې په ډیر زیات یخ کې په تودو او بو له غسل کولو څخه څوک نه ناروغه کیږي، اونه مری، څوک په کوم ځانګړي ځای کې اتفاقاً داسی یخ وي چې تودی اوبه هم زیانمنی وي او کومه داسی کپړه او نور څه نه وي چې ترغسل وروسته یې پرځان واچوي او ځان په تود کړي هلته تیمم روا کیږي. (طهور المسلمین ص ۱۴)

په ریل گاډي اوبس کې دتیمم شرطونه

مسئله: په اورگاډي اوبس کې په تیمم دلمانځه صحیح کیدو لپاره لاندینی شرطونه دي:

(۱) دریل گاډي په یوه ډبه کې هم اوبه نه وي.
(۲) پرلاره په یوه شرعی میل (۳۱۸ کیلومتره) کې دننه داوبو دشتون خبرتیا ورته نه وي.

(۳) دریل گاډي یا موټر پرتخته دومره دوره وي چې په اسانۍ سره پرلاس لګي نو پردی دی تیمم ووهي.

له دغو څخه که پر یوه شرط قدرت نه وي نو څنګه چې ممکن وي ادا دي کړي، خو وروسته به قضا راوړي. (احسن الفتاوی ص ۵۵ ج ۲، در المحتار ج ۱ ص ۲۱۷ په حواله)

مسئله: که په ریل گاډي کې یقین وي چې دلمانځه پروخت اوبه موندلای شي نو لمونځ ځنډول مستحب دی، که اوبه پیدا شوي نو په اوداسه دی لمونځ ادا کړي که پیداشوی او دوخت پای ته رسیدو اندیښنه وي نو په تیمم دی لمونځ ادا کړي.

مسئله: دریل گاډي پراستیشن که اوبه ورکونکی نامسلمان وی نودهغه په اوبواودس کول جائز دی هوکه یقین وی چې لوبنی مرداردی نوتیم وهل جائز دی. (فتاوی دارالعلوم ص ۲۵۰ ج ۱، دردالمختار ص ۲۱۴ ج ۱ په حواله)

پراستیشن چې کومې اوبه ورکول کیږي هغه اکثره پاکي وی اودهغوي لوبنی هم ځکه شک نه دی کول په کار. **رفت قاسمي غفرله**

دزخمی اوچیچک (کوي) دناروغ لپاره دتیم حکم

پوښتنه: که پرېښواومخ دڅارش دانې وي او اوبه ورته تاوان کوي نو آیا داسې داودس او غسل لپاره تیمم وهلاي شي؟

ځواب ک که داوداسه داندامونو (مخ، دواړو لاسونو، او پښو) پرزیاتره برخه زخمونه وي نوتیم دی ووهی، کنه روغ غړی دي ومنځي او پرزخمی برخه دی مسح وکړی او دغسل هم همدغه حکم دی، خو په هغه کي دغړو دشمیر پرځای وټول بدن ته کتل کیږي، که ترنیمایي زیات بدن باندی ټپونه وی نوتیم دی ووهی او که پر نیم بدن یا ترهغه پرکم وی نومسح دی وکړي او که پردوغ بدن په اوبو بهیولو دزخمی برخې له اوبو ساتل گران وی نو دومره روغه برخه هم دزخم په حکم کي شمیرل کیږي.

(احسن الفتاوی ۲۵۸ ج ۲، دردالمختار ص ۲۳۷ ج ۱ په حواله)

مسئله: که پر ټپ یا پټی مسح نشی کیدای نو بیا تیمم صحیح دی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۴ ج ۱، دردالمختار باب المسح علی الخفين ص ۲۵۸ ج ۱ په حواله)

مسئله: که پردواړو لاسونو دانې وی او اوبه ورته تاوان کوی نوتیم صحیح دی خو که کوم بل څوک اودس ورکونکی وی نو دتیمم په جواز کي اختلاف دی راجع او احوط عدم جواز دی.

(احسن الفتاوی ۲۵۶ ج ۲، دردالمختار ج ۱ ص ۲۴۸ په حواله)

مسئله: که پر ټول مخ دانې وي چې نوونه اووینې پکښی وی، داوبوپه لگیدوله دانو وینه راوړي، که په رشتیا هم دومره تکلیف وی اومسح هم نشی کولای نوتیمم جائز دی.

(آپ کی مسائل ص ۶۵ ج ۳، تفصیل مظاهر حق ج ۱ ص ۴۷۵)

مسئله: که دچاتر نیم بدن زیات باندی زخم وی یادکوي دانې وی نولمبیدل واجب نه دی بلکه تیمم دی ووهی. (بهشتی زیور ص ۶۷ ج ۱، دمنیه ص ۲۲ په حواله)

مسئله: که پریدن ځای پرځای زخمونه وی یادکوي دانې وی نوتیمم جائز دی، که ځای پرځای نه وی پریوه ځای د بدن ترنیمه برخه زیاتی وی، بیا هم دغسل پرځای تیمم جائز دی، اودنورو غړیو وپریمنځلوته اړتیا نشته که له څلورو اندامو صرف یو روغ وي نو داودس پرځای تیمم وهلاي شي ددغه اندام ومنځلوته ضرورت نشته مثلاً: مخ روغ وی، لاس، پښې او سر زخمې وی نوتیمم دی وکړی، ومخ منځلوته اړتیا نشته، دغه رنگه که لاسونه، پښې او مخ زخمې وی صرف سر روغ وی نوتیمم جائز دی، دسر مسح دی نه کوی یعنی سړدی نه منځي.

قاعده داده: چې په اودس کي دغړیو وشمیر ته اعتبار دی که یو یا دوه غړي زخمی وي نو اودس کول پکار دی، روغ اندامونه دي پریمنځي او پر نوروي مسح وکړي او که په دریو اندامونو کي غږوي نو اودس معاف شو، اوس دي تیمم ووهي کومه برخه چې روغه ده هغه دي هم نه پریمنځي او په غسل کی ومساحت او پیمائش ته اعتبار دی کله چې تر نیم بدن زیات پریمنځو څخه معذورو وي نوتیمم جائز دی او کله چې زیاته برخه روغه وي نودهغي پریمنځل پر نور بدن مسح کول ضروري دی. په غسل کي دغړیو وشمیر ته اعتبار نشته.

وگورئ! که څوک له سيني څخه تر پښو زخمي وي نو تيمم جائز دی حال دادی چې کوم اندامونه روغ دي هغوی په شمیرکي زيات دي (مثلاً لاسونه، سر، سترگي، پوزه، غوړونه اونور...) که لاسونه داسي زخمي وي چې په اوبو کي ئي نه شي اچولای اونور اندامونه هم نه شي پرېمنځلای نو تيمم جائز دی، خو غوره دادی چې دکوم بل چا په مرسته اودس وکړي، که تر نيمايي کم بدن زخمي وي خو پر روزغ ځای داوبو پرېوتوپه وجه وزخموته تکليف رسيږي نو تيمم جائز دي.

داوبو زيان رسولو اوناروغه کيدو ياد ناروغی زياتيدو اندېشنه په همدې حال کي معتبره ده چې په خپله له خپل عادت څخه معلوم وي ياله عامي تجربې اوليدني څخه معلومېږي ياکوم مسلمان باوري طبيب ورته ووايي چې تاوان کوي ياناروغي زياتيږي يا به په ځنډ سره ښه شي. (طهور المسلمين ص: ۱۵)

د جنازي لمانځه او مؤکدستونو دپاره تيمم وهل

مسئله: قاعده داده چې که دکوم عبادت فوت کيدو خطروي او هغه قضاء هم نه لري نوسره له دي چې اوبه وي دده دپاره تيمم جائز دي. ځکه که د جنازي د لمانځه تر آخري تکبير مخته دگډون هيله وي نو تيمم جائز نه دي کني په تيمم کولو برخه پکي اخيستلاي شي.

داختر د لمانځه هم همدغه حکم دي چې دامام دفارغيدو ويره وي نو په تيمم وهلو دي ورگډ شي (کله چې بل ځاي هم داختر د لمانځه موندلو هيله نه وي) همداراز د مؤکدستونو قضاء خونسته ځکه که دهغوی دفوت کيدو ويره وي نو هم سره له دي چې اوبه موجودي وي تيمم دي ووهي سنتونه دي اداء کړي.

مسئله: که د جنازي د لمانځه تيريدو ويره وي نو په تيمامه د جنازي لمونځ کولای شي په دي شرط چې دمړي ولي نه وي. (ځکه چې د جنازي لمونځ دمړي دولي پراجازه موقوف دی)

(هدايه ص ۴۸ ج ۱، شرحى نقايه ص ۲۵، کبيرى ص ۱۸)

مسئله: کوم مړي ته چې غسل ورکول ممکن نه وي هغه ته دی تيمم وروو هل شي اودفن دي کړل شي. (شامى ص ۲۳۶ لومړى ټوک)

مسئله: په بېره تيمم وواهو د جنازي په لمانځه کي شريک شو، (د جنازي لمونځ خوصحيح شوما) په دي تيمم وختی فرض لمونځ نشي کولای. په اودس کولو وختي لمونځ کول په کار دی.

(فتاوى دارالعلوم ص ۲۴۵ ج ۱ دردمحتار باب التيمم ج ۱ ص ۲۲۳ په حواله)

مسئله: که د جنازي د لمانځه د ټولو تکبيرونو تيريدو ويره وي نو تيمم وهلاى شي که څه هم تيمم وهونکی جنب نارينه اوبنځينه وي، څوکه داسي نه وي يعنې د تکبيرونو موندلو غالب يقين وي يا ورته معلومه وي چې دده انتظار به لازماً کيږي نو تيمم صحيح نه دي.

مسئله: يو د جنازي لمونځ ئي په تيمم کړي وچې دوهمه جنازه راوړله شوه که دغه تيمم کونکي ته ددي دواړو جنازو ترمنځ اودس کول ممکن شوي وو خوييادغه امکان يا قوت زائل شونوددوهمي جنازي دپاره دي دوهم ځل تيمم ووهي، که ددواړو ترمنځ داودس کولو قدرت ونه موندې نودوهم ځل وتيمم ته اړتيا نشته، په اولني تيمم به د جنازي لمونځ کوي. (کشف الاسرار جلد ۲ صفحه ۱۵)

(دلته خود تيمم مسئلې رواني وي ځکه داڅومسئلي مي بيان کړي، نورد مړي د غسل بشپړي مسئلې د غسل مسئلې په نوم کتاب کي

وگورئ، اودعاء کوي په آئنده کي دمړي مسئلې لیکلو خیال مي ددوستانو په ټینګار شته، چې پکې به دمرګ آثار، غسل، کفن، جنازي لمانځه، دفن پر قبر دتختي اونورو لګولو، ایصال ثواب، روح اونوروپه اړوند تفصیل وي. انشالله. دعاغونښتونکی محمد رفعت قاسمی غفرله

د تیمم بیلابیلې مسئلې

مسئله: داوبوپه موجودیت کي دقرآن کریم مسح کولو دپاره تیمم صحیح نه دي. (فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۰، ج ۱ دردالمحتار ج ۱ ص ۲۲۵ په حواله)

مسئله: که دقرآن کریم مسحه کولو دپاره تیمم ووهي نوپه دي سره د جنازی لمونځ کول نه دی صحیح او که دیوه لمانځه دپاره تیمم ووهي ددوهم وخت لمونځ هم په دي کول صحیح دی او دقرآن کریم مسحه کول هم په دي تیمم صحیح دي.

مسئله: که څوک ولمبیدلوته اړوي (یعني دغسل اړتیا ورته پیدا شوي وي) او اودس هم نه لري نویو تیمم دي ووهي ددواړو دپاره جلا جلا تیمم ته اړتیا نشته.

مسئله: چالمونځ په تیمم اداء کړیائي اوبه وموندلي او دلمانځه وخت هم پاتي دي نو ددوهم ځل لمونځ کولو ته اړتیا نشته هم هغه لمونځ په تیمم صحیح کیږي. (بهشتي زیور ص ۷۰ ج ۱ امنیه ص ۲۹)

مسئله: که تیمم داوداسه پرځای وي نو داودس په موافق اوبه موندلو تیمم ماتیري، او که تیمم دغسل وي نو کله چې دغسل په موافق اوبه پیدا شي نو تیمم ماتیري که اوبه کمی پیدا شي نو تیمم نه ماتیري.

مسئله: که چا د ناروغۍ له امله تیمم وهلی دی نو کله چې ناروغي ختمه شي چې اودس او غسل ورته تاوان نه کوي نو تیمم ماتیري، اوس اودس کول او غسل کول واجب دي. (بهشتي زیور ج ۱ ص ۷۰)

مسئله: په څومره شیانو چې اودس ماتیري په هغوی تیمم هم ماتیري اوداوبوپه پیدا کیدلو سره هم ماتیري. (بهشتي زیور ص ۷۰ ج ۱ امنیه ص ۲۶۲ په حواله)

مسئله: کوم شی چې دغذریه وجه رواشي، دهغه غذر ترزائلیدو وروسته هغه باطلیري. (کشف الاسرار ص ۲۸ ج ۲)

مسئله: که پرډیره یومخ دوره نه وي بیا هم تیمم ورباندي صحیح دی، پرلاس دگرځ لګیدل هیڅ ضروري نه دی، همداراز پرپځه خښته هم تیمم صحیح دي دوره که پروي او که نه وي.

مسئله: پرځمکه که دبولواونورو مردارو ولګي اوبه لمروچه شي اوبد بوي ئي ختم شي نو ځمکه پاکه شوه لمونځ ورباندي صحیح دي خو پر دغه ځمکه تیمم وهل صحیح نه دي، کله چې معلوم وي چې دا ځمکه داسي ده او که معلوم نه وي نووهم مه کوی.

مسئله: که وچاته دورښودلوپه نیت تیمم ووهي اوبه زړه کي دخپل تیمم وهلونیت نه وبلکه یوازي په هغه زده کول مقصد و نو دهغه تیمم نه صحیح کیږي یعنی دتیمم وربندونکي، ځکه چې په تیمم صحیح کیدو کي دتیمم اراده کول ضروري ده، نو کله چې دتیمم وهلو اراده نه وي بلکه بل ته وربندول او وربنکاره کول مقصد وي نو تیمم نه صحیح کیږي. (بهشتي زیور ص ۶۹ ج ۱ امنیه ص ۲۹ په حواله، شرح البدایه ص ۵۴ ج ۱)

مسئله: په تیمم کي پر لاسونو څه خاوري اودوړي لګیدلي وي نویولاس دي پر بل لاس ووهي هغه ډي وځنوي، ځکه چې په تیمم کي

د خاورو او دورو مېنلو شرط نه دي بلکه (پر خاوره او نورولاس تیرول فرض دي) (خولېږه دوره هم که چیري ولگېږي نو پروانه لري. (طهور المسلمین ص ۲۳)

مسئله: په مرتد کیدو تیمم نه ماتیږي مثلاً یوه مسلمان دمجبوریت په خاطر تیمم وواهو بیا تردی وروسته ده اسلام پرېښودي خدای ناکرده یعني مرتد شو او بیا الله جل جلاله توفیق ورکړ چې مسلمان شونو که په دي منځ کي اودس نه شومات نو په هغه مخته تیمم چې د اسلام په حالت کي ئي وهلی ول مونځ کولای شي. (کشف الاسرار ص ۲۸ ج ۲)

مسئله: وجنب ته له یخ څخه دناروغی ویره ده او تودې اوبه نشته یاله دي څخه هم د ضرر رسیدو غالب گمان دی نو تیمم جائز دی. (احسن الفتاوی ص ۵۶ ج ۲ در المحتار ج ۱ ص ۲۱۶ ج ۱ په حواله)

مسئله: په ځنگل کي و حیواناتو ته خطروي که دې اودس کولو ته لار شي نو حیواناتان به د چا کښت ته ورشي. یادور کیدو ویره وي نو په دي صورت کي تیمم وهل جائز دي. (فتاوی دارالعلوم ج ۱ ص ۲۶۵)

مسئله: څوک چې داسي ځای بندي وي چیري چې اوبه نه وي. او دلمانځه وخت تیریدونکی وي نو هغه وخت دي په تیمم لمونځ وکړي او وروسته دي راوگرزوي. (امداد الفتاوی ص ۷۴ ج ۱)

مسئله: یو څوک په مسجد کي ویده و، که دده احتلام و شونو له مسجد څخه دوتلو دپاره د تیمم ضرورت نشته، خو که دکوم عارض په وجه هغه وخت وتل مشکل وي نو تیمم ضروري دي (یعني که په شپه کي د احتلام په حالت کي له مسجد ه وتل مشکل دي نو تیمم دي ووهي.

(فتاوی محمودیه ص ۵۱۲ ج ۱)

مسئله: دلمانځه تروخت مخته تیمم وهل جائز دی اوله یوه څخه تر زیات فرضو دپاره هم صحیح دی او د فرضو لمونځو دپاره هم تیمم جائز دی لکه چې د نفل لمانځه دپاره، ځکه چې زمونږ په نزد تیمم داودس او غسل مطلقاً بدل دی، ځکه نو په یوه تیمم چې څومره فرضونه نفلونه وغواړي کولای شي، لکه څنگه چې په یوه اودس ئي کولای شي. (کشف الاسرار ص ۱۵ ج ۲)

مسئله: په تیمم کي درکن او شرط په پاتیدو تیمم نه صحیح کیږي او د مسنون اعمالو بیلله اړتیا په قصد اړینېږي د لودیرسپک او کله زیات کراهت راځي خو تیمم بیله شېهي صحیح او کافي کیږي، نو که چا د لاسونو چپه خوا پر خاوره ووهله پر ټول منځ اولاسونو ئي مسح وکړه بیا هم تیمم صحیح شو، خود سنت په خلاف او مکروه شو.

مسئله: که گوتی خلاصی نه پرېښولي شي خود بل لاس په گوتو ئي ددوئ په مینځ کي خلال او مسح وکړه بیا هم صحیح شو.

مسئله: که لاسونه ونه څنډي بنه پر منځ اولاسونو خاوره ومېښي بیا هم تیمم صحیح شو خود افعول مکروه دی.

مسئله: که د لاسونو پر ځای کوم دستمال او نور پر ځمکه وواهي هغه ئي پر منځ اولاسونو تیر کړي نو تیمم صحیح شو خو بیلله عذر ده داسي کول ډیر مکروه دی.

مسئله: که کوم بل چا خپل لاسونه پر ځمکه ووهل دکوم بل چا تیمم ئي ورووا هو نو صحیح دی په دي شرط چې دهغه تر لاسو ووهلو مخته ده: تیمم قصد او نیت کړی وي.

مسئله: که پر مخ تیمم ووهي پریږدي او دومره وخت وروسته پر لاسو مسح وکړه چې فرضاً که مخ په اوبو پریمنځلای وای نو تراوسه به وچ شوی وای، بیا هم تیمم صحیح دی.

مسئله: که مخته پر لاسو مسح وکړه بیا ئې پر مخ وکړه نو هم تیمم صحیح شو، خود سنت په خلاف او په څه اندازه مکروه شو. (طهور المسلمین ص ۲۴)

مسئله: کومې اوبه چې په میدانو (پر لارو د سړکونو پر غاړو) دو قف په توگه ایښول شوي وي نو ترڅو چې هغه اوبه په زیاته اندازه نه وي تیمم منع کونکې نه دي، د کم والي په صورت به دا اوبه د خښلو بلل کیږي او که په زیاته اندازه وي نو دا داسه دپاره هم بلل کیږي.

(کشف الاسرار ص ۲۵ ج ۲)

(اوبه اوس وخت کې خوپر عامولارود استعمال دپاره نلونه او پائپونه وي ددې استعمال عامه اجازه وي. محمد رفعت قاسمی)

مسئله: د جمعي د لمانځه د تیریدو په ویره تیمم نشي کولای، ځکه که جمعه تیره شي نو د ماښین لمونځ دي ادا کړي.

(هدایه ص ۲۹ ج ۱، شرح نقایه ص ۲۵ ج ۱ کتاب الفقه ص ۲۴۹ ج ۱)

مسئله: د چا چې دواړه لاسونه پر وږ وېږي شوي وي نو کله چې دی په چاتیمم ووهي نو پرېږي شوي ځای دي مسح په وکړي. (کبیری ص ۶۴)

مسئله: هغه سړی کوم چې تیمم خو ووهي خو تراوسه ئې لمونځ نه وکړی چې اوبه ئې وموندلې نو دده تیمم باطلیږي. (مظاهر حق ص ۴۷۷ ج ۱)

مسئله: ترڅو چې تیمم ماتونکی کوم شی ورپېښ نه شي تر هغو په یوه تیمم ټول وختي او قضائي فرضونه، نفلو نه دنورو وختونو لمنځونه ټول

کولای شي. (نماز مسنون ص ۱۴۵)

مسئله: په تیمم کې هم تنگه گوته اوبنګړې ښورول کفایت کوي، ځکه چې ددې په ښورولو تر دې لاندې ځای تیمم کیږي، او فرض صرف مسح کول دی، ددوړو هلته ور رسول ضروري نه دی.

مسئله: په اودس کې چې د کومو وینستانو پریمنځل واجب دی په تیمم کې هغوی مسح کول واجب دی او هغه وینستان چې په اودس کې پریمنځل واجب دی هغوی هغه دي کوم چې په مخ کې وي ځکه دا وږدي راڅرګندلي پری مسح کول واجب نه دی. (کتاب الفقه ج ۱ ص ۲۵۷)

مسئله: په تیمم کې مسح که په لاس سره وشي نو د هغه دپاره شرط دادی چې په ټول لاس یا د لاس په زیاتره برخي وشي ځکه چې مسح کول په تیمم کې فرض دی که په لاس وي یا د لاس قائم مقام په کوم بل شي وي. (کتاب الفقه ج ۱ ص ۲۵۶)

مسئله: تیمم وهونکی واودس کونکیوته لمونځ ورکولای شي (نماز مسنون صفحه ۱۵۰)

مسئله: احناف وائي چې فاقد الطهورین یعنی د چاسره چې پاکونکي دواړه شیان اوبه او پاکه خاوره اونورنه وي هغه ته پکار دی چې د لمانځه ظاهري صورت عملي کړي په داسې ډول چې قبلي ته مخامخ شي سر په سجده کړي، نه دی قرأت وائي، نه دي تسبیح لولي، نه دی التحیات اونور وائي اونه دي د لمانځه نیت کوي، که د جنابت په حالت کې وي او که صرف اودس نه وي.

یادونه دي وي چې د لمانځه په دغه ظاهري صورت ئې له فرضو غاړې نه خلاصیږي بلکه ددې اداینه دانسان پر ذمه باقي وي او فرض پرده پاته وي تر دې چې داودس دپاره اوبه یا تیمم دپاره خاوره پیدا کړي. که

په حالت دجنابت کي وي بيا هم دلمانځه داظاهري صورت جائز دی.
(کتاب الفقه ج ۱ ص ۲۴۵)

دمتياز وحکم اوله هغه څخه دځان نه ساتلو وعيد

مسئله: دتي رودونکي ماشوم بولی هم مرداري دي اوفقهاء کرامو داپه مغلظ نجاست کي شمیرلی دی. ځکه نوکه ماشوم پر جامو متيازي وکړي دهغه پريمنځل ضروري دی، که پريدن لگيدلي وي نو د بدن پاکول هم ضروري دی که بيله جامو او بدن پاکولو لمونځ وکړل شي نو لمونځ نه صحيح کيږي راگرزول ئي ضروري دی.

مسئله: دکوچني هلک اوانجلئ بولي چې خوراک ئي پيل کړی وي يائي نه وي پيل کړی نجاست غليظه دی.

(فتاوی رحيميه ص ۱۳۰ ج ۲، فتاوی عالمگيري ص ۲۸ ج ۱ باب فی النجاسات)

مسئله: دتي رودونکي ماشوم بولي هم ناپاکي دي ځکه دجامي پرکوم چې ولگي پاکول ضروري دی اود پاکيدو دپاره دومره کفايت کوي چې دبولو پرځای دومره اوبه وبهول شي چې په دومره اوبه هغه جامه درې ځله لنډيدلای شي. (آپ کی مسائل ج ۳ ص ۸۵)

مسئله: له متياز وڅخه دځان ساتلو دپراهمتمام کول پکار دی په احاديثو کي ددي دپرتاکيد راغلی دی اوفرمايل شوي دي چې دقبر عام عذاب له متياز وځان نه بچ کولو په وجه وي، په يوه حديث شريف کي دي چې نبي اکرم ﷺ اوفرمايل، له بولو ځان ساتي په قبر کي تر ټولو مخته له بنده څخه دمتياز په اړه حساب کيږي.

له حضرت معاذ بن جبل رضی الله تعالی عنه څخه روايت دی چې رسول الله ﷺ له بولو ځان ساتی او خپلو صحابو ته هم ددي

امر کاوو. حضرت ميمونه بنت سعد رضی الله تعالی عنهما عرض وکړ چې ای دالله جل جلاله رسوله مونږ ته داوښيه چې دقبر عذاب په کوم شي کيږي؟ رسول الله ﷺ اوفرمايل دمتياز زوله اثره (يعني دڅاڅکوله اثره) (مجمع الزوائد ص ۸۵ ج ۱)

رسول ﷺ ددو و قبرونو سره تير شونوده مبارک ﷺ اوفرمايل ددغو دواړو قبرونو څلکوته دقبر عذاب ورکول کيږي. اودوئ ته دکوم غټ شي په اړه عذاب نه ورکول کيږي په دوی کي يوه له بولو ځان نه ساتی اودوهم چغل خوري کوله.

(دادواړه شيان داسي نه وو چې ورڅخه ځان ساتل گران دي په آساني سره ځان ساتلای شو) (ترمذی ص ۱۱ ج ۱ باب التشديد فی البول ومشکوة شريف ص ۲۲ ج ۱)

دبولوله څاڅو کوځان نه ساتلو باندي دقبر عذاب

دمتياز او چغلگري په وجه دقبر عذاب ورکول کيږي، په دي کي څه مناست دی؟

ددي په اړه په التعليق الصبيح شرح مشکوة المصابيح ص ۱۹۳ ج ۱، کي ليکلی دی چې عالم برنخ د عالم آخرت مقدمه ده.

(دآخرت لومړی منزل دی) اود قيامت په ورځ په حقوق الله کي تر ټولو مخته دلمانځه او په حقوق العباد کي دويني (ناحقه دچا دويني بهولو) حساب او پريکړه کيږي اودلمانځه کيلي له ناپاکي څخه (نجاست که حقيقي وي او که حکمي) پاکي حاصلول دی (بيله پاکي لمونځ نه صحيح کيږي نو پاکي دلمانځه مقدمه ده) اودناحقه ويني بهولو عام سبب غيبت اودخلکو په منځ کي چغلگري کول دي (نوغيبت او چغلگري دناحقه ويني بهولو مقدمه ده)

په همدې مناسبت قبريعني عالم برزخ كي له دغودواړوشيانو څخه په ځان نه ساتلو دقبر عذاب وركول كيږي.

نبي اکرم ﷺ ارشاد فرمائي چې په دوزخ كي به څلور ډوله خلك وي نور دوزخيان به له دوي څخه په تكليف وي اويوبل ته به وائي چې مونږ به څپله په تكليف يو، خودوي په خپلو نعرو چغوژ مونږ به تكليف كي نور زياتوب كړي دي، له دوي څخه به يوشخص دسكرو تپه تابوت كي بندوي، اويوسړي به خپلي كلمي راكشوي روان به وي، اود يوه سړي له خولي به وينه اونوونه بهيږي اويوسړي به پخپله خپلې غوښې خوري.

كوم شخص چې به دسكرو تپه تابوت كي بندي وي دهغه د عذاب وجه داده: چې پرده دخلگومالونه وو (اوپه همدې حالت كي دي وفات شو) او كوم سړي چې به پخپله خپلې گلې راكشوي دهغه وجه به داوي چې پرده به متيازي لگيدلي ده به دهغو پړوانه كوله اونه ئي منځلې.

اود چاله خولي څخه چې به وينه اونوونه بهيږي دهغه وجه داده چې هغه دخلگو غوښه (په غيبت كولو) خوړله. (مجمع الزوائد ص ۸۴ ج ۱)
دغه ټول احاديث دي په نظر كي ونيول شي اود پاكۍ پوره اهتمام دي وشي، دمتيازولگيدل معمولوي اوسپك گڼل اودهغوي دپريمنځلو اهتمام نه كول ډيره سخته گناه ده، استنجاء دي هم همدارنگه ووهله شي چې داوبو څاڅكي ونه غورزي او څاڅوكي پر جامو او بدن باندې ونه لگيږي، دڅاڅكو د بندولو چې كومې طريقې دي او په تجربه گټورې معلومې شي هغه دي غوره كړي، ترخوژنه ئي ښه ډاډمن شي

لنډه دا چې په دې اړه ډير اهتمام او فكر وكړي، دادې هيڅكله سپك نه گڼي (فتاوى رحيميه ص ۲۹ اترص ۱۳۴ اپوري ج ۷)

(د تفصيل لپاره وگورئ دنجاست غليظه او خفيفه حكم او تعريف.
(فتاوى دارالعلوم ص ۳۳۳ ج ۱، دردالمختار ص ۲۹۳ ج ۱، ايه حواله، كتاب الفقه ص ۱۴۹ ج ۱، آپ كي مسائل ص ۸۲ ج ۳، هدايه ص ۵۸ ج ۱، اودا حق كتاب دلمانځه مسئلې)

حضرت ابن عباس رضی اللہ عنہ بیان کوی چې یوه ورځ رسول الله ﷺ له دوو قبرونو سره تیریدی نو (ناڅاپه ودریدی) او ئي فرمايل: ددغو دواړو قبرو والوته دقبر عذاب وركول كيږي، اودقبر عذاب پر كومه غټه خبره نه وركول كيږي (چې په دې دنيا كي ورڅخه ځان ساتل گران وي) اصلاً له دغودواړو څخه يوشخص خوهغه دي چې له امتيازو څخه ئي خپل ځان نه ساتي له بولوئ ځان نه ژغوري، يعنى داسې احتياط به نه كاوو چې د امتيازو څاڅوكي دي پرده ونه لگيږي، دروايتونولنډيزدادې: چې دبولوپه اړه ډير احتياط ته اړتياشته، د امتيازو كولو پړوخت دي څاڅوكي پربدن او جاموونه لگيږي، دككريدو دي هيڅ صورت رامنځ ته نشي، او استنجاء دي په داسې ډول ووهله شي چې صفائي اوپاكۍ په پوره توگه راشي ځكه علماء ليكي چې له امتيازو ځان نه ساتل اونه پاكول كيږه گناه ده، دچا چې مزاج قوي وي اودهغه يقين وي چې څاڅوكي نه راغورزي، بې شكه دداسې سړي لپاره يواځې په اوبو استنجاء كول كافى دي، خودكوم چا چې تردږيره وخته څاڅكې راځي نو داسې سړي كه لوټه ونه كاروي يواځې په اوبو استنجاء ووهي نويقیناً دده پرتوگ جامه اونورڅه به مردار شي اودې به د امتيازوپه اړه په احتياط نه كولو گناهگار شي.
(مظاهر حق جديد ص ۲۴۴ ج ۱)

استنباء څه ده ؟

داودس ماتونکيو شيانو په اړه مخکې بنودل شوی دی چې دغټوبولو، کوچنيوبولو، ومذی او ودی په وتو او دس ماتېږي په دې کې دټولو امامانو اتفاق دی.

تر مرداری وتلو وروسته دغټو او کوچنيوبولو ځایونه ککړ پریښودل او صرف او دس کول دپاکۍ د حصول لپاره کفایت نه کوی، بلکه دالزام دی چې له کوم ځای څخه مرداری راوتلی ده هغه ځای وچ او پاک کړل شي، ځکه دامناسب دی چې ددې ځای اړوند مسئلې داودس ماتونکی مسئلوسره سم دستې بیان کړل شي چې داهم دهغې برخه ده.

داستنباء ارکان څلور دي

مستنجنې (استنباءوهونکی سړی) مستنجی منه (هغه مرداری) چې ورڅخه دکوچنيوياغټوبولو ځای ککړوی - مستنجی فیه هغه ځای دی دکوم چې پاکول دی یعنی دکوچنيو او غټوبولو ځای دی اومستنجنی به یعنی اوبه اولوتې داخلورشیان دی له دوی پرته استنباء نشی کیدای.

ښکاره ده چې ددې تړون له دوو شيانوسره دی استنباء اوداړتیا ترسره کول، په استنباء کې دوې خبرې دیادونی وړدی: لومړی داستنباء تعریف، دوهم دهغې په اړه مسئلې داړتیا ترسره کول یعنی دمتياز او غولوتړون ددریوشیانوسره دی، یو خوددوي حکم دی دوهم هغه ځایونه چیري چې اړتیا ترسره کول منع وی، درېیم هغه خبرې چې دهغوی په موجودیت کې دحاجت رفع کول منع دی، اوس ددې ټولوشیانو بیان په ترتیب سره کېږي.

داستنباء تعریف

له استنباء څخه مرادهغه مرداری ده کومه چې دمخ یادشاله لاری یعنی کوچنيو او غټوبولو له ځایه راوتلی وی له دغو ځایونولري کول دی له کومه چې راوتلی ده، داپه اوبویالوته اونوروهم لیري کیدای شي، اوددې نوم استنباء ځکه دی چې داستنباء لفظ دعرېبې ژبې له یوې جملې څخه راایستل شوی دی، ونه چې په بیخ کې پریکړله شي نووايي «نجوت الشجرة» یعنی ونه له بیخه پرې کړیده، داستنباء مفهوم هم دغه چې پلټی له بیخه پرې کړله شي.

داستنباء یعنی طهارت اصل طریقه خوداده: چې اوبه وکارول شي، ځکه له اوسنی امت څخه په مخکینیو امتونو کې شرعاً یواځي په اوبو دپاکۍ حکم و خوداسلام مذهب دمهربانی، اودعوامود هوساینې په خاطر په لوټه اونوروشیانوچې پکې کوم ضرر نه وی دپاکي حاصلولو اجازه وکړه - (نور تفصیل داستنباء په بیان کې پرمخ راځي) (کتاب الفقه ص ۴۶ ج ۱)

دخلاء معنی: خالی کیدل، تشیدل ده او اصطلاحاً ددي (الخلاء) لفظ مطلب کیږي هغه ځای چیري چې کوچنيو یا غټوبولو اړتیا ترسره کیږي چې موږ ورته بیت الخلاء، فلش، تشناب اونوروايو.

اداب:

آداب اصلاً د ادب جمع ده معنی ئي د عقل مندی، هوسنیاړی، قاعدې، طریقې اواندازی ده او په اصطلاح کې ددې مطلب دی کوم شی داسی په طریقه کول چې غوره اوبنه وي او هغه شی که د ویناوی او که دکولو

، اووهرهغه کارته هم وائي کوم چې په احتياط اوږده فکر په بنده
طريقه او غوره اندازو کېل شي. (مظاهر حق ص ۳۴۵ ج ۱)

مسئله: له گيډي څخه چې له دواړو لارو کوم څه وزي هغه ته «نجو»
وائي داستنجا معنی داشوه دمرداري ځای پاکول، که کوم شی
پرتیر کړی او که ئي پریمنځی دواړه ډوله کيدای شي (په اوبو، لوټه
وغیره) استنجا دنجاست دنجاست له لاري (يعنی دغټو او کوچنیو
بولوله ځایه) ليري کول دی. (کشف الاسرار ص ۹۳ ج ۳)

بیت الخلاوی د شیطانانو مرکزونه دی

رسول الله ﷺ فرمایلي دی: گورئ ودغوبیت الخلاوته پیریان
اوشیطانان ځي راځي له تاسو څخه چې څوک کله بیت الخلا ته
ورشي نو هغه ته پکار دی چې دادعا ولولي «اللهم انی اعوذ بک من
الخبث والخبائث»

پیریان اوشیطانان ځي راځي یعنی پیریان اوشیطانان بیت الخلا
(بټي، تشناب) خپلې اډې جوړوي، چیرې چې دوی ځي راځي اوددې
خبرې په انتظاروی چې کله به څوک راشي اودوی هغه په تکلیف کړی
اوپه فسادکي ئي واچوي ځکه چې بیت الخلا یو داسی ځای دی
چیرې چې نه صرف دا چې له مرداري پرته نور څه نه وی، بلکه انسان
خپل ستر خلاص کړی کښینی اود الله ذکر نشي کولای ځکه له پیریانو
او شیطانانو خوندي کیدو لپاره بیت الخلا ته دورنولو پروخت دغه
دعا لوستل پکار دی.

بیت الخلا ته ورننولواور اوتلو پروخت دعا

حضرت عائشه رضی الله عنہا بیان کوی: چې رسول الله ﷺ به کله له بیت الخلا
څخه راووتی نو فرمایيل به ئي: اللهم عفرانک - یعنی ای الله! زه
ستا څخه بخښنه غواړم. (ترمذی)

تشریح: دغه مهال د بخښنی اومعافی غوښتلودوې وجې
علماء لیکلي دی: یوه خودا چې در رسول الله ﷺ پر مبارکه ژبه به
هروخت د الله یادونه وه، د اړتیا ترسره کولو په څیر حالت څخه پرته په
کوم بل حالت کي ده مبارک ﷺ د الله ذکر نه دراوی، نو په بیت الخلا
کي د الله ذکر قضاء کیدو ته هم رسول الله ﷺ دومره اهمیت ورکاوی
چې له هغه ځایه په راوتلو سره به ئي سمدستی له الله ﷻ څخه مغفرت
اومعافی غوښته.

اودوهمه وجه داده: چې دانسان له دغې مردارۍ خلاصیدل د الله تعالی
ډیر لوی انعام دی، انسان چې هر څه و خوری او خپلې گيډې ته ئي شیوه کړی
، هغه هضم شي اوبیادوینی اونور په صورت کي دهغه جوهر د جسمانی
قوت اوتوان باعث شي اوفضله په آسانی سره بهر ته ووزي، که څوک فکر
اوغورو کړي نو داد الله دومره ستر نعمت دی چې ددې شکر نشی ادا کیدلای.
نور رسول الله ﷺ به له بیت الخلا څخه دوتلو سره سمدستی مغفرت
اومعافی غوښته چې پروردگار ه! تاسو چې په کوم کرم اونعمت ونازولم
دهغه شکر نشی ادا کیدای، هغه راته معاف کړي. (مظاهر حق ص ۳۶۲ ج ۱)

مسئله: دغټو او کوچنیو بولو کولو پر مهال دباندی په صحراء کي له
جامو پورته کولو مخکې او په بیت الخلا کي تردننه کیدو مخکې
دادعا ولولئ: اللهم انی اعوذ بک من الخبث والخبائث.

(بخاری ص ۹۳۶ ج ۱ کشف الاسرار ص ۹۹ ج ۳، مظاهر حق ص ۳۴۸ ج ۱)

اوبيا كينه پښه په بيت الخلاء كې كښيږدئ او بهرته در او تلو پر وخت لومړی
ښئ پښه بهرته راوباسئ، او بهرته در او تلو پر مهال دادعا وواياست.

(۱) اللهم غفرانك (۲) الحمد لله الذي اذهب عني الاذى وعافاني

(نماز مسنون ص ۹۳، ترمذی ص ۲۷ ج ۱، ابن ماجه ص ۲۶ ج ۱، مظا هر حق ص ۳۶۲ ج ۱، البحر الرائق ص ۲۴۳ ج ۱)

مسئله: غټوبولو ته د تلو لپاره چي کومه دعاده دوروبولو لپاره ځان ته
کومه دعانسته بلکه د کوچنيو او غټوبولو دواړو لپاره يوه دعاده.

(امداد الفتاوى ص ۱۴۳ ج ۱)

مسئله: بيت الخلاء ته د تلو پر مهال (اعوذ بالله من الخبث والخبائث)
ويل ځكه مستحب دی چې په دې ځای كې شيطانان راغونډيږي، ځكه
دوئ ته مرداري خوندور کوي، او در او تلو پر وخت غفرانك وياست
ځكه چې په بيت الخلاء كي د الله يادونه پريښودل كيږي، او د شيطا
نانو سره د يو ځای كيدو وخت دی، ځكه له دي څخه مغفرت غوښتل
مناسب دی (المصالح العقلية ص ۲۷)

داستنباء حكم عام دی

مسئله: دا حنوفيه نزدپاکی حاصلول ياپه اوبوپاکی حاصلولو پر ځای
په لوټه پاکول مؤکد سنت دی، دنرو لپاره هم اود ميرمنو لپاره هم
(ځكه نوکه کوم مکلف انسان ئی ونکړي نو دراجح قول سره سم
داسی کول مکروه دی) په دی شرط چي مرداري دوتلوله ځايه مخته
نه وی لگيدلی، دا حنوفيه نزدله مخرج څخه مرادهغه ځای دی له
کومه چي مرداری راوړي او هغه ځای چي په دی کی شامل وی لکه
دغټوبولو د ځای هغه شاوخوا کومه چي دولاړيدو پر مهال سره بسته
شي اوله هغه څخه هيڅ په نظر نه راځي، داغه رنگه دنرو د ځانگړي

غري (ذکر) هغه حلقه (کړی) کومه چې دسوری پر شاوخواوی اوله
کوم ځايه چي متيازي خارجيږي.

(کتاب الفقه ص ۱۴۷ ج ۱، فتاوی محمودیه ص ۵۴ ج ۲)

مسئله: له بدن څخه راوتونکی مرداره ماده هغه که دمعمول سره سم
راوتونکي شی وی (لکه متيازي اونور) ياد معمول په خلاف مثلاً
وينه نوونه اونوردغه نجاست دوتوله ځايه پرمخ خورشي اودهغه
مقدار تريوه درهم زيات وی نودهغه پاکول فرض دی اود دې لپاره اوبه
کارول ضروری دی، ځکه چي اوس دا کار د نجاست ليري کول دی
، استنباء نه ده، اود نجاست ليري کولو لپاره داوبو استعمال فرض دی
اوهمدغه حکم په هغه صورت کي دی کله چي متيازي دخاص اندام
ترسوری تجاوز وکړي ديوه درهم تر مقدار څخه پريزiate برخه خوري
شي نوپه اوبو ددې پريمنځل فرض دی، اوپه لوټه اونوروپاکول په دي
صورت کي کفايت نه کوی.

داغه رنگه ناسته به هم د قلبي څرمن دبولوله ککړيدو څخه پاکوي خو
که ددرهم تر مقدار زيات ځای ککړشي نودهغه منځل فرض دی، لوټه
اونور پر منبول کفايت نه کوی، ښکاره خبره ده چي په داسی صورت
کي هغه ټول نجاست کوم چي پرمخرج وی په اوبو پريمنځل لازميږي
، ځکه چي تر مخرج تجاوز کونکی نجاست دمنځلو پر مهال ټول
خوريږي، اود احتياط تقاضاهم همدغه ده چي ټول ځای په
اوبو پريمنځل شي، اوپه داسی سيمه کي چيري چي اوبه ډيري وی
هلته خوپه رشتيادزيات احتياط طريقه همدغه ده چي په اوبو
منځلو پاکی حاصله کړل شي، ځکه چي په دی سره مرداری هم ليري

کيږي. اوبدبوی هم ختمیږي خو په هغوسیمو کې چیري چې اوبه لږوي، دهغه ځای لپاره د صاحبینو (امام ابو یوسف رحمه الله او امام محمد رحمه الله) (رایه په ښکاره توګه زیاته په کار راتلونکي ده. او همدغه حکم په هغه صورت کې دی کله چې د انسان لپاره داوبو کارول ستونزمن وي.

لنډه داچې که نجاست خاص د مخرج پسرړی نودهغه زائلول مؤکد سنت دی. د نجاست له معمول سره سم وتونکی وی لکه کوچنی او غټی بولی یاد معمول په خلاف لکه مډی او وډی او وینه او نور دغه په اوبولیری کړل شي یا په کومه بله طریقه، دی ته استنجا او استجمار وائي، خو که مرداری له مخرج تیري وکړي نودهغه لیري کول فرضیږي، او دي ته استنجا نه وائي بلکه د نجاست زائلول ورته وائي.

(کتاب الفقه ص ۱۴۸ ج ۱)

له استنجا څخه دعا جز حکم

پوښتنه: یو ناروغ دی چې یوه پښه ئې ماته شوی ده، داودس کولو پرمهال اوبه په کوم بل چار اتویوي، خوداودس غړی پخپلولا سونو پریمنځلای شی، خودا استنجا کولو پرمهال ډیر تکلیف گالی، سم بل څوک یې له خپل ځایه راپورته کوي بیا په تکلیف سره مریض پخپله استنجا وهي یا تر چارپايي لاندی څوک لوښی ورته کښیږدی دی استنجا وهي نو آیاوداسی ناروغ ته استنجا معافیږي کنه؟

ځواب: په دی صورت کې استنجا معاف نه ده، خو که دواړه لاسونه شل وی یا یو لاس شل وی مگر څوک اوبه وراچوونکی هم نه وی او روانی اوبه هم نه وی چې پکی کښینی په روغ لاس استنجا ووهی

، او د میرمنی خاوند یا د نارینه کوروالا هم نه وی، چې استنجا ورووهی نو استنجا معاف ده. (احسن الفتاوی ص ۱۰۹ ج ۲)

مسئله: که په کین لاس کې عذرو، لکه زخم او نور یا کارنه کوی (فلج وی) نو په مجبوری کې ښي لاس استعمالولای شی، خو په ډیر احتیاط سره او که په کین لاس معذرو وی او روانی اوبه هم دی نشي موندلای اونه داسی څوک وي چې ده ته اوبه ورواچوي نود دغی مجبوری په وجه دی استنجا وهل پریږدی او که دده سره روانی اوبه یا ټاکي لگیدلی وی یا داسی کوم سړی وی چې اوبه ورواچوي چې ورڅخه شرعاً پرده نه وی نو په دغو صورتونو کې دی په ښي لاس استنجا ووهی.

مسئله: که د چادواړه لاسونه فلج وی نوله ده څخه استنجا وهل یو مخ معافیږي کله چې څوک وروهوونکی نه وی، خو که دی پر ځمکه یا دیوال په مښلو کولای شی نو پاک دی کړی. (کشف الاسرار ص ۹۷ ج ۱)

مسئله: په ښي لاس بیله کوم عذر استنجا وهل مکروه دی.

(هدایه ص ۴۸ ج ۱، شرح تقایه ج ۱ ص ۴۸)

مسئله: که عذرو په ښي لاس دی استنجا ووهی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۳۷۸ ج ۱)

تراودس کولو وروسته استنجا وهل

مسئله: تراستنجا وهلو مخکې که اودس وکړل شی، وروسته په یاد ورتلو پرمهال استنجا ووهی (یعنی مخکې په لوټه استنجا ووهله اودس ئې وکړ او تراودس کولو وروسته ورپه یادیدو پراختیایي بیا په

اوبواستنجا ووهله نوکه له مخرجه نجاست تجاوزنه وکړي (احسن الفتاوى ج ۲ ص ۱۰۸)

مسئله: که نجاست له مخرج څخه تجاوزنه وی کړي نواستنجا په اوبوسنت ده او که تیري کړي وی نوکه ددرهم تراندازه نه وی زیات شوی، نوپریمنخل واجب دی او که زیات شوی وی نوپریمنخل فرض دی او که په لمانځه کې ورپیا د شونوپه اخرینې صورت کې لمونځ باطلیږي. او په دوهم صورت کې مکروه تحریمی گړزي او په لومړي صورت کې تنزیهی مکروه دی. (امداد الفتاوى ص ۱۳۹ ج ۱)

(نوپه اخرینې صورت کې دی لمونځ مات کړي او په دوهم کې دي پوره کړي لمونځ دی راوگرزوي او په اولنې کې راگرزول هم ضروري نه دی. (رفعت)

چیري چې غټي اووړی بولی کول صحیح نه دی

مسئله: په مسجد یاد مسجد پر بام غول او متیازي کول حرام دی، داسی ځای غټي او کوچنی بولی کول چیري چې و قبلې ته مخ یا شاوی مکروه دی که ځنگل وی او که ابادی.

مسئله: کوچنی ماشومان دکوچنی او غټوبولولپاره داسی ځای کښینول چیري چې قبلې ته مخ یا شاوی ناجائز دی اوددي گناه پر کښینوونکي ده.

مسئله: دلما و سپوږمۍ پر لورد غټو یا کوچنیو بولولپروخت مخ یا شا کول مکروه دی.

مسئله: په ولاړو اوبوکي غول او متیازي کول حرام دی په زیاتو ولاړو اوبوکي تحریمی مکروه دی او په روانو کې تنزیهی مکروه دی.

مسئله: په لوبښي کې غټي یا کوچنی بولی کول په اوبوکي اچول یاداسی ځای غټي او کوچنی بولی کول چی له هغه ځایه وبهیري اوبوته ورشی مکروه دی (له مرداری نالی پرته)

مسئله: دویالی، تالاب اونورو پر غاړه غټي او کوچنی بولی کول مکروه دی کله چې نجاست په کې ولویږي، اوداغه رنگه ترداسی ونه لاندی چې په سیوری کې خلگ کښینی اوداغه رنگه دگلونو او میوې ترونه لاندی، دغه رنگه په ژمی کې چې پرکوم ځای خلگ کښینی ولمرته اود حیوانانو په منځ کی، ومسجد او عیدگاه ته دومره نژدی چې له بد بویي څخه لمونځ کوونکي په تکلیف شی، په هدیره کې یا پرداسی ځای چیري چې خلگ اودس یا غسل کوي، په لاره کې، وهواته مخامخ، په سوري کې، ولاري ته نژدی اووکاروان یا کومي غونډي ته نژدي تحریمی مکروه دی.

لنډه داچي داسی ځای چیري چې خلگ ناسته پاسته کوي اودوي ته تکلیف وی اوداسی ځای چې ورڅخه راوبهیري و خپل طرفته راشي مکروه دی. (علم الفقه ص ۴۵ ج ۱، شرح نقایه ص ۴۹ ج ۱، هدایه ص ۴۸ ج ۱، درمختار ص ۵۶ ج ۱)

دغټو او کوچنیو بولولپر مهال چې له کومو شیانو څخه ځان ساتل پکار دی

مسئله: دمتیازو او غولو کولوپر مهال خبري کول، بیله اړتیا ټوخل، دکوم ایت یا حدیث یا کوم بل متبرک شي لوستل یاداسی شی چې ورباندی دالله ﷻ یا نبی، یا ملکی یا دکوم عزتمند نوم وی یا کوم ایت یا حدیث یادعاء لیکل شوي وي دځان سره ساتل، بیله اړتیا په پروته

يا ولاړه غټي او کوچني بولي کول ټولي جامي ايستل لوڅ بريندو غټي او کوچني بولي کول، په بني لاس استنجاء وهل.

(علم الفقه ص ۴۵ ج ۱، بهشتي زيور ص ۱۱ ج ۱، دمنيه ص ۱۱۷ وکيري ص ۵۸ په حواله)

په کومو شيانو چي استنجاء صحيح نه ده

مسئله: هل، د خوراک شيان، گوښر خوشاښي، او په هر مردار شئ او هغه لويه يا ډيره چي يو ځل استنجاء په وهل شوی وي، پخه خښته، ټوکر بنښنه او سپينه، سره زر، سپين زر، گيلټ، کوله، چونه، او په داسي شيانو استنجاء وهل چي مرداري نه شي پاکولای لکه سرکه اونور... کوم شيان چي څاروی او نور خوري لکه پروږ، وابښه او نور او داسي شيان چي بيعه لري، که لږ بيه ولري او که ډيره لکه کپړه اونور، (کومې کپړې او کاغذونه چي د استنجاء وچولو لپاره جوړ شو دي په هغو باندې جائزه ده.)

مسئله: دانسان اجزاء لکه وينستان، هډونه، غوښه او نور د حيوان هغه جزء چي ورسره متصل وي، د مسجد چټائي او نور، د ونه په پانږو، کاغذ که څه هم ورباندې ليکلی وي او که ساده وي، د زمزم اوبه، داوس پاتي شوی اوبه، د بل په مال بيله اجازي او خوښي، هغه که اوبه وي که رخت يا کوم بل شئ، پنبه، او داسي ټول شيان چي ورڅخه انسان يا دهغه حيوانان گټه اخلي، په دغو ټولو شيانو استنجاء وهل مکروه دی.

(علم الفقه ص ۴۶ ج ۱، شرح وقايعه ص ۱۲۷ ج ۱، در مختار ص ۵۷ ج ۱، شرح نقايعه ص ۲۷ ج ۱، هدايه ص ۴۸ ج ۱)

په کومو شيانو چي بېله کراهته استنجاء صحيح ده

اوبه، د خاورو لويه، هر هغه شئ چي پاک وي او نجاست ليري کړي په دي شرط چي مال او محترم نه وي. (علم الفقه ص ۴۶ ج ۱)

مسئله: له ساده کاغذ يا ورباندې څه ليکل شوی کاغذ څخه دلوتي کار اخيستل مکروه دی. (احسن الفتاوی ص ۱۰۸ ج ۲)

مسئله: نن سبا چي کوم کاغذ دلوتي په توگه کارېږي چي ورته کلينک پيپر ويل کيږي [toale tissue] هغه د ليک وړ نه وي په هغه کي د جذبولو صلاحيت وي، په هغه استنجاء کول او روڅخه دلوتي کار اخيستل بيله کراهته جائز او صحيح دی.

(احسن الفتاوی ص ۱۰۸ ج ۲، شامی ص ۳۴۰ ج ۱، فتاوی دارالعلوم ص ۳۸۰ ج ۱)

مسئله: که دغه کاغذ د خاورو دلوتي په څير جذب کوونکی وي نو ددې هم هغه حکم دی کوم چي د خاورو دلوتي دی، که له منخرج (سوري) څخه شاوخوا امتیازي نه دی خوري شوی، يا خوري شوی دی خو ددرهم په مقدار کي دننه خوري شوی دی نو ددې تر استعمال وروسته يواځي په اودس کولو هم لمونځ کولای شي کنه په اوبو به هم پاکي حاصلول ضروري وي. (نظام الفتاوی ص ۲۳ ج ۱، امداد الفتاوی ص ۱۳۹ ج ۱)

مسئله: غوره دادی چي لومړی په لويه نجاست ليري کړل شي او تر هغه وروسته اوبه وکارول شي، خونن سبا په ښارونو کي د گټر طريقي (فلش اونور) په وجه دلوتي استعمال ډير تکليفجن وي، په لويو غورځولو داوبولاره بنديږي چي د بدبويي او ايذاء باعث گرزي، بيا ددې په پاکولو کي هم ډيري ستونزي رامنځته کيږي ځکه په داسي ځای کي دلوتو استعمال هيڅکله نه دی پکار، دلوتي او ډبري استعمال مستحب دی او خپل ځان او نور خلک په مصيبت کي اچول حرام دی، د کوم مستحب کار په خاطر حرام کار کول جائزه دی

خودپاکي په غرض چي کوم جذب کونکی کاغذونه په بازار کي ترلاسه کيږي دهغوئ استعمال جائز دی.

(احسن الفتاوی ص ۱۰۵، ج ۲، فتاوی رحیمیه ص ۲۷۸ ج ۴)

دبولوداړتیا په ترسره کولو کي بندیزونه

دارتیا دپوره کول یعنی دغټواو کوچنیو بولواو نورو کولو په اړه شارع ﷺ خو طریقی مقرري کړی دی چي له ټولگی څخه هغه احکام دی د کومو تر اوجي په ځانکړتیا سره دنجاست زائلو سره دی (دناپاکي لیري کولو سره دی) که نجاست په ابوسره لیری کړل شی هغه ته استنجا وائي که له اوبو پرته په کوم بل شی مثلاً په لوته او نورو لیري شي نو هغه ته استجمار وائي.

دارتیا ترسره کولو پر طریکو (آدابو) ځینی خلک دانیو که کوي چي حاجت ترسره کول له فطري اعمالو څخه دی چي دهغه پر ځای کول انسان دخپلو ځانگړو حالاتو او ماحول سره سم کوي، پدې شرعي بندیزونه لگول بیله ددي چي اړتیا پېښه شي، انسان په مشکلاتو کي اچول دی او پر تکلیف گاللو مجبورول دی.

دانیو که هم دهغو خلکو او نورو نیو کوته ورته ده کوم چي له شرعی ذمه واریانو آزادی غواړي کني د حیض او کوروالی او نورو په اړه چي کوم بندیزونه شارع ﷺ لگولی دی او دهغو بندیزونو چي یادونه پر مخ راځي، اخیر توپیر څه دی؟

دغوره والی خبره خوداده چي په اسلامی شریعت کي چي په دې اړه کوم څه راغلی دی هغه ټول امورداسی دی چي عقل یي تسلیموي او کوم چي دصحت دځوندی کولو له تقاضو سره سم دی، اودپاکي

کومه طریقه چي لازمه شوي ده دمعشرتی نظام له اړتیاوو څخه دی حقیقت دادی: چي اسلامی شریعت چي دکو موشیانو امرکړی دی که څه هم دهغه حکم دعلت او مصلحت په وند په بنسټه نشي کیدای، ځکه چي دا ټول شرعی تکلیفونه کوم چي د انسان لپاره ځانگړی دی هغه ټول دالله ﷻ په بندگي (عبادت) کي داخل دی، او انسان ته دحق نشته چي ترڅو ددي پر ځای کولو څخه عاجز نشي. نه دی څخه مخ اړونه وکړي، له دې سره دا ټول شيان د عقل سره سم دی. اود انسان لپاره چي کوم عبادتونه په شریعت کي مقرر شوی دی، هغوي دروغتیا او معاشرتی تقاضو موافق دی.

اخیر څوک شته چي دا وائي چي له مردلاري پاکيدل ضرور نه دی او هغه څوک شته چي دا ویلای شی چي ددي لپاره کومې طریقی شریعت نبودلی دی هغه دانسان لپاره گټوري نه دی.

په حقیقت کي د اسلامی شریعت احکام ټول د معاشری د ښیځې اود انسان دخواخوږي لپاره دا ټول بندیزونه گټور دی او چاته پردې دنیو کي کولو توان نشته، اوس دارتیا ترسره کولو په اړه احکام واجب، حرام، مستحب، او مکروه په ترتیب سره بیانېږي. (کتاب الفقہ ص ۱۵۲ ج ۱)

داستنجا واجب شيان

(۱) لومړی هغه شيان چي داستنجا لپاره واجب دی مثلاً استبراء یعنی دغټواو کوچنیو بولو وروسته چي کوم څه پاتی شي دهغه خارجول، تردی چي دا غالب گمان شي چي اوس هلته هیڅ نشوپاته، دځینو وگړو په عادت کي داخل دی چي په تگ راتگ، ولاړیدو، یا په داسی حرکت کولو چي دوي یي عادیان وی دمتیازو دریدلی څاڅکی

راوړي، پر داسې خلکو د عادت سره سم پخپله استبراء واجب ده، ځکه نو که د بولو د قطرو په بندیدو کې شک وي نو اودس کول نه روا کیږي، که بيله ډاډمن کیدو په همدې حالت کې اودس وکړ او د بولو قطره راغله نو اودس به یې کاره شي. لنډه دا چې واجب دی چې د دریدلې نجاست که شبه وي نو ټول دی وتلو ته پرېږدي، تردې چې ورته دا غالب گمان شي چې اوس هیڅ نه دی پاتې ددې خبرې پر وجوب د ټولو اتفاق دی، په دې کې د چا اختلاف نشته.

(۲) دوهمه د پاملرنې وړ خبره هغه ځای دی چې د اړتیا ترسره کول حرام دی پر قبر سربیره (یا ورته نژدې) د حاجت پوره کول حرام دی، ددې سبب ښکاره دی هدیره د نصیحت او عبرت حاصلولو ځای دی، ځکه د ابه ډیره بد اخلاقي وي چې هلته انسان خپل فرض ښکاره کړي او هغه په راوتونکي مرداري ککړ کړي، ځکه چې در رسول الله ﷺ په صحیح حدیث کې راغلی دی چې نبی ﷺ د قبرونو زیارتونو ته هڅونه کړې ده ترڅو اخیرت په یاد شي، نو دا خو ناپوهی او بې عقلی ده چې څوک داسې ځای چېرې چې خلک عبرت حاصلولو او داخرت ورپه یادولو لپاره راځي د غټو بواو وړو بولو ځای وگرزوي داسې کول د نصیحت حاصلولو اود الهی ویرې دهغه مقصد ضد دی کوم چې د قبرو نود زیارت په اړوند دی، زیاته پردې په داسې حرکت د هدیرو سپکاوی دی (ددې په اړه تفصیلی مسئلي انشاء الله په مسائل میت کې راځي)

(۳) درېیم دا چې په هغو ځایونو کې چې د اړتیا ترسره کول جائز نه دی ولاړی اوبه دی، چې پکې د اړتیا ترسره کول ممنوع دی (یعنی غټی

او کوچنی بولی کول منع دی) او ولاړی اوبه هغه دی چې بهیري نه، حضرت جابر ؓ له رسول الله ﷺ څخه ددې حدیث روایت کړی دی چې رسول الله ﷺ په ولاړو اوبو کې له متیازو کولو څخه منع کړې ده (دمسلم، ابن ماجه او نور په روایت) د کوچنیو بولو په ممانعت کې غټی بولی کول هم شاملی دی ځکه چې دا ترهغه هم زیاته ناوړتیا ده، ځکه ددې منع په زیاته سختی سره دی.

یادونه دی وی چې د فقهی دغه حکم له هغو غورو حکمونو څخه دی کوم چې د علم له مخه منل شوی ادسلیم عقل په نزد خوښ کړل شوی دی، ځکه چې هغه اوبه کومې چې د گټې رسول لپاره وي دهغو مردارول په بدو خصلتونو کې تر ټولو ناوړه ځوی دی برسيره پردې په داسې کولو تیري کونکي ناروغي او نور هم پیدا کیږي.

لنډه دا چې د اسلام د مذهب له ښیگر څخه دی چې دهغه څومره عبادتونه دی هغوی دانسانانو د خواخوږۍ له تقاضو سره سم دی.

(۴) څلورم دا چې د اړتیا ترسره کول په داسې ځای کې حرام دی له کومه ځایه چې اوبه رابهیږي او چېرې چې د خلکو تگ راتگ وي او چېرې چې دارام لپاره سایه اوسیوری وي، حضرت معاذ بن جبل ؓ روایت کوي چې رسول الله ﷺ وفرمایل: دلغت له دریو شيانو ځان ساتئ: داو بو پر گودرغتي بولی کول، یادلاري پرسر د اړتیا ترسره کول، یاد هغه سیوري پر ځای کوم چې دارام لپاره وي.

(۵) پنځم قبلې ته مخ یا شا کولو پر مهال اړتیا پوره کول حرام دی که په کور کې وي که په ډگر کې او که په ځنگل کې که په غلطي سره څوک د بولو لپاره قبلې ته مخامخ کښیناستی اویا ورپه یاد شونو اوس که

مخ گرزول ممکن وو نو سمدستی دی وگرزي، کنه نو پکار دی چې ترڅو ممکن وی د اړتیا ترسره کولو پر مهال دی قبلې ته مخ نکړي، او د استنجاء و هلو او د لوتو کارولو په اړوند هم هغه حکم دی کوم چې د کوچنیو او غټو بولو دی یعنی دغه دواړه کاره هم (قبلې ته مخامخ کیدو په حالت کې) تحریمی مکروه دی.

(نن سبا د کورنوپه ودانو لوی د هوساینې د شیانو خیال ساتل کېږي آیا دغه حدیث شریف عملی کول کوم گران کار دی؟ رفعت قاسمی غفرله (۶) شپږم دا چې د حاجت ترسره کولو پر مهال هواته مخامخ کښینستل مکروه دی نو د امتیاز وکولو لپاره د هوا پر لور کښینستل نه دی پکار، داسی نه چې د بولو شاخکی د هوا په څپو کې راو غورزي او پلټي موکړي، ښکاره خبره ده چې په دې حکم کې پخپله د اړتیا ترسره کوونکی گټه ده، داسی د انسان په فطرت کې داخل دی چې دی دخپل بدن او جامو پلټیدو څخه ځان گوري، شارع ﷺ د همدې مصلحت په نظر کې نیولو او د دې لپاره چې خلکو ته د پاکۍ حاصلولو هڅونه وي، دغه کاريي مکروه بللی.

(اونن سبا په ولاړه امتیازي کول فیشن دی چې پکې خدای خبر پر جامو او بدن څومره شاخکی مښلی کله چې په حدیث شریف کې څرگند راغلی دی چې یوه سړی ته یواځې د امتیازوله شاخکو ځان نه ساتلو په وجه د قبر عذاب ورکول شوي و، رسول الله ﷺ د دې خبر ورکړې و، ځکه له دغو شیانو ځان ساتل پکار دی. محمد رفعت قاسمی غفرله

(۷) اووم دا چې د حاجت پوره کولو پر وخت خبری کول مکروه دی، ځکه چې داسی کول پخپله د خبرو سپکاوی دی، او دسړی هیڅ فکر نه

وی، ډیر ممکن دی چې د خبرو په دوران د الله تعالی نوم یاد الله در رسول نوم یادې ته ورته کوم پاک لفظ پر ژبه راشي، پر دې برسیره بیله اړتیا خبري کول داغسی هم مکروه دی، پرته له دې چې داو بولونی وغواړي یا د ستمال، رخت، د استنجاء د لوتی او نورو غوښتنی لپاره وی کوم چې د نجاست د ځای پاکو لویا وچولو لپاره کارول کېږي یا د ضرورت په خاطر و خبرو ته اړشی نوم مکروه نه دی.

(۸) اتم (په ډگر، ځنگل، او نورو کې) ولمر یا سپوږمۍ ته مخامخ کښینستل او حاجت پوره کول مکروه دی، ځکه چې دا د الله د قدرت د ښو او دهغه له نعمتونو څخه دی چې ورڅخه د الله ﷻ و مخلوق ته گټه رسیږي، او د اسلامی شریعت له اصولو څخه دی چې د الله ﷻ د نعمتونو احترام او د هغوی درناوی وشي.

(۹) نهم دا چې استنجاء په کین لاس ووهله شي، ځکه چې ښي لاس عموماً د ډوډۍ او نور خوراک لپاره دی.

د اهم مستحب دی چې د استنجاء پر وخت د کین لاس گوتی تر نجاست لگیدو مخکې لندې کرل شی، تر څو زیاتې په نجاست ککړي نشي، داغه رنگه تر فارغیدو وروسته کین لاس په کوم پاکوونکی شی پریمنځل هم مستحب دی.

او د استنجاء پر وخت غړی سست پر ښودل مستحب دی ترڅو په آسانی سره نجاست زائل کرل شی. (کتاب الفقه ص ۱۵۴ تر ۱۵۸ پوري اتوک)

مسئله: دا حنا فیه نزدکه روژه نه وی نو د استنجاء پر وخت د جسم سست پر ښودل مستحب دی ترڅو دروژي پر مهال د بدن په سستوالی

روژه ماته نشی، ځکه په اوبو دنده رسولو کي که له زیاتې مبالغې څخه کار واخیستل شي نوروژه ماتېږي.

(کتاب الفقه ص ۱۵۸ لومړۍ ټوک، مظاهرت ص ۳۵۲ ج ۱)

په اوبو د استنجاء و هلو دوه شرطونه دي

په اوبو د استنجاء و هلو دوه شرطونه دي يو خودا چي اوبه طهور يعنی پاکوونکي وي، دوهم شرط دادي: چي هغه اوبه د مردارۍ پرېمنځلو لپاره کفايت کوونکي وي، ځکه نو که اوبه لږوي چي نجاست له خپل ځايه نشي ليري کولای چي تر نجاست لگيدو مخکي چي کوم حالت و، هغه ځای بيا هم همغسۍ شی نو په داسی صورت کي دی دغه اوبه ونه کارول شي. (بلکه د دوهمه کمو اوبو په موجوديت کي دی په لوټه استنجاء و هله شي) (ځکه چي دلوتو او نورو استعمال داوبو د موجوديت سره هم دهغه قائم مقام کيدای شي خو بيا هم داوبو کارول غوره دی او تر ټولو غوره خوداده: چي لوټه او اوبه دواړه و کارول شی. په کومو صورتونو کي چي دلوتي استعمال بيله اوبو صحيح دی.

(کتاب الفقه ص ۱۶۰ ج ۱)

مسئله: بيله لوټو يو اڅي په اوبو استنجاء و هلو بشپړه پاکي حاصلېږي په دی شرط چي د څاڅکو ناروغی نه وي، او که د ناروغی وه نو لومړی د خاورې په لوټو استنجاء و هلو پکار دی یا کوم بل تدبير کول پکار دی چي د څاڅکو راتلو احتمال پاته نشی. (امداد الاحکام ص ۴۰۰ ج ۱)

لومړی دی دمخ خواو مينځله شی که دشا؟

يوه پوښتنه داده: چي لومړی دمخ خوا پرېمنځل پکار دی که دشاخوا؟ په دی اړه مسلکونه تفصيل غوښتونکی دی زموږ دامام ابو حنيفه

ﷺ په نزد لومړی دی دغټو بولو ځای و مينځل شي، ځکه چي هغه ځای زیات مردار دی او ځکه هم چي دغټو بولو د ځای اودهغه سره خواکي ځای په مېنلو د متياز و څاڅو کي راوړي، ځکه نو دمخ خوا په لومړی پرېمنځلو هيڅ فائده نشته.

مسئله: د استنجاء و هلو پروخت د څاڅکو خیال اووهم نه دی کول پکار، په خیال اووهم کوم شی نه مردار ږي، داسی توهمات رفع کوی او په زړه زړه کي اعوذ بالله وایاست، هيڅکله و هم مه کوئ (فتاوی دارالعلوم ص ۳۷۳ ج ۱) (د الاشباه په حواله). (که اوبه زیاتې وي نو دوه ځله پرېمنځل هم څه پروانه لري. «رفعت»

په استنجاء کي دلوتي پر ځای نور څه استعمالولای شي

مسئله: دا حنا فوپه نزد دلوتي په توگه د پاک شي استعمال سنت دی مثلاً خاوره زوړ ټوکړ او نوردو چي خاوري ټوتي.

اوپه مکروه شيانو استنجاء و هلو تحریمی مکروه دی. مثلاً هلوکي، گوبر (خوشائي) ځکه چي رسول الله ﷺ په دغو شيانو له استنجاء و هلو څخه منع کړيده داغه رنگه د انسان او حیوان د خوراک څښاک په شيانو او هغه شيان کوم چي شرعاً د احترام وړوي په هغوي سره استنجاء و هلو تحریمی مکروه دی او د مال ضائع کول هم منع دی او هغه شيان کوم چي شرعاً د احترام وړوي په هغو کي دغه شيان دی:

د انسان د بدن کومه برخه که دکوم کافروی او که دمردار، ليکل شوی کاغذ که څه هم پر هغه نیم توری ليکل شوی وي، ځکه چي هغه د احترام وړ دی (خوا که په هره ژبه ليکل شوی وي) او داسی کاغذ چي هيڅ نه وي ورباندی ليکل شوی خو پر هغه ليکل کيدای شی، خوداسی

کاغذ چي ورباندی نشی لیکل کیدای په هغه استنجاء کول بیله کومه کراهته جائز دی لکه: (toilet tissue) داغه رنگه دداسی شی دلوټي په توگه کارول مکروه دی چي قیمتی وی او په استعمالولو هغه تلف شي یا ئي بیه کمه شي، هوکه هغه شی داسی وي چي تراستعمالولو وروسته په پریمنخلویا وچیدلو بیا هغه دمخکی په ډول کیدای شي نو ددي شی په استعمال کي کراهت نشته.

دپخو خښتو، توکرو، بښښي، کوټلې اوبنوا ئي ډبري استعمالول مکروه دی او که دهغه کارول تاوانی وی نو تحریمی مکروه کیږي، ځکه چي دزیانمنو شيانو کارول جائز دی، دا کراهت به تنزیهی وی. که ددی استعمال زیانمن نه وی.

ددې شيانو دمکروه والی سبب دادي: چي ددوي په استعمال هغه ځای نه پاکيږي اوسنت دادي: چي دغه ځای پاک کړل شی.

مسئله: دکوم بل چاله دیواله لوټه راخستل استنجاء په وهل تحریمی مکروه دی ځکه چي دبل مال ته لاس اوږدول جائز نه دی، هوکه خپل دیوال (اونور) وی نو په دې کې هیڅ کراهت نشته. (کتاب الفقه ص ۱۶۰ ج ۱)

(دځینو بڼا غلیو عادت وی: چي په روانه روانه دیو چاله دیواله لوټه راوباسی، او اودس وچول پیل کړي حال دادي: چي داسی کول جائز نه دی چي دچامال بیله اجازي وکارول شي، او ځینی خلک پرلاره په روانه روانه خبری کوی اودس وچوي دا غلطه طریقه ده اودبې حیايي خبره ده اوداسلام دبدنامی سبب دی. محمد رفعت غفرله

استبراء دنرو لپاره

مسئله: دطهارت (پاکي) مسئلې دنارینه اوبښئینه دواړو لپاره یو ډول دی، خواستبراء پرمیرمن واجب نه ده اوله استبراء څخه مراد دادي: چي دمتیازو څاڅکي یا غټي بولی چي تراوسه پرمخرج لگیدلی وی هغه دی په پوره توگه وایستل شي، تردی چي دا غالب گمان شی چي پردې ځای هیڅ نه دی پاته پرمیرمن داعمل واجب نه دی، خودا پروا جب دی چي له غټواو کوچنیو بولوفارغیدو وروسته لږ وځنډ یږي (یعنی بیرته دی نه کوي چي څاڅو کي وڅڅیږي) تردی وروسته دی استنجاء (په اوبو) یا لوټه یادی دواړه استعمال کړي.

(کتاب الفقه ص ۱۴۹ ج ۱، احسن الفتاوی ص ۱۰۴ ج ۲)

استبراء نوم له بهر څخه راوتوونکو شيانو څخه دبرأت غوښتل، په دغو طریقو کي چي هره طریقه وی چي ورڅخه یقین حاصل شي چي دنجاست هیڅ اثر باقی نه دی پاتی شوی، اودنجاست دزائیدو اطمینان دخلگو دطبیعتونو دیوالی په وجه بیل بیل وی، چاته ژرپاکي حاصلیږي او چاته په ځنډ، اودچا اودس په تگ کولو وچيږي اودچاپه غاړی تازه کولو. (کشف الاسرار ص ۱۰۱ ج ۳)

مسئله: په لوټه داستنجاء وهلو په اړه دمیرمنو حکم دنرو په ډول دی یعنی دمیرمنو لپاره هم همداسی مستحب دی لکه دنرو لپاره.

(فتاوی دارالعلوم ص ۳۷۴، دردالمختار ص ۳۱۹ ج ۱ په حواله)

دمتیازو دناروغ داپرېشن حکم

پوښتنه: دزیدم تیازی بندی شوی، ډاکټر ترنوپورته په آپرېشن دمسالی پائپ ورو لگاوو، په دغه پائپ کي متیازي راځي اودغه

پاڼې همیشه پرگیده وی اوله متياز و د ک وی، د پاڼې خوله په تار تړلې وی نو په داسی حالت کي داشخص لمونځ کولای شي او کنه؟
 ځواب: په داسی حالت کي هم لمونځ معاف نه دی، کول ئی ضروري دی (که) شبه ورته وی نو وروسته دی راوگرزول شی، په ناسته که نشی کولای نو په پروته دی په اشاره وکړی خو پر پیدی دی نه.
 (فتاوی رحیمیه ص ۳۶۵ ج ۴)

دمتيازوله لاری دسپینواو بوونلو حکم

مسئله: د متيازوله لاری چي کومې سپینی اوبه راوړي هغه مرداري دی اونجاست غلیظه دی او اودس ماتوونکی دی، او پریدن یا جامه که ولگيږي نوبدن او جامه مرداريږي خودیوه درهم په اندازه (یعنی دلاس دورغوی د ژورتیا په برابر) معاف دی، که دمنځلو وخت نه وی اودائي اغوستي وي نولمونځ صحیح کیږي، وروسته دی پریمنځل شي،

(فتاوی رحیمیه ص ۳۶۷ ج ۴ د درمختار مع الشامی ج ۱ ص ۲۹۳ په حواله وهدايد ص ۵۸ ج ۱ باب الانجاس، مالابد منه ص ۱۹)

په استنجاء کي یوه لویه دوه ځله کارول

مسئله: په کومه لویه چي یو ځل استنجاء ووهله شي هغه مرداره شوه دوهم ځل دهغې کارول منع دی خو که ددي بل اړخ نه وی کارول شوی نوددي (هغه بل اړخ) کارول صحیح دی داغه رنگه که ئي وسلوی او مرداره برخه ئي وسلوي بیا هم دهغې کارول صحیح دی.
 (فتاوی محمودیه ص ۴۸ ج ۲ د شامی ص ۲۲۷ ج ۱ په حواله)

مسئله: داستنجاء کارول شوی لویه په وچیدونه پاکيږي، ځمکه په وچیدو پاکيږي، لوتي تراستعمال وروسته نه پاکيږي، ځکه دوهم ځل په دې استنجاء مکروه ده. (احسن الفتاوی ص ۹۳ ج ۲ د درمختار ج ۱ ص ۲۸۷ په حواله)

مسئله: که مه لویه چي یو ځل استنجاء ووهل شوي وي په هغه دوهم ځل استنجاء ووهل مکروه دی خو که اړتیا وي د سفر او نور په وجه تر وچیدو وروسته که هغه وسلول شي دوهم ځل درېیم ځل یا زیات استنجاء په ووهله شي نو پروانلري.

(فتاوی دارالعلوم ص ۳۷۶ ج ۱ د درمختار ص ۳۱۴ ج ۱ باب الاستنجاء په حواله)

یواځي په لویه استنجاء ووهل

پوښتنه: که دغټو یا کوچنیو بولو وروسته په لویه ځان پاک کړي په او بوئي ونه مینځی، بې له پریمنځلو ئي اودس وکړ لمونځ ئي ادا کړی نولمونځ صحیح شو او کنه؟ او داغه رنگه ځینی وگړي صرف لاسونه منځي ووهی ته کښینی، حال دادي چي اوبه هم موجودی وی، شرعاً څه حکم دی؟

ځواب: که متيازوله مخرجه تجاوز وکړ اودزیات مقدار تریوه درهم (قطر = ۱۱ - انچ ۷۵ ۲ سینتي میتراوتول پیمائش = ۹۵ انچ = ۹۴ سینتي میترا) زیات نه شونویله پریمنځلویواځي په لویه کارول لمونځ صحیح کیږي، او دغټو بولو حکم دادي: چي په لویه تراستنجاء ووهلو وروسته که له مخرجه تجاوز وکړونکی نجاست وزن یوه مثقال (۵ ماشي = ۴۸۶ گرامه) یا تردې کم وي نولمونځ صحیح کیږي که څه هم په خوریدو کي تریوه درهم زیات وی - یواځي په لاس منځلو ووهی خوړل جائز دی، خو که له مخرجه تجاوز وکړونکی نجاست ددرهم تر مقدار زیات وی نو بیلله عذره هغه نه پریمنځل تحریمی مکروه دی او که ددرهم په مقدار یا تر هغه لږ وي نو تنزیهی مکروه دی.

(احسن الفتاوی ص ۱۰۸ ج ۲ د درمختار ص ۳۱۴ ج ۱، ص ۳۹۳ ج ۱ په حواله)

مسئله: داستنجا په اړه غوره طریقه داده: چي لومړی په لوته استنجا ووهی بیا په اوبو، او که یواځي په لوته استنجا ووهی یا یواځي په اوبو استنجا ووهی نو د اهرم کفایت کوي اوسنت استنجا ادا کیږي.

(فتاوی دارالعلوم ص ۳۷۹ ج ۱ درد المختار ص ۳۱۲ ج ۱ په حواله)

مسئله: شریعت د عامی ابتلاء په مواقعو لږ نجاست معاف کړی دی، لکه په بیت الخلاء (تټی) کي دمچانو او نور پر مرداری کښینستو وروسته پریدن او جامو کښینستل او دلاري څاڅکي او نورو.

(احسن الفتاوی ص ۱۰۵ ج ۲)

مسئله: دمچ ماشي او نورو غول منع کوونکي نه دی. (کشف الاسرار ص ۲۲ ج ۱)

په ولاړه متیازي کول

پوښتنه: ځینی دنوي رڼا خلگ وائي چي په ولاړه بولي کول پکار دی ځکه چي نبی ﷺ داسی کړي دي؟

ځواب: دا خبره یو مخ غلطه ده چي رسول الله ﷺ داسي کول، دده مبارک ﷺ همیشه په ناستی بولي کول عادت وو او داغه رنگه موږ ته پکار دی ځکه چي په ولاړه بولي کولو څخه ده مبارک منع کړیده، او په ولاړه د مرداري اندیښنه ده، حال دادی: چي له دی څخه دبچ کیدو ځانگړی تاکید او تمهید په حدیث شریف کي راغلی دی، او فرمایلي دي: چي د قبر عذاب زیاتره د بولو څخه پروانه کولو اوله هغه څخه د ځان نه ساتلو په وجه وي، له دي پرته په ولاړه متیازي کول د نبی ﷺ د طریقی او عادت په خلاف دی له دی څخه ځان ژغورل پکار دی.

رسول الله ﷺ یو ځل دعذر له کبله په ولاړه بولي کړي دي، ده مبارک به تشریف یوړ یو څوړ ځای وو چي ورباندي خلگود کورونو ا مبارونه او نور اچول هلته په کښینستو دښویدو اندیښنه هم وه داغه رنگه هغه ځای ناپاک اولوند هم وو، د جامو دککړیدو ویره هم وه او دده مبارک په ملاکي درد وچي دهغه لپاره په ولاړه بولي کول په عربو کي ژر تاثیر کوونکی درملنه بلل کیده، په دغو وجودی مبارک دریدلی وو کله عادت او طریقه ئي دانه وه اوس هم که دچاپه رشتیا عذروي نو په ولاړه بولی کول ورته روا کیږي بیا هم د میتازوله څاڅو کو احتیاط ضروري دی. بي بي عائشه رضی الله عنها فرمائي: چي څوک په تاسو کي داو وائي چي رسول الله ﷺ په ولاړه متیازي کولي دهغه تصدیق مه کوئ (یعنی هیڅکله باور مه په کوئ) رسول الله ﷺ همیشه په ناسته بولي کولي.

(الجواب المتین ص ۸ واحسن الفتاوی ص ۵۱۵ ج ۱، فتاوی دارالعلوم ص ۳۷۷ ج ۱، مشکوة شریف ص ۴۳ ج ۱، بخاري ص ۳۶ ج ۱، عمدة القاري ص ۱۳۸ ج ۳)

مسئله: بې له عذره په ولاړه متیازي کول مکروه او بد اخلاقي ده.

(شرح النقایه ص ۵۷ ج ۱، رد المختار ص ۵۷ ج ۱، مظاهر حق ص ۲۲۵)

مسئله: په غسل خانه کي بولي کول، په بني لاس بیله مجبوریته استنجا وهل، دغټو او کوچنیو بولو کولو پر مهال خوراک څښاک مکروه دی.

مسئله: بیله اړتیا په پرتو یا ولاړه متیازي، غول کول، یاد کولو پر مهال ټولې جمی ایستل پیره ناوړه خبره ده. (امداد السائلین ص ۱۶)

تر استنجا کولو وروسته دلوندوالی راوتل او دهغه درملنه

پوښتنه: دزید تربولو وروسته تر نیم ساعت پوري څاڅکی راځي، دلوتي او اوبو کارولو وروسته بیا ولوتي ته اړوي؟

خواب: په داسې صورت کي په لوټه او اوبو استنجا و هلو وروسته دخاض اندام (ذکر) په سورۍ کي پنبه اونور کنبیږدی، ترڅو دلوندوالی راوتلو شنبه پاتې نشي، نو تر پنبه ایښودلو وروسته دی اودس وکړي لمونځ دی ادا کړي. (فتاوی دارالعلوم ص ۳۷۸ ج ۱ دردمختار ج ۱ ص ۱۳۹ باب نواقض الوضوء په حواله)

مسئله: دکوم چاچي داناروغی وی چي دبولو کولو وروسته څاڅو کي راځي پرده په اوبو استنجا و هلو مخکي دلوتي یا تشویپ استعمال لازم دی، کله چي دامن شي بیادې په اوبو استنجا ووهي. (آپ کی مسائل ص ۸۴ ج ۳) یادې پورتنۍ طریقه خپله کړي.

مسئله: داستنجا پرلوټه لگیدلی لاس که پر پرتاگه (یانورو) ولگيږي نو پرتوگ نه مردار یږي. (فتاوی دارالعلوم ص ۳۷۶ ج ۱ دعالمگیری ص ۴۸ ج ۱ باب الاستنجا په حواله)

مسئله: په استنجا کي دلوتي ترکارولو وروسته که دنجاست اثرباقی پاتې شو اود مرداري دځای خوله پر جامه ولگیده نو جامه نه مردار یږي (که څه هم دهغه مقدار تر یوه درهم زیات وي، ددې په خلاف که داستنجا لوټه په لږو اوبو کي ولویږي نو هغه اوبه مردار یږي. (فتاوی دارالعلوم ص ۴۹ ج ۱)

مسئله: دخاورو په لوټه اودس وچولو وروسته که پر لاس بالکل نجاست نه وی لگیدلی نو که لاس په اوبو کي ولویږي نو هغه اوبه نه مردار یږي. (فتاوی دارالعلوم ج ۱ ص ۳۵۶)

مسئله: دبولو داسې نري څاڅو کي چي معلوم یږي نه، معاف دی، په دغو جامی اوبدن نه مردار یږي په داسې جامو کي لمونځ صحیح دی. (خوله دې څخه هم احتیاط کول پکار دی.

مسئله: که پر پرتاگه متیازي راووزي او پرتوگ لوند شي بیاد دې پرتاگه لوندوالی پریدن ولگيږي نو که ددرهم تر مقدار پر زیات ځای

لگیدلی وی نو د بدن پر یمنځل ضروري دی، که بیله بدن پر یمنځلو په نورو جامو کي لمونځ وکړي نو ددې لمانځه راگزول ضروري دي. (فتاوی دارالعلوم ص ۳۰۷ ج ۱، دردمختار ص ۲۸۴ ج ۱ باب الانجاس په حواله، هدايه ص ۷۱ ج ۱)

مسئله: کله چي دنایا کي مقدار تر درهم زیات شي نو تر جامو یمنځلو او پاکولو وروسته لمونځ کوئ. (فتاوی دارالعلوم ص ۳۱۱ ج ۱ ادهدایي ص ۷۱ ج ۱ باب الانجاس په حواله)

په پاکی کي دوسوې ختمولو طریقه

پوښتنه: که څوک په یقیني توگه کوم مردار شي مینځي خویو شک لاختم شوی نه وی چي بل پیل شي، په دې وجه هروخت ذهن پریشانه وی، دقرآن او حدیث په رڼا کي واضح کړئ؟

خواب: ددې شک علاج دادي: چي جامه یا شي درې ځله مینځي او (جامه اونور دي هم هر ځل ونستیځل شي) نو پاک شو.

تردي وروسته که شک راپیداشي نو دهغه هیڅ پروامه کوئ بلکه شیطان په داسې ویلو ووترتې چي ای مردوده! کله چي الله ﷻ اودهغه رسول ﷺ دې ته پاک وائي نوزه ستاد شک اچولو پروا ولي وساتم؟

که تاسو زماد تډیر عملی کړ نو انشاء الله تاسو به د شک له ناروغی خلاصون پیدا کړئ. (آپ کی مسائل ص ۹۰ ج ۲)

مسئله: دچا اودس نه و هغه اودس وکړ، یا بولو کولو وروسته جنب غسل وکړ او تراودس یا غسل وروسته ده پر خپله شرمگاه لوندوالی ولید خوده ته معلومه نه ده چي دا اوبه دی که متیازي؟ نودده لپاره دوهم ځل اوس کول پکار دی او که په لمانځه کي داصورت ورپېښ شو خو پخپله دده دنجاست یقین نه دی نوده ته پکار دی چي لمونځ پسې پوره کړي، دې لوندوالې ته دی فکر قطعاً نه کوي، هو! که

دبولويقين وي نوپيله خبره ده اوداسی شخص ته دوسوسي علاج وربندول شوی دی چي دی تر استنجا وروسته اوبه پر شرمگاه (خاص اندام) وشيندي ترڅوکه لونوالی په نظر ورشي نو دي ډاډمن وی چي داهم هغه اوبه دی کومې چي ده پخپله ورشیندلی وي. (کشف الاسرار ص ۱۵، مظاهرت ص ۳۶۴ ج ۱)

وحضرت تهانوی رحمۃ اللہ علیہ ته حضرت خواجہ رحمۃ اللہ علیہ عرض وکړ چي ماته په استنجا کي ډيري وسوسی راځي په ډيروخت کي مي په مشکل اودس وچيږي داستنجا دعای (ذکر) په مېنلوڅه ناڅه بياهم راوړي؟ حضرت تهانوی رحمۃ اللہ علیہ ورته وويل: داسی هيڅکله مه کوه په معمولي توگه له وچولو وروسته پريمنځل پکار دی په عوارف المعارف کي ليکلی دی: چي ددي حال دتيو په څير دی چي ترڅوئي مېني څه ناڅه ځيني راوړي (يعنی لکه شيدې چي ترڅولوشل کيږي نوشيدې دحيوان په تيوکي راځي اوکه لوشل ودروي نوشيدې هم دريږي) که همدغسی ئي پريږدي نو هيڅ نه راوړي، حضرت خواجہ صاحب عرض وکړ: چي وروسته څاڅو کي راوړي، ورته وئي فرمايل: هيڅ فکر مه کوه که څه هم وروسته لمونځونه راوگرزوي، خو ترڅوچي په زور دوسوسې په خلاف ونکړي داناروغی نه ليري کيږي، په دی وجه خوتاسوپه دغه تکليف کي ياست.

خواجہ صاحب وويل: دلوندوالی په وجه ديوه وخت په اوداسه کي ددوهم وخت په اوداسه کي شک رالويږي، ددې په وجه دپرتاگه دستمال هم پريمنځل غواړي.

مولانا تهانوی رحمۃ اللہ علیہ ورته وفرمايل: مه اودس کوه اومه دسمال مينځه، خو وروځي په زور داسی کولو وسوسی ختميږي.

(احسن الفتاوی ص ۱۰۷ ج ۲، دملفوظات کمالات اشرفیه ص ۱۹۸ ص ۸۰۷ په حواله)

له دې څخه ثابت شول چي په استبراء کي له زیاتي غلوی او سختی څخه کار اخیستل له شرعی ناوړتیا پرته دصحت لپاره هم زیانمن دی، اود ذهني انتشار اود ماغی پریشانېو باعث هم دی.

(احسن الفتاوی ص ۱۰۷ ج ۲، فتاوی عزیزی ص ۱۴۰ ج ۲)

د پرتاگره کولو پر مهال که لمر په ورځ کي وي

پوښتنه: لمر که په ورځ کي پټ وي او معلومېږي نه نودهغه پر لورېي له بیت الخلاء په ځنگل او نورو کي) په مخ کولو امتیازي وکړو کنه؟
جواب: له ردالمحتار ص ۳۵۴ لومړی ټوک باب الاستنجا څخه معلومېږي چي هغې خواته دمخ کولو پر مهال امتیازي کول صحيح دی.

(امداد الفتاوی ص ۱۳۹ ج ۱)

(دغټویا کوچنیو بولولو پروخت ولمر یا سپوږمۍ ته مخ یا شاگرزول تنزیهی مکروه دی خو ورځینی مراد دلمر او سپوږمۍ و ذات (ټکی) ته مخ یا شاګول دی دهغوی وجهت یاد هغوی ورناته مخ یا شاګول مکروه نه دی، دغه رنگه که هغوی نه معلومېږي نو هم کراهت نشته او په پوښتنه کي خو سپوږمۍ په ورځ کي پټه ده ځکه کراهت نشته)
(حاشیه از استاذی حضرت مولانا مفتی سعید احمد صاحب پالن پوري مدظلہ العالی (محمدرفعت قاسمی غفر له)

په کوټه کي دننه په لوبې کي امتیازي کول

په روایت کي دی چي رسول الله ﷺ په کور کي دلرګي یوه پیاله درلوده چي دده مبارک تر چارپائي لاندی به پرته وه په دې کې به دشپې رسول

الله ﷻ بولي کولي «بولي به ئي کولي» يعنی دینځ په موسم کي ياپه کومه بله وجه خوپه شپه کي وتل دپريشانۍ باعث و، ځکه دشيپه ده مبارک دلرگي په پياله کي بولي کولي کومه چي دهمدې کارلپاره دده ترپلنگ لاندې به پرته وه، نودده مبارک دغه عمل اصلاً وامت ته ددې بنودلو لپاره وچي که داسی وکړل شي نو داپريته مهال به دینځ په موسم ياد کومي بلې پريشانۍ په صورت کي اسانی اوراحت وموندل شي.

په حقيقت کي رسول الله ﷺ پرخپل امت بې پايه شفيق اومهربان و، ځکه په ديني احکامواومسلوکي چي څومره اسانی اوراحت کيدای شوای هغه ده مبارک هر ورومرو فرمايل. (مظاهر حق ص ۳۶۵ ج ۱)

په استنجاء کي طاق لوتي پکاردی

پوښتنه: دغتببولوپه اړه په حديث شريف کي چي دطاقولو ټوکارولو په اړه کوم راغلی دی هغه طاق شمير (درې) دمتيازولپاره همدی که دمتيازولپاره جلالوتي پکاردی، يعنی دغتبواوکوچنيو بولو دواړو لپاره درې لوتي پکاردی که څلور؟

ځواب: هغه طاق (درې) لوتي دغتببولولپاره دی، دمتيازولپاره جلاڅلورمه لويه پکار ده. (فتاوی دارالعلوم ص ۳۸۰ ج ۱، مظاهر حق ص ۲۵۲ ج ۱ او ص ۳۵۸ ج ۱)

داستنجاء لپاره درې لوتي ځکه مقرري کړی دی چي دپاکي لپاره يوحدټاکل ضروری و ځکه انسان به ټوله ورځ په استنجاء وهلو تيروله، سره له دومره سخت تاکيده موږ ځيني وهميان وينوچي دوي ديوي استنجاء لپاره دلوتوکوپي جوړوي اواوبه هم په ډير مقدار مصرفوی، اوله دريو څخه په کمولوتوبنه صفائي اوپاکي نه حاصليري اوبه دريو پاکي حاصليري اوتردريوزياتوکي دوخت ضائع کول اووهم زياتول

دی، اوبه گوږواوهلوکواستنجاء وهل ځکه منع کړي دي چي په دي کي زياتره زيانمن حيوان مار، لږم اونور ځيني چيچونکی چنجان ناست وی. (المصالح العقليه ص ۳۸)

مسئله: دغتببولوترکولو وروسته دگرمی په موسم کي دنرولپاره لومړی لويه له مخ څخه دشايرلورورل پکار ده، دوهمه له شاخه دمخ طرفته اودريمه لويه بيا له مخ څخه دشاطرفته.

اوکه ميرمن داودس وچولولپاره لويه وکاروي نوهيميشه يعنی په هرموسم کي دی لومړی لويه له مخ څخه شاته وړي، دوهمه لويه له شاخه مخته اودريمه هم له مخ څخه شاته بيا (که په اوبوپريمخل غواړي) په اوبودي استنجاء ووهی، تردې چي دنجاست اثرزائل شي. (امدادمسائل الصلوة ص ۱۵)

مسئله: که کوم ناروغ دومره ناتوان شي چي پخپل لاس پخپله استنجاء نشي وهلاي نوښځه استنجاء وروهلای شي، له کورولاپرتنه که بل څوک ورکوي نو هغه ته لاس وروړل (بيله کپرواونورو) اوورته کتل صحيح نه دی. (فتاوی محموديه ص ۴۶ ج ۲)

مسئله: دمتيازودشاڅوکودراوتلوله يقين سره که په استنجاء کي لويه نه ورواخلي نوپه داسی صورت کي دلمانځه کولو اجازه نشته په لويه اونورو دی استنجاء ووهي ترډاډمن کيدو وروسته دی اودس وکړي لمنوع دی اداکړي. (فتاوی رحيميه ص ۳۵۶ ج ۴)

مسئله: دغذريه حالت په بني لاس استنجاء وهل بيله کراهته جائز دی. (فتاوی رحيميه ص ۲۵۸ ج ۴، دفتاوی خيريه ص ۵ په حواله)

دغټواو کوچنيو بولو د تقاضی پروخت د لمانځه دنه کولو وجه

(۱) په نفس کي داوداسه اثرهغه وخت پيدا کيدای شي کله چي نفس له نورو کارونو خلاص وي او خلاصون هم هغه وخت کيدای شي کله چي په گيډه کی د هوا او نور ورترد او اضطراب هم نه وي، ځکه رسول الله ﷺ فرمایلي دي: چاته چي دغټويا کوچنيو بولو سخته اړتيا وي هغه دی لمانځه ته نه حاضرېږي په دې کی رسول الله ﷺ خبرداری ورکړی دی چي نفس پرکوم بل لور مشغوليدو کي هم دبې اودسيا معنی موندله کيږي ځکه چي په داسی حالت کی د لمانځه و طرفته دانسان توجه نشي کيدای بلکه هغه د تمیاز او غولو په دفع کولو بخت وي

(۲) په کومو کوچنيو او غټو بولو کي چي د زړه تنگی اونه حضور يقيني وي او کله چي حضور نه وي او تنگي يقيني وي نو لمونځ به نیمگري شي ځکه د داسی سبب ليري کولو حکم و شو کوم چي په لمانځه کي د فکرونو شيندلو او د توجه د نیستوالی باعث وي.

داغه رنگه تردیره تمیازی په مثانه کي تينگول هم زیانمنی دی له دې څخه خطري ناروغی پيدا کيږي. (المصالح العقلية ص ۳۹)

داستنباء په اړه مسئلي

په لوتو د اودس وچولو پر مهال چاته سلام اچول يا وسلام ته ځواب ويل صحيح دی. (فتاوی دارالعلوم ص ۳۷۵ ج ۱، درد المحتار ج ۱ ص ۳۱۹ په حواله)

(ځکه چي دا د بولو وخت نه بلکه دی له هغه فارغ شوی دی، صرف د زړه اطمینان لپاره لوته کاروي، گواکي افضل همدغه دي چي دغه وخت سلام وانه چول شي اونه ځواب ورکول شي، ځکه چي په يوه وجه د وخت د غټواو کوچنيو بولو په حالت کي داخل دی)

(محمدرفعت قاسمی غفرله ولوالديه ولوالدینا امین)

مسئله: جائز خودی مگرداسی ځای اودس وچول چي تیریدوونکی خلک په مخ ورځي دانسانیت په خلاف دی (امداد الفتاوی ص ۱۴۱ ج ۱)

مسئله: د قطب ستوري (پیرونی) و طرفته په غټواو کوچنيو بولو کي مخ کول صحیح دی، ځکه چي دا حکم د کعبې شریفی لپاره دی چي دهغه پر لور دارتیا پروخت مخ او شامه کوی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۳۷۷ ج ۱، د مشکوة ص ۲۹۶ ج ۱ په حواله)

مسئله: د قبلي له لور پرته دشمال اوجنوب پر لور په غټواو کوچنيو بولو کي مخ کول منع نه دی. (فتاوی دارالعلوم ص ۳۸۰ ج ۱، درد المحتار ص ۳۱۶ باب الاستنباء په حواله)

مسئله: په غټويا کوچنيو بولو کي و قبلي ته مخ یا شا کول منع دی، خود استنباء وهلو په اړه کوم دلیل نشته ځکه جائز دی.

(امداد الفتاوی ص ۱۳۷ ج ۱)

مسئله: دمړی استنباء دی په اوبواو لوتو دواړو ورو وهله شي، داوبو او لوتي جمع کول سنت او افضل دی.

(مفهوم فتاوی دارالعلوم ص ۳۸۱ ج ۱، درد المحتار ص ۳۱۳ فصل فی الاستنباء په حواله)

مسئله: په اوبواستنباء وهل سنت دی، ځکه چي رسول الله ﷺ به داسی کول خو په لوتو او نورو استنباء وهل صحیح دي.

(نماز مسنون ص ۸۸، ترمذی ص ۲۹، هدايه ص ۴۸)

مسئله: په لوتو د استنباء وهلو کي کومه خاصه طریقه نشته، بس دومره خیال ساتی چي نجاست شاوخوا خپور نشي، بدن ښه پاک شي، داغه رنگه په لوتو استنباء وهلو وروسته په اوبواستنباء وهل سنت دی، ځوکه نجاست خورشی نوداسی وخت په اوبو پریمنځل واجب دی، بيله پریمنځلو لمونځ نه صحیح کيږي. (بهشتی زیور ص ۸ ج ۲، امداد الفتاوی ص ۱۳۹ ج ۱)

مسئله: په لویه او نورواستنجاء وهل صحیح دی او طاق شمیر سنت دی او د دریو شمیر مستحب دی. (در مختار ص ۵۶ ج ۱)

مسئله: د غتواو کوچنیو بولویا استنجاء وهلویه دوران په ژبه کلمه یا کوم بل ایت یا حدیث لوستل مکروه دی. (نماز مسنون ص ۹۶)

مسئله: تراستنجاء وهل وروسته لاسونه په صابون او نورو پاکول پکار دی، کنه په خاورو دی و مینې پاک دی کړي. (نماز مسنون ص ۹۷، بوداؤد ص ۱۶ ج ۱)

مسئله: په باد پریکیدو یواځې اودس ماتینې استنجاء وهل صحیح نه دی یعنی په اوبو مینځلویه اړتیا نشته، خو که د هواو تلو سره نجاست وتلی وی نو استنجاء دی و وهله شی.

(آپ کی مسائل ص ۸۳ ج ۳، ۸۴ ج ۲، فتاوی دارالعلوم ص ۱۴۶ ج ۱، در المختار ص ۷۹ ج ۱ په حواله)

مسئله: داسی لاکت (امیل) چې ورباندې د الله لفظ لیکلی وی ویت الخلاء ته تر تلو مخکې دی وباسی.

مسئله: که دکوم چاییت الخلاء ته ورتلو مخکې دعاء ویل هیرشی اودننه وریپادشي نو په خوله دی نه وائي بلکه په زړه زړه کی دی ولولي مسئله: په بیت الخلاء کی تر پینې ایښودلو مخکې اوبه ځنگل کی دی تر پرتاگه خلاصولو مخکې دعاء وویل شي. (آپ کی مسائل ص ۸۱ ج ۳)

مسئله: داستنجاء په پاتې شویو اوبو اودس کول صحیح دی او داودس په پاتې شویو اوبو استنجاء وهل هم صحیح دی خونه وهل غوره دی.

(بهشتی زیور ص ۹ ج ۲، فتاوی رشیدی ص ۲۸۳)

مسئله: تراودس کولو وروسته ورپه یاد شو چې په اوبو استنجاء وهل دی (په لویه خوا استنجاء مخکې وهلی وه) په اوبو تر پاکولو وروسته غوره دادی چې بیا اودس وکړي ترڅو له اختلافه ووزي.

(فتاوی دارالعلوم ص ۱۴۲ ج ۱، در المختار ص ۱۳۶ ج ۱ په حواله)

مسئله: که له اوبو پرته یواځې په لویه استنجاء ووهی اولمونځ وکړي نولمونځ صحیح شو (کله چې شاوخوا نجاست خورشوی نه وي.

(فتاوی دارالعلوم ص ۳۸۲ ج ۱، در المختار ص ۳۲۴ ج ۱ کتاب الصلوة په حواله)

مسئله: د امتیاز و او غولو کولو پر مهال خبری کول مکروه دی، داغه رنگه په دغو وختونو کی دی د الله ذکر هم نه کوي، او که پرچ ورشی نو په دغه وخت کی دی الحمد لله هم په ژبه نه وائي اونه دی یرحمک الله په خوله وائي، نه دی د سلام خواب ورکوی.

مسئله: بیله اړتیا دی و شرمگاه یا غتواو کوچنیو بولوته نه گوري او هلته دی بې له اړتیا نه توکي نه دی پوزه پاکوي اونه دی غاړی تازه کوی اونه دی راسته او چپه طرفته گوري اونه دی په خپل بدن لوبې کوی، اونه دی اسمان ته سرپورته کوي اونه دی پر غتواو کوچنیو بولوبې ضرورته تر ډیره وخته کښینی ځکه له دې څخه بواسیر او د ځگر درد پیدا کيږي، په داسی ځای کی دی جامی پوره خوندي کوي، چې ککړې نشي، نه په نجاست اونه په کارول شویو اوبو.

مسئله: په لوڅ سرا استنجاء مه وهی ځکه د ادب خلاف ده.

مسئله: داستنجاء لپاره چې وناستې ته نژدې شی بیا ستر خلاص کړئ، په ولاړه ولاړه ځان مه لوڅوی، اود وارې پښې پراخې کړئ بیا کښینی، او پر کینه پښه زورو کړئ او کاږه شی، له غتواو وروبولو چې فارغ شی دعا ولولئ. (کشف الاسرار ص ۹۹ ج ۳)

مسئله: کوم غړی چې پریمنځل کيږي دهغه د پریمنځلو سره، سره لاس هم پاکيږي تردې وروسته بیا و لاس پریمنځلویه اړتیا نشته (که پریمنځل شی نو څه پروانه لري) کوم غړی چې منځی هغه که داستنجاء

خای وی یا کوم بل خای وی، اوپه طهارت (پاکي) کي له لاسه بدبوی
لري کول اوله منخرجه دنجاست ليري کول شرط دی، پرته له هغه
صورتہ چي سړي دهغه له ليري کولو عاجزوی. (کشف الاسرار ص ۱۰۹ ج ۳)
اللهم اجعله خالصاً لوجهک الکريم وتقبل منا انک انت السميع العليم

محمد رفعت قاسمی

خادم التدريس دارالعلوم دیوبند یوپی (انڈیا)

درجہ لومړی ۱۴۲۸ هج مطابق ۲ نومبر ۱۹۹۷ ع

دعاء غوثیتونکی محمد ابراهيم «خلیل»

دوباري پای ته رسیدونیکه ۳ ربیع الثاني ۱۴۲۹ هج مطابق ۱۱ اپریل ۲۰۰۸ ع

دجمعی مبارکي ورځ

اللهم احتم لنا بالخير والسعادة والبشارة والايمان

ابو خالد محمد عبد الاحد «مجرورح»